

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Василь Пітель, Віра Пітель

УКРАЇНСЬКА МОВА

Збірник тестів із синтаксису та пунктуації

2-ге видання, перероблене і доповнене

**Івано-Франківськ
2017**

УДК 811.161.2'367
ББК 81.2. Укр-22
П 36

Пітель В. І., Пітель В. М. Українська мова. Збірник тестів із синтаксису та пунктуації. 2-ге вид., переробл. і доп. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2017. 251 с.

У збірнику подано розроблені й тематично структуровані тестові завдання із синтаксису та пунктуації сучасної української літературної мови.

Навчальна книга призначена для самопідготовки та використання на практичних заняттях із синтаксису. Систематизований матеріал відповідає програмі курсу “Сучасна українська літературна мова. Синтаксис” для філологічних факультетів вищих навчальних закладів.

Рекомендовано студентам-філологам, викладачам, учителям-словесникам.

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету філології
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 1 від 7 вересня 2017 р.)

Рецензенти:

Л. В. Струганець – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання української мови Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

І. О. Бабій – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

О. Д. Ципердюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Зміст

Передмова.....	6
Синтаксис як розділ граматики.....	8
Синтаксис словосполучення.....	11
Типи словосполучень за будовою.....	11
Класифікація підрядних словосполучень за стрижневим компонентом.....	13
Різновиди словосполучень за типом синтаксичного зв'язку.....	20
Семантико-синтаксичні відношення в структурі словосполучення....	25
Особливості побудови сполучень слів.....	27
Синтаксис простого речення.....	29
Диференціація речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.....	30
Типи речень за відношенням до дійсності.....	33
Головні та другорядні члени речення.....	34
Поширені та непоширені речення.....	60
Повні, неповні та незакінчені речення.....	61
Односкладні та двоскладні речення. Слова-речення.....	66
Порядок слів у простому реченні.....	78
Просте ускладнене речення.....	80
Однорідні члени речення та узагальнювальні слова.....	81
Особливості вживання однорідних членів речення.....	87
Відокремлені другорядні члени речення.....	87
Відокремлені уточнювальні члени речення.....	92
Внесення.....	96
Звертання.....	97
Вставні компоненти.....	99
Вставлені компоненти.....	104
Слова-речення та вигуки.....	105

Синтаксис складного речення.....	107
Загальні відомості про складне речення.....	107
Складносурядне речення.....	110
Складнопідрядне речення.....	118
Складнопідрядне речення з кількома підрядними.....	137
Складне безсполучникове речення.....	145
Складне речення з різними видами зв'язку (складна синтаксична конструкція).....	155
Конструкції з чужим мовленням.....	161
Період.....	167
Складне синтаксичне ціле (надфразна єдність).....	175
Пунктуація.....	183
Загальне поняття про пунктуацію. Типи розділових знаків.....	183
Розділові знаки в кінці речення.....	186
Пунктуація в простому реченні.....	189
Тире між підметом і присудком.....	189
Тире в неповному реченні.....	192
Пунктуація в простому ускладненому реченні.....	195
Розділові знаки при однорідних членах речення та узагальнювальних словах.....	195
Пунктуація при відокремлених другорядних членах речення.....	203
Розділові знаки при відокремлених уточнювальних членах речення..	208
Виділення внесень.....	209
Пунктуація при звертаннях.....	209
Розділові знаки при вставних компонентах.....	212
Пунктуація при вставлених конструкціях.....	214
Розділові знаки при словах-реченнях та вигуках.....	217
Пунктуація в складному реченні.....	220
Система розділових знаків у складносурядному реченні.....	220
Пунктуація в складнопідрядному реченні.....	224

Розділові знаки в складнопідрядному реченні з кількома підрядними.....	227
Пунктуація в безсполучниковому реченні.....	229
Розділові знаки в складній синтаксичній конструкції.....	233
Пунктуаційне оформлення конструкцій із чужим мовленням.....	235
Розділові знаки в періоді.....	244
Література.....	247

ПЕРЕДМОВА

Розвиток державотворчих процесів в Україні передбачає розв'язання найважливішого завдання – навчання і виховання особистості на ґрунті українських національно-культурних традицій, першоосною яких є рідна мова. Досконале володіння мовою можливе за умови вивчення особливостей функціонування мовних одиниць усіх рівнів – від фонетичного до граматичного.

Навчальне видання має на меті допомогти студентам-філологам осягти й систематизувати теоретичні знання щодо основних понять і категорій синтаксису та пунктуації української мови, кваліфікації й класифікації синтаксичних одиниць, їх аналізу, а також виробити вміння застосовувати здобуті знання в процесі практичної діяльності. Праця над матеріалом посібника сприятиме усвідомленню того, що синтаксис належить до найвищого рівня мовної системи, у якому найповніше виявляються насамперед лексичні та морфологічні особливості мовної структури. У процесі його вивчення виробляються навички лінгвістичного аналізу, володіння усним і писемним літературним мовленням.

Видання передбачає як аудиторне, так і самостійне опрацювання матеріалу шляхом практичного застосування набутих теоретичних знань для розв'язання і простих, і ускладнених (комплексних) мовних завдань. У запропонованому збірнику подано тематично структуровані тестові завдання, які спрямовані на засвоєння та вдосконалення теоретичних знань, що стосуються основних понять і категорій синтаксису й пунктуації. Тематика навчально-методичного матеріалу повністю відповідає робочій програмі з курсу “Сучасна українська літературна мова. Синтаксис” і базується на традиційному (формально-граматичному) підході до вивчення ключових явищ синтаксису й пунктуації, що дає можливість здійснити послідовну й повну характеристику словосполучень, усіх типів простих і складних речень та їх пунктуаційних особливостей.

Для успішного оволодіння мовним матеріалом у збірнику запропоновано системний підхід до вивчення базових явищ синтаксису і пунктуації сучасної української літературної мови. Це виявляється в особливостях структурування тестових завдань, що забезпечує принцип цілісного розгляду категорій синтаксису й пунктуації в їх тісному взаємозв'язку між собою та з категоріями інших мовних рівнів.

Кожен тематичний блок починається з теоретичних тестів, які актуалізують набуті знання із синтаксису й пунктуації в процесі їх теоретичного вивчення. Наступні тестові завдання мають характер практичного застосування вивченого, причому спочатку умови тестів формулюються достатньо спрощено, а в кінці блоку переростають у постановку комплексного завдання, що забезпечує дотримання принципів системності та поступовості у вивченні мовного матеріалу. У структуру тестових завдань входить чотири варіанти відповідей, один з яких правильний.

До збірника введено відсутній у попередньому виданні матеріал, який відображає один із найбільш обґрунтованих в українському мовознавстві підходів до вивчення словосполучення як підпорядкованої реченню синтаксичної одиниці, що вичленовується з речення й водночас може розглядатися і поза ним. Крім того, у посібник внесено зміни методичного характеру: уточнено деякі формулювання завдань, оновлено джерельну базу, що має теоретичне і практичне значення.

Фактичний матеріал може бути використаний і для синтаксичного аналізу словосполучення, простого й складного речень, проведення пунктуаційного аналізу за відповідними схемами. Його зібрано з кращих зразків художніх творів українських письменників, окремих перекладів зарубіжних авторів, а також залучено ілюстрації з усної народної творчості, публіцистичного та наукового стилів, що має пізнавальне, естетичне й виховне значення.

СИНТАКСИС ЯК РОЗДІЛ ГРАМАТИКИ

1. Синтаксис – це:

- а) розділ мовознавства, що вивчає граматичну будову мови, зокрема закономірності словозміни та поєднання слів у словосполучення й речення;
- б) розділ граматики, який вивчає будову й функціонування синтаксичних одиниць, закономірності поєднання слів у словосполучення та речення;
- в) розділ граматики, що вивчає закономірності словозміни, утворення граматичних форм від слів, об'єднаних у лексико-граматичні класи (частини мови);
- г) розділ мовознавства, який вивчає морфемну будову слів, їх значущі частини, способи та мовні засоби творення слів.

2. Основними одиницями синтаксису є:

- а) мінімальна синтаксична одиниця (словоформа), словосполучення й речення;
- б) словоформи, словосполучення, речення (просте і складне), складне синтаксичне ціле, лексико-граматичні розряди слів;
- в) засоби і способи побудови слів, словосполучення та речення (просте і складне);
- г) словосполучення, фразеологізми та речення (просте і складне).

3. Сурядні зв'язки існують між:

- а) синтаксично неоднорідними, підпорядкованими один одному елементами;
- б) синтаксично однорідними, рівноправними елементами, зокрема однорідними членами речення й частинами складносурядних речень;
- в) другорядними членами речення (або одним із головних та другорядними), а також компонентами словосполучення;
- г) підметом і залежним від нього словом.

4. Підрядні зв'язки існують між:

- а) синтаксично неоднорідними, нерівноправними елементами, один з яких є головним, незалежним, а інший – залежним;
- б) однорідними членами речення й частинами складносурядних речень;
- в) другорядними членами речення, зокрема однорідними членами речення;
- г) підметом і присудком.

5. Предикативний зв'язок існує між:

- а) синтаксично неоднорідними, нерівноправними елементами, один з яких є головним, незалежним, а інший – залежним;
- б) синтаксично однорідними, рівноправними елементами, зокрема однорідними членами речення й частинами складносурядних речень;
- в) другорядними членами речення (або одним із головних та другорядними), а також компонентами словосполучення;
- г) підметом і присудком.

6. Основними аспектами вивчення речення є:

- а) семантико-синтаксичний, формально-граматичний та комунікативний;
- б) логіко-граматичний та формально-граматичний;
- в) логіко-граматичний,

формально-семантичний та власне граматичний; г) логіко-граматичний, психологічний, формально-граматичний, морфологічний.

7. Синтаксичне членування речення – це:

а) пристосування граматичної структури речення до завдань комунікації унаслідок уведення його в ту чи іншу мовленнєву ситуацію; б) виокремлення його структурного ядра (підмета і присудка), а також другорядних членів речення, тобто вичленування структурних граматичних компонентів речення (членів речення), які займають у ньому певні синтаксичні позиції; в) виокремлення його структурного ядра (підмета і присудка); г) визначення частиномовної належності його компонентів.

8. У процесі актуального членування речення *те, що відоме* називають такими термінами:

а) основа, ядро висловлювання; б) основа, тема, дане; в) основа, дане, рема; г) основа, ядро, дане.

9. У процесі актуального членування речення *те, що повідомляється* називають такими термінами:

а) основа, ядро висловлювання; б) основа, тема, дане; в) ядро висловлювання, рема, нове; г) рема, нове, тема.

10. У якому варіанті між виділеними компонентами існують сурядні зв'язки?

а) І хоч в'яжіть, хоч плітку або клітку, хоч бозна-хто розкаже бозна-де, якщо він лицар – жінка кине квітку, на все життя **очима** проведе (Л. Костенко); б) Вже біжучи через подвір'я з мокрим обличчям та волоссям, хапав на ході морозне терпке **повітря**, блиски сонця червоні на кленах, шум міста за муром і далекі, далекі гудки (А. Головка); в) **Погодою** у нас на сінокосі, казали, щось років з півтора ста завідувала ворона (О. Довженко); г) Ніяка втома у найгарячіші жнива не перешкодить дівчині хоч раз на тиждень **похизуватися** своєю вродою та убранням на людях (Д. Гуменна).

11. У якому варіанті між виділеними компонентами існують сурядні зв'язки?

а) Усе іде, але не все минає **над берегами** вічної ріки (Л. Костенко); б) **Сивий полин** і листатий подорожник кущилися обабіч дороги, злегенька припорошені пилом (Г. Тютюнник); в) **Знав я**, знав: навіки – промені як вії (П. Тичина); г) Протягом століть народжувались і зникали міста і села, у бурхливих лавинах подій губились імена і дати, та не тьмяніла яскрава зоря Зарваниці, її віковічна слава (П. Бубній).

12. У якому варіанті між виділеними компонентами існують підрядні зв'язки?

а) **Є** для серця така покута – забувати скоріше зло, аніж те, що мусіло бути, і

чого в житті не було (*Л. Костенко*); б) Бачу – вишні розцвітають. Чую – тихий **снів** полився (*П. Тичина*); в) Що відлюбилося, те не полюбитися, – **Лебедем** білим Час одлетів (*С. Пушик*); г) Вгорі **чисте**, по-весняному лунке небо; крикне ворон – і бринить його крик довго-довго, і не в силах загасити його степова безвість (*Г. Тютюнник*).

13. У якому варіанті між виділеними компонентами існують підрядні зв'язки?

а) **Тисячі** яскравих і ледь помітних зір, що їх бачимо на небі неозброєним оком, мільйони і мільярди слабкіших, доступних для спостережень лише в потужні телескопи, об'єднуються у велетенську зоряну систему – Галактику (грец. “гала” – молоко) (*І. Климшшин*); б) Старий клен на нашому подвір'ї, що все літо беріг під собою затінок, одного ранку, якось одразу, став прозоріший, і **промені вже не ламались**, пронизуючи його аж до землі (*В. Яворівський*); в) **Віяло** каштанового листа складається із семи різьблених листочків (*С. Пушик*); г) ...Уся література – це оповідь про трагедію. **Трагедію життя**, яку література вчить не відчувати як трагедію (*В. Стус*).

14. У якому варіанті між виділеними компонентами існують предикативні зв'язки?

а) Говори, **говори**, моя мила: Твоя мова – співучий струмок (*П. Тичина*); б) Золоті **наслались** світлотіні, Золотим притрушені пилком (*П. Вольвач*); в) **Внизу**, по землі, слався мох, пообростав усе, що тільки можна (*Іван Багряний*); г) “Поет розуміє **все незбагненне**”, – писав Лорка (*В. Стус*).

15. У якому варіанті між виділеними компонентами існують предикативні зв'язки?

а) Зеленіє обабіч дороги перша ніжна весняна травичка, **молодесенька**, тендітна, ще не налита густим соком; дикі груші, що стоять на пагорбах, ще тільки брунькуються, ще не випустили своїх листочків, гілки їх чорні, ніби викувані із заліза (*Г. Тютюнник*); б) Хутірець наш загубився серед топких боліт, густих заростей **верболозу** й дольодовикової азалії, велетенських дубів, що тримали на своїх дужих плечах нелинь-листя аж до весни (*В. Скуратівський*); в) При майстрах якось легше. **Вони** – як Атланти. Держать небо на плечах. Тому і є висота (*Л. Костенко*); г) Хтось у серце глянув знов. Що це – сон? Нова омана? І **душа**, від щастя п'яна, продзвеніла: “Це – любов” (*О. Журлива*).

Синтаксис словосполучення

16. Словосполучення – це:

а) синтаксична одиниця, що утворюється шляхом поєднання двох або більше повнозначних слів, пов'язаних між собою підрядним або сурядним зв'язком із певними семантико-синтаксичними відношеннями та виражає єдине, але розчленоване поняття; б) смислове й граматичне об'єднання двох і більше повнозначних слів на основі підрядного, предикативного або сурядного синтаксичного зв'язку, що слугує для позначення розчленованого поняття; в) смислове й граматичне об'єднання двох і більше слів на основі підрядного або сурядного синтаксичного зв'язку, що слугує для позначення нерозчленованого поняття; г) смислове й граматичне об'єднання повнозначних або повнозначних та неповнозначних слів.

17. Словосполучення – це:

а) синтаксична одиниця, яка виконує комунікативну функцію і є будівельним матеріалом для речення; б) мінімальна синтаксична одиниця, яка виконує номінативну функцію і є будівельним матеріалом для речення; в) така синтаксична одиниця-конструкція, яка виконує номінативну функцію, підпорядкована реченню і вичленовується з нього; г) така синтаксична одиниця-конструкція, яка виконує комунікативну функцію, підпорядкована реченню і вичленовується з нього.

18. Синтаксичні словосполучення – це:

а) непередикативні сполучення, які є аналітичними формами прикметників і дієслів; б) передикативні сполучення, що представляють передикативне ядро речення; в) непередикативні синтаксично нерозкладні конструкції та фразеологічні сполуки; г) непередикативні синтаксично вільні сполучення слів, які щоразу утворюються за новими моделями і членуються на окремі слова.

19. За характером синтаксичного зв'язку словосполучення поділяються на:

а) передикативні, підрядні й сурядні; б) передикативні, підрядні й безсполучникові; в) підрядні й безсполучникові; г) підрядні й сурядні.

Типи словосполучень за будовою

20. За структурою (будовою) словосполучення поділяються на:

а) прості та складні; б) узгодження, керування, прилягання; в) атрибутивні, об'єктні та обставинні; г) іменні, дієслівні, прислівникові.

21. Простим словосполученням називається:

а) поєднання двох повнозначних словоформ за допомогою предикативного або напівпредикативного зв'язку; б) поєднання двох повнозначних компонентів за допомогою одного з типів підрядного або сурядного зв'язку; в) поєднання трьох і більше повнозначних словоформ за допомогою одного з типів підрядного зв'язку або предикативного; г) поєднання повнозначної і неповнозначної словоформ за допомогою одного з типів підрядного зв'язку.

22. Складним словосполученням називається:

а) поєднання трьох і більше повнозначних словоформ за допомогою предикативного або напівпредикативного зв'язку, що може бути розкладене на кілька простих словосполучень; б) поєднання трьох і більше повнозначних словоформ за допомогою одного з типів підрядного або сурядного зв'язку, що може бути розкладене на кілька простих словосполучень; в) поєднання трьох і більше повнозначних словоформ за допомогою одного з типів підрядного зв'язку або предикативного, що може бути розкладене на кілька простих словосполучень; г) поєднання повнозначної і неповнозначної словоформ за допомогою одного з типів підрядного зв'язку, що може бути розкладене на кілька простих словосполучень.

23. У якому варіанті наведено прості словосполучення?

а) гаряче серце, найбільші ягоди, зелений гай, прокрустове ложе; б) вчитися в університеті, приносити ножиці, написати поему, розпитати про неї; в) хлопчина тринадцяти літ, найближчий друг брата, маленька пляшка, втомлені рибалки; г) працювати у дві зміни, занадто запальний, півтора відра, мій, твій і її.

24. У якому варіанті наведено прості словосполучення?

а) буду читати книжку, найбільш уживане слово, любить точити лясси, малий шибеник; б) високі дерева, низькі огорожі, втрачені ідеали, написати листа братові; в) поїхати до нього додому, привезти до батька, описати пригоду, переїхати до Львова; г) читання твору вголос, маленький кенгуру, життя на континенті, схильний узагальнювати.

25. У якому варіанті наведено складні словосполучення?

а) перед брамою, покуйовджене волосся, прийти з ним, захотіти морозива; б) брат і сестра, високе почуття, платонічне кохання, розбиті надії; в) приплисти до берега, залишити на столі, розбити на шматки, залишитися з ним; г) захоплено читати роман, дуже рішучий у діях, найближчий товариш батька, перевірка домашнього завдання.

26. У якому варіанті наведено складні словосполучення?

а) розхитаний човен, спокійне море, далекий маяк, ненаписаний лист; б) перевірити курсову роботу, будинок з гарним фасадом, дівчина в модному платті, дуже охочий до наживи; в) серйозний не по літах, непрямі відмінки,

король і королева, ліси зашуміли; г) найбільш темні відтінки, будемо вивчати біологію, батько з матір'ю, непрості родинні стосунки.

Класифікація підрядних словосполучень за стрижневим компонентом

27. Залежно від морфологічного вираження головного слова словосполучення поділяють на:

а) прості та складні; б) узгодження, керування, прилягання; в) атрибутивні, об'єктні та обставинні; г) іменні, дієслівні, прислівникові.

28. В іменних словосполученнях головне слово може виражатися:

а) тільки іменником; б) тільки іменником та займенником; в) іменником, прикметником, числівником та займенником; г) іменником, прикметником, прислівником, числівником та займенником.

29. У дієслівних словосполученнях головне слово може виражатися:

а) тільки особовою формою дієслова; б) тільки особовою формою дієслова або інфінітивом; в) будь-якою формою дієслова; г) тільки особовою формою дієслова, дієприкметником або дієприслівником.

30. У прислівникових словосполученнях головне слово може виражатися:

а) тільки прислівником; б) будь-якою частиною мови, а залежно – прислівником; в) прислівником або дієприслівником; г) тільки дієприслівником.

31. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) академія наук, пряма мова, збити з пантелику, рідна школа, наближення весни; б) взяти слово, перейти поле, варити воду, взяти в шори, прийти вчасно; в) над землею, теплі дні, берези вбираються, перший клас, все життя; г) цвіт яблуні, центральна вулиця, слизька дорога, пам'ять серця, догляд за дитиною.

32. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) прийняття християнства, радість дитини, історичні пісні, народна творчість, бездонна душа; б) найпрекрасніша людина, вирушаючи в дорогу, надійний оберіг, відкрити ящик, бити байдики; в) впадати в око, посіяти вчасно, накивати п'ятами, захищати друга, мовний апарат; г) добра робота, колосок пшениці, вчитися читати, пекти раки, золоте волосся.

33. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) Нова Гута, замилувати очі, альбом для малювання, почати писати, копати лопатою; б) говорити правду, білий вірш, викидати коники, історія України, мій народ; в) пісні Марусі Чурай, військо Богдана Хмельницького, вірш Тараса Шевченка, теорема Піфагора, закон Архімеда; г) побити рекорд, почути новину, умитися сльозами, радіти до нестями, сізіфова праця.

34. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) прийшовши до школи, освітлений сонцем, скласти іспити, кращий за усіх, лекція з логіки; б) чистити зерно, повернутися влітку, поїхав додому, привітаєш маму, зустріти товариша; в) добре сказати, співають ідучи, їдучи автобусом, зустрілись увечері, його мрія; г) веселий відпочинок, виконання доручення, дівчина з косою, книга про тварин, розумна дитина.

35. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) розповісти детально, нахилитись над столом, говорити впевнено, вантажити автомобіль, подарувати братові; б) вступна бесіда, добра душа, ніжний дотик, погожі дні, його страх; в) навчання студентів, збудувати будинок, говорити голосно, їхати швидко, п'янкий запах; г) сільське господарство, легка промисловість, зграя птахів, урок з математики, один з нас.

36. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) рана навиліт, дуже здібний, добре сказав, носити на руках, вчитися писати; б) махнути рукою, сказати правду, умивати руки, вірний присязі, перші успіхи; в) приїхав учитися, одягнися тепло, цікавитися картинами, працювати наполегливо, боротися за правду; г) щасливе життя, перший сніг, книга з бібліотеки, наша перемога, прохання повернутися.

37. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене іменником:

а) біля вікна, далека дорога, вистачить сил, сподіватися на краще, промені сонця; б) прочитати казку, відвідати товариша, закінчив роботу, цінувати дружбу, охороняє природу; в) трохи більше, найбільш зручно, згоден на все, таки вивчив, фізик-учитель; г) ласкаве проміння, наш годинник, дорога ліворуч, табун коней, розлиті береги.

38. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене прикметником:

а) хоробрий воїн, ахіллесова п'ята, наша школа, мамина книжка; б) зелена сорочка, моя ручка, вишневий берет, лагідна весна; в) посивілі коси, веселі

діти, смачний пиріг, ледачий учень; г) страшенно гордий, блідий з переляку, надзвичайно розумний, потрібний людям.

39. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене прикметником:

а) засипаний травою, мій день, читати голосно, приємний аромат; б) кричати голосно, бігти швидко, заспаний хлопець, просте речення; в) вдячний дітям, рожевий від сонця, дуже цікавий, надзвичайно вдалий; г) втрачені мрії, забута стежина, пожовкле листя, малиновий кущ.

40. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене прикметником:

а) напрочуд вродливий, відомий усім, готовий допомогти, здатний працювати; б) кращий від усіх, сумний через мене, поруділий папір, маленьке мишеня; в) золота прикраса, тоненька гілка, смачне молоко, веселе дівча; г) дуже вродливий, корисний дітям, стомлений вигляд, атрибутивне словосполучення.

41. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене займенником:

а) хтось із малюків, когось із класу, щось цікаве, когось у білому; б) кожного з нас, мій зошит, його пенал, сам на сам; в) мелений перець, рожевий зошит, дубовий стіл, кручена верба; г) щось інше, своя людина, вона і він, воно полило.

42. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене займенником:

а) маленька фея, гарячий поцілунок, збити з пантелику, моя земля; б) абикому з присутніх, кожний з них, будь-хто з них, хтось загадковий; в) виводити з рівноваги, якесь нечітке, зовсім кволе, бузковий кущ; г) ні собі ні тобі, по самі вуха, ні за що ні про що, ні з того ні з сього.

43. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене займенником:

а) будь-що-будь, під боком, твоя правда, щоб там не було; б) золоті слова, медовий напій, голосно говорити, весело співати; в) сам собі, спитати в когось, залежний від мене, знаний усіма; г) когось із нас, хтось із присутніх, щось знайоме, якийсь із квітами.

44. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене числівником:

а) як два на два, дві долі, багато води, до трьох мільйонів; б) семеро учнів, перший за списком, двоє курчат, другий в черзі; в) сім чудес, двійка в щоденнику, дві сотні, один із них; г) золоте волосся, море квітів, сотня подарунків, тисячі зірок.

45. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене числівником:

а) отримав п'ятірку, розбив чвертку, півтори сотні, двадцять п'ять; б) одна мрія, тисячний загін, відважний космонавт, за сімома замками; в) мільйони шанувальників, оберемок квітів, попросити про допомогу, мої мрії; г) кілька кварталів, один з п'яти, півтора відра, одна третя площі.

46. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене числівником:

а) сто вистав, двоє з нас, нуль градусів, одна десята відсотка; б) п'ятьом студентам, двох будинків, знати багато, тисяча гривень; в) половина дороги, зовсім близько, тисячний загін, самотній вечір; г) не один день, мало грошей, мільйони людей, шістдесят років.

47. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене прислівником:

а) вдалий день, швидко записав, тихо прочитав, розбудив зранку; б) перепитав спросоння, зустрілися звечора, дуже втомився, намалював гарно; в) недалеко від села, зовсім непомітно, високо над дахом, надзвичайно гарно; г) покинута дитина, покалічена доля, незабутні враження, остання зустріч.

48. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене прислівником:

а) дременути навтьоки, дивитися вовком, поглядати скоса, приставати реп'яхом; б) вдалий день, літня спека, було спекотно, любив по-батьківськи; в) раз у раз дощило, забракло повітря, вуличні розваги, останній шанс; г) особливо старанно, зовсім недавно, далеко від тебе, сумно за тобою.

49. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене дієсловом:

а) п'ятий поверх, тримати язик за зубами, біля дверей, соляна кислота, вияв поваги; б) спалити мости, лексичне багатство, крокодилячі сльози, вісім днів, ми з тобою; в) дивитися крізь пальці, говорити голосно, бажання дізнатися, дуже добре, свято весни; г) вивчити напам'ять, поспішати на роботу, виконати швидко, палити багаття, висловити думку.

50. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене дієсловом:

а) пасти задніх, зачепити за живе, обібрати до нитки, виходити з рівноваги; б) розрісся в лузі, дратує всіх, намалював картину, випив чаю; в) мама прийшла, дерево зазеленіло, дорога пролягла, сонце засвітило; г) написана ікона, розбитий глечик, калинова гілка, прокрустове ложе.

51. Знайдіть рядок з іменними словосполученнями:

а) вимоклі дошки, втратити рівновагу, дописати слово, дарувати тепло;
б) візерунки на шибці, квіти кохання, лагідна кішка, один з нас; в) розпечена дитина, бертолетова сіль, базедова хвороба, морське дно; г) легка промисловість, чорна металургія, Нижня Липиця, моє вікно.

52. Знайдіть рядок з іменними словосполученнями:

а) вишукані манери, кілька зошитів, щось забуте, надзвичайно цікавий;
б) українська мова, писати невиразно, вперше розгубитися, найтонша нитка;
в) золоте волосся, потрібний мені, подвійне дно, вишила сорочку; г) руде мишеня, лагідна тварина, мені соромно, глибока криниця.

53. Знайдіть рядок з дієслівними словосполученнями:

а) стріляний горобець, вишита картина, недопечений хліб, просмажене м'ясо;
б) розписаний вдало, повернувши ліворуч, прочитана мною, ніким не здолані;
в) забувши про друзів, розрісся на клумбі, пожовкла фотокартка, нездоланні воїни;
г) шалена пристрасть, розпечений камінь, нездолані воїни, написати листа.

54. Знайдіть рядок з дієслівними словосполученнями:

а) вишити рушник, дописавши ввечері, прочитаний мною, розпалений уявою;
б) проговорили до ранку, приставати реп'яхом, зелене яблуко, позеленіле яблуко;
в) неспіймана птиця, небачене диво, довгожданий друг, нездійснена мрія;
г) недопите вино, розбитий келих, створити шедевр, нездійсненна мрія.

55. Знайдіть рядок з прислівниковими словосполученнями:

а) замало посолив, вперше побачив, взяв за живе, роздратував не на жарт;
б) високо в небі, далеко від міста, зовсім добре, пізно ввечері; в) досить повільно, зробив навпаки, кинувся навтьоки, спалив мости; г) гаряча пора, поруділе листя, сумний листопад, мерехтлива зоря.

56. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) наша мова, зеленіє трава, співає тихо, Біла Церква; б) ростуть у полі, старанно вчитися, жовте листя, двадцять п'ять; в) дівоча краса, весняні квіти, стрибок уперед, любов до Батьківщини; г) рясний дощ, знати напам'ять, водити за ніс, білий гриб.

57. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) добре вчиться, похилився колос, більш рішучий, накоїв зумисне, скочити в халепу; б) дуже радий, через тиждень, буде знати, можу сказати, з давніх-давен; в) кращий за всіх, було темно, брати участь в олімпіаді, вийти в поле, Любов Василівна; г) добрі оцінки, вимогливий учитель, уважний учень, виконання вправ, дзвінок на перерву.

58. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) підручник з фізики, гірське повітря, польовою дорогою, двері на балкон, біль серця; б) сорок шість, мусив іти, буде читати, впевнений у перемозі, назустріч вітру; в) набагато більший, напередодні свята, прийшов довідатись, перестали співати, кирпу гнути; г) вдвоє старший, малий на зріст, найбільш спокійний, його книжка, дуже тихо.

59. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) сім днів, кімната відпочинку, більш відомий, з діда-прадіда, дуже добре; б) знає напам'ять, нехай розв'яже, двадцять три, кривити душею, буду в Києві; в) навколо столу, багато читати, п'ять пальців, короткий зміст, пустити півня; г) залізні двері, карі очі, робочий одяг, підписка на газети, табун коней.

60. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) багато працює, нехай говорить, кожний з нас, сто п'ять, більш зрозумілий; б) троє дітей, будуть працювати, він читає, Тарас Шевченко, вищий за брата; в) безмежні поля, літній ранок, наказ розійтись, червоною ручкою, прилад для вимірювання; г) Степан Васильович, три книжки, пішов би, кинути лихом об землю, порадив прочитати.

61. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) піду подивитися, набагато старший, почну вивчати, над річкою, сто десять; б) поїхати до столиці, говорив голосно, захищати ліс, напружено працювати, щиро радіти; в) прикусити язика, назустріч святу, занадто солодкий, вищий за батька, один з нас; г) більш відомий, менш вразливий, найменш вдалий, більш спритний, найбільш спокійний.

62. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) березневий день, розмова з товаришем, тепле літо, несподівана зустріч, основні напрямки; б) іти вперед, перед нами, зовсім тепло, найбільш обґрунтовано, багато працює; в) згідно з оригіналом, більш стриманий, куряча сліпота, провідав би, здібний до навчання; г) хтось із нас, підбивати підсумки, давним-давно, добрі звичаї, пекти раки.

63. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) найкращий з усіх, стрибок убік, відповідно до наказу, замилувати очі, через дорогу; б) жити весело, добре вчитися, малювати пейзаж, промовляють до нього, слухаю пісню; в) будемо писати, приємні мелодії, рожевий від

сонця, найбільш витриманий, будинок з колонами; г) знати напам'ять, червоне яблуко, водити за ніс, берег моря, бертолетова сіль.

64. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) без задніх ніг, ловити рибу, ловити гав, Великі Луки, музичний твір;
б) набити руку, відмінна відповідь, напустити туману, перейти вулицю, ні пари з вуст;
в) різко зупинився, пошепки молитися, працює добре, вірити в народ, загартовувати волю;
г) дамоклів меч, екзамен з фізики, топтати стежку, додаткова вартість, залізна воля.

65. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) будьте вдячні, волелюбний народ, бережіть себе, чарівне слово, вдосконалюватись віками;
б) зростила нас, вірити в народ, підносити на крилах, спалила соломую, яскраво світити;
в) українська мова, моя Батьківщина, батьківська хата, рідна до болю, я з тобою;
г) народжена жити, людина слова, рідна пісня, жити працею, народ-хлібороб.

66. Знайдіть рядок зі словосполученнями, у яких головне слово виражене однією й тією ж частиною мови:

а) студентське життя, спалах любові, цвіт акації, новий будинок, оброблена земля;
б) голосно співати, ні пари з уст, світити очима, глуха кропива, рання весна;
в) першість світу, піймати облизня, золота середина, новий метод, критичний реалізм;
г) чемпіон світу, знак оклику, біла береза, пасти задніх, взяти слово.

67. Знайдіть рядок з однотипними за стрижневим компонентом словосполученнями:

а) виділятися з-поміж інших, захоплюватися археологією, працювати над проектом, дивитися посміхаючись, право вибирати, поїхати будувати;
б) Шевченкова творчість, висока гора, життєва позиція, поетичний образ, сповнений радості, справедлива оцінка;
в) звичайний стіл, попередній екзамен, лагідний вдачею, вишитий рушник, складений на "відмінно";
г) відомий з розповіді, далекий від істини, далеко відомий, дорогий мені, добре знайомий, веселий з друзями.

Різновиди словосполучень за типом синтаксичного зв'язку

68. Розрізняють такі типи підрядного зв'язку між компонентами словосполучення:

а) прості та складні; б) узгодження, керування, прилягання; в) атрибутивні, об'єктні та обставинні; г) іменні, дієслівні, прислівникові.

69. У сурядних словосполученнях однофункціональні компоненти поєднуються за допомогою:

а) єднальних і зіставно-протиставних сполучників; б) узгодження, керування, прилягання; в) єднальних, зіставно-протиставних і розділових сполучників; г) єднальних, зіставно-протиставних, градаційних і розділових сполучників, а також безсполучниково.

70. Узгодження – це такий тип підрядного зв'язку, за якого:

а) слова рівноправні, не підпорядковані одне одному; б) залежне слово уподібнюється до головного за граматичними формами; в) головне й залежне слово поєднуються довільно; г) залежне слово є невідмінюваним (незмінним), а головне може бути як відмінюваною, так і невідмінюваною частиною мови.

71. Керування – це такий тип підрядного зв'язку, за якого:

а) головне слово вимагає від залежного певної відмінкової форми, яка залишається постійною за будь-якої зміни головного слова; б) залежне слово вимагає від головного певної відмінкової форми; в) головне й залежне слово поєднуються довільно; г) залежне слово є невідмінюваним (незмінним), а головне може бути як відмінюваною, так і невідмінюваною частиною мови.

72. Прилягання – це такий тип підрядного зв'язку, за якого:

а) головне слово вимагає від залежного певної відмінкової форми, яка залишається постійною за будь-якої зміни головного слова; б) залежне слово уподібнюється до головного за граматичними формами; в) головне слово є невідмінюваним, а залежне – відмінюваним; г) залежне слово є невідмінюваним (незмінним), а головне може бути як відмінюваною, так і невідмінюваною частиною мови.

73. У якому рядку подано сурядні словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою єднальних сполучників?

а) місяць і зорі; троянди й виноград; веселий та усміхнений; ні перший, ні другий; б) рано або пізно; сніг чи дощ; то жарко, то холодно; чи то світає, чи то смеркає; в) не математика, а інформатика; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; г) не лише на словах, а й на ділі; не тільки

перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний.

74. У якому рядку подано сурядні словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою протиставних сполучників?

а) місяць і зорі; троянди й виноград; веселий та усміхнений; ні перший, ні другий; б) рано або пізно; сніг чи дощ; то жарко, то холодно; чи то світає, чи то смеркає; в) не математика, а інформатика; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; г) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний.

75. У якому рядку подано сурядні словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою розділових сполучників?

а) місяць і зорі; троянди й виноград; веселий та усміхнений; ні перший, ні другий; б) рано або пізно; сніг чи дощ; то жарко, то холодно; чи то світає, чи то смеркає; в) не математика, а інформатика; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; г) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний.

76. У якому рядку подано сурядні словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою градаційних сполучників?

а) місяць і зорі; троянди й виноград; веселий та усміхнений; ні перший, ні другий; б) рано або пізно; сніг чи дощ; то жарко, то холодно; чи то світає, чи то смеркає; в) не математика, а інформатика; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; г) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний.

77. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку узгодження?

а) життєрадісна дівчата, наш дім, п'ятий день, списаний папір;
б) життєствердна музика, весела компанія, містечкові історії, радісно дітям;
в) зробити наперекір, розпалити вогонь, перекинути стіл, написати записку;
г) дорослі усміхаються, білі й пухнасті, рожеві окуляри, моє покликання.

78. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку узгодження?

а) кольорові сни, плани на майбутнє, майбутні вибори, гарне волосся;
б) вродлива дівчина, закоханий чоловік, право на життя, правильне рішення;
в) наш вечір, його муза, сьома дитина, позолочені верби;
г) розписані стіни, готичний стиль, записати завдання, розсипана гречка.

79. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою повного узгодження?

- а) далека країна, червоні квіти, замерзлі троянди, містична історія;
- б) кольоровий папір, рожевий фламінго, місто Одеса, тихе озеро;
- в) помаранчевий сік, озеро Балатон, захопливе видовище, попросити чаю;
- г) записатися на курси, скласти іспити, захопити з собою, розкидати намистинки.

80. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою неповного узгодження?

- а) місто Київ, місто Суми, ріка Дністер, озеро Ільмень; б) любити Вітчизну, про любов, дякувати людям, з-за столу; в) коричневий ведмідь, шоколадний торт, запашний мармелад, солодкі тістечка; г) холодний квас, тепла зустріч, тривожне прощання, довга розлука.

81. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку керування?

- а) щедра винагорода, рідна земля, поважати керівника, сіяти пшеницю;
- б) цікавитися мистецтвом, слова підтримки, дбати про дітей, малиновий сік;
- в) зробити навмисно, виражений прикметником, каштанове волосся, дарувати квіти; г) купувати торт, розморозувати м'ясо, запалювати свічки, мити посуд.

82. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку керування?

- а) підручник з математики, приємний на вигляд, декому з нас, старший за віком; б) її зошити, доведеться змінити, залежне слово, без прийменника;
- в) гострий на язик, батько і мати, дати перцю, позичити гроші; г) ласий до меду, київські вулиці, повернутися пізно, цвіт яблуні.

83. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою сильного керування?

- а) читати книжку, зустріти товариша, подай солі, не копав криниці; б) намальований дощ, недописаний роман, детективні пригоди, відвідав однокласника; в) невблаганний час, швидкоплинна ріка, летить швидко, бачив мене; г) корисні копалини, цукерки з чорносливом, маленьке цуценя, материнська ласка.

84. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані за допомогою слабкого керування?

- а) написав на папері, привезти підручники, дорогий друг, записати вперше; б) зустрів товариша, виконав завдання, розпечатав конверт, надрукував адресу; в) допомогти мамі, жити в селі, виїхати серед тижня, зайти без попередження; г) найуживаніше слово, терпляче чекати, молодий хлопець, прийшовши завтра.

85. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку прилягання?

а) прокинувся вдосвіта, сильно стурбований, дуже приємний, розмовляємо йдучи; б) частина мови, предикативна пара, соромно зізнатися, даремно зателефонувала; в) сильно схвилювати, обставинні значення, дореволюційні реформи, козацьке бароко; г) чорний поні, стильне пальто, швидкісне таксі, просторе кафе.

86. У якому рядку подано словосполучення, компоненти яких поєднані типом підрядного зв'язку прилягання?

а) намагався допомогти, читати вголос, читати з ним, розповідав хвилюючись; б) почуватися добре, зроблено поспіхом, проаналізувавши ґрунтовно, старанно вчитися; в) прийшли надвечір, надзвичайно цікавий, відповів посміхаючись, швидкий кенгуру; г) перші роси, космічні туманності, Молочний Шлях, його пенсне.

87. Знайдіть рядок з однотипними за видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) тримати камінь за пазухою, честь і совість, давати пораду, розводити дискусію, слова ковтати, спуску не давати; б) п'ятий за списком, восьме березня, три з десяти, списаний на трьох листах, складений вдвоє, перший у змаганні; в) навчати любити, велич людини, знання твору, знайомство з письменником, навчання дитини, сприймання на віру; г) ходити навшпиньки, надто дорого, розлучатися ненадовго, ділити навпіл, наполегливо працювати, добре вчитися.

88. Знайдіть рядок з однотипними за видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) щедрий серцем, далекий від істини, схожий на матір, пильний у роботі, виготовлений братом, посаджене дерево; б) третє покоління, рідні береги, кожен дім, срібні грані, далека путь, повен надій; в) читати швидко, співати ідучи, сміятися голосно, говорити пошепки, почуватися невпевнено, бажання вчитися; г) знайомий з дитинства, вимогливий до себе, вести до перемоги, повернутися в село, перебувати у відпустці.

89. Знайдіть рядок з однотипними за видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) знайомство з письменником, близько до дійсності, спостерігати за польотами, виховання почуттів, подолання недоліків, ходити до школи; б) призначений для студентів, поліпшувати якість, потрібний людям, зрозумілий для всіх, збагнути істину, учитель-фізик; в) вчитися в наставників, розповідь ветерана, полонити красою, вивчити напам'ять, проспіваний солістом, багатство поезії; г) схилитися перед подвигом,

завершена книга, передавати поколінням, співець добра, служіння народові, присвячений доньці.

90. Знайдіть рядок з однотипними за видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) підхід до проблеми, рух до майбутнього, рядки з творів, щасливе життя, насипати цукру; б) зробити швидко, стояти над річкою, прийти з вимогою, прийти у справах, малювання олівцем; в) дивитися на світ, життя при бабусі, зігнути від ваги, закінчити школу, запливти далеко; г) передовий у змаганні, уважний до старших, сповнений любові, радий зустрічі, вірний слову, вимогливий до себе.

91. Знайдіть рядок з однотипними за видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) механічно перенесений, спроба допомогти, робити наспіх, прийнято вважати, процес навчання, вчасно повернутися; б) надто багато, залежно від змісту, вміння виступати, сказати на людях, дивитися пильно, мінитися на очах; в) надзвичайно складно, пояснення незрозумілого, виклад матеріалу, стало ясно, добре пам'ятати, дуже добре; г) особливо уважний, дуже важливо, працювати відмінно, вчасно повернутися, уміло виступати, вчитися сумлінно.

92. Знайдіть рядок зі словосполученнями, компоненти яких поєднуються одним і тим же типом підрядного зв'язку:

а) гори перевернути, дати на горіхи, часто-густо, сказати правду, до лісу рукою подати, розв'язати язик; б) бути насторожі, кривити душею, лебедина пісня композитора, очима стріляти, на повний хід, поети і прозаїки; в) іти швидко, працювати зігнувшись, добре виступати, уважно слухати, говорити сам на сам, бажання вибирати; г) дивитися посміхаючись, буду виступати, ламати голову, далеко поїхати, сказати голосно, зустрічати весну.

93. Знайдіть рядок з однотипними за стрижневим компонентом і видом підрядного зв'язку словосполученнями:

а) тривожні ночі, сонячні промені, директор заводу, вусатий колос, тугий налив, радісні обжинки; б) широкі проспекти, кожна оселя, полум'я гвоздики, солдатські ордени, сонячна доба, тривожна юність; в) повнозерний колос, карбований ритм, національний університет, ясний погляд, весняний грім; г) чисті озера, мій народ, наші мрії, березове гілля, сонячне безгоміння, маленький колібри.

Семантико-синтаксичні відношення в структурі словосполучення

94. Між компонентами сурядного словосполучення існують такі семантико-синтаксичні (сміслові) відношення:

а) прості та складні; б) узгодження, керування, прилягання; в) атрибутивні, об'єктні та обставинні; г) єднальні, зіставно-протиставні, розділові, градаційні.

95. Між компонентами підрядного словосполучення існують такі семантико-синтаксичні (сміслові) відношення:

а) прості та складні; б) узгодження, керування, прилягання; в) атрибутивні, об'єктні та обставинні; г) єднальні, зіставно-протиставні, розділові, градаційні.

96. В атрибутивних словосполученнях:

а) називається предмет і його постійна чи змінна ознака; б) головне слово позначає дію (також і опредметнену) або стан, а залежне – об'єкт, якого ця дія або стан стосується; в) головне слово називає дію, а залежне – умови, за яких реалізується ця дія; г) є однорідні означення.

97. В об'єктних словосполученнях:

а) є фразеологізм з об'єктним значенням; б) головне слово позначає дію (також і опредметнену) або стан, а залежне – об'єкт, якого ця дія або стан стосується; в) головне слово називає об'єкт, а залежне – позначає дію (також і опредметнену) або стан; г) є однорідні додатки або підмети.

98. В обставинних словосполученнях:

а) називається предмет і його постійна чи змінна ознака; б) головне слово позначає обставину, а залежне – об'єкт, якого ця обставина стосується; в) головне слово називає дію, стан чи якість, а залежне – обставини, за яких реалізується дія чи ступінь якості; г) наявна предикативна пара (підмет і присудок).

99. Знайдіть словосполучення з єднальними смисловими відношеннями:

а) не мати, а батько; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; б) тепер або ніколи; сьогодні чи завтра; то жарко, то холодно; чи то радість, чи то сум; в) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний; г) день і ніч; красиве й корисне; ні добре, ні погано; ввічливий та лагідний.

100. Знайдіть словосполучення з протиставними смисловими відношеннями:

а) не мати, а батько; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; б) тепер або ніколи; сьогодні чи завтра; то жарко, то холодно; чи то радість, чи то сум; в) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний; г) день і ніч; красиве й корисне; ні добре, ні погано; ввічливий та лагідний.

101. Знайдіть словосполучення з розділовими смисловими відношеннями:

а) не мати, а батько; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; б) тепер або ніколи; сьогодні чи завтра; то жарко, то холодно; чи то радість, чи то сум; в) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний; г) день і ніч; красиве й корисне; ні добре, ні погано; ввічливий та лагідний.

102. Знайдіть словосполучення з градаційними смисловими відношеннями:

а) не мати, а батько; світить та не гріє; легкий, проте надійний; холодно, зате приємно; б) тепер або ніколи; сьогодні чи завтра; то жарко, то холодно; чи то радість, чи то сум; в) не лише на словах, а й на ділі; не тільки перемоги, а й поразки; не лише радить, але й допомагає; не тільки талановитий, але й скромний; г) день і ніч; красиве й корисне; ні добре, ні погано; ввічливий та лагідний.

103. Виберіть варіант з атрибутивними словосполученнями:

а) материнські руки, білий сніг, мигдальне печиво, малинове варення; б) іти повільно, повільні рухи, слизька дорога, на вулиці слизько; в) хлопець з рюкзаком, маленьке мишеня, швидко читати, полита розсада; г) ахіллесова п'ята, Миколині очі, бордова тканина, спокійна вдача.

104. Виберіть варіант з атрибутивними словосполученнями:

а) різнокольорові камінці, задумати лихе, запобігти лиху, примусити чекати; б) розмальовані глечики, завести розмову, шум потічка, лісова пташка; в) замислене небо, світові веремії, вічна сутичка, розбити вікно; г) смарагдова роса, готичні смереки, весняні чари, холонучі сузір'я.

105. Виберіть варіант з об'єктними словосполученнями:

а) готика суворості, сонячний промінь, крижані пальці, груша постаріла; б) світлішає розум, йдемо удвох, нікого і ніде, маленький ангел; в) носять пилок, розповідати казку, змінити дистанцію, формування світогляду; г) любити світ, дивувати людей, творити прекрасне, прекрасне творіння.

106. Виберіть варіант з об'єктними словосполученнями:

а) епоха синтетики, тендітні пальці, дивитися у вічі, проміняти совість; б) іти в ліс, жоржини й кропива, прадід ходив, незбагнений світ; в) густий туман, білити паркан, боязка пташина, кущ бузку; г) бачити небо, розмовляють про нас, залило верболози, піднімати зброю.

107. Виберіть варіант з обставинними словосполученнями:

а) вітри галактик, сумні скрипалі, веселі танці, срібні леза; б) античні статуї, завис у повітрі, сильно гріє, триматися за стіни; в) іти повільно, дивитися печально, дуже спритний, полювати в лісі; г) печальна істина, терновий вінок, лист кленовий, ледь живі.

108. Виберіть варіант з обставинними словосполученнями:

а) дуже добре, надто близько, працювати в полі, надзвичайно уважний; б) капати з даху, покласти в кишеню, зірвати з дерева, човен з мотором; в) єдиний син, дві жінки, ясне чоло, така негода; г) лагідна осінь, нелегке дитинство, довго працювати, інтимна лірика.

109. Виберіть варіант з однотипними словосполученнями за стрижневим компонентом, видом підрядного зв'язку та смисловими відношеннями:

а) у косах русалки, у пишній красі, у домі білому, у небі високо; б) проспівують пісню, спадають роси, згасиш жагу, складеш іспит; в) знесилені журбою, добиті зневір'ям, щасливі працею, розбурхані неспокоєм; г) говорити наперекір, крикнувши навздогін, тихо розспіваний, бездоганно виконано.

Особливості побудови сполучень слів

110. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) як у Бога за пазухою, повісити носа, Старий Самбір, легка промисловість, брат-і-сестра; б) творити казку, сказати правду, схожий на батька, розв'язати язик, любити брата; в) дотримати слово, дякувати вас, опанувати професією, учитися ремесла; г) дотримати слова, дякувати вам, опанувати професією, учитися ремеслу.

111. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) розмовляти на українській мові, згідно наказу, почнеться в три години, пробачте мене; б) теорія і практика, цікавий журнал, стати в пригоді, називати літери; в) розмовляти українською мовою, згідно з наказом, почнеться о третій годині, пробачте мені; г) розкидані речі, моторний човен, великий пароплав, залишена дитина.

112. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) ігнорувати попередження, завдати шкоди, зазнати невдачі, зрадити принципи; б) ігнорувати попередженням, завдати шкоду, зазнати невдачу, зрадити принципам; в) пізнавальна подорож, маленький пароплав, червоні ягоди, смачне варення; г) розкидане листя, пожовклий папір, намоклі дошки, великі вуха.

113. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) заяче м'ясо, маленьке мишеня, рожеві троянди, прийти на зустріч; б) називати на ім'я, звернутися за адресою, відправити поштою, прийшов у справі; в) заяча душа, мокре листя, густий туман, вийти назустріч; г) називати по імені, звернутися по адресу, відправити по пошті, прийшов по справі.

114. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) комісія по складанню, заходи по поліпшенню, відсутній із-за хвороби, раз в тиждень; б) зміцнити своє становище, ренесансний стиль, татарський набіг, протести населення; в) Олеський замок, парафіяльна школа, історичні джерела, пам'ятка архітектури; г) комісія для складання, заходи щодо поліпшення, відсутній через хворобу, раз на тиждень.

115. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) повертати назад, холодний дощ, лісові птахи, прочитана книга; б) недомальована картина, приїжджайте завтра, біляве волосся, звернути ліворуч; в) увести в склад, радіти успіхам, завідувач кафедрою, бюро по працевлаштуванню; г) увести до складу, радіти з успіхів, завідувач кафедри, бюро працевлаштування.

116. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) книжкова полиця, орендна плата, роздрібний продаж, сільські вулички; б) полиця для книжок, плата за оренду, продаж у роздріб, вулички села; в) сильніший за всіх, багатий на врожай, скупий на похвалу, хворий на алкоголізм; г) сильніший всіх, багатий врожаєм, скупий похвалою, хворий алкоголізмом.

117. У якому варіанті є неправильно побудовані сполучення слів?

а) два тижні, три дні, чотири місяці, півтора року; б) два тижня, три дня, чотири місяця, півтора роки; в) викладач і студенти, справу зроблено, після виконання вправи, вищий від мене; г) викладач зі студентами, справа зроблена, виконавши вправу, вищий за мене.

Синтаксис простого речення

118. Речення – це:

а) синтаксична одиниця, що утворюється поєднанням двох або більше повнозначних слів, пов'язаних між собою підрядним зв'язком і певними лексико-граматичними відношеннями, та виражає єдине, але розчленоване поняття; б) осмислене сполучення слів або окреме слово, граматично й інтонаційно оформлене як відносно закінчена цілісність, що несе певну інформацію; в) смислове й граматичне об'єднання двох і більше повнозначних слів на основі підрядного або сурядного синтаксичного зв'язку, що слугує для позначення нерозчленованого поняття; г) взаємоспямований синтаксичний зв'язок між головними членами речення – підметом і присудком.

119. За структурою речення поділяються на:

а) двоскладні та односкладні; б) прості та складні; в) поширені та непоширені; г) прості, складні, ускладнені.

120. Просте речення – це речення, у якому є:

а) одна граматична основа, виражена сполученням обов'язково і підмета, і присудка; б) одна граматична основа, виражена сполученням підмета і присудка або лише одним головним членом; в) дві й більше граматичні основи; г) не тільки головні, а й другорядні члени речення.

121. У якому варіанті наведено просте речення?

а) Жінка рішуче повернула вліво, в ту саму вуличку, де сховався я, і пішла по другому боці (*В. Винниченко*); б) Ісай подивився їй у вічі і нічого не сказав (*М. Чернявський*); в) Я втік би в темний гай, щоб слухать, як шепоче до листу лист і до квіток трава... (*Олександр Олесь*); г) Мріють крилами з туману лебеді рожеві, сиплють ночі у лимани зорі сургучеві (*В. Симоненко*).

122. У якому варіанті наведено просте речення?

а) Очиці сяють, подих затамовано (*Л. Костенко*); б) Ще один лейтмотив – рефлексії щодо брому, без якого нібито не можна читати нашу історію. Сказані колись під гарячу руку, ці слова Володимира Винниченка повторюються, й тиражуються, і заганяють співвітчизників у комплекс причетності до ексклюзивних жахів нашої історії (*Л. Костенко*); в) Заглядає в шибку казка з сивими очима, Материнська добра ласка в неї за плечима (*В. Симоненко*); г) Колодязь, тин і два вікна сумні, що тліють у вечірньому вогні (*В. Стус*).

123. У якому варіанті наведено просте речення?

а) А тут, коло його ніг, колисалися хвилі й буркали щось сумне, їх звуки збудили в його серці... сльози (*О. Кобилянська*); б) Проїшов квартал, другий,

озирнувся, вернувся, знов пішов уперед – нема (*В. Винниченко*); в) Закликати коханого чоловіка в пастку, віддати його в руки Арона, лютого, немилосердного Арона, здатного на всяку мерзоту, – це ж нечуваний сором! (*М. Чернявський*); г) Запізно дійшло: розкриваючи жорстокість світу людині, яку обираєш у друзі, не ставай одночасно його катом (*Є. Баран*).

Диференціація речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням

124. За метою висловлювання речення поділяються на:

а) розповідні, питальні, спонукальні; б) повні та неповні; в) розповідні, питальні, спонукальні, окличні; г) односкладні й двоскладні.

125. У розповідному реченні:

а) міститься повідомлення про будь-який факт дійсності; б) виражається спонукання до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада тощо); в) міститься якесь запитання; г) міститься тільки відповідь на запитання.

126. У питальному реченні:

а) міститься повідомлення про будь-який факт дійсності; б) виражається спонукання до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада тощо); в) міститься якесь запитання; г) міститься тільки запитання, яке не потребує відповіді.

127. Залежно від значення та інтонації виділяють такі типи питальних речень:

а) власне питальні, питально-спонукальні та риторично-питальні; б) тільки власне питальні та питально-спонукальні; в) тільки власне питальні та риторично-питальні; г) тільки питально-спонукальні та риторично-питальні.

128. Власне питальні речення:

а) містять спонукання, виражене через питання; б) містять запитання, на яке треба відповісти; в) містять твердження чи заперечення й не потребують відповіді; г) містять запитання, на яке не обов'язково відповідати.

129. Питально-спонукальні речення:

а) містять спонукання, виражене через питання; б) містять запитання, на яке обов'язково потрібно відповісти; в) містять твердження чи заперечення й не потребують відповіді; г) містять спонукання до дії та обов'язково є окличними.

130. Риторично-питальні речення:

а) містять спонукання, виражене через питання; б) містять запитання, на яке обов'язково потрібно відповісти; в) містять твердження чи заперечення і не

потребують відповіді; г) містять твердження чи заперечення і не завжди потребують відповіді.

131. У спонукальному реченні:

а) міститься повідомлення про будь-який факт дійсності; б) виражається спонукання до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада тощо); в) міститься якесь запитання; г) міститься тільки відповідь на запитання.

132. Окличне речення – це:

а) тільки стверджувальне речення, яке вимовляється з певним емоційним забарвленням, що супроводжується підсиленням тону голосу; б) тільки розповідне речення, яке вимовляється з певним емоційним забарвленням, що супроводжується підсиленням тону голосу; в) тільки розповідне чи спонукальне речення, яке вимовляється з певним емоційним забарвленням, що супроводжується підсиленням тону голосу; г) будь-яке розповідне, питальне чи спонукальне речення, яке вимовляється з певним емоційним забарвленням, що супроводжується підсиленням тону голосу.

133. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належить речення *А чи є щось на світі для мене рідніше за Україну?* (Р. Кудлик):

а) розповідне; б) питальне; в) спонукальне; г) окличне.

134. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належить речення *Згадай мене, ніжна, закоханим словом і сина найменням моїм назви* (В. Булаєнко):

а) розповідне; б) питальне; в) спонукальне; г) окличне.

135. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належать речення *Що ж це виходить? Зрадити в житті державу – злочин, а людину – можна?!* (Л. Костенко):

а) розповідні; б) питальні; в) спонукальні; г) питальні та окличні.

136. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належить речення *Ми з Музою – ми дві – дві жінки – де наш лицар?!* (Л. Костенко):

а) розповідне; б) питальне; в) спонукальне; г) окличне.

137. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належить речення *Яка рожева й синя хуртовина!* (Л. Костенко):

а) розповідне; б) питальне; в) спонукальне; г) окличне.

138. Визначте, до якого виду за метою висловлювання належить речення *Лови летючу мить життя!* (Олександр Олесь):

а) розповідне; б) питальне; в) спонукальне; г) окличне.

139. Вкажіть, у якому варіанті є розповідне речення:

а) Чого ж ти сидиш? (*В. Собко*); б) Не стань печаллю у моїм житті, не сійся смутком на моїм путі... (*Р. Братунь*); в) Не дрімай! Не дай себе приспать! (*М. Рильський*); г) Ми сильні, мужні та горді (*Б. Грінченко*).

140. Вкажіть, у якому варіанті є питальне речення:

а) Я аж кинувся назад: що таке?! (*В. Винниченко*); б) Караїми належать до тюркської групи алтайської родини народів (*А. Полканова*); в) Пророчить вночі негоду На скрипці вітрів скрипаль (*О. Тебешевська*); г) Друкуй свою печаль колесами по багнах. Пиши своє життя зигзагом по соші (*Л. Костенко*).

141. Вкажіть, у якому варіанті є власне питальне речення:

а) Що можу я, коли дрімають люди? Що можу я, коли заснули ви? (*В. Симоненко*); б) А якби Отак усе відкрокувалось, все до початку відмоталось, Як жив би ти і що робив? (*В. Вінграновський*); в) А чому би нам не переїхати до Києва? (*Л. Козюк*); г) Хіба то дівка? То ж таки ледащо. Усе б співала. Боже упаси! (*Л. Костенко*).

142. Вкажіть, у якому варіанті є питально-риторичне речення:

а) Вона наче крізь сон почула: – Як спали, Палагночко? (*М. Коцюбинський*); б) – Ти молода. Ну хіба ж можна не любити молодість? (*Є. Гуцало*); в) – Ну, що там твої гори? – запитав я Опанаса (*І. Франко*); г) Ми йшли довго, на краймісто, і вона весь час розповідала. Спинилися перед невеличким будинком. Скільки я візьму? Нічого, я просто прогулявся (*В. Підмогильний*).

143. Вкажіть, у якому варіанті є питально-спонукальне речення:

а) Він свого досяг, зумів прикинутися; вони повірили – хіба не має пишатися своїм розумом і витримкою? (*В. Дрозд*); б) І як ми будем, як тепер ми будем?! Такі вже рідні і такі чужі (*Л. Костенко*); в) – Ви з нами їдете? – звернувся Ігор до чоловіка в чорному костюмі (*Ю. Щербак*); г) Парнас! І що ті шмони й допит? Не вірю в будень, побут, клопіт – В мізерію, дрібнішу тлі (*І. Світличний*).

144. Вкажіть, у якому варіанті є спонукальне речення:

а) Буяє на розквітлих вишнях Солодке молоко землі (*Є. Маланюк*); б) Місто згоріло? – Споруджуй же заново мури (*Юрій Клен*); в) Не повернуть минулого ніколи: Воно пройшло і вже здається миттю (*М. Рильський*); г) Беру тебе, о світе мій терновий, В обійми сонячні! (*О. Влизько*).

145. Вкажіть, у якому варіанті є окличне речення:

а) Шуми клубочаться вдалечині, і ніч нерухомо звисає з верховіття дерев, мов прозорі грона загусклого повітря (*В. Підмогильний*); б) За Свідзинським, смисл людського існування незводимий до одноістинності, однонаправковості (*В. Стус*); в) – Правдиво кажу тобі, Петре, що півень не

проспіває сьогодні тричі, як ти тричі зречешся Мене! (*В. Петров*); г) А як тоді співатиме Полтава? Чи сльози не душитимуть її? (*Л. Костенко*).

Типи речень за відношенням до дійсності

146. За модальністю речення поділяються на:

а) розповідні, питальні, спонукальні; б) повні й неповні; в) стверджувальні та заперечні; г) прості й складні.

147. Стверджувальні речення – це речення, у яких:

а) заперечується якість дійсності; б) стверджується якість дійсності; в) заперечується якість дійсності та обов'язково присутня оклична інтонація; г) стверджується якість дійсності та обов'язково присутня оклична інтонація.

148. Заперечні речення – це речення, у яких:

а) заперечується якість дійсності; б) стверджується якість дійсності; в) заперечується якість дійсності та обов'язково присутня оклична інтонація; г) стверджується якість дійсності та обов'язково присутня оклична інтонація.

149. Загальнозаперечні речення – це речення, у яких:

а) заперечується присудок; б) заперечується будь-який член речення, окрім присудка; в) заперечується тільки підмет або присудок; г) заперечуються тільки другорядні члени речення.

150. Частковозаперечні речення – це речення, у яких:

а) заперечується присудок; б) заперечується будь-який член речення, окрім присудка; в) заперечується тільки підмет або присудок; г) заперечуються тільки другорядні члени речення.

151. Визначте, у якому варіанті наведено стверджувальне речення:

а) Для символізму природа є лише відгуком надприродного, віддзеркаленням потойбічного, викривленим і неточним відбитком ірреального (*В. Петров*); б) Так ніхто не кохав (*В. Сосюра*); в) Я не товариш вам, діду, й не друг... (*М. Бажан*); г) А поки що – ні просвітку, ні дня (*Л. Костенко*).

152. Визначте, у якому варіанті наведено заперечне речення:

а) Олесько відоме насамперед своїм величним замком, в якому розмістилась чудова колекція старожитностей (*О. Галелюка*); б) Справжнім дивом “Софіївки” можна назвати численні гроти, висічені у скельних монолітах (*П. Позняк*); в) Мені, мабуть, ніколи не досниться сліпучий спалах чистої

жаги (*Л. Костенко*); г) Приголомшені люди сиділи за довгими столами у великій горниці, вибіленій перед святами (*В. Петров*).

153. Визначте, у якому варіанті наведено загальнозаперечне речення:

а) Ти давно вже дружина другого, я ж – відомий український поет (*В. Сосюра*); б) Не раз хитнула доля терезами (*Л. Костенко*); в) Дорога не була короткою (*О. Кобилянська*); г) Чи ж не твоїм взірцем натхненний стремить в зеніт звитяжний дух? (*Л. Мосендз*).

154. Визначте, у якому варіанті наведено частковозаперечне речення:

а) А запізніле каяття Уже нічого не поверне... (*О. Тебешевська*); б) Не від праці старіє людина, а від горя (*Нар. тв.*); в) Але нема жалю, ні суму (*Л. Мосендз*); г) Ти не хочеш прийняти любов (*Н. Лівіцька-Холодна*).

Головні та другорядні члени речення

155. Членами речення можуть бути:

а) і повнозначні, і всі неповнозначні слова; б) тільки повнозначні слова; в) тільки неповнозначні слова; г) повнозначні слова або поєднання повнозначних і неповнозначних слів.

156. Підмет – це:

а) граматично незалежний член двоскладного речення, який вказує на носія ознаки й перебуває в предикативних зв'язках з іншим головним членом речення – присудком; б) головний член речення, що пов'язаний підрядним зв'язком з присудком і означає предмет, ознака якого виражається присудком; в) головний член речення, що означає об'єкт дії чи стану; г) головний член речення, пов'язаний підрядним зв'язком з усіма іншими членами речення.

157. Присудок – це:

а) головний член речення, пов'язаний підрядним зв'язком з усіма іншими членами речення; б) головний член речення, що позначає обставину дії; в) головний член двоскладного речення, який вказує на модально-часову характеристику носія предикативної ознаки і перебуває в предикативному зв'язку з підметом; г) головний член речення, пов'язаний підрядним зв'язком з підметом і виражає ознаку предмета, названого підметом.

158. Виділяють такі основні типи підмета:

а) простий, складний і складений; б) простий і складний; в) простий і складений; г) простий, складний, ускладнений і складений.

159. Виділяють такі основні типи присудка:

а) тільки простий і складений; б) простий дієслівний, складений дієслівний, складений іменний і складний; в) простий дієслівний, складний дієслівний і складений іменний; г) простий і складний.

160. Додаток – це:

а) другорядний член речення, який відповідає на питання непрямих відмінків і найчастіше називає предмет, рідше – дію; б) другорядний член речення, який відповідає на питання прямого відмінка й найчастіше називає предмет, рідше – дію; в) другорядний член речення, який відповідає на питання будь-якого відмінка й найчастіше називає предмет, рідше – дію; г) другорядний член речення, який відповідає на питання непрямих відмінків і називає тільки предмет.

161. Прямий додаток – це додаток, який:

а) залежить від перехідного дієслова і стоїть тільки у знахідному відмінку без прийменника; б) означає предмет, на який безпосередньо спрямовано дію перехідного дієслова або дієприслівника, утвореного від перехідного дієслова; в) залежить від членів речення, вербалізованих неперехідними дієсловами, іменниками, прикметниками, прислівниками, і може бути виражений формами непрямих відмінків без прийменників і з прийменниками та інфінітивом; г) залежить від перехідного дієслова і стоїть у знахідному відмінку (з прийменником або без нього), а також у родовому відмінку.

162. Непрямий додаток – це додаток, який:

а) залежить від перехідного дієслова і стоїть тільки у знахідному відмінку без прийменника; б) означає предмет, на який безпосередньо спрямовано дію перехідного дієслова або дієприслівника, утвореного від перехідного дієслова; в) залежить від членів речення, вербалізованих неперехідними дієсловами, іменниками, прикметниками, прислівниками, і може бути виражений формами непрямих відмінків без прийменників і з прийменниками та інфінітивом; г) залежить від перехідного дієслова і стоїть у знахідному відмінку (з прийменником або без нього), а також у родовому відмінку.

163. Означення – це:

а) другорядний член речення, що пояснює слово з предметним значенням і позначає ознаку, якість чи властивість предмета; б) другорядний член речення, що пояснює присудок; в) другорядний член речення, що пояснює тільки підмет; г) другорядний член речення, який входить до структури тільки двоскладних речень.

164. Узгоджене означення – це означення, яке:

а) до означуваного слова приєднується зв'язком узгодження, тобто

узгоджується з ним у роді, числі й відмінку; б) узгоджується з означуваним словом тільки у відмінку; в) до означуваного слова приєднується зв'язком керування або прилягання; г) до означуваного слова приєднується зв'язком керування.

165. Неузгоджене означення – це означення, яке:

а) до означуваного слова приєднується зв'язком узгодження, тобто узгоджується з ним у роді, числі й відмінку; б) узгоджується з означуваним словом тільки у відмінку; в) до означуваного слова приєднується зв'язком керування або прилягання; г) до означуваного слова приєднується зв'язком керування.

166. Прикладка – це:

а) різновид додатка, виражений прикметником; б) різновид означення, який називає ознаку предмета і, водночас, будучи вираженим іменником, дає йому іншу назву; в) уточнювальний член речення, залежний від підмета; г) різновид означення, який називає ознаку дії і дає їй іншу назву.

167. Обставина – це:

а) другорядний член речення, який характеризує дію, стан, рідше – ознаку, називаючи їхній спосіб, міру і ступінь, місце, час, причину, мету, умову та допустовість; б) другорядний член речення, який характеризує предмет, рідше – ознаку чи дію, називаючи їхній спосіб, міру і ступінь, місце, час, причину, мету, умову та допустовість; в) другорядний член речення, який відноситься до групи підмета і характеризує його спосіб, міру і ступінь, місце, час, причину, мету, умову та допустовість; г) другорядний член речення, який характеризує дію, стан, рідше – предмет і його ознаку, називаючи їхній спосіб, міру і ступінь, місце, час, ознаку, причину та мету.

168. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *А три шляхи широкії терном заростають* (Т. Шевченко):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

169. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *“Рівняйсь” – прокотилося лунко* (В. Винниченко):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

170. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Вони [батьки] забули слова Еклезіаста: “Я віддався моїм серцем, щоб спізнати мудрість, спізнати глупоту і безумство, і я довідався, що й це гонитва за вітром, бо у великій мудрості – велика журба, хто додає знання, додає страждання”* (Є. Баран):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

171. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Довго **хмарами** небо покрите було...* (Олександр Олесь):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

172. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Довго хмарами небо покрите було...* (Олександр Олесь):
а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) означенням.

173. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Окрасою речення є думка* (Є. Яценко):
а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

174. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Стоять озера в **пригорщах** долин* (Л. Костенко):
а) підметом; б) присудком; в) означенням; г) обставиною.

175. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Серпень з вереснем стискають один одному **правиці*** (М. Рильський):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

176. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Сади **починали цвісти** рясним п'яним цвітом* (М. Івченко):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

177. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Антени на дахах ближніх будинків **почали двоїтися*** (В. Діброва):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

178. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Я готовий **відповідати за тебе** як твій громадянин* (Василь Земляк):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

179. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Весна. А вітер – наче восени. Чекає дощ **зірватися** щомиті* (Л. Костенко):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

180. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Ти був би **моєю** піснею, ти був би **моєю** казкою, квіткою щастя пізньою і голубиною ласкою* (Л. Забашта):
а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

181. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Довго хмарами **небо** покрите було...* (Олександр Олесь):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) означенням.

182. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Довго хмарами небо **покрите** було...* (Олександр Олесь):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) означенням.

183. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *А через півжиття, коли ти вже **здорожений**, ця нереальна мить – як сон серед садів* (Л. Костенко):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

184. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Вміти сказати “**ні**”, коли від тебе вимагають сказати – “**так**”* (О. Теліга):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

185. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *І в мріях ввижалась **їм** казка ясна, Де квіти не в’януть, де вічна весна* (Олександр Олесь):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

186. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Учися жити – то високе мистецтво, якого **чимало** людей так і не навчилося, хоч і прожили життя* (В. Стус):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

187. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Учися жити – то високе **мистецтво**, якого чимало людей так і не навчилося, хоч і прожили життя* (В. Стус):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) додатком.

188. Укажіть, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *А мені між снігів заболіли Твої млисті **їм’я і лице*** (П. Вольвач):

а) підметом; б) присудком; в) означенням; г) додатком.

189. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *На спіритичних сеансах історії найголосніше говорять **мертві*** (Л. Костенко):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

190. Укажіть, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *В блакиті Твоєї душі я розгадав усі таємниці і вгледів **прийдешнє*** (Г. Михайличенко):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

191. У якому реченні підмет виражений іменником?

а) І для нас у ріднім краю навіть дим солодкий та коханий (*Леся Українка*);
б) Я закоханий палко, без міри У небачену вроду твою (*В. Симоненко*);
в) Сьогодні, друже, знову ми з тобою (*О. Підсуха*); г) При труднощах, друже, не гнися в дугу! (*С. Пушик*).

192. У якому реченні підмет виражений іменником?

а) О земле! Будь навік такою для серця, для очей моїх (*М. Рильський*);
б) Війнуло снігом (*Ю. Збанацький*); в) Як страшно оре історичний плуг! (*Л. Костенко*); г) Я люблю тебе, мій краю (*К. Дрок*).

193. У якому реченні підмет виражений іменником?

а) Колись хустки в Україні вишивали шовком, сріблом та золотом (*О. Воропай*); б) Людина зіткана із суперечностей (*В. Черняк*); в) А чи є хтось ближчий на світі від мами? (*Р. Кудлик*); г) В Хайяма взяв я форму рубаї, вподобавши за лаконізм її (*Д. Павличко*).

194. У якому реченні підмет виражений іменником?

а) Я і ти – два світи у безмежному Божому небі... (*С. Галябарда*); б) “І вражою злою кров’ю волю окропіте” – з дитинства знайомі слова... (*О. Гончар*); в) Людські стосунки – це обмін цінностями (*І. Томан*); г) Пишіть листи і надсилайте вчасно... (*Л. Костенко*).

195. У якому реченні підмет виражений іменником?

а) Ти в лісі задарма не зріж ялинку (*В. Бичко*); б) Яким вогнем спокутувати мушу хронічну українську доброту?! (*Л. Костенко*); в) Так ніхто не кохав (*В. Сосюра*); г) Нехай на серце ляже ваготою моя земля з рахманною журбою... (*В. Стус*).

196. У якому реченні підмет виражений словосполученням?

а) І в синій дзвін палкого неба Ковалик-жайворонок б’є (*А. Малишко*);
б) Світи ж мені, світи мені завжди над зорі всі, зоря моя єдина! (*В. Сосюра*);
в) Невеликі три літа марно пролетіли (*Т. Шевченко*); г) Його постійні “Ой!” виводили старого з рівноваги (*І. Цюпа*).

197. У якому реченні підмет виражений субстантивованим прикметником?

а) Тяжкі спільні терпіння з’єднали нерозривно наші душі, зробили нас братами (*О. Турянський*); б) Стоголосі, стоногі, сторуки Толочили тебе вздовж і вшир (*А. Пашко*); в) Цю землю сонцем оббризкано З підків низов’я

недремного (*Л. Череватенко*); г) Вже чорна ніч на сонце радо тугу накинула шлею... (*М. Холодний*).

198. У якому реченні підмет виражений субстантивованим прикметником?

а) Минуле ніколи не повертається (*Р. Іванченко*); б) Мій далекий, любий, нездійснений, не барись, вертайсь з чужих доріг! (*С. Полин*); в) Нарешті привезли пальне... (*О. Гончар*); г) Несказане лишилось несказаним (*Л. Костенко*).

199. У якому реченні підмет виражений субстантивованим числівником?

а) У сорок першим ми жили на хуторі... (*Г. Бодюль*); б) 20-го, в четвер, дощі по Україні, Місцями десь гроза, місцями – розпач десь (*П. Вольвач*); в) Ще б кілька слів, хоча би зо два, і все – на місці, все – як слід (*В. Герасим'юк*); г) Знову замовкли обоє (*Панас Мирний*).

200. У якому реченні підмет виражений інфінітивом?

а) Найлюбішою забавкою було йому будувати та розоряти землянки, вали, окопи (*Панас Мирний*); б) Упасти, впасти, впасти трупом на місці або скочити у провалля! (*О. Турянський*); в) Законів боротьби нікому не зламати, закони материнства не перемінить (*П. Тичина*); г) Ти радий був плакати в неї у ногах (*Г. Михайличенко*).

201. У якому реченні підмет виражений невідмінюваною частиною мови, вжитою у значенні іменника?

а) Ніченька була тепла, тепла, наче хтось налив сиродою, і темна, темна така, що мало-мало що було видно (*Грицько Григоренко*); б) “Ура” теж було зброєю (*О. Гончар*); в) Випало [життя] на перехресті двох сторіч, двох завершених діб, багатьох доріг, культур, середовищ (*Галина Журба*); г) Про голод 1932 – 1933 рр. в Україні та й в усьому світі написано немало, загальна кількість публікацій за 75 років наближається до 15 тис. (*С. Кульчицький*).

202. Знайдіть варіант із реченням, у якому підмет виражений кількісно-іменним сполученням слів?

а) Увечері в садку до пізньої ночі слухали ми одного з степових Гомерів, що знав напам'ять багато тисяч рядків народного епосу (*О. Гончар*); б) Сто двадцять – це ж сила народу! (*Ю. Смолич*); в) На день виїзду загін налічував усього тридцятєро юнаків (*Ю. Смолич*); г) Три тисячі зим на вітрах відгуло. Три тисячі весен у прірву сплигло. Віків табуни як один пронесло, а мати стоїть воріженькам на зло (*В. Базилевський*).

203. У якому варіанті є простий неускладнений підмет?

а) П'ятірка сивих плотарів сиділа в тінях яворів (*А. Малишко*); б) Кожен з нас любов свою зберіг від зради, від зневаги і від смерті (*Л. Дмитерко*); в) Гурт хлопців підійшов до столу (*О. Гончар*); г) Життя соталось, соталось гіркими нитками іронії (*Л. Костенко*).

204. У якому варіанті є простий неускладнений підмет?

а) Всі четверо – хірург, асистент і сестра – ствердно хитнули йому головами (*О. Довженко*); б) Очима ти сказав мені: люблю (*Л. Костенко*); в) Один із школярів підвівся (*Панас Мирний*); г) Тут молодиця з дівчинкою сиділи й одпочивали (*І. Нечуй-Левицький*).

205. У якому варіанті є простий ускладнений підмет?

а) У разі небезпеки гримуча змія починає трясти порожнистою роговою “тріскачкою” на кінці хвоста (*З енцикл.*); б) Був день як день (*Л. Костенко*); в) У теплі дні збирання винограду її він стрів (*М. Рильський*); г) Ця дівчина завше шукала побачення з анархом (*Микола Хвильовий*).

206. У якому варіанті є простий ускладнений підмет?

а) Індійський гавіал і південноамериканський кайман – представники ряду крокодилів (*З енцикл.*); б) Остук, Гнат і Марченко ніби за командою перехилили чарки (*Ю. Яновський*); в) Маленька дівчинка – великий хитрун (*А. Любченко*); г) Не я один духовну спрагу маю (*О. Гончар*).

207. У якому варіанті є складений підмет?

а) Підлогу в залі посипали свіжими трояндами та фіалками (*Н. Королева*); б) Тридцять років минуло відтоді (*І. Цюпа*); в) До нього підійшло ще двоє (*Г. Головачук*); г) Щелепи кайманової черепахи розкриваються дуже широко і можуть схопити навіть таку велику жертву, як доросла жаба (*З енциклопедії*).

208. У якому варіанті є складений підмет?

а) Багато вітрів прошуміло над головою (*О. Довженко*); б) У південній півкулі Марса знаходиться кратер Маундера (*З енцикл.*); в) Тиха ніч тихо обняла Александрію (*Н. Королева*); г) Знов закохане, знов сумне Моє серце за вами тужить (*Н. Лівницька-Холодна*)

209. У якому реченні є простий дієслівний присудок?

а) Одне лебедя із сьогорічних не могло одірватися од води... (*Василь Земляк*); б) Усі ми дужі дружбою своєю (*В. Стефаник*); в) Я чую твій плач, Ярославно (*П. Воронько*); г) А Давид співливий був (*А. Головка*).

210. У якому реченні є простий дієслівний присудок?

а) Незабаром Соломія з Остапом простували повз плавні до циганської оселі (*М. Коцюбинський*); б) Найбільша з усіх таємниць – таємниця твого обличчя (*Д. Павличко*); в) Кожна пісня моя – віку мого день (*І. Франко*); г) Найбільшою забавкою було йому будувати та розоряти землянки, вали, окопи (*Панас Мирний*).

211. У якому реченні є простий дієслівний присудок?

а) Буде важко тобі дослухати, дочекатись нової години (*Д. Павличко*); б) Найважливішою ознакою людини є наполегливість у подоланні найважчих

перешкод (*Л. ван Бетховен*); в) Сорок вісім могутніх струменів злились в один пінистий велетенський водоспад і мирно шумлять, надихаючи поетів нерозумних і радуючи дітей (*О. Довженко*); г) Працею людина і славна, і красива (*О. Гончар*).

212. У якому реченні є простий дієслівний присудок?

а) Може, справді, та, єдина, – ви (*Марко Кропивницький*); б) Найбільше і найдорожче добро у кожного народу – то його мова (*Панас Мирний*); в) Ніч – мов криниця без дна (*М. Рильський*); г) Душа образи не забува (*Л. Костенко*).

213. У якому реченні наявний ускладнений простий дієслівний присудок?

а) Довго я не хотіла коритись весні, не хотіла її вислухати (*Леся Українка*); б) О земле рідная!.. Жила, живеш, довіку будеш жити, Безсмертна у віках! (*М. Рильський*); в) Вона не збиралася довго затримуватись у Харкові (*І. Микитенко*); г) Білі акації будуть цвісти в місячні ночі жагучі (*В. Сосюра*).

214. У якому реченні наявний ускладнений простий дієслівний присудок?

а) А я нічого не бачу... якась в очах крутанина... Кружляє, кружляє, кружляє ота страшна хуртовина! (*Л. Костенко*); б) Щоправда, останнім часом руйнівна рука меліораторів висушила болота й озера, розкорчувала праліси, і в багатьох селах колишнього зволоженого краю повисихали колодязі, й питну воду доставляють у цистернах (*В. Скуратівський*); в) Маленькі хвили рівно котилися, ласкаво мили берег. Хлюп-хлюп!.. хлюп-хлюп!.. (*М. Коцюбинський*); г) Душа – це битий шлях на невідомих дійсності полях (*Б.-І. Антонич*).

215. У якому реченні наявний ускладнений простий дієслівний присудок?

а) Жінка, яка достеменно впевнена у своїй красі, зуміє врешті-решт переконати в цьому кого завгодно (*С. Лорен*); б) Людина – це обов'язок, а не титул... (*В. Стус*); в) От, сидячи за столом, як вже поприймали страву, давай тоді Василь дівчат розглядати (*Г. Квітка-Основ'яненко*); г) Ішов кобзар до Києва та сів спочивати (*Т. Шевченко*).

216. У якому реченні є тільки неускладнений простий дієслівний присудок?

а) Чом не міг ніде я тебе забуть? (*С. Крижанівський*); б) Прозора осінь закрутила покірно-п'яний листопад... (*Є. Григорук*); в) Скинулась здорова риба серед Десни, так я взяв і собі заснув (*О. Довженко*); г) Наша ціль – людське щастя і воля (*І. Франко*).

217. Знайдіть речення з ускладненим простим дієслівним присудком:

а) Але Муха як крізь землю провалився, мабуть, на тім краї слободи (*А. Головка*); б) Андрій пішов оглядати руїни (*М. Коцюбинський*); в) Обоє вони були сироти (*Марко Вовчок*); г) Ти радий був плакати в неї в ногах (*Г. Михайличенко*).

218. Знайдіть речення з ускладненим простим дієслівним присудком:
а) Вельбот одділився від крейсера й плив до берега (*М. Чернявський*);
б) Підпалимо небо – і кинемо душі в повітря! (*Я. Савченко*); в) Поїхали... А Черкаси палають, палають (*Т. Шевченко*); г) Вогненна зірка в небі пролітала, сичі кричали, вісники біди (*Л. Костенко*).

219. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Тканина нашого життя зіткана з ниток часу (*В. Черняк*); б) Принципова критика з усіх боків – це вже цькування (*В. Голобородько*); в) Незабаром сюди мав прийти учитель (*Ю. Мушкетик*); г) Великі правди пишуться вогнем (*В. Мороз*).

220. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Цієї ночі Черниш довго не міг заснути (*О. Гончар*); б) Тож село теє, розростаючись, все далі й далі посувалось ярмом понад річкою (*Ю. Крашевський*); в) Сягнуто, барвисто, вогнисто Веселка звелась над степами (*М. Луків*); г) Війнуло снігом (*Ю. Збанацький*).

221. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Деревя довкола стояли ще без листя (*Ю. Смолич*); б) І наймудріший може помилитися (*Нар. тв.*); в) Леся стояла на високім пагорбі й замилувалася голубою стрічкою Дніпра-Славутича (*М. Олійник*); г) Я схопилася та давай спересердя стукати в двері (*І. Нечуй-Левицький*).

222. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Давай поїдемо за місто стрічать весну... (*В. Підпалій*); б) Я хутко набираю повітря і перестаю дихати (*О. Довженко*); в) Жовте, червоне, золоте листя різнобарвно завітчало всі вулиці і парки міста Києва (*О. Іваненко*); г) Павло, захопивши дружину до науки, й сам не пас задніх (*Ю. Яновський*).

223. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) І я не я, і ти мені не ти. Скриплять садів напнуті сухожилля (*Л. Костенко*);
б) І я вірші став писати під вечір золотий (*В. Сосюра*); в) А тепер будемо вечеряти всі разом... (*В. Собко*); г) Ти був би моєю піснею, ти був би моєю казкою, квіткою щастя пізньою і голубиною ласкою (*Л. Забашта*).

224. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Усі слова уже були чиймись (*Л. Костенко*); б) Я б прийшов допоміг (*В. Собко*); в) Я зобов'язаний допомогти старому (*М. Стельмах*); г) Я печу раків і мовчки стою на одному місці, каючись, що прийшов сюди (*М. Стельмах*).

225. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:
а) Пишно займались багрянні зорі колись навесні (*Леся Українка*); б) Подив – витончена форма похвали (*А. Коваль*); в) В метричних свідоцтвах пишуть, де

людина народилась, коли вона народилась, і тільки не пишуть, для чого вона народилася (*М. Сафiр*); г) Любий тато! Він умів виховувати в мені вдячність (*І. Микитенко*).

226. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:

- а) Гей до мене! Є у мене і варене, й печене (*Л. Глібов*); б) До самого Києва Захар не переставав обмірковувати свою зустріч з Людмилою (*Іван Ле*); в) Книга – це духовний заповіт одного покоління іншому (*О. Герцен*); г) Історія проситься в сні нащадків (*Л. Костенко*).

227. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:

- а) Вчасна похвала творить долю (*Є. Яценко*); б) Шофер почав скидати на землю важкі мотки дроту (*Ю. Збанацький*); в) Хтось вітає душу хору дзвоном порваних годин (*Г. Чупринка*); г) Ми з братом щиро любилися зроду, змалку (*Марко Вовчок*).

228. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:

- а) Антени на дахах ближніх будинків почали двоїтися (*В. Діброва*); б) А сад, мов білий світ серед весни, чарує, вабить і не відпускає (*М. Сингаївський*); в) Сяяла черешня над горою, зблискувала цвітом, як алмаз (*Д. Павличко*); г) В небі хмарки білосніжні, легкі, ніби мрія (*П. Тичина*).

229. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:

- а) Доброта – це найбільше досягнення для людини, найбільш прекрасне і святе (*І. Цюпа*); б) Велика, з кущиками волосся на боках, його голова ховалась між округлих плечей (*Л. Черничук*); в) Мучився козак-запорожець на Мангуні в Криму у жадібного лютого паші (*О. Кобець*); г) З діда-прадіда в нашій країні люди прагнули з піснею жити (*М. Сингаївський*).

230. Знайдіть речення зі складеним дієслівним присудком:

- а) Високо небом кигикнула чайка, блиснула срібним крилом (*С. Васильченко*); б) Видно шляхи полтавської і саму Полтаву (*І. Котляревський*); в) Коли б я міг забути убоге рідне поле? (*В. Симоненко*); г) Падав і не падав перший сніг... (*Л. Костенко*).

231. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

- а) Степан Пшеницин і Костя Рябов були обидва з Уралу (*О. Довженко*); б) Але малюнком тоскним і недбалим не хоче гордувати листопад (*П. Филипович*); в) Бажаю так скінчити я свій шлях, як починала: з співом на устах (*Леся Українка*); г) Чубенко подивився на годинника і дав наказ зупинитися (*Ю. Яновський*).

232. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

- а) Наша дума, наша пісня не вмре, не загине (*Т. Шевченко*); б) Хліба, змиті дощем, яскраво зеленіли (*О. Гончар*); в) Напитись голосу твого, того

закоханого струму, тієї радості і суму, чаклунства дивного того (*Л. Костенко*); г) Макар Іванович був неспокійний (*М. Коцюбинський*).

233. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) На світі все знайдеш, крім рідної матері (*Нар. тв.*); б) Очі в нього були великі, безбарвні й сердиті (*Ю. Мушкетик*); в) Рівно, на повні груди, дихав степ (*І. Кириленко*); г) Гафійка прожогом кинулась у сніи (*М. Коцюбинський*).

234. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Ліси ставали густіші й густіші (*П. Загребельний*); б) Таня, вмостившись біля дідусевих ніг, слухає його сумовиті легенди (*О. Гончар*); в) Огнекрилих метеликів рій зазоріє в садах на шипшині (*П. Филипович*); г) На крилах журавлів весна вже сушить весла (*М. Вінграновський*).

235. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Густа тінь у воротах повітки при ясному сонці здавалась чорною (*І. Нечуй-Левицький*); б) Юркович не став заперечувати (*Д. Бедзик*); в) Тут два брати розлучились на березі бистої Каяли, тут кривавого вина не достало; тут пир закінчили хоробрі русичі: сватів напоїли і самі полягли за землю Руську (“*Слово о полку Ігоревім*”); г) Лисичка хап – і у кущі мерщій (*Л. Глібов*).

236. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Стенаються в герці скажені сини України, той з ордами ходить, а той накликає Москву, заллялися кров’ю всі очі пророчі (*В. Стус*); б) Готичні смереки над банями буків, гаркаві громи над країною крон (*Л. Костенко*); в) Хлопець дав згоду співати в заводським хорі (*Іван Ле*); г) Довго хмарами небо покрито було... (*Олександр Олесь*).

237. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Ти матимеш змогу перевірити кожен мій запис (*В. Собко*); б) Я готовий відповідати за тебе як твій громадянин (*Василь Земляк*); в) Кравчина держав свого слова (*О. Довженко*); г) Окрасою речення є думка (*Є. Яценко*).

238. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Осінь танула, як воскова свічка, ставала все прозорішою й легшою (*М. Коцюбинський*); б) Як радію я за людину, що загублене щастя знайшла (*В. Сосюра*); в) До чистої мети треба йти чистою дорогою (*Леся Українка*); г) Так ніхто не кохав (*В. Сосюра*).

239. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Осяяний сонцем, перед нами розкрився зовсім новий світ (*О. Довженко*); б) Рано, за холодку, з росою добре жати (*І. Франко*); в) Вольові якості його незаперечні (*В. Собко*); г) Микола, замість панського лану, вийшов на своє поле (*І. Нечуй-Левицький*).

240. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) До суду історії можуть подавати позов лише безсмертні (*В. Чемерис*); б) Прошу сказати, хто згоден сам іти в море (*О. Корнійчук*); в) У світі панує хай мир! (*М. Рильський*); г) Може, ти і великий мудрець, може, й справді для інших вірець, та не смій зневажати людей і заради найвищих ідей (*П. Скунець*).

241. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Сум не має дна (*Леся Українка*); б) Ви сильна людина (*Ю. Бедзик*); в) Уже вечір. І в мені сутеніє, скрізь запалюються живі вогні, мов світлячки серед лісу (*В. Підмогильний*); г) Я буду жити в хмарі, в шумі беріз під вікном (*Л. Первомайський*).

242. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Кущ осінньої калини паленіє у вікні (*М. Луків*); б) Людина йде з туману у туман (*Леся Українка*); в) Очі загорілись і стали великі та круглі (*Петро Панч*); г) Любов страху не має (*Нестор Літописець*).

243. Знайдіть речення зі складеним іменним присудком:

а) Пізнання цінніше за знання (*В. Черняк*); б) Проходять хмари, гаптують небо химерною грою (*М. Рильський*); в) Довго я не хотіла коритись весні, не хотіла її вислухати (*Леся Українка*); г) Прихилитися б у затінку до зеленої землі (*М. Стельмах*).

244. Знайдіть речення зі складним присудком:

а) Тоді ми, врят, з пристойними особами дали сказати слово їй останнє... (*Л. Костенко*); б) Мирослава стояла біля будинку сумна, задумана (*М. Стельмах*); в) В соняшника були руки й ноги, Було тіло шорстке і зелене (*І. Драч*); г) Я тебе обнімав, говорив, цілував, Цілував, говорив, обнімав – обнімаю, Говорю і цілую – сльозою вже став З того боку снігів, цього боку немає... (*М. Вінграновський*).

245. Знайдіть речення зі складним присудком:

а) Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок, Є тисячі ланів, але один лиш мій (*В. Симоненко*); б) І знов обвугленими сірниками на сірих мурах сірі дні значу, і без кінця топчу тюремний камінь, і туги напиваюсь досхочу (*М. Драй-Хмара*); в) Спинилось літо на порозі І дише полум'ям на все, І грому дальнього погрози Повітря стомлене несе (*М. Рильський*); г) Шапочку одягла Дарка вже цілком червона (*Ірина Вільде*).

246. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Від черствості, нещирості й брехні любов'ю оновляйте ви людину* (*В. Забаштанський*):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

247. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Страх тілесного покарання не зробить злого **серця** добрим* (К. Ушинський):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

248. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Заходом осяяний **стояв** Тарас Шевченко на горі Чернечій* (В. Швець):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

249. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Так ми відходимо, **як тіні**, і **мов колосся** з-під коси в однім єднаєм голосінні свої самотні голоси* (В. Стус):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) означенням.

250. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *У відсутності сенсу – **сенса смерті*** (Ю. Щербак):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) присудком.

251. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції ***Зірками** ніч висока накрапала* (Л. Костенко):

а) підметом; б) обставиною способу дії; в) додатком; г) присудком.

252. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: *Я – навіжена. Я – дитя **любові**. Мені без неї білий світ гливкий* (Л. Костенко):

а) підметом; б) означенням; в) додатком; г) присудком.

253. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: *Я – навіжена. Я – дитя любові. Мені без неї **білий** світ гливкий* (Л. Костенко):

а) підметом; б) означенням; в) додатком; г) присудком.

254. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: *Я – навіжена. Я – дитя любові. Мені без неї білий світ **гливкий*** (Л. Костенко):

а) підметом; б) означенням; в) додатком; г) присудком.

255. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Дві хмароньки плили кудись в убранні **золотім** і мовчки зупинилися над краєм чарівним* (Олександр Олесь):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

256. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Державу Українську може здійснити **наша** любов до неї, а не зненависть до її ворогів* (В. Липинський):

а) підметом; б) присудком; в) означенням; г) додатком.

257. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *В повітрі молодому далекий крик мандрівних журавлів вже розітнувсь* (Б. Грінченко):

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) означенням.

258. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Давай поїдемо за місто стрічать весну...* (В. Підпалій):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) означенням.

259. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Дуб підняв сухуваті руки, сині краплі ловив, ловив* (А. Малишко):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) означенням.

260. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Пахне, пахне вся Україна медоцвітом і соками трав* (В. Ткаченко):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) означенням.

261. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Під мухою і заєць – лев* (А. Крижанівський):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) означенням.

262. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: *Сніг прийшов. І сорок шостий рік. Тільки той, єдиний, необхідний, не схотів тривожити поріг* (І. Жиленко):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) присудком.

263. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Одного я боюсь: цигаркою продимить на чужій губі* (Б. Олійник):

а) обставиною; б) означенням; в) присудком; г) підметом.

264. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: *Чути: кру-кру-кру!.. В чужині умру...* (Б. Лепкий)

а) не є членом речення; б) означенням; в) додатком; г) підметом.

265. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Так дні пливуть – дощем, туманом, димом* (Є. Маланюк):

а) обставиною; б) означенням; в) додатком; г) підметом.

266. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Блискавкою** оглянувся, однак уже було запізно (О. Кобилянська):

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

267. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Бог** приходить у засуху **зливою** (А. Коваль):

а) означенням; б) обставиною; в) додатком; г) підметом.

268. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Бабуся** сива вийшла **думати-ридати** в милий сад: її сина вбито на війні (В. Барка):

а) підметом; б) обставиною; в) додатком; г) присудком.

269. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Не хвались**, ідучи в поле, а хвались, **ідучи** з поля (Нар. тв.):

а) означенням; б) додатком; в) обставиною; г) підметом.

270. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Незважаючи** на свої **молоді** роки, він уже керував **солідним трестом** (Г. Тютюнник):

а) присудком; б) додатком; в) означенням; г) обставиною.

271. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово: **Рідна хато моя!** Давно я пішов від твого батьківського порога (І. Цюпа):

а) присудком; б) додатком; в) обставиною; г) членом речення не виступає.

272. Визначте, до якого виду обставин належить виділене слово в синтаксичній конструкції **До самого ранку** горів у нас вогонь біля **куреня** над **Десною** (О. Довженко):

а) способу дії; б) місця; в) часу; г) мети.

273. Визначте, до якого виду обставин належить виділене слово в синтаксичній конструкції **Що** для **безсмертя** народилось, від зброї смертних не умре (М. Рильський):

а) способу дії; б) місця; в) часу; г) мети.

274. Визначте, до якого виду обставин належить виділене слово в синтаксичній конструкції **Навесні** пташки повертались до рідного лісу (О. Іваненко):

а) способу дії; б) місця; в) часу; г) мети.

275. Визначте, до якого виду обставин належить виділене слово в синтаксичній конструкції **Ілько** **хитро** поглядає на тітку (Є. Гуцало):

а) способу дії; б) місця; в) часу; г) мети.

276. Визначте, до якого виду обставин належить виділене слово в синтаксичній конструкції *Тільки за цих умов ми не будемо страшні для ворога* (О. Довженко):

а) способу дії; б) причини; в) часу; г) умови.

277. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *До танку на щастя підкову прибито* (П. Воронько)?

а) обставиною причини; б) обставиною мети; в) обставиною умови; г) додатком.

278. У реченні *Вечірнє сонце, дякую за всіх, котрі нічим не осквернили душу* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає означенням; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

279. У реченні *Вечірнє сонце, дякую за всіх, котрі нічим не осквернили душу* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

280. У реченні *Вечірнє сонце, дякую за всіх, котрі нічим не осквернили душу* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

281. У реченні *Тепер я вірю, що дикі звірі його музики слухали!* (Леся Українка) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

282. У реченні *Богдан не знав, що відповісти батькові, і теж зажурився* (М. Луків) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

283. У реченні *Спершу сніжинки рідко, по одній кружляли у висоті, політували, як тільки дихав вітерець...* (І. Чендей) виділене слово:

а) виступає означенням; б) виступає обставиною міри і ступеня; в) виступає обставиною способу дії; г) не є членом речення.

284. У реченні *Улас відчував розгубленість перед великим містом і зовсім не знав, як себе поводити в ньому і як себе тримати* (Григорій Тютюнник) виділені слова:

а) виступають означеннями; б) виступають обставиною міри і ступеня; в) виступають обставиною способу дії; г) не є членами речення.

285. У реченні *І я пішов, бо я ішов до тебе, бо ти мені світила, як зоря* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає означенням; б) виступає обставиною міри і ступеня; в) виступає обставиною способу дії; г) не є членом речення.

286. У реченні *Не образиш і ворога свого, коли хоч трохи спроможешся себе пізнати...* (Г. Сковорода) виділене слово:

а) виступає обставиною часу; б) виступає додатком; в) виступає обставиною способу дії; г) не є членом речення.

287. У реченні *Благословен той день і час, коли прослалась килимами земля, яку сходив Тарас малими босими ногами...* (М. Рильський) виділене слово:

а) виступає обставиною часу; б) виступає додатком; в) виступає обставиною способу дії; г) не є членом речення.

288. У реченні *Він допізна сидів у коноплях, Мов уперше вступив у гідь, З оченят, від плачу промокших, Рукавом витирав блакить* (В. Симоненко) виділене слово:

а) виступає обставиною причини; б) виступає додатком; в) виступає означенням; г) не є членом речення.

289. У реченні *Мале тоді смішне, коли воно мізерне* (В. Симоненко) виділене слово:

а) виступає обставиною причини; б) виступає додатком; в) виступає означенням; г) виступає підметом.

290. У реченні *Мале тоді смішне, коли воно мізерне* (В. Симоненко) виділене слово:

а) виступає обставиною причини; б) виступає присудком; в) виступає означенням; г) виступає підметом.

291. У реченні *Не було ні зустрічі, ні туги* (Л. Костенко) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) виступають додатком; в) виступають підметом; г) не є членами речення.

292. У реченні *Добрідень, Ірино, добридень у вашім саду, Від ваших півоній донині, повірте, в полоні я* (Б. Стельмах) виділене слово:

а) виступає означенням; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

293. У реченні *А як згадаю, Боже, як згадаю, таку печаль у серці розгойдаю* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

294. У реченні *О Боже **праведний**, важка доука – сліпорожденним розумом збагнуть: ти в цьому світі – лиш кавалок муки, отерплий і розріджений, мов ртуть* (В. Стус) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає означенням; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

295. У реченні *Вона і я поділені навпіл містами, кілометрами, віками* (В. Стус) виділені слова:

а) виступають означенням; б) виступають додатком; в) виступають підметом; г) не є членами речення.

296. Яким членом речення виступає виділене слово: *Облиш свої печалі ненові, сумне і світле підведи обличчя. Ніхто не винен. І не винен він. Він злидень, **Беатріче*** (С. Йовенко)?

а) обставиною; б) додатком; в) підметом; г) не є членом речення.

297. Яким членом речення виступає виділене слово: *Облиш свої печалі ненові, сумне і світле підведи обличчя. **Ніхто** не винен. І не винен він. Він злидень, Беатріче* (С. Йовенко)?

а) обставиною; б) додатком; в) підметом; г) не є членом речення.

298. Яким членом речення виступає виділене слово: *Так, я знаю, це ви були, Ваші гострі татарські очі Наді мною в ту ніч цвіли І всміхались у п'їтьмі ночі* (Н. Лівіцька-Холодна)?

а) обставиною; б) додатком; в) підметом; г) не є членом речення.

299. Яким членом речення виступають виділені слова: *Там Хо сидить. З'явись мені, **будь ласка*** (Л. Костенко)?

а) обставиною; б) додатком; в) підметом; г) не є членом речення.

300. Яким членом речення виступає виділене слово: *Стежину власну, ніби дріт, згорнуть? **Ні**. Вистояти* (В. Стус)?

а) обставиною; б) присудком; в) підметом; г) не є членом речення.

301. У реченні *Знов зустріну тебе **в трамваї** Чи побачу **в театрі** знов, І злетиться споминів згряя, І заграє татарська кров* (Н. Лівіцька-Холодна) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) виступають означенням; в) виступають підметом; г) не є членами речення.

302. Яким членом речення виступає виділене слово: *На дівчат він дуже ласий. – **Невже?** А з вигляду такий непоказний* (Григорій Тютюнник)?

а) додатком; б) присудком; в) підметом; г) не є членом речення.

303. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Плаче природа, й туманом повстають її сльози над землею* (В. Підмогильний)?

а) обставиною; б) присудком; в) підметом; г) не є членом речення.

304. У реченні *Та на тебе, чужу і кохану, я і славу б свою проміняв* (В. Сосюра) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) виступають додатком; в) виступають означенням; г) виступають прикладкою.

305. У реченні *Весь обшир мій – чотири на чотири* (В. Стус) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) виступають додатком; в) виступають підметом; г) виступають присудком.

306. У реченні *Проходить час, відходять в вічність друзі, І одцвітає молодості цвіт* (Н. Лівницька-Холодна) виділене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

307. У реченні *О зоре, постій, не йди!* (В. Сосюра) виділене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

308. У реченні *Гаразд, гаразд, мовчатиму, коли так хочеш* (Леся Українка) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) виступають додатком; в) виступають підметом; г) не є членом речення.

309. У реченні *Сусід казав, що миші ті якраз такої шкоди не чинили зроду, що в господарстві наче все гаразд, а йдеться швидше про моральну шкоду* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає присудком; б) виступає додатком; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

310. У реченні *Біг Івасик, немов на свято, І вибрикував, як лоша, І, напевне, була у п'ятах Пелюстка його душа* (В. Симоненко) виділене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає означенням; в) виступає підметом; г) не є членом речення.

311. Яким членом речення виступає виділене слово: *Буває, людину б'ють на смерть. А буває, на все життя* (А. Крижанівський)?

а) підметом; б) присудком; в) головним членом односкладного речення; г) не є членом речення.

312. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Буває, людину б'ють на смерть. А **буває**, на все життя* (А. Крижанівський)?

а) підметом; б) присудком; в) головним членом односкладного речення; г) не є членом речення.

313. У реченні *У цьому твердому світі він, **може**, ніякий скраю, зате як прийде додому, – для жінки він цар і Бог* (Л. Костенко) виділене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає додатком; в) виступає присудком; г) не є членом речення.

314. У реченні *Він **може** весь світ обійняти, а **може** убити мечем* (С. Полин) виділені слова:

а) виступають обставиною; б) головним членом односкладного речення; в) виступають присудком; г) не є членами речення.

315. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Не **буває** напівлюбові, не **буває** напівпечалі...* (С. Полин)?

а) підметом; б) присудком; в) головним членом односкладного безособового речення; г) не є членом речення.

316. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Не хотілось думати, **що** доведеться шукати нового юнгу* (М. Трублаїні)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

317. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Не знаю я, **що** буде після нас, в які природа одягнеться шати* (Л. Костенко)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

318. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *А в затишку, за хатою тісною, Де по замети сніг жене, як ртуть, Чорти цілують мавок, **що** весною У дичок обертаються й цвітуть* (Д. Павличко)?

а) підметом; б) означенням; в) додатком; г) не є членом речення.

319. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Довго пряди та ткати, а почнеш краяти, то нема **що**?* (Нар. тв.)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

320. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *І я прийду в життя твоє. Тебе, незнаного, впізнаю, **як** син вигнанця впізнає прикмети батьківського дому* (Л. Костенко)?

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) не є членом речення.

321. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Ви знаєте, як липа шелестить У місячні весняні ночі?..* (П. Тичина)?

а) означенням; б) присудком; в) обставиною; г) не є членом речення.

322. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Катря аж зійшла з дороги і не помітила як* (А. Головка)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

323. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Коли вже сідаєш в човен, то весел не забувай* (Т. Севренюк)?

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) не є членом речення.

324. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Прекрасна мить, коли людина птицею стає!* (В. Сосюра)?

а) підметом; б) присудком; в) обставиною; г) не є членом речення.

325. Яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Сіно з воза уже поскидали, я й не помітив коли* (С. Васильченко)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

326. Яким членом речення виступає виділене слово: *Летять роки, мов тіні, мерехтливо. Летять, я сам не відаю куди* (О. Довгий)?

а) підметом; б) додатком; в) обставиною; г) не є членом речення.

327. У виділеному реченні *Коли повз мене біжать (крос), коли я дивлюсь на футбол, на легкоатлетів – я захоплююсь* (Остап Вишня) підкреслене слово:

а) виступає підметом; б) виступає додатком; в) виступає присудком; г) не є членом речення.

328. У виділеному реченні *Не раз я сиділа під гребінковим килимом з киданими трояндами на чорнім тлі (косівська копія старокиївського з 17-го віку) і слухала бабусиних оповідань, жаліючи без міри, що мені не довелося народитися раніше і пізнати особисто мого великого і мудрого діда* (Віра Вовк) підкреслене слово:

а) виступає підметом; б) виступає додатком; в) виступає присудком; г) не є членом речення.

329. У виділеному реченні *Наче напоєний чарами, тільки й жив він тепер своїми золотими видіннями, отими снопами, її красою, тільки й ждав, коли вийде з гауптвахти та знов гайне до своєї циганочки (так він свою малярочку називав)...* (О. Гончар) підкреслене слово:

а) виступає підметом; б) виступає додатком; в) виступає присудком; г) не є членом речення.

330. У виділеному реченні *Ідею “epoch” або “циклів” першим підніс в українському мистецтвознавстві – незалежно і майже одночасно з Шпенглером – акад. Ф. І. Шмідт в доповіді, виголошеній ним р. 1919 в Київському Українському Науковому Т-ві (В. Петров)* підкреслене слово:

а) виступає обставиною; б) виступає означенням; в) виступає присудком; г) не є членом речення.

331. Знайдіть речення з означенням:

а) Я знаю, що не зможу вже ніколи бігати за тобою по лісі й збирати сойчині голубі пера, ні ловити скакунців у траві, ні співати тобі веселих пісень (*Віра Вовк*); б) І ангел відійшов від неї (*З Біблії*); в) – Скільки ж це я провалявся у тебе, Євдосю? – спитав він (*В. Шкляр*); г) Поки дерева не вкрилися листям, а в степу і на лузі не піднялися трави, розцвітають первоцвіти (*Л. Панова*).

332. Знайдіть речення з означенням:

а) Пізніше, в другій половині весни, починають цвісти трави... (*Л. Панова*); б) Можливо, метеори – це уламки комет і астероїдів (*З енцикл.*); в) І тільки вранці, коли випав легенький сніжок, він здогадався, що означали її слова (*В. Шкляр*); г) Появу метеорита було передбачено з точністю до 3 діб (*З підр.*).

333. Знайдіть речення з поширеним узгодженим означенням:

а) Зацвіли каштани в пелюстках проміння, і хитає віти теплий вітровій, гей ви, далі, далі, безкінечні й сині, як чудесно жити на землі моїй (*В. Сосюра*); б) Переселилась яблуня усохла у темну піч. І засвітила там маленьке сонце під склепінням чорним (*Г. Турелик*); в) Схожі на велетенських журавлів крани виднілися на кожному кроці (*В. Собко*); г) І свіжі айстри над піском рум'яним зоріють за одчиненим вікном (*М. Рильський*).

334. Знайдіть речення з неузгодженим непоширеним означенням:

а) Іще пташки в дзвінках піснях блакитний день купають (*П. Тичина*); б) Її, росисто-вишневу, Прославлену вчора і десь, Ховаєм чому в кишеню, Мов крадений гаманець? (*Л. Черватенко*); в) Хліба, змиті дощем, яскраво зеленіли (*О. Гончар*); г) Рідко в кого з'являлось бажання виходити опівдні без діла з затінку на сонце (*Ю. Збанацький*).

335. Укажіть, у якому реченні всі означення узгоджені:

а) Я йду повз пам'ятник Богдана (*В. Сосюра*); б) На фронті виробилась армійська звичка швидко орієнтуватись і приймати рішення (*А. Шиян*); в) За дванадцятьма мостами сивий Дніпро встає (*А. Малишко*); г) Ще під інесем човен лежав без весла (*М. Вінграновський*).

336. Укажіть, у якому реченні всі означення узгоджені:

а) На гірських вершинах нависли димні хмари (*О. Гончар*); б) Стала наближатися година рушати в дорогу (*С. Васильченко*); в) Дівчата вгляділи

на леваді кущ калини (*І. Нечуй-Левицький*); г) Із дверей навпроти пробивається тоненька смуга світла (*С. Васильченко*).

337. Укажіть, у якому реченні всі означення узгоджені:

а) Вітер з моря приніс вологу і тепло (*Ю. Яновський*); б) Назустріч Кривді вийшов юнак з міцним підборіддям (*О. Копиленко*); в) Дорога ліворуч була наглухо закрита дубовими завалами (*О. Гончар*); г) Співали весняні вітри (*Є. Маланюк*).

338. Знайдіть речення, у якому всі означення неузгоджені:

а) Люблю я й досі присмерки прозорі квітневих вечорів... (*М. Зеров*); б) Вміння ловити людей на брехні ще не говорить про любов до правди (*Є. Яценко*); в) Розметали вишні кучері біляві, пада цвіт духмяний на шовкові трави (*Б. Олійник*); г) І в пралісах озера голубі вдивлялися в небесну дивну ясність (*В. Мисик*).

339. Знайдіть речення, у якому всі означення неузгоджені:

а) Затремтіли струни у душі моїй... (*Олександр Олесь*); б) Я на вбогім, сумнім перелозі буду сіять барвисті квітки (*Леся Українка*); в) Під поромом вирувала чорна вода (*Ю. Мушкетик*); г) Краса України і матері мова лунає у пісні і в серці дзвенить (*М. Сингаївський*).

340. Знайдіть речення, у якому всі означення неузгоджені:

а) І наймудріший може помилитись (*Нар. тв.*); б) Парубок літ двадцяти бігав за ним (*Панас Мирний*); в) Зеленими листками шумлять старі ліси (*Д. Загул*); г) У кожному слові є душа своя (*А. Малишко*).

341. Знайдіть речення з прикладкою:

а) Перед нашою молоддю стоїть блискуче завдання стати батьками майбутнього своєї нації (*О. Теліга*); б) Година для праці настала (*Леся Українка*); в) Ідуть воїни Святослава, прямуючи на Царгород (*Ю. Яновський*); г) Розвішує вже травень канделябри, вогні запалює жертівні на свічках каштанів-підлітків... (*Л. Забашта*).

342. Знайдіть речення з прикладкою:

а) Ясно, виразно, мов перед очима, встала в його пам'яті одна подія, що розбуркала в десятилітньому хлопцеві мозок, вкинула в серце зерно нових, недіточих бажань (*М. Коцюбинський*); б) Не додавай знесиленим журби, не добивай зневір'ям підупалих, а розбуди на діло боротьби, знайди розвагу в світлих ідеалах (*П. Грабовський*); б) Шалій, шалій від розпачу сп'янілий! (*Є. Плужник*); г) Боги, що оселилися на горі Олімп, відтепер володіють світом (*Г. Підлісна*).

343. Знайдіть речення з прикладкою:

а) Вікна школи горіли яскравими огнями (*В. Козаченко*); б) І знов прийшла весна красна (*Л. Глібов*); в) Горять на бульварі імені Тараса Шевченка біло-рожеві свічки каштанів (*О. Донченко*); г) Світ вечірнього сонця заглянув у причілкове вікно (*І. Нечуй-Левицький*).

344. Знайдіть речення з прикладкою:

а) Якби я вмерла, я просила б у Бога, щоб Ти, моя далека, безмежна, недосяжна Країно, була мені небом (*Віра Вовк*); б) Поезія повинна бути чиста... (*Ю. Збанацький*); в) Зарваниця – величний Марійський центр Західного Поділля – віками була для українського народу форпостом християнської віри і джерелом життєдайної сили (*П. Бубній*); г) А раб безмовний – не людина, гарматне м'ясо... (*С. Чорнобривець*).

345. Знайдіть речення з додатком:

а) Мати наспівує колискову пісню про котика-вуркотика... (*І. Цюпа*); б) Олена не могла залишатися спокійною та байдужою (*Г. Тютюнник*); в) Жити щасливо мусить кожна людина (*Ю. Бедзик*); г) Поезія – це прекрасна мудрість (*В. Симоненко*).

346. Знайдіть речення з прямим додатком:

а) Цілує місяць заспану сосну (*В. Кобилянський*); б) Віддавна смілості й відвазі шумить по всесвіту хвала (*М. Рильський*); в) Стави політі медвяним соком (*А. Малишко*); г) Рідна хато моя! Давно я пішов від твого батьківського порога (*І. Цюпа*).

347. Знайдіть речення з прямим додатком:

а) Христя швидко насипала борщу (*Панас Мирний*); б) Тобі одній, намріяна царівно, Тобі одній дзвенять мої пісні... (*М. Коцюбинський*); в) Сніг ближчав, аж очі боліли глянути на нього (*М. Коцюбинський*); г) Крізь сто смертей пройшло життя моє (*П. Воронько*).

348. Знайдіть речення, у якому є тільки непрямий додаток:

а) До дна допито радощі і горе (*Юрій Клен*); б) На лимані не солили риби в бочках (*І. Нечуй-Левицький*); в) Він випив соку, повільно обернувся і пішов геть (*Н. Семененко*); г) Шість чоловік стояли під лісом, поглядали на пожежу... (*І. Нечуй-Левицький*).

349. Знайдіть речення, у якому є тільки непрямий додаток:

а) Не маю зла до жодного народу (*М. Вінграновський*); б) – Товариші лікарі... рятуйте. Помре жінка, їй-богу. Ми її на конях збиралися везти... Там вона (*Ю. Щербак*); в) Нашу радість і сум, нашу звихрену долю материнська любов, як весна, зігрива (*В. Крищенко*); г) Не зрони сльози, котра не зродить ні життя, ні гніву... (*Н. Кащук*).

350. У якому реченні додаток виражений займенником?

- а) Щось у лузі сивий голуб жалібно гуде (*Нар. тв.*); б) Хтось подзвонив біля вхідних дверей (*В. Собко*); в) Втомилося моє серце калатати (*Л. Костенко*); г) Рідна хато моя! Давно я пішов від твого батьківського порога (*І. Цюпа*).

351. У якому реченні додаток виражений інфінітивом?

- а) Був чудовий серпневий ранок. Сонце стало ясне, веселе, умите і зараз-таки почало гратись з золотими стіжками жита й пшениці... (*М. Коцюбинський*); б) Гнат виніс теляті їсти (*М. Коцюбинський*); в) Поважайте в собі і в інших людську особистість (*Д. Писарев*); г) Якби хтів їй волю дати хто з хоробрих юнаків, мусить перше розрубати сімдесят ще й сім замків (*Леся Українка*).

352. Знайдіть речення з обставиною:

- а) Вулиця була порожня, пустельна, в туманній темряві (*О. Копиленко*); б) А світло вмикати? Мабуть, що не варто. Це спроба дешева продовжити день. А день догорів (*П. Скунець*); в) Стебельця вижили й зміцніли спекам і вітрам наперекір (*Д. Луценко*); г) Образа – овоч глупих людей. Не споживай його (*Л. Силенко*).

353. Знайдіть речення з обставиною:

- а) Осінній день бухикав хрипко, укрившись хутром листяним (*П. Воронько*); б) Меди – густі й рідкі, аж чорні й золотисті!.. (*В. Коломієць*); в) Чистою-чистою, білою-білою рання зима була (*Р. Лубківський*); г) Політика – то злість, ненависть, нелюбов (*В. Винниченко*).

354. Знайдіть речення з обставиною способу дії:

- а) Вечір був темний, теплий та тихий (*І. Нечуй-Левицький*); б) Могутній дух дають важкі часи (*Д. Павличко*); в) З якого світу ти прийшла до мене, з якого віку жаром обпекла? (*М. Ткач*); г) Тускло горить лампада перед образом Марії (*Микола Хвильовий*).

355. Знайдіть речення з обставиною місця:

- а) Слово – це всевіт духу (*В. Черняк*); б) Добре міркувати про чесноту – ще не означає бути доброчесним (*К. Ушинський*); в) З гір в долини віяв свіжий вітер (*Я. Щоголів*); г) Душа образи не забува (*Л. Костенко*).

356. Знайдіть речення з обставиною причини:

- а) Сім'я вечеря коло хати, вечірня зіронька встає, дочка вечерять подає... (*Т. Шевченко*); б) Твої коси від смутку, від суму вкрила прозолоть (*П. Тичина*); в) Давай поїдемо за місто стрічать весну... (*В. Підпалій*); г) Проходять хмари, гаптують небо химерною грою (*М. Рильський*).

357. Знайдіть речення з обставиною міри і ступеня:

а) Втричі більше винограду ми зняли з земель (П. Воронько); б) І від щастя, а може, від горя промінь сонячний серце пропik... (П. Усенко); в) Люблю я й досі присмерки прозорі квітневих вечорів... (М. Зеров); г) З поважного гаю у далеч імлисту в небеснім роздоллі летить вороння... (М. Терещенко).

358. Знайдіть речення з обставиною мети:

а) Із дверей навпроти пробивається тоненька смуга світла (С. Васильченко); б) Там, під кучерявою вербою, і освітив її місяць, хорошу й смутну, у маковім вінку (Марко Вовчок); в) Вкрилась темна земля зіллям-рястом дрібним... (Леся Українка); г) Кайдашиха виставила навмисне на показ громаді жовті нові сап'янці (І. Нечуй-Левицький).

359. Знайдіть речення з обставиною часу:

а) Хай буде все, хай буде все, як є: і дзвін весни, і паморозь осіння (П. Скунець); б) Пишно займались багрянні зорі колись навесні (Леся Українка); в) Не дивися так привітно, яблуновоцвітно (П. Тичина); г) Збирає ранок тонкі полотна туману (В. Свідзінський).

360. Знайдіть речення з обставиною умови:

а) Весело проходить свято при щасті, при достатках (Панас Мирний); б) Через півхвилини в кабінеті нікого не було (Микола Хвильовий); в) Кожний рівчак чи ямку сповнювала по вінця вода (О. Донченко); г) Санька знехотя, сердито й помалу лізе знову на лежанку (В. Винниченко).

361. Знайдіть речення з обставиною допустовості:

а) То всупереч твоїй ясній весні Вставала вже моя завчасна осінь (Є. Маланюк); б) Колишеться човен. На землю вечір пада (М. Рильський); в) На зоні конав ніжний присмерк (Микола Хвильовий); г) Без вітру не родить жито (М. Сом).

Поширені та непоширені речення

362. За наявністю або відсутністю другорядних членів речення поділяються на:

а) прості та складні; б) односкладні та двоскладні; в) поширені та непоширені; г) повні та неповні.

363. Поширені речення:

а) складаються тільки з головних членів речення; б) складаються з головних і другорядних членів речення; в) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення; г) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в

них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення.

364. Непоширені речення:

а) складаються тільки з головних членів речення; б) складаються з головних і другорядних членів речення; в) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення; г) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення.

365. Виберіть варіант, у якому наведено поширене речення:

а) Нема. Всі повтікали (*С. Полин*); б) О, ночі, ночі... Тривоги серця... Забулось все, пішло в туман... (*Г. Колозуб*); в) Ярій, душе! Ярій, а не страждай (*В. Стус*); г) Я винен, браття (*І. Світличний*).

366. Виберіть варіант, у якому наведено непоширене речення:

а) ...Одсяяло. І ось – рояль, естрада І крик очей, той крик, що ранить ніч... (*Є. Маланюк*); б) Світ який – мереживо казкове!.. (*В. Симоненко*); в) О, як він летів в бурелом напролом... (*Б. Олійник*); г) Баладна ніч... Пшеничну зореспіль У мрій засіки люди не умістять... (*Г. Кириченко*).

367. Виберіть варіант, у якому наведено поширене речення:

а) Золото із очерету. Берег жінок і квітів (*М. Воробйов*); б) Дзвони били тривогу (*Г. Капінос*); в) Лежимо. Півсон зв'язав (*Л. Черватенко*); г) Він і вона стали Всесвітом (*С. Полин*).

368. Виберіть варіант, у якому наведено непоширене речення:

а) Судіть мене. Судіть без знижки (*І. Світличний*); б) ... Вертався я. А як вони співали! (*М. Сом*); в) – Ти ще живеш? І я іще живу на цій землі і дещо навіть значу (*В. Підпалий*); г) Колгоспний ринок, філфак, театр Івана Франка (*Л. Черватенко*).

Повні, неповні та незакінчені речення

369. Повні речення:

а) складаються тільки з головних членів речення; б) складаються з головних і другорядних членів речення; в) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення; г) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення.

370. Неповні речення:

а) складаються тільки з головних членів речення; б) є початковими фрагментами звичайних речень, що їх з тієї чи іншої причини мовець раптом обірвав, не договоривши; в) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення; г) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення.

371. Незакінчені речення:

а) складаються тільки з головних членів речення; б) синтаксичні одиниці, яким властива структурна, семантична та інтонаційна незавершеність; в) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення; г) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення.

372. Виберіть варіант, у якому наведено тільки повні речення:

а) Послухаю цей дощ. Підкрався і шумить (*Л. Костенко*); б) Шляхи... Шляхи... Кругом... Кругом... А ноги не ідуть (*О. Шугай*); в) Ти давно вже – земля... (*Р. Лубківський*); г) Дід приніс ялинку із базару. Онуча – прибудного кота (*І. Жиленко*).

373. Виберіть варіант, у якому наведено неповне речення:

а) Цей ліс живий. У нього добрі очі (*Л. Костенко*); б) ... Як же вам, Жінко, на нарах спиться... Ви ж не грабіжниця, ані не вбивця (*А. Пашко*); в) І сняться поетам в могилах на Півночі зими недавні. І білі ведмеді, ватра, земляцьких кісток опилки (*М. Холодний*); г) Прокинулась. Над синьою горою вставало сонце. Дихав світ весною, А біля дому розквітав мигдаль (*Л. Скурда*).

374. Знайдіть варіант, у якому є неповне речення:

а) Глибінь морів моїх, безмежність мого поля, сузір'їв багряниста височінь... Яка земля! Яка велика доля! Які дороги поколінь! (*М. Нагнибіда*); б) Хай жєстами. Але сказати мушу (*І. Драч*); в) Овва! Не вихвачуйся, синку, з нерозумним словом (*М. Коцюбинський*); г) Занедбали мову рідної дитини... Хто ж це перед словом рідним завинив? (*Л. Костенко*).

375. Знайдіть варіант, у якому є неповне речення:

а) Ступити крок з безсоння у сніги, що облягли твою самотню душу (*Н. Стефурак*); б) – Я не Ганна, не наймичка, я... – та й оніміла (*Т. Шевченко*); в) Це – життя закон (*В. Собко*); г) А під небом синім – пісня солов'їна... (*Б. Олійник*).

376. Знайдіть варіант, у якому є неповне речення:

а) Плакати, сміятися, любити, обіймати думами світи, перелити душу свою в діти і зорею в небо відійти (М. Луків); б) – Я тебе не застрілив би, бо... (Іван Багряний); в) Колос повний до землі гнеться, а порожній догори стирчить (Нар. тв.); г) Не милуй мене шовково, ясно-соколово (П. Тичина).

377. Укажіть рядок, у якому є неповне речення:

а) Минаючи, дитинство не минало. Минала, не минаючи, весна... (Є. Гуцало); б) Воду струсити з долоні і витерти руки. Довго мовчати. Дивитись на полум'я сумно (Н. Стефурак); в) Як керувати жінкою? Мобілізувати її до війська (В. Канівець); г) Кожне покоління вип'є свою чашу. Але чому вони повинні пити ще й нашу? (Л. Костенко).

378. Укажіть рядок, у якому є неповне речення:

а) Не відступити. І не покласти лжу на струни (Л. Костенко); б) З пресвітлим смутком вересень прийшов. Дзвінком школярським спогадів накликав. Журавликом у небі закурликав (Т. Коломієць); в) Осінь. Вокзал. І легенька валізка. Поїзд в тумані на рейках заграв (С. Пушик); г) Ранок, морозець. Порипує сніжок (Остан Вишня).

379. Укажіть рядок, у якому є неповне речення:

а) А вона слухала мене, гладячи рукою моє чоло, очі, а потім... потім знову непомітним рухом тулилася до мене (Г. Хоткевич); б) Коли в'яне зелена трава, тоді клепають коси (Остан Вишня); в) Сире згорить коло сухого, правдиве й добре – коло злого (Д. Павличко); г) Писати тільки правду. Не зраджувати її ні за яких обставин (О. Довженко).

380. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Вечірнє сонце, дякую за втому! За тих лісів просвітлений Едем і за волошку в житті золотому* (Л. Костенко):

а) підмет; б) присудок; в) головний член односкладного речення; г) кілька членів речення.

381. Визначте, який член речення пропущений у виділеній частині складного речення *Оставайся шукать батька, А я вже шукала...* (Т. Шевченко):

а) підмет; б) присудок; в) головний член односкладного речення; г) додаток.

382. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Я розумію світло. Це – душа. Любові й космосу глибини* (Д. Павличко):

а) підмет; б) присудок; в) додаток; г) обставина.

383. Визначте, який член речення пропущений у виділених неповних реченнях *Одні залюблені в старі мости. **Ті – в музику. А ті – в руді томища*** (Б. Олійник):

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення;
- в) підмет; г) присудок.

384. Визначте, який член речення пропущений у виділеній частині складного речення *Купив уранці два тюльпани, **один віддав тобі*** (Р. Лубківський):

- а) підмет; б) присудок; в) додаток; г) обставина.

385. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Послухаю цей дощ. **Підкрався і шумить*** (Л. Костенко):

- а) підмет; б) присудок; в) додаток; г) обставина.

386. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Лісова тиша розступилася перед Губенком. **І він в'їхав у тишу*** (Ю. Яновський):

- а) підмет; б) додаток; в) означення; г) обставина.

387. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Віддайте мені сад і зірку вечорову. **І в полі сіяча, і вдячну щедрість нив*** (Л. Костенко):

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення;
- в) підмет і присудок; г) присудок.

388. Визначте, який член речення пропущений у виділеному неповному реченні *Вас ніхто так не любить. **Я один*** (М. Вінграновський):

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення;
- в) підмет; г) підмет і присудок.

389. Визначте, який член речення пропущений у виділеній частині складного речення *Як солодко жить, як солодко на дні голубої музики. **Вслухатись, як дихає син і бачить в миттєвім вічне – крізь мудрий кристал сльози, крізь серця кристал магічний*** (І. Жиленко):

- а) обставина; б) кілька різних членів речення; в) підмет; г) присудок.

390. Визначте, який член речення пропущений у виділеній частині складного речення *Мудре і добре слово дає радість; **нерозумне і зле, необдумане і нетактовне – приносить біду*** (В. Сухомлинський):

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення;
- в) підмет; г) присудок.

391. Визначте, який компонент пропущений у виділеному неповному реченні *І був ранок в домі. І був вечір. Перший день. І той найперший сніг. Сотворіння світу. Серед печі надимався з гордощів пиріг (І. Жиленко):*

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення; в) підмет; г) присудок.

392. Визначте, який компонент пропущений у виділеному неповному реченні *Я вас люблю, як проклятий. До смерті (М. Вінграновський):*

- а) головний член односкладного речення; б) кілька різних членів речення; в) підмет; г) присудок.

393. Знайдіть незакінчене речення:

- а) Мов зозулята б ми посиротіли, якби та не зосталося ніде опісля нас тих поглядів негрішних у заповіднім лісі, під дощем, де тільки перша ніжність, перша ніжність, ще не кохання, не розлука ще... (Г. Турелик); б) А тут, коло його ніг, колисалися хвилі й буркали щось сумне, їх звуки збудили в його серці... сльози (О. Кобилянська); в) Я не дивився на нього, але бачив, як у руках у нього блиснув ніж, і з якимсь звірячим ревом він кинувся на мене... (М. Могиланський); г) Він чув, як позад його здушеним глухим голосом вмовляла жінка чоловіка: – Опам'ятайся!.. Миколо... ти з глузду... – Геть! Геть з хати!.. (М. Коцюбинський).

394. Знайдіть незакінчене речення:

- а) Він говорив щось невиразне: – Так... ні... бачите... (М. Коцюбинський); б) З-помежи дружок поклонилася молода княгиня своєму князеві, до шлюбу ідучи... (Марко Черемшина); в) А як же... вас звать? (Г. Хоткевич); г) Намучене серце шукало другого, де б відігрітися, натруджена душа бажала тихого щастя та затишного спочинку... (Панас Мирний).

395. Знайдіть незакінчене речення:

- а) Щось промурмотів і... і... і стояв як дурень, як осел, як останній остолоп! (Г. Хоткевич); б) – Ей, дайте мені спокій!.. Я такий голодний, як коби б мні дно випало, а вам чорт зна чого захочується (І. Франко); в) Мені було тоді літ... Але що там літ! (В. Винниченко); г) Камінні гори свої книги розтворили, чись життя записали... (Марко Черемшина).

Односкладні та двоскладні речення. Слова-речення

396. За наявністю одного чи двох головних членів речення поділяються на:
а) односкладні та двоскладні; б) прості та складні; в) поширені та непоширені; г) повні та неповні.

397. Який принцип покладено в основу виділення односкладних речень в окремий структурно-семантичний тип простого речення?

а) наявність або відсутність другорядних членів речення; б) кількісно-семантичний склад головних членів речення; в) наявність чи відсутність структурно необхідних членів речення; г) кількісно-семантичний склад другорядних членів речення.

398. Односкладні речення – це речення:

а) які складаються тільки з головних членів речення; б) які складаються з головних і другорядних членів речення; в) граматичною основою яких є тільки один головний член, співвідносний з підметом або присудком; г) у яких єдиний член граматичного центру співвідноситься тільки з присудком.

399. Двоскладні речення – це речення:

а) які складаються тільки з головних членів речення; б) які складаються з головних і другорядних членів речення; в) граматична основа яких складається з одного головного члена (другий не передбачається), співвідносного з підметом або присудком; г) у яких є обидва члени граматичного центру – підмет і присудок.

400. У якому варіанті наведено перелік різновидів односкладних речень?

а) означено-особові, неозначено-особові, незакінчені, узагальнено-особові, безособові, вокативні; б) означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, неповні, інфінітивні; в) означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні, номінативні (називні), генітивні, вокативні; г) означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні, номінативні (називні), незакінчені, неповні.

401. Означено-особові речення – це речення, у яких:

а) головний член (який співвідноситься з присудком) завжди можна поєднати з особовими займенниками *я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони*; б) особа-діяч (*я, ти, ми, ви*) безпомилково встановлюється за формою головного члена речення; в) неназвана особа-діяч мислиться як хтось із певного кола людей; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

402. Неозначено-особові речення – це речення, у яких:

а) головний член (присудок) завжди можна поєднати з особовими займенниками *я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони*; б) особа-діяч (*я, ти, ми, ви*)

безпомилково встановлюється за формою головного члена речення;
в) неназвана особа-діяч мислиться як хтось із певного кола людей;
г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

403. Узагальнено-особові речення – це речення, у яких:

а) головний член (присудок) завжди можна поєднати з особовими займенниками *я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони*; б) особа-діяч (*я, ти, ми, ви*) безпомилково встановлюється із закінчення дієслова; в) неназвана особа-діяч мислиться як хтось із певного кола людей; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

404. Безособові речення – це речення, у яких:

а) дія чи стан мисляться як незалежні від будь-якого діяча; б) йдеться лише про дію безвідносно до часу й особи, а головний член співвідноситься з присудком двоскладного речення й виражається неозначеною формою дієслова без будь-яких допоміжних дієслів; в) неназвана особа-діяч мислиться як хтось із певного кола людей; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

405. Інфінітивні речення – це речення, у яких:

а) дія чи стан мисляться як незалежні від будь-якого діяча; б) йдеться лише про дію безвідносно до часу й особи, а головний член співвідноситься з присудком двоскладного речення й виражається неозначеною формою дієслова без будь-яких допоміжних дієслів; в) неназвана особа-діяч мислиться як хтось із певного кола людей; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

406. Називні речення – це речення, у яких:

а) головний член виражений іменником або займенником у родовому відмінку, що передає не тільки значення наявності, існування предмета, а й вказує на його кількісну ознаку; б) стверджується наявність, існування предметів, явищ, станів дійсності й головний член співвідноситься з підметом двоскладного речення; в) є тільки неповнозначне слово (вигук або частка), яке виступає заміником цілого речення; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

407. Генітивні речення – це речення, у яких:

а) головний член виражений іменником або займенником у родовому відмінку, що передає не тільки значення наявності, існування предмета, а й вказує на його кількісну ознаку; б) стверджується наявність, існування предметів, явищ, станів дійсності й головний член співвідноситься з підметом двоскладного речення; в) є тільки неповнозначне слово (вигук або частка), яке виступає заміником цілого речення; г) неназвана особа-діяч мислиться як будь-хто з людей.

408. Вокативні речення – це речення, у яких:

а) головний член виражений іменником або займенником у родовому відмінку, що передає не тільки значення наявності, існування предмета, а й вказує на його кількісну ознаку; б) називається предмет, але нічого не мовиться про дію; в) нерозчленовано виражається думка, почуття, волевиявлення; завдяки різному інтонаційному оформленню вони можуть передавати заклик, застереження, спонування, докір, обурення тощо; г) є тільки одне слово або нерозкладне словосполучення, що не може поширюватися за допомогою пояснювальних слів; такі речення передають реакцію, відгуки мовця на висловлення співрозмовника, його запитання, твердження і тому мають значення тільки в контексті, у зв'язному мовленні.

409. Слова-речення – це речення, у яких:

а) головний член виражений іменником або займенником у родовому відмінку, що передає не тільки значення наявності, існування предмета, а й вказує на його кількісну ознаку; б) називається предмет, але нічого не мовиться про дію; в) нерозчленовано виражається думка, почуття, волевиявлення; завдяки різному інтонаційному оформленню вони можуть передавати заклик, застереження, спонування, докір, обурення тощо; г) є тільки одне слово або нерозкладне словосполучення, що не може поширюватися за допомогою пояснювальних слів; такі речення передають реакцію, відгуки мовця на висловлення співрозмовника, його запитання, твердження і тому мають значення тільки в контексті, у зв'язному мовленні.

410. У якому варіанті є односкладне речення?

а) Ні мертва мова, ні цивілізація ніколи не можуть схвилювати світ (*Б. Шоу*); б) Цілує місяць заспану сосну (*В. Кобилянський*); в) І завжди люди гинули за віру (*Л. Костенко*); г) Холодно. Протяг (*Н. Стефурак*).

411. Яке з наведених речень односкладне?

а) Стало знов темніше (*Олександр Олесь*); б) Все тоне у безумній черемшині, все пахне молодістю і життям (*М. Рильський*); в) Вечір непомітно минув... На світло лампи летіла роєм тля... (*М. Коцюбинський*); г) Найкращі книги стали безсмертними, вони увійшли в скарбницю світової культури (*І. Цюпа*).

412. Яке з наведених речень односкладне?

а) Я хотіла б людям для підмоги у кожную мить подати голос свій (*В. Ткаченко*); б) І чесно гляну в чесні твої вічі і в смерті з рідним краєм поріднюсь (*В. Стус*); в) Ми з тобою йдемо стежкою в саду (*М. Рильський*); г) Голова сивіє, чоловік дурніє (*О. Довженко*).

413. Яке з наведених речень односкладне?

а) Як часто люди використовують свій розум для коєння дурниць (*Ф. Ларошфуко*); б) Це ти в стражданнях там не спиш, це ти і мучишся й гориш пожежно, блискно, горобино, все боротьбою гомониш (*П. Тичина*);

в) Для краси у домі, на щастя в ньому, просто так, для душі, тчуть і вишивають рушники (Г. Бондаренко); г) Віє вітер з поля на долину, над водою гне з вербою червону калину, на калині одиноке гніздечко гойдає (Т. Шевченко).

414. Яке з наведених речень односкладне?

а) О, принесіть мені пролісок з лісу, ніжний і чистий, як неба блакить (Нар. тв.); б) Батько дасть шкоринку з хліба й маленьку цибулинку та солі до неї (Ю. Яновський); в) Цього болю не приколишуть ні тополі біля хати, ні гніздо лелеки на хаті, ні сама хата (М. Стельмах); г) Зазолотились, засиніли, заграли в семибарвній грі гранітних сходів мокрі схили (М. Бажан).

415. Визначте тип речення **Покремсали життя моє на частки, на тьмяну свічку слів і суєти** (Л. Костенко):

а) просте, двоскладне; б) односкладне, називне; в) односкладне, неозначено-особове; г) односкладне, означено-особове.

416. Визначте тип речення **Свої мови рідної і свого рідного звичаю вірним серцем держітеся** (П. Куліш):

а) просте, двоскладне; б) односкладне, називне; в) односкладне, неозначено-особове; г) односкладне, узагальнено-особове.

417. Визначте тип речення **Облиш свої печалі ненові, сумне і світле підведи обличчя** (С. Йовенко):

а) просте, двоскладне; б) односкладне, означено-особове; в) односкладне, неозначено-особове; г) односкладне, узагальнено-особове.

418. Визначте тип речення **Сійся-родися, колосом розвийся, засівайся, ниво, людям на добро!** (В. Симоненко):

а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, означено-особове; в) односкладне, безособове; г) просте, двоскладне.

419. Визначте тип речення **Думай довго, пиши коротко** (А. Коваль):

а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, узагальнено-особове; в) односкладне, безособове; г) просте, двоскладне.

420. Визначте тип виділеного речення – **Але то ж – Гриць. І я. То ж ми із Грищем** (Л. Костенко):

а) односкладне, називне; б) двоскладне, неповне; в) односкладне, генітивне; г) двоскладне, повне.

421. Визначте тип виділеного речення **Ні щастя, ні лиха, ні боргу, ні війн. А літо. І домок по вуха в траві** (І. Жиленко):

а) односкладне, називне; б) двоскладне, неповне; в) односкладне, генітивне; г) двоскладне, повне.

422. Визначте тип виділеного речення *Ні щастя, ні лиха, ні боргу, ні війн. А літо. І домик по вуха в траві* (І. Жиленко):

- а) односкладне, називне; б) двоскладне, неповне; в) односкладне, генітивне; г) двоскладне, повне.

423. Визначте тип виділеного речення *За вікнами – дворик. І дикий газон* (І. Жиленко):

- а) односкладне, називне; б) двоскладне, неповне; в) односкладне, генітивне; г) двоскладне, повне.

424. Визначте тип виділеного речення *За вікнами – дворик. І дикий газон* (І. Жиленко):

- а) односкладне, називне; б) односкладне, генітивне; в) двоскладне, неповне; г) двоскладне, повне.

425. Визначте тип виділених речень *Повні вола. Теплий супокій. Ні тривог. Ні клопотів. Дрімота. А небесний журавлиний стрій Знемагає в буряних висотах* (М. Луків):

- а) односкладні, називні; б) двоскладні, неповні; в) односкладні, генітивні; г) двоскладні, повні.

426. Визначте тип виділеного речення *Повні вола. Теплий супокій. Ні тривог. Ні клопотів. Дрімота. А небесний журавлиний стрій Знемагає в буряних висотах* (М. Луків):

- а) односкладне, називне; б) двоскладне, неповне; в) односкладне, генітивне; г) двоскладне, повне.

427. Визначте тип виділених речень *Повні вола. Теплий супокій. Ні тривог. Ні клопотів. Дрімота. А небесний журавлиний стрій Знемагає в буряних висотах* (М. Луків):

- а) односкладні, називні; б) двоскладні, неповні; в) односкладні, генітивні; г) двоскладні, повні.

428. Визначте тип виділеного речення ... *Там повії і вакханки. Блиск. Квітки. Чарки вина* (Я. Савченко):

- а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, узагальнено-особове; в) односкладне, називне; г) двоскладне, неповне.

429. Визначте тип виділеного речення ... *Там повії і вакханки. Блиск. Квітки. Чарки вина* (Я. Савченко):

- а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, узагальнено-особове; в) односкладне, називне; г) двоскладне, неповне.

430. Визначте тип виділеного речення *Цвіте малина, смородина, тютюн, квасоля. А соняшника, а маку, буряків, лободи, укroppу, моркви! Чого тільки не насадить наша невгамовна мати (О. Довженко):*

- а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, генітивне;
в) односкладне, називне; г) двоскладне, неповне.

431. Визначте тип виділених речень *Ні слова про спокій! Ні слова про втому!* Хай марші лунають бадьорі й гучні... (В. Еллан-Блакитний):

- а) односкладні, безособові; б) односкладні, генітивні; в) односкладні, називні;
г) двоскладні, неповні.

432. Визначте тип виділеного речення ... *Ні клятв, ні сліз і ні колін! Лиш горде горе тонкостанне. Вікно, і вітер, і квилінь, Квиління віт неперестанне (М. Вінграновський):*

- а) односкладне, безособове; б) односкладне, генітивне; в) односкладне, називне; г) двоскладне, неповне.

433. Визначте тип виділених речень ... *Дослідів зливи. Каскади думок. Експериментів напружений крок. Ось Феофанія. Ген там Дубна (І. Драч):*

- а) односкладні, безособові; б) односкладні, генітивні; в) односкладні, називні;
г) двоскладні, неповні.

434. Визначте тип виділеного речення ... *Дослідів зливи. Каскади думок. Експериментів напружений крок. Ось Феофанія. Ген там Дубна (І. Драч):*

- а) односкладне, безособове; б) односкладне, генітивне; в) односкладне, називне; г) двоскладне, неповне.

435. Визначте тип виділеного речення ... *Ні клятв, ні сліз і ні колін! Лиш горде горе тонкостанне. Вікно, і вітер, і квилінь, Квиління віт неперестанне (М. Вінграновський):*

- а) двоскладне, повне; б) односкладне, генітивне; в) односкладне, називне;
г) двоскладне, неповне.

436. Визначте тип речення *Нас називають втраченим поколінням (Н. Стефурак):*

- а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, узагальнено-особове;
в) односкладне, називне; г) просте, двоскладне.

437. Визначте тип виділених речень *Сонце. Осінь. І літа метелик. Може, це і є та благодать (П. Вольвач):*

- а) односкладні, неозначено-особові; б) односкладні, генітивні;
в) односкладні, називні; г) прості, двоскладні.

438. Визначте тип виділеного речення *Сонце. Осінь. І літа метелик. Може, це і є та благодать* (П. Вольвач):

- а) односкладне, неозначено-особове; б) односкладне, генітивне;
в) односкладне, називне; г) просте, двоскладне.

439. Визначте тип виділеного речення *Облітає півонія, Мов кудись одліта. Білим пір'ям півонії Мічено наші літа* (Б. Стельмах):

- а) односкладне, безособове; б) односкладне, узагальнено-особове;
в) односкладне, називне; г) просте, двоскладне.

440. Визначте тип речення *Сіро і сумно ставало на заході сонця* (М. Коцюбинський):

- а) односкладне, безособове; б) односкладне, узагальнено-особове;
в) односкладне, називне; г) просте, двоскладне.

441. Визначте тип виділеного речення *Забілили сніги, забілили... Просто так – забілили і все* (П. Вольвач):

- а) просте, двоскладне, поширене; б) односкладне, називне; в) незакінчене; г) просте, двоскладне, непоширене.

442. Визначте тип виділених речень *Ти тут. Ти тут. Вся біла, як свіча, – так полохко і тонко палахкочеш і щирістю обірваною врочиш, тамуючи ридання з-за плеча* (В. Стус):

- а) односкладні, генітивні; б) односкладні, називні; в) незакінчені;
г) двоскладні, неповні.

443. Визначте тип виділеного речення *Ти думаєш: все – я твій раб, твій ра... Але ти помиляєшся, дівчинко* (П. Вольвач):

- а) односкладне, генітивне; б) односкладне, називне; в) незакінчене; г) просте, двоскладне, непоширене.

444. Визначте тип речення *Спочинку кращого немає та й не треба* (М. Зеров):

- а) просте, двоскладне; б) розповідне, двоскладне; в) двоскладне, неповне;
г) односкладне, безособове.

445. Визначте тип речення *Помилку зроблено...* (Олександр Олесь):

- а) просте, двоскладне; б) односкладне, називне; в) односкладне, безособове;
г) односкладне, означено-особове.

446. Визначте тип виділених речень *Хай вітер зеленим своїм язиком Підтверджує серця весняний закон: Жити. Творити. Світ берегти. Світити людині на цілі світи* (І. Драч):

- а) двоскладні, неповні; б) односкладні, називні; в) односкладні, безособові;
г) односкладні, інфінітивні.

447. Визначте тип виділеного речення *Хай вітер зеленим своїм язиком Підтверджує серця весняний закон: Жити. Творити. Світ берегти. Світити людині на цілі світи* (І. Драч):

а) двоскладне, неповне; б) односкладне, називне; в) односкладне, безособове; г) односкладне, інфінітивне.

448. Визначте тип речення *Довгождана пилюка квітневих доріг* (О. Гончар):

а) просте, двоскладне; б) односкладне, називне; в) односкладне, безособове; г) односкладне, означено-особове.

449. Визначте тип речення *Заболю, затужу, заридаю... в собі, закурличу, а про очі людські засміюсь, надломивши печаль* (Б. Олійник):

а) односкладне, неозначено-особове; б) розповідне, складне; в) односкладне, означено-особове; г) просте, двоскладне.

450. Визначте тип речення *Вставлено у вікна другі рами* (М. Рильський):

а) односкладне, узагальнено-особове; б) односкладне, безособове; в) односкладне, називне; г) просте, двоскладне.

451. Визначте тип речення *Гіркий міраж ілюзій і оман* (Л. Костенко):

а) односкладне, називне; б) односкладне, безособове; в) односкладне, узагальнено-особове; г) просте, двоскладне.

452. Визначте тип речення *Люблю до оніміння, до стогону, до сліз* (Л. Костенко):

а) односкладне, називне; б) односкладне, означено-особове; в) складне, сполучникове; г) просте, двоскладне.

453. Визначте тип виділеного речення *Світ який – ні краю ні кінця! Зорі й трави, мрево світанкове, Магія коханого лиця* (В. Симоненко):

а) односкладне, називне; б) односкладне, генітивне; в) складне, сполучникове; г) двоскладне, неповне.

454. Визначте тип речень *У домівку двері зачинили. Посідали ближче до вогню. І зітхнули... І відтак несміло усміхнулись завтрашньому дню* (І. Жиленко):

а) односкладні, безособові; б) односкладні, означено-особові; в) односкладні, неозначено-особові; г) односкладні, узагальнено-особові.

455. Визначте тип речень *... А вже світає. Сумно, сумно, сумно благословляється на світ* (Л. Костенко):

а) односкладні, безособові; б) односкладні, інфінітивні; в) односкладні, неозначено-особові; г) двоскладні, неповні.

456. Визначте тип речень – *Зіронько моя! Циганочко! Ясонько! Оченя моє каре, щастячко рідне моє !..* (О. Гончар):

а) односкладні, називні; б) односкладні, генітивні; в) односкладні, вокативні; г) двоскладні, неповні.

457. Знайдіть варіант, у якому є означено-особове односкладне речення:

а) Дівчинка під парасолькою пускає кораблики в дощовій воді (Н. Стефурак); б) Замовкло поле стоголосе в обіймах золотої мли (М. Рильський); в) Мов лушпиння, тріскаються пересохлі смужки (Н. Тихий); г) З нудного себе знову вислизаю, як равлик із палаючої хати (І. Малкович).

458. Знайдіть означено-особове односкладне речення:

а) Тепер ходжу стежками і стежинами і прокладаю шлях крізь болота (Л. Костенко); б) Деревя довкола стояли ще без листя (Ю. Смолич); в) Як прагне людство в злагоді йти назустріч сонцю, радості, трудові (М. Рильський); г) Ти постаєш в ясній обнові, як пісня, линеш, рідне слово... (Д. Білоус).

459. Знайдіть означено-особове односкладне речення:

а) Мама співала і шила, мама співала і прала, з піснею хату білила, з піснею косу клепала (Н. Стефурак); б) Подаруй мені, доле, сто літ і ще день (Д. Павличко); в) І від жаху всі снасті в човні загули (Леся Українка); г) Дрімає сад в міцних обіймах сну (В. Кобилянський).

460. Знайдіть означено-особове односкладне речення:

а) У народі кажуть: розумно жити – хвилиною дорожити (Нар. тв.); б) Я спішу до вас на розмову, на розраду у час вечірній. Перед вами я, мамо, знову у любові моїй безмірній (В. Кододій); в) Зеленійте, доли і лужечки... (А. Малишко); г) Жити – щоб шукати істину, і в цьому щастя (П. Загребельний).

461. Знайдіть варіант, у якому є неозначено-особове односкладне речення:

а) ...Шлях людський не встелили квіти, і на тяжкій дорозі до мети ганебно мати все і водночас нічого не уміти (С. Голованівський); б) Всі кажуть: кохання – дарунок долі. Якої долі? Доброї чи злої? (Ю. Мушкетик); в) Прощатись не будемо. Просто так: – До побачення, друже і брат! (Б. Олійник); г) Ще до війни на обласній нараді Преміювали батька за сівбу (В. Бровченко).

462. Знайдіть неозначено-особове односкладне речення:

а) Підтримуй дух, розбуркуй думу, вливай огонь в людські чуття... (Олександр Олесь); б) Голубими дощами сто раз над тобою заплачу (Л. Костенко); в) Восени палять зів'яле листя (В. Кочуба); г) Не завжди у глибоких водах відшукаєш непорушне дно (О. Теліга).

463. Знайдіть неозначено-особове односкладне речення:

а) Не суди по генералу про життя солдатів (*Г. Тютюнник*); б) Куди ж тут подітись, О, столице розчарувань! Дай надихатись. Дай хоч погрітись В теплім літі золочених бань (*П. Вольвач*); в) Ні меду, ні ласки, ні пристані тихої (*А. Малишко*); г) Як часто для досягнення шляхетної мети вдаються до варварських методів (*В. Чемерис*).

464. Знайдіть неозначено-особове односкладне речення:

а) Кожен твір поетичний – багато себе і не менше твоїх незнайомих (*С. Пушик*); б) Одплачу, одболію, одлюблю, зроблюся мудра і розважна вельми (*Т. Коломієць*); в) Стало тихо в човні і вже не чути було жартів (*О. Гончар*); г) Топтали бузковий верес, трусили на голови хвощ (*Л. Костенко*).

465. Знайдіть неозначено-особове односкладне речення:

а) Коли все було зроблене, Устим розпалював у печі (*Г. Тютюнник*); б) Танцюють, співають, веселяться на вулицях... (*О. Довженко*); в) У країні спогадів відстані не існує (*В. Черняк*); г) Мед липневий в келихи налито подніпровських золотих долин (*А. Малишко*).

466. Знайдіть узагальнено-особове односкладне речення:

а) Люблю. Ненавиджу. Згоряю. І знов – ненавиджу й люблю (*П. Засенко*); б) Дивишся і не надивишся, дишеш і не надишишся тим чистим, гарячим і пахучим повітрям (*І. Нечуй-Левицький*); в) Благословляється на осінь, на дощі... (*Є. Плужник*); г) Чому ж в неправди пам'яті нема? (*Д. Павличко*).

467. Знайдіть узагальнено-особове односкладне речення:

а) Як згадаю про руки мамині – Хліба в світі легкого нема мені (*П. Осадчук*); б) Вірю: будуть жнива і в мене, І кукіль, і витка павутиця Не засмітить чистого зерна (*Н. Кацук*); в) Ні, на березу під осінь Ніколи не скажуть: старіє, А ловлять листок і підносять До губ, золотий, як мрія (*В. Соколов*); г) Не обіцяй добро зробить людині, А просто, якщо можеш, то зроби (*М. Карпенко*).

468. Знайдіть узагальнено-особове односкладне речення:

а) Всім розійтись! Гасити зараз свічі! (*І. Кочерга*); б) Доводилось і через болота брести, і в лісах ховатися (*А. Шиян*); в) Не питай старого, а бувалого (*Нар. тв.*); г) Нам дають чаю, гарячого, міцного (*М. Коцюбинський*).

469. Знайдіть узагальнено-особове односкладне речення:

а) Бур'ян глушив жоржини біля хати, і в генах щось взялося за косу (*Л. Костенко*); б) Поліз за словом у кишеню. І дістав кастет (*А. Крижанівський*); в) Важко навіки минулому зникнути!.. Нічка зітхає, мовчить (*С. Черкасенко*); г) Журбою біді не пособиш, плачем лиха не збудешся, і голови втрачати не треба (*М. Стельмах*).

470. Знайдіть безособове односкладне речення:

- а) Мене запрошено на свято не кимсь, а літом золотим! (*І. Муратов*);
б) Іржання коня. Шум ріки. Голоси (*С. Пушик*); в) Плаче тепер білим цвітом
мамина вишня в саду (*Д. Луценко*); г) Учися чистоти і простоти і, стопчуючи
килим золотий, забудь про вежі темної гордині (*М. Рильський*).

471. Знайдіть варіант, у якому є безособове односкладне речення:

- а) Травень. Цвіте черешня. Сивіє голова (*Н. Стефурак*); б) Я єсть народ,
якого Правди сила ніким звойована ще не була (*П. Тичина*); в) Схотілось
сонця, веселого шуму ріки, теплого хатнього духу... (*М. Коцюбинський*);
г) Озеро ясним прозвали не випадково (*Ю. Збанацький*).

472. Знайдіть безособове односкладне речення:

- а) Буть у щастя сторожем і незручно й важко (*М. Сингаївський*); б) В житті,
на горі, все буває... (*К. Симонов*); в) Тільки щастя нам дано багато...
(*А. Малишко*); г) І щось мене тривожне облягло... (*В. Бровченко*).

473. Знайдіть безособове речення, головний член якого виражений
безособовим дієсловом:

- а) Гарно тут, безтривожно (*О. Гончар*); б) Біля афінських стін сьогодні немає
ворогів (*Ю. Мушкетик*); в) А в степу весніє, весніє... (*О. Гончар*); г) Світає
світ в терновому галуззі (*Л. Костенко*).

474. Знайдіть безособове речення, головний член якого виражений
особовим дієсловом у значенні безособового:

- а) Пахне хліб на столі стиглим колосом і васильками (*В. Козуб*); б) Пахне
огірками, старим неретом волока, хлібом, батьком і косарями, пахне болотом
і травами... (*О. Довженко*); в) Кожній хвилі нема ж вороття! (*В. Сосюра*);
г) Тепло, затишно Сироватці після холодної ночі (*Ю. Мушкетик*).

475. Знайдіть безособове речення, головний член якого виражений
поєднанням дієслова з модальним значенням та інфінітива:

- а) Доводилось і через болота брести, і в лісах ховатися (*А. Шиян*);
б) Всім розійтись! Гасити зараз свічі (*І. Кочерга*); в) Душі моєї не купить вам
ані лавровими вінками, ні золотом, ні хлібом, ні орлом (*П. Тичина*); г) Сонцю
над світом горіти (*М. Нагнибіда*).

476. Знайдіть варіант, у якому є інфінітивне речення:

- а) І ні я. І ні ти. І ні він (*С. Гостиняк*); б) Як спалося у діжці, Діогене?
(*О. Шугай*); в) ...У бабці завше пахло чебрецем Та м'ятою (*Є. Маланюк*);
г) Отак би жити синім квітнем під небом зоряно-рясним (*А. Малишко*).

477. Знайдіть варіант, у якому є інфінітивне речення:

- а) Змарнованих днів не вернути... (*П. Василенко*); б) Будеш завжди цю ніч

пам'ятати, Не забудеш, о ні, моїх уст (*Н. Лівуцька-Холодна*); в) Так хочеться любити! (*С. Полин*); г) Та жаль маленьких діток стало (*Т. Шевченко*).

478. Знайдіть варіант, у якому є інфінітивне речення:

а) Це ж бо щастя – у святковий будень в теплу землю сіяти зерно! (*В. Колодій*); б) По совісті жити – народові служити (*Нар. тв.*); в) В глибині ночі журавель вклякнув води напиться, збив зірку додолу (*В. Яворівський*); г) Спиніться!.. Та не слухають сини, Як всі сини, що з отчого порога Ідуть у світ (*Я. Дмитерко*).

479. Знайдіть варіант, у якому є номінативне речення:

а) Був ти. Твій голос. Перший усміх твій. Твій перший крок. Твоє найперше слово. І безліч найзаповітніших надій... (*О. Підсуха*); б) У сонця друзі – і трави, й квіти. У вітру – листя (*Є. Летюк*); в) В снігу калина біля тину – Початок білої картини (*В. Бровченко*); г) Каштанів шум. Дніпра привітні, химерні тіні ронять віти на тротуар (*В. Сосюра*).

480. Знайдіть варіант, у якому є номінативне речення:

а) Срібний мороз. Оживе дітвора (*В. Діденко*); б) На Колимі запахло чебрецем, і руто-м'ятою, і кропивою (*В. Стус*); в) А це уже віки (*Л. Костенко*); г) Протопили. Вимили підлоги. І зняли з горища патефон (*І. Жиленко*).

481. Знайдіть варіант, у якому є номінативне речення:

а) Лише сильним дано право на безсмертя (*О. Довженко*); б) Ви – сонце. Птаха в небі. Вітер в полі (*С. Полин*); в) Щоденний бій, мов корона На чолі Того, Хто є істота Закона І зерно всього (*Ю. Луна*); г) З мого вікна видніється гора, як мить прекрасна і як світ стара (*Л. Скурда*).

482. Знайдіть називне речення:

а) Ви там, у Вашій високості, – Задумлива і осяйна... (*Ю. Луна*); б) Темна пелена. І зірка в небі (*С. Полин*); в) У лісі було безліч найрізноманітніших звуків (*В. Врублевська*); г) Не щастя. А розпач і тривога на розпутті (*І. Масенко*).

483. Знайдіть варіант, у якому є непоширене номінативне речення:

а) Навколо зелень, квіти, сонце, тиша, спокій (*М. Чабанівський*); б) Одвічна тема: квіти на снігу. Червінь гвоздики й холодність сніжинки (*Н. Кащук*); в) Тиша. Тиша. Вітер жито колише (*В. Швець*); г) І тінь на склі (*Л. Костенко*).

484. Знайдіть вокативне речення:

а) Ми тут. Ми є. Ми – всі. Ми – гурт (*М. Вінграновський*); б) Ти, поезіє, – різьба по каменю (*Г. Кириченко*); в) – Олю! – скрикнув він так, що у всіх

завмерли серця (Ю. Щербак); г) Як тихо на землі! Як тихо і як нестерпно – без небес (В. Стус).

485. Знайдіть вокативне речення:

а) – Панове судді! Важко розібрати, що і до чого, як воно було (Л. Костенко); б) Пощо, недоле осоружна, оця протрація покор? (В. Стус); в) Співай, цигане! Топи у пісні мою печаль і біль пекучий! (Н. Козюк); г) Як же Вам, Жінко, кажуть у очі: “Руки за спину!” – Руки жіночі... (А. Пашко).

486. У якому варіанті є генітивне речення?

а) Миколо, мій друже давній, Ідеалісте непоправний! (І. Франко); б) Знайомі з наймолодших літ, ми мешкали разом (О. Кобилянська); в) Воля в нас міцніша од сталі-криці, і коріння наше тільки у землі. Жита! Винограду! І пшениці!.. А на морі – вірні кораблі (П. Тичина); г) Всі подруги мої, що побралися, багато мали і горя, й клопоту перед весіллям, а я... (Леся Українка).

487. У якому варіанті немає слів-речень?

а) Розкішний степ... Убогі села... Це ти, мій краю чарівний? (Г. Чупринка); б) К е т. Гм! А якби я вам запропонувала тисячу доларів, щоб ви не бачили пророка? (В. Винниченко); в) Я падаю в крісло, закриваю очі долонею... А-а! (М. Коцюбинський); г) – Ти не віриш цьому? – Так. Я вважаю їх не більш, ніж химерні видумки (М. Івченко).

488. У якому варіанті немає слів-речень?

а) – Добридень! – сказала винувато (О. Колесник); б) А життя наложило ярмо на карк і казало орати. Орю (Б. Лепкий); в) – Ти знов смієшся з мене! – Ні. (О. Кобилянська); г) – Геть!.. Геть з хати!.. (М. Коцюбинський).

Порядок слів у простому реченні

489. Розрізняють такі типи порядку слів у реченні:

а) прямий, зворотний і конверсійний; б) прямий і зворотний (інверсійний); в) прямий, зворотний, мішаний і конверсійний; г) прямий, зворотний та інверсійний.

490. Прямий порядок слів – це:

а) усталене для певного типу речень розташування відповідних членів; б) розміщення членів речення в особливому порядку, який порушує прямий порядок слів з метою підсилення виразності мовлення; в) розміщення членів речення в особливому порядку, який порушує прямий порядок слів з метою виокремлення його структурного ядра; г) усталене для певного типу речень розташування відповідних членів (спочатку йде присудок, потім – підмет, тоді – другорядні члени речення).

491. Непрямий порядок слів – це:

а) усталене для певного типу речень розташування відповідних членів; б) розміщення членів речення в особливому порядку, який порушує прямий порядок слів з метою підсилення виразності мовлення; в) розміщення членів речення в особливому порядку, який порушує прямий порядок слів з метою виокремлення його структурного ядра; г) усталене для певного типу речень розташування відповідних членів (спочатку йде присудок, потім – підмет, тоді – другорядні члени речення).

492. За прямого порядку слів у двоскладному реченні:

а) спочатку йдуть головні члени речення, а потім вже другорядні; б) зазвичай підмет передує присудку, прямий додаток стоїть після присудка, узгоджене означення вживається перед означуваним словом, а неузгоджене – після нього, обставини способу дії, міри і ступеня знаходяться перед присудком; в) спочатку розміщений підмет, потім додаток, далі – присудок, означення й обставина; г) слова розташовані так, як того вимагає експресивність мовлення.

493. Виберіть варіант, у якому є прямий порядок слів:

а) Переквітує квітень, Перешумить весна, І буде тихе літо, глибінь ясна (*М. Драй-Хмара*); б) Спинилось літо на порозі І дише полум'ям на все, І грому дальнього погрози Повітря стомлене несе (*М. Рильський*); в) У книзі старовинній я знайшов рукопису незнаного уривок і прочитав його... (*Михайло Орест*); г) Зорі запалять вечір, любов зігріє ніч (*С. Полін*).

494. Виберіть варіант, у якому є прямий порядок слів:

а) Крізь гущавину кучерявих дерев линула тиховійна жура (*Микола Хвильовий*); б) Мідними громами розцвіла естрада, ніжнотонним током облила каштан і плеснула дзвінко в зоряне свічадо – заіскрив скрипками зоряний кришталь (*М. Драй-Хмара*); в) Самотній вершник зникне за туманом (*Л. Костенко*); г) Лиже полум'я жовте черево, Важкувато сопе димар, Галасує від болю дерево, Піднімаючись димом до хмар (*В. Симоненко*).

495. Виберіть варіант, у якому наведено прямий порядок слів:

а) Як купала мене мати у любистку, трусив зорі Див із лану у колиску (*Т. Осьмачка*); б) Я ніколи не шукав свого щастя під чужими небесами (*М. Івасюк*); в) Пливе з озер мережаний туман, І духмяніють папороті трутні (*М. Бажан*); г) Наче сльози з усіх очей всього світу зібрала ніч ця, і ріка їх тече через мене у Вічність (*Н. Ливицька-Холодна*).

496. Виберіть варіант, у якому наведено непрямий порядок слів:

а) Полтавський полк виходить у похід (*Л. Костенко*); б) Цвітуть волошки в золотому житі, а над смарагдом луки сяє мак (*В. Стус*); в) От і все. Поховали

старезного діда... (В. Симоненко); г) Сонце світило, вітер ледь-ледь торкався її волосся... (Т. Купчук).

497. Виберіть варіант, у якому наведено непрямої порядок слів:

а) Поганська ніч – таємний час оман (М. Бажан); б) Моя таємниця. Тільки моя... (Ю. Загнібіда); в) Сонце вже давно закотилося за обрій, і вдалині, в світлі місячному, виринали обриси білоцерківського замку (Юрій Клен); г) Гарячий день втопивсь в нічній прозорій млі (Є. Маланюк).

498. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Холодна ніч**:

а) підметом; б) присудком; в) означенням; г) обставиною.

499. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Ніч холодна**:

а) підметом; б) присудком; в) означенням; г) обставиною.

500. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Львів – наше місто**:

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

501. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Наше місто – Львів**:

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

502. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **Ніч змінює день**:

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

503. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції **День змінює ніч**:

а) підметом; б) присудком; в) додатком; г) обставиною.

Просте ускладнене речення

504. Просте ускладнене речення – це:

а) синтаксична конструкція з одним граматичним центром, яка містить виокремлені важливі у смисловому й стилістичному відношенні компоненти речення; б) синтаксична конструкція з одним підметово-присудковим центром, яка містить тільки однорідні члени речення; в) синтаксична конструкція з кількома підметово-присудковими центрами; г) синтаксична конструкція з одним підметово-присудковим центром, яка ускладнена лише однорідними членами речення, звертаннями або відокремленими словами.

505. Речення ускладнюються:

а) однорідними членами, відокремленими членами, а також внесеннями; б) однорідними членами, відокремленими членами, звертаннями, вставними і вставленими словами й реченнями, словами-реченнями й вигуками, підрядними частинами; в) однорідними членами, відокремленими членами, звертаннями, вставними і вставленими словами й реченнями, словами-реченнями й вигуками, прямою мовою; г) однорідними членами, відокремленими членами, звертаннями, вставними і вставленими словами й реченнями, словами-реченнями й вигуками, епітетами й порівняннями.

Однорідні члени речення та узагальнювальні слова

506. Однорідні члени речення – це:

а) тільки поширені чи непоширені члени речення, які можуть виділятися паузами та інтонацією; б) слова, які конкретизують зміст однойменного попереднього члена, звужуючи або обмежуючи його значення чи даючи йому іншу назву; в) члени речення, які в одному плані стосуються того ж слова в реченні і відповідають на те саме питання; г) слова, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання.

507. Узагальнювальне слово при однорідних членах речення – це:

а) назва, яка охоплює всі перелічувані в реченні предмети, ознаки, дії або обставини; його значення не розкривається через однорідні члени речення; б) назва, яка охоплює всі перелічувані в реченні предмети, ознаки, дії або обставини; його значення розкривається через відокремлені уточнювальні члени речення; в) назва, яка охоплює всі однорідні перелічувані в реченні предмети, ознаки, дії або обставини; його значення розкривається через однорідні члени речення; г) назва, яка охоплює тільки перелічувані в реченні підмети або присудки; його значення розкривається через однорідні члени речення.

508. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції ***Настала ніч, довга, беззоряна, глуха*** (О. Гончар):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) означення.

509. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції ***Молоді палкої пориви бурхливі, думи, ідеали, мрії золоті – це сміливо-гордий виклик темноті*** (В. Чумак):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) підмети й означення.

510. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Григір Тютюнник прийшов до читачів своїх чесно, надійно, надовго* (О. Гончар):

а) підмети; б) присудки; в) означення; г) обставини.

511. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Жити – це не значить дихати, це значить діяти* (Ж.-Ж. Руссо):

а) означення; б) присудки; в) додатки; г) обставини.

512. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Та я ще не пізнав ані тебе, ні воду, ні дзвоника, ні дятла, ні себе...* (М. Вінграновський):

а) підмет; б) присудки; в) додатки; г) додатки та сполучники.

513. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Ти не прийдеш, не прилетиш – і тільки дальніми піснями в моєму серці продзвениш* (М. Рильський):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) обставини.

514. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Стомився день, облишив косовицю, дмухнув на сонце, заморочив ліс, узяв на плечі хмару-пуховицю та й рушив спати на небесний Віз...* (І. Вирган):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) присудки та додатки.

515. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Не віддам я тебе на поталу ні вогню, ні воді, ні металу* (О. Ющенко):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) додатки й сполучники.

516. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *І марили айстри в розкішнім півсні про трави шовкові, про сонячні дні* (Олександр Олесь):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) додатки й означення.

517. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *До весни затихнули в байраці і струмок, і голос журавля* (В. Швець):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) обставини.

518. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *День – прямокутник матового скла, Велика грудка кинутого снігу* (Олег Ольжич):

а) підмети; б) присудки; в) додатки; г) присудки додатки й означення.

519. Визначте, які члени речення є однорідними в синтаксичній конструкції *Тиша снується у дубах, у листвині, і мріє луг про вересневі дні, і очерет вівчариків колише* (А. Малишко):

а) підмети; б) присудки; в) означення; г) обставини.

520. Виділені слова *Що вона бачила там? Сині краплини очей, та крутий солдатський лоб, тепер уже пострижений, та широкі вилиці посірілі – це й усе, що могла там побачити, а надивитися не могла, бо, може, це й було саме оте її найдорожче – один тільки раз відпущене їй на землі* (О. Гончар) є:

а) однорідними підметами; б) неоднорідними підметами; в) однорідними додатками; г) неоднорідними додатками.

521. У реченні *В уяві Миколка Недич бачить осокори зеленими, бо так йому здається краще, щоб вони були не голі, а пишні, кучеряві, наряджені* (І. Чендей) виділені слова виступають:

а) однорідними означеннями; б) неоднорідними означеннями; в) однорідними присудками; г) іншими членами речення.

522. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Природа тут [у новелі] – це не тільки п'янка, пишна, велична, прекрасна декорація, яка поетизує “роман на мент” міської дівчини й полонинського юнака, це – їхня кров і нерви, органічно-психологічна структура, сутність людської природи й породи взагалі* (І. Денисюк):

а) відокремлені уточнювальні означення; б) однорідні присудки; в) однорідні означення; г) неоднорідні означення.

523. У реченні *Неспокій, рух і боротьбу я бачив скрізь: в дубовій, вербовій корі, в старих пеньках, у дуплах, в болотній воді, на поколупаних стінах* (О. Довженко) узагальнювальним словом є:

а) рух; б) на стінах; в) бачив; г) скрізь.

524. У реченні *На ньому була проста одежа: широкі крамні штани, біла сорочка і чорна смушева шапка* (І. Нечуй-Левицький) узагальнювальним словом є:

а) на ньому; б) була; в) проста; г) одежа.

525. У реченні *Вся подорож, думки і мрії, весь творчий, величний і красивий план твору – все ні до чого* (О. Довженко) узагальнювальним словом є:

а) вся; б) весь; в) все; г) чого.

526. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Природа тут [у новелі] – це не тільки п'янка, пишна, велична, прекрасна декорація, яка поетизує “роман на мент” міської дівчини й полонинського юнака, це – їхня кров і нерви, органічно-психологічна структура, сутність людської природи й породи взагалі* (І. Денисюк):

а) відокремлені уточнювальні додатки; б) відокремлені уточнювальні присудки; в) однорідні присудки; г) однорідні додатки.

527. У реченні *Світе мій гучний, мільйонноокий, Пристрасний, збурунений, німий, Ніжний, і ласкавий, і жорстокий, Дай мені свій простір і неспокій, Сонцем душу жадібну налий!* (В. Симоненко) виділені слова:

а) виступають однорідними означеннями; б) виступають неоднорідними означеннями; в) виступають прикладками; г) не є членами речення.

528. Укажіть речення з однорідними членами:

а) Закликав червень чарівну теплінь у тихий сад і у поля безкраї (І. Вирган); б) Лишає хмара цвіт на підвіконні, і ніч несе медовий смолоскип (Л. Костенко); в) Мене любили, я любив – і це найбільше в світі щастя (М. Стельмах); г) По блакитному трапу сходить сонце над маревом нив (В. Сосюра).

529. Укажіть речення з однорідними членами:

а) І зорепади пишуть повість про літо перами жар-птиць, і переможена зимовість конає в серці горілиць (І. Муратов); б) Гаї скидають шати золоті, і пишно грає барвою на самоті зелена хвоя юної ялини (Василь Еллан); в) Накинув вечір голубу намітку на склений обрій, на вишневий сад, і бачу я крізь ажурову сітку сузір'їв перших золотавий ряд (М. Драй-Хмара); г) Цвіли над обрієм огні Стожару і лівим боком сховався Оріон (М. Зеров).

530. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними членами:

а) Хай буде так, як я собі велю. Свій будень серця будемо творити. Я Вас люблю, о як я Вас люблю! Але про це не треба говорити (Л. Костенко); б) Ні повітря не ворухнеться, ні пташка не защебече (М. Коцюбинський); в) Нехай ні жар, ні холод не спинить вас (І. Франко); г) ...А сосни гудуть-гудуть... (Микола Хвильовий).

531. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними членами:

а) І помандрують аж за синє море над смутком сіл високі журавлі; і хтось останній на полі дооре вузеньку смужку вогкої землі... (Є. Плужник); б) А може, у вечірнім присмерку, у попелі згорілих літ вишукою останню іскорку, мов найдорожчий самоцвіт? (Н. Забіла); в) Хоч ніч облягає – та в п'ятьмі глибокій Вже грають-палають досвітні вогні... (Василь Еллан); г) Чи то людина зітхає, як річка, чи річка, як людина (М. Стельмах).

532. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними членами:

а) Дивлячись на людей, усміхався і мій батько – великий добрий чоловік (О. Довженко); б) Є у звершенні сум безпричинний, Є в шуканні утвердження дух... (В. Лесич); в) Іду, й дороги переламані, гнучись, плазують із-під ніг (М. Бажан); г) Музика запалює весь світ, душу окрилює, сприяє лету уяви (Платон).

533. Укажіть речення з однорідними членами:

а) П'яному і на світлій вулиці темно (*К. Ушинський*); б) Ніколи старості не знати тому, хто серцем молодий (*В. Сосюра*); в) Плавай, плавай, лебедонько, по синьому морю, рости, рости, тополенько, все вгору та вгору (*Т. Шевченко*); г) Як соковито й повно гуде і стелиться понад землею ясного полудня віолончель! (*М. Рильський*).

534. Укажіть речення з однорідними підметами:

а) Над містами кучерявий, голубий, ласкавий дим (*М. Рильський*); б) Земля й граніт, і молода трава од спеки сохнуть враз і корчаться утомно. (*А. Малишко*); в) І хліб, і першу радість, і сльозу по-братньому ми порівну ділили. (*Д. Луценко*); г) Історія зобов'язує не лише знати, але й творити її (*А. Коваль*).

535. Укажіть речення з однорідними підметами:

а) Дзвенить води весняної розлив над нивами чи десь в обочі (*Д. Павличко*); б) Ми маємо право на сум і любов, на щастя, на сонце і трави (*В. Симоненко*); в) Закони вод, вітрів, і хмар, і світла відкрились нам у ті далекі дні (*В. Сосюра*); г) Чоботарі, і теслі, й хлібороби – мій добрий рід і давній родовід (*А. Малишко*).

536. Укажіть речення з однорідними підметами:

а) І мертві, і живі, і ненароджені нікого з нас довіку не простять (*Л. Костенко*); б) Ходить полем молодистий, гонить хвилю з краю в край золотистий, колосистий, яровистий урожай (*А. Малишко*); в) Іду садом на край кутка до провалля, і вже здалеку бачу маленьку білу постать на обніжку (*Г. Тютюнник*); г) Світлячки не розганяють темряви, однак поетизують ніч (*Д. Арсенич*).

537. Знайдіть речення з однорідними присудками:

а) Знудьгована людина і смерть швидко знаходять одна одну (*Є. Яценко*); б) Цвітуть бузки, садок біліє і тихо ронить пелюстки (*М. Рильський*); в) Натовп переконає не сила аргументів, а аргументи сили (*А. Коваль*); г) З піснею, з казкою, з словом, з молитвою, з рідною мовою – гострою бритвою – муза явилась мені (*Г. Чупринка*).

538. Знайдіть речення з однорідними присудками:

а) А смерть кружляє, кружляє, кружляє, кружляє навколо палі (*Л. Костенко*); б) Я взяв Тініне обличчя в свої долоні і вбирив, голубив його очима, потім... що було потім? – знов зачмихав-заскреготав потяг, я відірвав мою пташку від себе і посадив її до вагона... (*В. Шкляр*); в) – Ах, бачу-бачу, ти прийшов до мене такий втомлений... (*В. Винничук*); г) Та щоб ніч українська бриніла Діамантовим трепетом зір, та тягла Вас незбагненна сила В темну згубу, в безодню, в ясир... (*Є. Маланюк*).

539. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними додатками:
а) Якщо виживу, я знайду тебе. Дай мені рік-два (*В. Шкляр*); б) Мало бачити зовнішність дитини, треба бачити її душу. Лише тоді ви будете справжнім учителем, вихователем, другом дітей (*В. Сухомлинський*); в) Пахне, пахне вся Україна медоцвітом і соками трав (*В. Ткаченко*); г) Козацький вітер вишмагає душу, і я у ніжність ледве добреду. Яким вогнем спокутувати мушу хронічну українську доброту?! (*Л. Костенко*).

540. Знайдіть речення з однорідними додатками:
а) Дзеркало завжди каже правду, але робить це мовчки (*Д. Рудий*); б) Справедлива критика з боку інших – не тільки допомога тобі, а й продовження твоєї справи (*В. Лісовий*); в) І барвінком, і рутою, і рястом квітчає весна землю... (*Т. Шевченко*); г) Слова уже не вірили словам і мружились од правди, як од сонця (*Л. Костенко*).

541. Знайдіть речення з однорідними означеннями:
а) Каштани в ранок сивий, попелястий шуміли над твоїм вікном (*Б.-І. Антонич*); б) Поети не з'являються звідкись з-за моря, а виходять зі свого народу (*М. Гоголь*); в) Блискучим новелістом і повістярем увійшов у свідомість сучасного читача Григійр Тютюнник (*О. Гончар*); г) Які слова страхітливі – дволикість, дворушництво, двочасність, двоєдушність! (*Л. Костенко*).

542. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними означеннями:
а) Пливе над світом осінь, як медуза, і мокре листя падає на брук (*Л. Костенко*); б) Відповідь була безглуздою, але влучною (*І. Вільде*); в) У бляшанці торохнули коштовні персні, царські золоті монети, коштовні жіночі прикраси (*Є. Гуцало*); г) Сухий, випалений сонцем типчак переливався, як грива мертвого коня (*Ю. Мушкетик*).

543. Знайдіть речення, структура якого ускладнена однорідними обставинами:
а) Хай буде все, хай буде все, як є: і дзвін весни, і паморозь осіння (*П. Скунець*); б) Ухопивши лиха, поборовши бурю, людина по-справжньому складає ціну тиші (*Ю. Мушкетик*); в) А ви, мої освічені моголи, нагі внучата княжої землі, все віддали – і рідну мову, й школи – за знак манкурта на низькім чолі (*Д. Павличко*); г) Будь майстром, поетом, художником у справі, яку ти справді любиш (*В. Сухомлинський*).

544. Знайдіть речення з однорідними обставинами:
а) Мій патріотизм – се не сентимент, не національна гордість, то тяжке ярмо (*І. Франко*); б) В погожі літні ночі, в морозні ранки і вечірній час, і в свята гомінкі, і в дні робочі ми думаємо, правнуки, про вас (*В. Симоненко*); в) Хто

вдарив землю в сонячне сплетіння і спричинив конвульсії стихій? (Л. Костенко); г) З неба на землю впала зоря, вітер завмер у чеканні (Н. Демчук).

Особливості вживання однорідних членів речення

545. Виберіть варіант, у якому не порушено правила вживання однорідних членів речення:

а) У цього чоловіка у дворі жили і тварини, і собаки; б) На Великдень до церкви йшли і молоді, і старі, діти та школярі; в) На свято зібралися кияни і гості міста; г) На площі зібралися кияни та робітники.

546. Виберіть варіант, у якому не порушено правила вживання однорідних членів речення:

а) Мені подобаються детективи і пити гарячу каву; б) Моя подруга обожнює й захоплюється мистецтвом; в) Він тонко відчуває й захоплюється музикою; г) Жінка на прощання гірко усміхнулась і ледь підняла руку.

547. Виберіть варіант, у якому не порушено правила вживання однорідних членів речення:

а) Цвіте бузок і радістю твоє обличчя; б) Усе: гори, птахи, ліси – прокинулись; в) Малюк брав солодощі і від батьків, і гостей; г) Малюк брав солодощі і від батьків, і від гостей.

548. Виберіть варіант, у якому не порушено правила вживання однорідних членів речення:

а) Цуценя бігло як до своїх господарів, так і чужих людей; б) Я люблю не тільки читати пригодницькі романи, а й поезію; в) Цуценя бігло як до своїх господарів, так і до чужих людей; г) На городі вирости червоні помідори й огірки.

Відокремлені другорядні члени речення

549. Відокремлені другорядні члени речення – це:

а) тільки поширені чи непоширені другорядні члени речення, які виділяються за змістом та інтонаційно; б) слова, які конкретизують зміст однойменного попереднього члена, звужуючи або обмежуючи його значення чи даючи йому іншу назву; в) члени речення, які в одному плані стосуються того ж слова в реченні і відповідають на те саме питання; г) слова, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання.

550. Дієприслівниковий зворот – це:

а) дієприслівник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленого поширеного означення; б) дієприслівник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленої поширеної обставини; в) одиничний дієприслівник або дієприслівник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленої поширеної обставини; г) одиничний дієприслівник або дієприслівник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленого поширеного означення.

551. Дієприкметниковий зворот – це:

а) дієприкметник із залежними від нього словами, який у реченні завжди виконує функцію відокремленого поширеного означення; б) дієприкметник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленого поширеного означення і зазвичай відокремлюється у постпозиції до означуваного слова або в препозиції за умови, якщо цей зворот має додаткове обставинне значення; в) дієприкметник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленої поширеної обставини; г) одиничний дієприкметник або дієприкметник із залежними від нього словами, який у реченні виконує функцію відокремленого поширеного означення.

552. Знайдіть речення з дієприслівниковим зворотом:

а) І, хоч ти не сказала нічого, Бо не слухала вітрових слів, Він, забувши солодку знемогу, Розганяти хмарки полетів (*В. Симоненко*); б) А коли ми ото часом наловимо волоком чи топчійкою риби і принесемо до куреня, він, усміхаючись, докірливо хитав головою... (*О. Довженко*); в) Між лозою й травою, захована серед поважних і завжди засмучених верб, протікає кришталева хвоста (*Д. Гуменна*); г) Оце – і все життя: заслонити свою порожнечу громадям машин, телевізорів і т. д. (*В. Стус*).

553. Знайдіть речення з дієприслівниковим зворотом:

а) Він тоді ступав ще твердіше своїми міцними, куцими ногами, і думка його бажала вирватись, мов орел, замкнений у залізній клітці (*У. Самчук*); б) Мати схопилася з місця і, звівши руки, як крила, мов та чайка, зашкандибала, квилячи з сльозами радості (*Іван Багряний*); в) Приходять предки, добрі і нехитрі, У бородах, простелених на вітрі, Не руки – а погнуті чорні віти, Не очі – а прозористі орбіти (*А. Малишко*); г) Ще не випустив її з обіймів, як раптом вона шарпнулась, нажахано скрикнула щось йому в засторогу, і солдат, озирнувшись, угледів, як смерть до них наближається у вигляді незнайомого... (*О. Гончар*).

554. Знайдіть речення з дієприкметниковим зворотом:

а) От тоді-то, поправивши чорні шати, дрозд почав чарувати (*В. Барка*); б) Виходили баби, перелякано дивилися на загінчан, але, впізнавши

млинківських хлопців, сплескували руками (*Микола Хвильовий*); в) А жниця вийшла із-за полукіпка і, ще й звідси поправляючи снопа, позиркує на шлях до солдата звабливим оком, так принаймні йому здається (*О. Гончар*); г) І спогади, сльозами не омиті, приходили прощатися з життям (*Л. Костенко*).

555. Знайдіть речення з дієприкметниковим зворотом:

а) Він же, лелека, рятуючи себе, полетів геть од пожежі, забувши про родину (*Василь Земляк*); б) Тікаючи од дідового реву, одного разу стрибнув з-під порічок прямо в тютюн (*О. Довженко*); в) А дід мій ось навік зайшов у смерть, На спориші од груші лігши тінню (*П. Вольвач*); г) Котилася писанка, Котилася мальованка, Зайчатами-білчатами Напровесні цілована. Вітрами заколисана, Пташинами заспівана, Зозульками-пророками У молодість увічнена (*Д. Чередниченко*).

556. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Найчастіше смішними виявляються люди, позбавлені почуття гумору* (*В. Канівець*):

а) підметом; б) додатком; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленою поширеною обставиною.

557. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Читаючи гарних авторів, ми звикаємо гарно висловлюватись* (*Вольтер*):

а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим поширеним додатком; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим поширеним підметом.

558. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Де й бралися в нього, грубого артилериста, ці слова-пестощі, ці ласкаві співи душі, співи до неї, єдиної, що й справді зробила його щасливим, піднесла своєю любов'ю на якісь досі не знані верхогір'я* (*О. Гончар*):

а) відокремлений уточнювальний підмет; б) відокремлене уточнювальне означення; в) відокремлена поширена обставина; г) відокремлена прикладка.

559. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Виховуючи свою дитину, ти виховуєш себе* (*В. Сухомлинський*):

а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим непоширеним означенням; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим одиничним дієприслівником.

560. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *На світі все знайдеш, крім рідної матері* (*Нар. тв.*):

а) відокремлений підмет; б) відокремлений уточнювальний присудок; в) відокремлений додаток; г) відокремлена поширена обставина.

561. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *В ці дні, задумливо-багряні, я свого серця не збагну* (Д. Загул):

а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим непоширеним означенням; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим одиничним дієприслівником.

562. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Венера, як правдива мати, для сина рада все oddати* (І. Котляревський):

а) відокремлений поширений підмет; б) відокремлене уточнювальне означення; в) відокремлений додаток; г) відокремлена прикладка.

563. Визначте, яким членом речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Тепер, співаючи, дівчата тією стежкою ідуть на спільну працю* (М. Рильський):

а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим одиничним дієприкметником; в) відокремленим одиничним дієприслівником; г) непоширеною відокремленою обставиною.

564. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *І жила в тій стороні бідна удова у земляній хатинці, і мала вона сина, на імення Івашко* (С. Васильченко)

а) відокремлений підмет; б) відокремлене означення; в) відокремлений уточнювальний присудок; г) відокремлена прикладка.

565. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Здавалося в ті дні, – моя любов, прогрікла й перестояна, вже скоро душу випалить мені* (Л. Костенко):

а) відокремленим поширеним означенням; б) відокремленим непоширеним означенням; в) відокремленим підметом; г) відокремленим присудком.

566. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Вогненна зірка в небі пролітала, сичі кричали, вісники біди* (Л. Костенко):

а) відокремленою прикладкою; б) відокремленим додатком; в) відокремленим підметом; г) відокремленим непоширеним означенням.

567. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *У природі нічого не зникає, крім самої природи* (А. Крижанівський):

а) відокремлений підмет; б) відокремлений присудок; в) відокремлений додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина.

568. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Вранці Шовкун, ординарець Брянського, вносить казанок, ложки, розстеляє рушник і нарізає на ньому хліб* (О. Гончар):

- а) відокремленою прикладкою; б) відокремленим додатком;
в) відокремленою поширеною обставиною; г) невідокремленим поширеним означенням.

569. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *І джміль у жовто-чорній ризоньці, шукач гудучий, віється й мерщій тікає понад травною* (В. Барка):

- а) відокремленою прикладкою; б) відокремленим додатком;
в) відокремленою поширеною обставиною; г) невідокремленим поширеним означенням.

570. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Омиті музикою згадок, сади ковтають пил міжселищних доріг* (Л. Костенко):

- а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим дієприкметниковим зворотом; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим дієприслівниковим зворотом.

571. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *І, захопнувши у дивній грації, зітхають свіжістю дівочою акації, вітрами обціловані до ніг...* (В. Симоненко):

- а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим непоширеним означенням; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим дієприкметниковим зворотом.

572. Визначте, яким членом речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *І, захопнувши у дивній грації, зітхають свіжістю дівочою акації, вітрами обціловані до ніг...* (В. Симоненко):

- а) відокремленою поширеною обставиною; б) відокремленим дієприкметниковим зворотом; в) відокремленим поширеним означенням; г) відокремленим дієприслівниковим зворотом.

573. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Осяяні місяцем, гори блищать, осріблені місяцем, сосни шумлять* (Олександр Олесь):

- а) вставний компонент; б) порівняльний зворот; в) відокремлене поширене означення; г) відокремлене уточнювальне означення.

Відокремлені уточнювальні члени речення

574. Відокремлені уточнювальні члени речення – це:

а) тільки поширені чи непоширені другорядні члени речення, які інтонаційно та пунктуаційно виділяються; б) слова, які конкретизують зміст однойменного попереднього члена, звужуючи або обмежуючи його значення чи даючи йому іншу назву; в) члени речення, які в одному плані стосуються того ж слова в реченні і відповідають на те саме питання; г) слова, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання.

575. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *А ти десь там, за даллю вечоровою, а ти десь там, за морем тишини...* (Л. Костенко):

а) відокремлена уточнювальна обставина; б) відокремлений уточнювальний підмет; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлене уточнювальне означення.

576. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Обидва, Діденко і Чумак, прислухались до шереху в передпокої* (А. Головка)

а) відокремлений уточнювальний підмет; б) відокремлений уточнювальний присудок; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина.

577. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Не повертайтеся на круги своя, Нічого це, **крім болю**, не приносить* (М. Луків)

а) відокремлений уточнювальний підмет; б) відокремлене уточнювальне означення; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна прикладка.

578. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Від мами я позачисував і вивчив напам'ять немало пісень, **в тім числі також повний весільний цикл*** (І. Франко):

а) відокремлена уточнювальна обставина; б) відокремлений уточнювальний підмет; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлене уточнювальне означення.

579. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *А тут, на горах, **в вишині**, провалля з скелями чорніють* (Олександр Олесь):

а) відокремлена уточнювальна обставина; б) відокремлений уточнювальний підмет; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлене уточнювальне означення.

580. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Мчимо швидше й швидше, і може статися, що од нас, од людства, нічого, крім швидкості, й не лишиться* (Ю. Мушкетик):

а) відокремлені уточнювальні обставини; б) відокремлені уточнювальні підмети; в) відокремлені уточнювальні додатки; г) відокремлені уточнювальні означення.

581. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Увіходять хлопці з прогулянки сумні такі, особливо Сашко* (А. Тесленко):

а) відокремлена уточнювальна обставина; б) відокремлений уточнювальний підмет; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлене уточнювальне означення.

582. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Просто насолода дивитись на людину ось таку – розкрилену, одухотворену* (О. Гончар):

а) відокремлені уточнювальні обставини; б) відокремлені уточнювальні підмети; в) відокремлені уточнювальні додатки; г) відокремлені уточнювальні означення.

583. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Ніч була темна, аж чорна* (М. Коцюбинський):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлений уточнювальний присудок; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлене уточнювальне означення.

584. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Там, високо вгорі, зорі, і тут, внизу, на дні річки, теж вони* (Ю. Збанацький):

а) відокремлені уточнювальні обставини часу; б) відокремлені уточнювальні присудки; в) відокремлені уточнювальні додатки; г) відокремлені уточнювальні обставини місця.

585. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Він теж поліз під нари й до вечора, до самої перевірки, вже не вилазив звідти* (А. Головка):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлений уточнювальний присудок; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

586. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Увечері, після дощу, хутір оповила темінь, і трудно було розібрати, де блищать калюжки, а де – латки землі* (Г. Тютюнник):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена

уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

587. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Восени, перед відльотом у вирій, тривожиться й табунами збирається птаство* (М. Стельмах):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

588. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *В долині, край лісу, висить синя імла* (М. Коцюбинський):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

589. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Хіба ти маєш щось, окрім роботи, окрім забутих маминих пісень і спраги невтолимої польоту?* (Н. Стефурак):

а) відокремлені уточнювальні обставини часу; б) відокремлені уточнювальні обставини способу дії; в) відокремлені уточнювальні додатки; г) відокремлені уточнювальні обставини місця.

590. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Зі Львова до Стопчатова, до рідного села, дорога-путь незвідана для мене пролягла* (Д. Павличко):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

591. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Десь на Залужжі надсадно, з підвиганням, кричав сич* (Г. Тютюнник):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

592. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Деяким підрозділам, в тому числі й мінометникам, комбат дозволив короткий перепочинок* (О. Гончар):

а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

593. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Попереду синіє заплава, а десь там, у далекім мареві, вже на другому березі, на ледве видимій горі, мов згряя білих голубів, видніє село* (О. Довженко):

- а) відокремлені уточнювальні обставини часу; б) відокремлені уточнювальні обставини способу дії; в) відокремлені уточнювальні додатки; г) відокремлені уточнювальні обставини місця.

594. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Були тут старі й літні люди, та найбільше юрмилося молоді, особливо школярів* (І. Цюпа):

- а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

595. Укажіть, яку роль у реченні виконують виділені слова в синтаксичній конструкції *Давніш, за кріпацтва, оці наїзди були наче справжні ворожі набіги* (А. Головка):

- а) відокремлена уточнювальна обставина часу; б) відокремлена уточнювальна обставина способу дії; в) відокремлений уточнювальний додаток; г) відокремлена уточнювальна обставина місця.

596. Знайдіть речення з уточнювальними членами:

- а) Над урочищем зринув місяць – червоний і глибокий, мов кратер у палаючій безодні (Г. Тютюнник); б) І під хмарами похмурими піна стала сива (Є. Маланюк); в) Ніс у руці бриль. Справжній солом'яний бриль, привезений з рідного села на Полтавщині (А. Дімаров); г) Край берега, у затишку, прив'язані човни (Л. Глібов).

597. Знайдіть речення з уточнювальними членами:

- а) Кінь, відпочивши, бадьоро вистукував копитами по лункій дорозі (П. Панч); б) А я не знаю нічого ніжнішого, окрім берези (Леся Українка); в) Чому найзаповітніші слова, найкращі, відкладаємо на потім? (Н. Стефурак); г) Піч і припічок були чисто помазані, навіть підведені червоною глиною (І. Нечуй-Левицький).

598. Знайдіть речення з уточнювальними членами:

- а) Вертають з вирію лелеки, кружляють, тужать над селом (Л. Первомайський); б) Пахне м'ята, хліба, радіючи, цвітуть (М. Рильський); в) Від вибухів у вухах шуміло – ревло, гуло і гупало (О. Гончар); г) Верба над річкою схилилась, у плесо тихе задивилась (Д. Павличко).

599. Знайдіть речення з уточнювальними членами:

- а) Повела розмову мати із дочкою восени біля тину, біля хати, коло білої стіни (І. Гончаренко); б) Пливають літа, минаючи причали... (І. Гнатюк);

в) Трамвай примчав засапавшись і спинився перепочить (*О. Копиленко*); г) І вся природа схожа на циганку – вродливу, темнооку, напівголу, в червоному намисті з горобини, з горіховими бубнами в руках... (*Л. Костенко*).

600. Знайдіть речення з уточнювальними членами:

а) І раптом з гурту, десь позаду, звідти, мені у спину пролунав той сміх (*Л. Костенко*); б) Той полин біля рейки – вже Київ. Київ – рейок знервована ртуть (*П. Вольвач*); в) Я був молодий, здоровий і міг працювати не втомлюючись (*О. Довженко*); г) І я, заплакавши, назад поїхав знову на чужину (*Т. Шевченко*).

601. У якому варіанті немає уточнювальних членів речення?

а) Але ні навмисно, Грицю, ні просто так, випадково, ні словом лихим, ні добрим ніколи не згадуй мене (*Л. Костенко*); б) Вітер пісню співав стоголосо, Але раптом в екстазі німім Зупинивсь біля тебе і млосно Зазітхав у волоссі твоїм (*В. Симоненко*); в) І от залишився від нього [явора] високий, широченний, обхватів на вісім, корч (*В. Близнець*); г) В гаю, поблизу батарей, матросам стомленим на втіху співав до ранку соловей (*М. Нагнибіда*).

Внесення

602. Внесення – це:

а) такі компоненти, які синтаксично не пов'язані з членами речення, не відповідають на питання і слугують для уточнення його змісту або вираження комунікативних чи модальних відношень; б) слова, які конкретизують зміст однойменного попереднього члена, звужуючи або обмежуючи його значення чи даючи йому іншу назву; в) члени речення, які в одному плані стосуються того ж слова в реченні і відповідають на те саме питання; г) тільки такі слова, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання.

603. До внесень належать:

а) однорідні, відокремлені й уточнювальні члени речення; б) однорідні, відокремлені й уточнювальні члени речення, звертання, вставні та вставлені компоненти, слова-речення; в) звертання, вставні та вставлені компоненти, слова-речення та вигуки; г) звертання, вставні та вставлені компоненти, уточнювальні члени речення.

604. Вставні та вставлені компоненти, вигуки й звертання:

а) не є членами речення; б) можуть бути членами речення залежно від їх позиції в реченні; в) можуть бути членами речення залежно від того, чи вони відповідають на питання; г) завжди є членами речення.

Звертання

605. Звертання – це:

а) слова або речення, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання; б) слово або словосполучення в реченні, що називає особу, іноді – предмет чи явище дійсності, до яких звернена мова; в) слова або речення, які вносять додаткову інформацію в речення, не будучи граматично пов'язані з ним; г) замітники речень, виражені прислівниками, частками або вигуками.

606. Знайдіть речення зі звертанням:

а) Чую, земле, твоє дихання, розумію твій тихий спів (*В. Симоненко*); б) Пунктуальність – це не лише вміння вчасно прийти, а й мистецтво вчасно піти (*А. Коваль*); в) Література – це найвищий вицвіт людської цивілізації, найкраще мірило (*І. Франко*); г) Думка моя, переплакана двічі, може дивитися людям у вічі (*Л. Костенко*).

607. Знайдіть речення зі звертанням:

а) Озвучені бджолами, вони (соняшники) чомусь схожі для мене на круглі кобзи... (*Є. Гуцало*); б) Вийди, кохана, працю зморена, хоч на хвилиночку в гай! (*М. Старицький*); в) Ген килим, витканий із птиць, летить над полем (*Л. Костенко*); г) Синява, розчахнута, весіння, міниться в очах летючим приском (*Н. Тихий*).

608. Знайдіть речення зі звертанням:

а) За водою каюк тихо сунеться, то заверне убік, то закрутиться (*Дн. Чайка*); б) Добрий ранок, знайдена печале! Недарма ти в серці, недарма... (*Т. Коломієць*); в) Запахла осінь в'ялим тютюном, та яблуками, та тонким туманом (*М. Рильський*); г) Одна лише Десна зосталась нетлінною у стомленій уяві. Свята, чиста ріка моїх дитячих незабутніх літ і мрій (*О. Довженко*).

609. Знайдіть речення зі звертанням:

а) Прицокало, прибилося, притекло, припало, пригорнулось, причинилося, заплакало і – нікма утекло чорняве полум'я з печальними очима (*М. Вінграновський*); б) Світ ловив мене, та не спіймав (*Г. Сковорода*); в) Це ж велика дурість – хотіти говорити, а не хотіти бути зрозумілим (*Ф. Прокопович*); г) Пісень давайте нам, поети, без тенденційної прикмети, без соціального змагання, без усесвітнього страждання, без нарікання над юрбою, без гучних покликів до бою, без сварів мудреців і дурнів, без горожанських тих котурнів... (*І. Франко*).

610. Знайдіть речення зі звертанням:

а) Над луками, залитими квітневою повінню, холонув оранжевий вечір, зануривши в мілкі прибережки далеке полум'я хмар (*Г. Тютюнник*);

б) Берези й клени, ще недавно голі, стоять, зеленим маючи гіллям (*М. Рильський*); в) ...Оце і все, що є тепер у мене, моя матусю, нене моя, нене! – ота могила, на могилі хрест, і на деревах білий ожелест (*Л. Костенко*); г) Прописна істина, викладена дотепно, справляє враження нової (*В. Канівець*).

611. У якому варіанті є поширене звертання?

а) То все небесні, сину мій, мигдалики. А треба жити, сину, на землі (*Л. Костенко*); б) Ми вже твої коханці, смерте: життя нам світить крізь туман (*В. Стус*); в) Я просто думаю, діти, Що можна і на колінах Померти краще, ніж стоячи жити (*Б. Олійник*); г) Де волошки твої – Твої очі, мамо? (*Р. Лубківський*).

612. У якому варіанті є поширене звертання?

а) Мамо, вечір догоря, Вигляда тебе роса, Тільки ти, немов зоря, Даленієш в небеса, Даленієш, як за віями зоря (*Б. Олійник*); б) На добраніч, втрачена любове! Я твій сон уже не вбережу... (*Т. Коломієць*); в) Васильку, це не вірші, це – Стефаник. Це не література. Це душа (*С. Йовенко*); г) Хай це, можливо, і не найсуттєвіше, але ти, дитино, покликана захищати своїми долоньками крихітну свічечку букви “ї”... (*І. Малкович*).

613. У якому варіанті є непоширене звертання?

а) Дитино наша, ягодо з любові!.. (*А. Малышко*); б) – Мати Божа, царице небесна, – гукала баба в саме небо, – голубонько моя, святая великомученице, побий його, невігласа, святим твоїм омофором! (*О. Довженко*); в) Прощай, моє літо гречане, достоялось ти, дозвучало, дозріло – до насінини (*І. Жиленко*); г) Йди, голубе! Йди до батька! (*У. Самчук*).

614. У якому варіанті є непоширене звертання?

а) Ти прийди, моя далека, Через хаші вечорові, – Обернись хоч в тінь лелеки І розправ крилаті брови... (*Іван Багряний*); б) Грім на хмарі Біблію читає... тополя пошепки: страшний який твій плач, Ісаїє! (*В. Барка*); в) Верни до мене, пам'яте моя! (*В. Стус*); г) За вікном багряно чахне осінь. Шум машин і змерзлий крик ворон. І бузкова віхола відносить вас од мене, Срібний мій Король (*І. Жиленко*).

Вставні компоненти

615. Вставні компоненти – це:

а) компоненти, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання; б) слово або словосполучення в реченні, що називає особу, іноді – предмет, до яких звернена мова; в) компоненти, які вносять додаткову інформацію в речення, не будучи граматично пов'язаними з ним; г) еквіваленти речень, виражені прислівниками, частками або вигуками.

616. Яке значення передають перелічені вставні компоненти: **здається, ясна річ, безперечно, справді, сподіваюся?**

а) виражають упевненість або невпевненість у тому, що повідомляється; б) указують на джерело повідомлення; в) виражають задоволення чи незадоволення мовця; г) привертають увагу співрозмовника.

617. Яке значення передають перелічені вставні компоненти: **чуєте, зверніть увагу, вірите, бачиш?**

а) виражають упевненість або невпевненість у тому, що повідомляється; б) указують на джерело повідомлення; в) виражають задоволення чи незадоволення мовця; г) привертають увагу співрозмовника.

618. Яке значення передають перелічені вставні компоненти: **на щастя, на диво, як на зло, слава Богу, на жаль?**

а) виражають упевненість або невпевненість у тому, що повідомляється; б) указують на джерело повідомлення; в) виражають задоволення чи незадоволення мовця; г) привертають увагу співрозмовника.

619. Яке значення передають перелічені вставні компоненти: **кажуть, мовляв, по-моєму, на мою думку, на думку такого-то?**

а) виражають упевненість або невпевненість у тому, що повідомляється; б) указують на джерело повідомлення; в) указують на зв'язки між словами; г) привертають увагу співрозмовника.

620. Яке значення передають перелічені вставні компоненти: **по-перше, з одного боку, до речі, між іншим, зокрема, наприклад, отже?**

а) виражають упевненість або невпевненість у тому, що повідомляється; б) указують на джерело повідомлення; в) указують на зв'язок між думками; г) привертають увагу співрозмовника.

621. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерном в рідній стороні (В. Стус):*

а) вставний компонент; б) відокремлений додаток; в) звертання; г) вставлений компонент.

622. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Гаразд, як кажуть, піч варила і пекла* (Л. Глібов):

- а) вставний компонент; б) відокремлений додаток; в) звертання; г) вставлений компонент.

623. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Гаразд, як кажуть, піч варила і пекла* (Л. Глібов):

- а) вставний компонент; б) відокремлений додаток; в) відокремлена обставина; г) невідокремлена обставина.

624. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *А що, може, й правду кажуть: навіщо збирати фактики з різних там ям, смітників?* (Л. Череватенко):

- а) вставний компонент; б) присудок; в) звертання; г) вставлений компонент.

625. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *На його щастя, розмову, проваджену до його приходу, як видно, не було закінчено, а цікава, мабуть, була* (А. Головка):

- а) вставний компонент; б) відокремлене поширене означення; в) звертання; г) вставлений компонент.

626. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *А що, може, й правду кажуть: навіщо збирати фактики з різних там ям, смітників?* (Л. Череватенко):

- а) вставний компонент; б) головний член односкладного речення; в) уточнювальний член речення; г) вставлений компонент.

627. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *На його щастя, розмову, проваджену до його приходу, як видно, не було закінчено, а цікава, мабуть, була* (А. Головка):

- а) вставний компонент; б) вставлений компонент; в) звертання; г) вставлений компонент.

628. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *На його щастя, розмову, проваджену до його приходу, як видно, не було закінчено, а цікава, мабуть, була* (А. Головка):

- а) вставний компонент; б) вставлений компонент; в) звертання; г) відокремлена уточнювальна обставина.

629. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *На його щастя, розмову, **проваджену до його приходу**, як видно, не було закінчено, а цікава, мабуть, була* (А. Головка):

а) вставний компонент; б) відокремлене поширене означення; в) звертання; г) відокремлена уточнювальна обставина.

630. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Ти мене, **кохана**, проведеш до поля, я піду – і, може, більше не прийду* (М. Рильський):

а) вставний компонент; б) відокремлене поширене означення; в) звертання; г) вигук.

631. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Ти мене, кохана, проведеш до поля, я піду – і, **може**, більше не прийду* (М. Рильський):

а) вставний компонент; б) вставлений компонент; в) звертання; г) відокремлена уточнювальна обставина.

632. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Скажи мені, **будь ласка**, тату, чого ячмінь наш так поріс?* (Є. Гребінка):

а) вставний компонент; б) відокремлене поширене означення; в) звертання; г) вигук.

633. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступає виділене слово в синтаксичній конструкції *Скажи мені, будь ласка, **тату**, чого ячмінь наш так поріс?* (Є. Гребінка):

а) вставний компонент; б) порівняльний зворот; в) звертання; г) вставлений компонент.

634. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділене слово в синтаксичній конструкції ***Може**, десь там, в часах потонних, хтось колись пригадає і тихо мене позве* (Л. Костенко):

а) вставний компонент; б) відокремлений уточнювальний додаток; в) головний член двоскладного речення; г) відокремлена уточнювальна обставина.

635. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Парубок спершу, **мабуть-таки**, чи й прийняв її за ту польову царівну...* (Панас Мирний):

а) вставний компонент; б) відокремлене поширене означення; в) звертання; г) вставлений компонент.

636. Укажіть, у значенні якого компонента речення виступають виділені слова в синтаксичній конструкції *Рідна хата, як водиться, старшому брату зосталася (Панас Мирний)*:

а) вставний компонент; б) порівняльний зворот; в) відокремлене поширене означення; г) відокремлена уточнювальна обставина.

637. У якому варіанті виділено вставний компонент?

а) Вітер, здавалось, дужчав, **принаймні** очерет шумів так, що заглушив **навіть** думки (М. Коцюбинський); б) У кожному ділі є свої майстри і своє, **так би мовити**, натхнення (О. Гончар); в) Якісь красуні, **всупереч вікам**, до нього йшли по місячній доріжці (Л. Костенко); г) У нас було заведено поняття “гнилий інтелігент”. А між тим інтелігент ніколи не був у нас гнилим. Навпаки, він був **полум’яним, чистим, передовим** (О. Довженко).

638. У якому варіанті виділено вставний компонент?

а) І я прийду в життя твоє. Тебе, **незнаного**, впізнаю, як син вигнанця впізнає прикмети батьківського краю (Л. Костенко); б) **В затінку чуда**, в світлі надії так і живемо (І. Жиленко); в) Щось, **видно**, трапилось (А. Головка); г) По обидва боки левад... **видно** на косогорах густі садки (І. Нечуй-Левицький).

639. У якому варіанті виділено вставний компонент?

а) Скоромна праця моя – То не пишна окраса, Але в тому, **йй-богу**, Не бачу біди... (В. Симоненко); б) Вітер **наче** покоси громадить на нічнім небі, складає в копицю (М. Коцюбинський); в) Вдихнути весь світ – і тоді душа починає звучати і світлим, **мов чайка**, дівчатком танцює на темній воді (І. Жиленко); г) На вітрі палає осика і сяєвом сходить цвинтарним (**вільготна феєрія туги, хаплива мелодія мук**) (В. Стус).

640. У якому варіанті виділено вставний компонент?

а) Тут – **жінка безсила** – земля розімліла від спраги, Розкривши чорнозем в розпусній нестямі для всіх (Є. Маланюк); б) Я сіла в крісло до вікна лицем. І милостиво осені кивнула, **мовляв**, я вже готова. Я вернулась (І. Жиленко); в) На заході жевріло (**конало**) небо (Микола Хвильовий); г) Там, **у степу**, схрестилися дороги, Немов у герці дикому мечі (В. Симоненко).

641. У якому варіанті виділений компонент не є вставним?

а) Дозвольте, Ірино, я ще раз на хвильку зайду – Сьогодні, **здається**, якраз облітає півонія (Б. Стельмах); б) **Здається** вічності буття маленька мить... (Л. Дмитерко); в) **Власне**, перед лордом з перших же днів постало: що тут, у божевільні, не треба було побиватися тим, що й усі... (О. Ульяненко); г) **Кажуть**, десь далеко, за лиманом море є – одним лицем вода (Л. Костенко).

642. У якому варіанті виділений компонент не є вставним?

а) На порозі заляк винувато, Але в хаті – мама сама. – Дядько **кажуть**,

приїхав тато, Тільки чому ж його нема?.. (В. Симоненко); б) **Кажуть**, весь поміст у пеклі з добрих намірів зложився (Леся Українка); в) Земля, земля... А небо твоє де? Як будеш так розношувати душу, вона, **гляди**, із совісті спаде (Л. Костенко); г) **За народними переказами**, з появою чудотворної ікони Богоматері пов'язуються початки зародження Зарваниці (П. Бубній).

643. У якому варіанті виділений компонент не є вставним?

а) Маємо жити, **звичайно**, не хлібом єдиним (Б. Олійник); б) **Хвала Богові**, я вільна тепер (Панас Мирний); в) Я любила вас... Трошки? Дуже? **Може**, й зовсім ні (Н. Лівницька-Холодна); г) Хто **може** випити Дніпро? (М. Рильський).

644. У якому варіанті виділений компонент не є вставним?

а) Любились ми, не крилися. У мене душа, **було**, піснями аж бринить (Л. Костенко); б) У цій любові щось **було** священне, таке, чого не можна осквернить (Л. Костенко); в) Бажання, **за приказкою**, сильніше неволі (Г. Сковорода); г) Улас Самчук вважав, що література покликана, **по-перше**, відображати життя, **по-друге**, нести в собі моральну істину, тобто бути повчальною (С. Павличко).

645. Знайдіть речення зі вставним компонентом:

а) Запаморочений, дрімотний, заблукаю, і ввійду в сон, і вже не вийду з сну, і мовчазливо добреду до краю крізь білу, добру, вічну тишину (М. Бажан); б) Рясніють квітоньки, жовтогарячі, голубі і срібні... (М. Вороний); в) І я, малий, з-під будки оглядаю небесну мапу, зоряну, безкраю, і в золотих розсипинах тону (М. Зеров); г) Зневірці, мабуть, тим і вбогі, що взимку вірять лиш зимі (П. Скунць).

646. Знайдіть речення зі вставним компонентом:

а) Летять вони, неласкані, незаймані, в розгоні мрій, не випитих ніким... (М. Вінграновський); б) Прийшлось сусідові, мовляв, хоч сядь та плач (Є. Гребінка); в) А вона, розкішна і убога, ласкава і жорстока, манила їх теплим дзвоном червоної пшениці і гнала в холодних кайданах у Сибір (М. Стельмах); г) Із зимоводдя мчить ластівка рання, прудко літає, свободою п'яна (Л. Баранович).

647. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вставним словом:

а) Як море, в долині хвилюється хліб, Налитий снагою землі, – Здається, по ньому проплисти могли б Великі морські кораблі (М. Упенік); б) І вже коли ти похитнувся у слові, Вважай, що похитнувся у собі (Б. Олійник); в) Біда, коли тебе забуде брат, – Та ще буває гірше востократ: Коли тебе забуде друг (Д. Павличко); г) Ти явилась мені – і здалося, що світ Помолодшав навколо на тисячу літ (В. Симоненко).

Вставлені компоненти

648. Вставлені компоненти – це:

а) компоненти, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання; б) слово або словосполучення в реченні, що називає особу, іноді – предмет, до яких звернена мова; в) компоненти, які вносять додаткову інформацію в речення, не будучи граматично пов'язаними з ним; г) еквіваленти речень, виражені прислівниками, частками або вигуками.

649. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вставленим компонентом:

а) Я дерево, я сніг, я все, що я люблю. І, може, це і є моя найвища сутність (*Л. Костенко*); б) ... Порішили: коли виїдуть на ріжу, гайда на горлохватський край (це квартал у Солонському Яру) (*Микола Хвильовий*); в) Творець людину вивів на дорогу, та не вказав, кудю їй іти (*О. Тарнавський*); г) Мені цікаво було дослухати до кінця Опанасову драму, в якій для мене виявлялася чимраз яркіше вся його тиха та глибоко пристрасна натура (*І. Франко*).

650. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вставленим компонентом:

а) Пролетіли – де ж їх втримати? – літа (*А. Малишко*); б) А ти уже – по той бік, ти – за гранню, де видиво гойдається хистке (*В. Стус*); в) Нам з тобою легко так, неначе вітер нам підказує слова (*Л. Костенко*); г) Крізь полум'я грабів і кленів, крізь зчорнілу нерость, у трепоті і висрібляві вільх – пожовклий місяць, кинутий – мов жереб, на крайнебі в порожняві завис (*В. Лесич*).

651. Знайдіть речення, у структурі якого є звертання і вставлений компонент:

а) Історія – прокляттям чорних чар – Спочила тут, як мумія (чи моці?)... (*Є. Маланюк*); б) Двері – о чудо! – двері не рипіли (*Г. Хоткевич*); в) Гей, що се діється зі мною? Зі мною діється весною Щось незбагненне, незвичайне, До часу в маєві причасне! (Зелений шум зелених плес, Зелений плюск, зелений сплеск, Зелений світ – внизу, вгорі, – Зелена прозелень зорі!) (*Р. Лубківський*); г) Тепер, недоріко, подайсь за водою (а нишком послухай: чи всевіт – не спить?) (*В. Стус*).

652. Знайдіть речення, у структурі якого є вставний і вставлений компоненти:

а) Життєвий досвід, прожиті роки не підмінялися ніяким розумом (*В. Врублевська*); б) Стояв широкий мисник З тарілками, мальованими пишно, З чарками розфарбованого шкла, З карафкою, обробленою хитро Під постать птаха (може – звірини, Як крізь туман пригадую), що в ній Ховалося про врочисті години Якесь таємне, запашне питво (*Є. Маланюк*); в) Ось він,

довгожданий дощ (як з решета!) заливає душу, всю в сльозах (*В. Стус*); г) А що таке темноти? Я не знаю. Можливо, це – самотності печаль (*Д. Павличко*).

653. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вставним і вставленим компонентами:

а) А єдиних слів, на жаль, було не сказано... (*Б. Олійник*); б) Розплелись, розсипались, розпались, Наче коси, вересневі дні (*Д. Павличко*); в) Мабуть, не одно важне діло шмигало поуз мене, а я й не завважував його, і, навпаки, моя увага не раз серед того шаленого виру подій зупинялася на маловажних дрібницях.. (*І. Франко*); г) Є ще на ньому [поли] підозрілі камені, під якими, певно, заховані Довбушеві скарби (ой, нагнітила мені мозолів бабина стара сапка!)... (*Віра Вовк*).

Слова-речення та вигуки

654. Слова-речення – це:

а) компоненти, які виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання; б) слово або словосполучення в реченні, що називає особу, іноді – предмет, до яких звернена мова; в) компоненти, які вносять додаткову інформацію в речення, не будучи граматично пов'язаними з ним; г) еквіваленти речень, виражені частками, вигуками тощо.

655. У словах-реченнях:

а) не виділяють членів речення; б) виділяють члени речення; в) виділяють члени речення тоді, коли такі речення поширені; г) виділяють члени речення тоді, коли такі речення називні.

656. Знайдіть речення, структура якого ускладнена словом-реченням:

а) Вона так сміялася (*І. Драгун*); б) Так, я вільний, маю бистрі думи-чарівниці (*Леся Українка*); в) А човен хить-хить під лозою (*Григор Тютюнник*); г) Зима. Паркан. І чорний дріт на білому снігу (*В. Стус*).

657. Знайдіть речення, структура якого ускладнена словом-реченням:

а) Тисячоголосе “ура” покотилося берегом (*О. Гончар*); б) – Еге, а ти потім забудеш про свою обіцянку (*С. Полин*); в) Старе піаніно. І тиша. І кіт. І пахне безсмертником липовий цвіт (*І. Жиленко*); г) Весняний вечір. Молоді тумани. Неон проспектів. Туга ліхтарів (*В. Стус*).

658. Знайдіть речення, структура якого ускладнена словом-реченням:

а) – Ні, – перебила Ньюра, – ти помиляєшся. Ідилії нема (*Є. Гуцало*); б) Все так, як є. Приречена. Одна. Стіна. Стіна. І ґрати. І стіна (*Л. Костенко*); в) Поїдемо, певно, човном (*М. Коцюбинський*); г) І ждали теж вони... куль?... гасла?... чи кинджала?... (*Ю. Липа*).

659. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вигуком:

а) О, вона вже не прийде сюди! – весело відповіла панна, сідаючи біля мене і дмухаючи мені дим із своєї папіроски просто в очі (*І. Франко*); б) Господи, гніву пречистого благаю – не май за зло (*В. Стус*); в) Возрадуйтеся, прадіди печерні, – ось пролунав новітній благовіст!.. (*Л. Костенко*); г) Те, що кидали ви, як намисто, мільонам красунь до ніг, Я в душі недоторкано чистим Для одної для неї зберіг (*В. Симоненко*).

660. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вигуком:

а) Сеньйорито, колюче щастя, Хто воно за таке любов? (*М. Вінграновський*); б) Поезіє, сонце моє оранжеве! (*І. Драч*); в) – Ах, якби тільки міг мене хто зрозуміти (*Г. Хоткевич*); г) А як вели на страту, на розстріл сина, Стояла – і ні сльозини... І тільки в коси сріблом сивина. Моя Бойкине! (*А. Пашко*).

661. Знайдіть речення, структура якого ускладнена вигуком:

а) Старі дуби, спасибі вам за осінь, за відлітання радості і птиць (*Л. Костенко*); б) Вона була, що наче й не була. Але вона була! Була! (*М. Вінграновський*); в) Ану, гей, почнемо “Чумака”! (*Марко Кропивницький*); г) Спочиваючи душею, думаю: це ж рай! (*В. Барка*).

Синтаксис складного речення

Загальні відомості про складне речення

662. Складне речення – це речення, у якому є:

а) окрім головних і другорядних членів речення, різні типи внесення; б) одна граматична основа, виражена сполученням підмета і присудка або лише одним головним членом; в) дві й більше граматичні основи; г) не тільки головні, а й другорядні члени речення.

663. Засобами поєднання частин складного речення є:

а) поліпредикативність, семантична та інтонаційна завершеність, цілісність; б) інтонація, сполучники й сполучні слова, видо-часові та способові форми дієслів-присудків, лексичні елементи, порядок розміщення предикативних частин; в) інтонація, сполучники й сполучні слова, видо-часові та способові форми дієслів-присудків, лексичні елементи, експресивність; г) інтонація, сполучники й сполучні слова, видо-часові та способові форми дієслів-присудків, модальні частки.

664. За наявністю сполучників та сполучних слів як засобів поєднання частин складні речення поділяються на:

а) складносурядні та складнопідрядні; б) сполучникові та безсполучникові; в) безсполучникові, складносурядні та складнопідрядні; г) речення з рівноправними та нерівноправними компонентами.

665. Залежно від типів сполучників складні сполучникові речення поділяються на:

а) складносурядні та складнопідрядні; б) безсполучникові, складносурядні та складнопідрядні; в) сполучникові та безсполучникові; г) речення з рівноправними та нерівноправними компонентами.

666. З погляду можливості / неможливості продовження семантико-синтаксичної структури розрізняють складні речення:

а) сполучникові й безсполучникові; б) складнопідрядні та складносурядні; в) поширені й непоширені; г) відкритої та закритої структури.

667. Складні речення відкритої структури – це такі речення, які:

а) не можуть бути доповнені (продовжені) новими предикативними одиницями; б) можуть бути доповнені (продовжені) новими предикативними одиницями; в) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення;

г) є початковими фрагментами звичайних речень, що їх з тієї чи іншої причини мовець раптом обірвав, не договоривши.

668. Складні речення закритої структури – це такі речення, які:

а) не можуть бути доповнені (продовжені) новими предикативними одиницями; б) можуть бути доповнені (продовжені) новими предикативними одиницями; в) характеризуються неповнотою граматичної структури внаслідок того, що в них відсутній один або кілька членів (головних чи другорядних), які легко відновлюються з контексту або ситуації мовлення; г) складаються з усіх членів речення, необхідних для їх розуміння поза контекстом і ситуацією мовлення.

669. Відкрита структура властива:

а) будь-якому складному реченню; б) будь-якому простому чи складному реченню; в) складнопідрядним реченням; складносурядним реченням з протиставними сполучниками; безсполучниковим реченням з різнотипними частинами та з однотипними частинами, між якими існують зіставно-протиставні відношення; г) складносурядним реченням з єднальними й розділовими сполучниками та безсполучниковим реченням з однотипними частинами, між якими існують перелічувальні смислові відношення.

670. Закрита структура властива:

а) будь-якому складному реченню; б) будь-якому простому чи складному реченню; в) складнопідрядним реченням; складносурядним реченням з протиставними сполучниками; безсполучниковим реченням з різнотипними частинами та з однотипними частинами, між якими існують зіставно-протиставні відношення; г) складносурядним реченням з єднальними й розділовими сполучниками та безсполучниковим реченням з однотипними частинами, між якими існують перелічувальні смислові відношення.

671. Визначте тип речення ***Почорніли заводи в озерах і ясніші стали разом з тим...*** (М. Рильський):

а) просте неускладнене; б) просте ускладнене; в) складне сполучникове; г) складне безсполучникове.

672. Визначте тип речення ***Я несла тобі тепло у жменьці, а у тебе – дров сухих дровник*** (Г. Турелик):

а) просте неускладнене; б) просте ускладнене; в) складне сполучникове; г) складне безсполучникове.

673. Визначте тип речення ***Не говори печальними очима те, що бояться вимовить слова*** (Л. Костенко):

а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складне сполучникове; г) складне безсполучникове.

674. Визначте тип речення *Вітри з розгону поламали скрипку, гуде у сосен буйна голова* (Л. Костенко):

- а) просте неускладнене; б) просте ускладнене; в) складне сполучникове; г) складне безсполучникове.

675. Знайдіть складне речення:

- а) Нехай мене, Кармелюка, в світі споминають (Марко Вовчок); б) Хай медом повниться, калиною, нехай покаже свій талан, на плечі піднятий Людиною, весняний день – чарівний жбан! (Р. Лубківський); в) Мороз, дідок рожевощокий, мов яблуко в саду, всміхається, закоханий в красуню молоду (Олександр Олесь); г) Хто вчиться і працює, той час цінує (Нар. тв.).

676. Знайдіть складне речення:

- а) Отак роки, отак без краю на струнах Вічності перебираю я, одинокая верба (П. Тичина); б) Всі прагнуть навчати інших, а самі не хочуть вчитися (Ф. Прокопович); в) Україні, її люду хочу я служити (П. Тичина); г) Вірш починається з твого мовчання. Коли ти не можеш більше мовчати (Л. Первомайський).

677. Знайдіть складне речення:

- а) Навіть застосовуючи найновіші досягнення педагогіки, з чортеняти можна виховати лише чорта (В. Чемерис); б) Не перескочивши річки, не кажи “гоп” (Нар. тв.); в) Йде “дзінь-дзелень” уздовж села – і наче стали всі до праці (М. Подолян); г) Світ можна врятувати, лише рятуючи окремих людей (В. Черняк).

678. Знайдіть складне речення:

- а) Я пізнаю тебе, тебе я знаю, мій любий, рідний, стоголосий краю (М. Рильський); б) Гуде вогонь – червоний сатана, червоним реготом вихоплюється з печі... (Л. Костенко); в) Мати її, родом туркменка, зовсім не була схожа на казашок Приуралля (З. Тулуб); г) Життя, розколоте на друзки, візьме і вислизне з-під ніг (Н. Стефурак).

679. Знайдіть складне речення:

- а) Всі завмерли, продовжували, не зводячи очей, дивитися на двері (Г. Тютюнник); б) Над полями і темнувате, і лискуче срібло роси починає тремтіти синім туманцем (М. Стельмах); в) Одного разу він прийшов сюди з етюдником, примостився під крилатим кленом і почав малювати (І. Цюпа); г) Поезія жити не може на смітнику, а без неї життя – злочин (М. Коцюбинський).

Складносурядне речення

680. Складносурядним називається складне речення, частини якого:

а) синтаксично нерівноправні й поєднані за допомогою сполучників сурядності та інших засобів; б) синтаксично рівноправні і поєднані за допомогою сполучників і сполучних слів сурядності та інших засобів; в) синтаксично рівноправні, основним засобом поєднання яких є сполучники сурядності; г) синтаксично рівноправні і поєднані за допомогою сполучників підрядності та інших засобів.

681. Засобами поєднання предикативних одиниць у складносурядному реченні є:

а) інтонація; сполучники сурядності; співвідношення видових, часових і способових форм дієслів-присудків у поєднуваних предикативних одиницях; лексичні елементи (зокрема займенники в наступній частині, що замінюють іменники попередньої, спільні члени речення і взагалі спільні слова для предикативних одиниць); порядок поєднуваних предикативних одиниць; б) інтонація; сполучники та сполучні слова сурядності; співвідношення видових, часових і способових форм дієслів-присудків у поєднуваних предикативних одиницях; лексичні елементи (зокрема займенники в наступній частині, що замінюють іменники попередньої, спільні члени речення і взагалі спільні слова для предикативних одиниць); порядок поєднуваних предикативних одиниць; в) інтонація; сполучники сурядності і підрядності; співвідношення видових, часових і способових форм дієслів-присудків у поєднуваних предикативних одиницях; лексичні елементи (зокрема займенники в наступній частині, що замінюють іменники попередньої, спільні члени речення і взагалі спільні слова для предикативних одиниць); порядок поєднуваних предикативних одиниць; г) інтонація; сполучники підрядності; співвідношення видових, часових і способових форм дієслів-присудків у поєднуваних предикативних одиницях; лексичні елементи (зокрема займенники в наступній частині, що замінюють іменники попередньої, спільні члени речення і взагалі спільні слова для предикативних одиниць); порядок поєднуваних предикативних одиниць.

682. Між частинами складносурядного речення виділяють такі основні типи смислових відношень:

а) перелічувальні, градаційні, зіставно-протиставні, розділові;
б) перелічувальні, традиційні, зіставно-протиставні, розділові;
в) перелічувальні, градаційні, зіставно-протиставні, розділові, наслідкові;
г) єднальні, протиставні, зіставні, розділові, приєднувальні.

683. Виділяють такі різновиди єднальних смислових відношень:

а) власне єднальні, причиново-наслідкові, перелічувальні; б) протиставні й

зіставні; в) розділові та приєднувальні; г) власне єднальні, причиново-наслідкові, перелічувальні, приєднувальні.

684. У складносурядних реченнях із власне єднальними смисловими відношеннями:

а) частини виражають одночасність або послідовність дій; б) частини виражають одночасність, послідовність дій, причиново-наслідкові зв'язки; в) частини виражають дії, які виключають одна одну; г) зміст другої частини вказує на наслідок або причину того, про що йдеться в першій частині.

685. У складносурядних реченнях із причиново-наслідковими відношеннями:

а) частини передають події, що чергуються або виключають одна одну; б) зміст першої частини вказує на наслідок або причину того, про що йдеться в другій частині; в) частини виражають причиново-наслідкові зв'язки, поєднуючись за допомогою розділових сполучників; г) зміст другої частини вказує на наслідок або причину того, про що йдеться в першій частині.

686. У складносурядних реченнях із перелічувальними відношеннями:

а) частини виражають перелічування подій, які виключають одна одну; б) частини виражають перелічування подій та поєднуються сполучниками *і...і, ні...ні, ані...ані*; в) друга частина містить перелічування подій, які зумовлюють дію, про яку йдеться в першій частині; г) частини поєднуються сполучниками *і(й), та (у значенні і), а (у значенні і)* та передають події, що чергуються.

687. У складносурядних реченнях із протиставними смисловими відношеннями:

а) частини виражають послідовність дій; б) зміст другої частини зіставляється зі змістом першої; в) частини передають дії, що чергуються або виключають одна одну; г) зміст другої частини протиставляється змісту першої частини як несумісний, контрастний.

688. У складносурядних реченнях із зіставними смисловими відношеннями:

а) частини виражають одночасність дій; б) зміст другої частини зіставляється зі змістом першої; в) частини передають події, що чергуються або виключають одна одну; г) зміст другої частини протиставляється змісту першої частини як несумісний, контрастний.

689. У складносурядних реченнях із розділовими смисловими відношеннями:

а) частини виражають одночасність або послідовність дій; б) зміст другої частини зіставляється зі змістом першої або протиставляється їй як несумісний, контрастний; в) частини передають події, що чергуються або виключають одна одну; г) одна частина є головною, а інша – залежною.

690. У складносурядних реченнях із приєднувальними смисловими відношеннями:

- а) частини виражають одночасність або послідовність дій; б) зміст приєднувальної смислової частини завжди доповнює думку, висловлену в попередній частині, або становить оцінку чи висновок сказаного в ній;
- в) частини передають події, що чергуються або виключають одна одну;
- г) приєднувальна частина є головною, а інша – залежною.

691. Визначте тип речення *Тротуари оживали, залюднювались і рухались услід за колоною* (В. Козаченко):

- а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

692. Визначте тип речення *Не тільки він до сонця руки підіймав, але й воно сміялося привітно* (М. Рильський):

- а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

693. Визначте тип речення *Місяць, закоханий в ніч чарівну, сяє, щасливий, і світе* (Олександр Олесь):

- а) просте ускладнене; б) безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

694. Визначте тип речення *Сміються, плачуть солов'ї і б'ють піснями в груди* (Олександр Олесь):

- а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

695. Визначте тип речення *Лягла зима, і білі солов'ї затьохкали холодними вустами* (М. Вінграновський):

- а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

696. Визначте тип речення *Невидний жайворон злетів і обізався в світаючому небі* (М. Мисик):

- а) просте ускладнене; б) складне безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

697. Визначте тип речення *Бувають душі – наче пні, що пишуть стежку почерком гадюки* (Л. Костенко):

- а) просте ускладнене; б) складне безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

698. Визначте тип речення ***Це була, мабуть, найпрекрасніша в світі квіточка – рівна, висока, з сумно нахиленою набік голівкою*** (Г. Тютюнник):
а) складносурядне; б) просте ускладнене; в) складнопідрядне; г) складне безсполучникове.

699. Визначте тип речення ***Найкращі книги стали безсмертними, вони увійшли в скарбницю світової культури, у них мудрість і краса, глибина людських переживань і поклик до щастя*** (І. Цюпа):
а) просте, ускладнене відокремленими членами; б) просте, ускладнене однорідними членами; в) складне сполучникове; г) складне безсполучникове.

700. Визначте, яке з наведених речень складносурядне:
а) Цвітуть бузки, садок біліє і тихо ронить пелюстки (М. Рильський); б) Сині очі в моєї дружини, а у тебе були голубі (В. Сосюра); в) У полі спить зоря під колоском і сонно слуха думу колискову (М. Вінграновський); г) Спинюся я і довго буду слухать, як бродить серпень по землі моїй (Л. Костенко).

701. Визначте, яке з наведених речень складносурядне:
а) Хлопці вирішили нікуди не рушати з Хрещатика і чекати своїх (Ю. Яновський); б) Ми скинули самі кохання крила, які ні разу в небі не пливли (Г. Турелік); в) Порожня бочка гучить, а повна мовчить (Нар. тв.); г) Серця піснями вщерть налийте і випийте до дна (П. Тичина).

702. Визначте, яке з наведених речень складносурядне:
а) Чийсь чоловік – як таємниця вічна, якої знати не повинна ти... (Г. Турелік); б) За всіма словами – холодний смерк, спустошені сади... (Є. Плужник); в) Жайворонок над полями, соловейко над гаями. Той під хмарами дзвенить, інший у гіллі свистить (Г. Сковорода); г) Спочатку слово нібито було, а вже тоді добро, зневага, зло (П. Скунець).

703. Визначте тип речення ***Колись він, як світанок, входив у її життя, а тепер перед нею стояв надламаний вечір людини*** (М. Стельмах):
а) складносурядне речення з єднальним сполучником; б) складносурядне речення з протиставним сполучником; в) складносурядне речення з розділовим сполучником; г) складне речення іншого типу.

704. Визначте тип речення ***Хоробрість не завжди мудра, а мудрість не завжди хоробра*** (Ю. Мушкетик):
а) складносурядне речення з єднальним сполучником; б) складносурядне речення з протиставним сполучником; в) складносурядне речення з розділовим сполучником; г) складне речення іншого типу.

705. Визначте тип речення ***Не то осінні води шуміли, збігаючи в Дунай, не то вітер бився в заламах провалля*** (М. Коцюбинський):
а) складносурядне речення з єднальними сполучниками; б) складносурядне

речення з протиставними сполучниками; в) складносурядне речення з розділовими сполучниками; г) складне речення іншого типу.

706. Визначте тип речення ***Найпрекрасніша мить щаслива, найсолодші кохані вуста, найчистіша душа незрадлива, найскладніша людина проста*** (В. Симоненко):

а) складносурядне речення з єднальними сполучниками; б) складносурядне речення з протиставними сполучниками; в) складносурядне речення з розділовими сполучниками; г) складне речення іншого типу.

707. Визначте тип речення ***Вже й череда перейшла; і тільки шляхом ледве плуганились дві корови, одбившись од череди*** (І. Нечуй-Левицький):

а) складносурядне речення з єднальним сполучником; б) складносурядне речення з протиставним сполучником; в) складносурядне речення з розділовим сполучником; г) складне речення іншого типу.

708. Визначте тип речення ***Та назвіть мені річку, яка б лишень прямо текла, дерево молоде, щоб на буйних вітрах не шуміло*** (С. Пушук):

а) складносурядне речення з єднальними сполучниками; б) складносурядне речення з протиставними сполучниками; в) складносурядне речення з розділовими сполучниками; г) складне речення іншого типу.

709. Виберіть варіант, у якому між частинами складносурядного речення існують єднальні смислові зв'язки:

а) Приніс чоловік додому свою потовчену душу, а жінка, як подорожник, до всіх виразок приклад (Л. Костенко); б) І правда, і радість, і гріх, і біль не навіки (Є. Плужник); в) А літо йде полями і гаями, і вітер віє, і цвіте блакить (А. Малишко); г) Надвечір у будинка свого рамку вповзаєш, як бджола, що загубила вміння любити мед, і мучишся до ранку, і терпиш, і клянеш гидке своє терпіння (І. Малкович).

710. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають одночасність подій?

а) Тут раптом відчинилися двері – і увійшов четвертий (Іван Багряний); б) Любов любов'ю, а життя важке (Л. Костенко); в) Зараз тільки сухе бадилля стовбурчилось на городі та стриміло соняшничиння (О. Довженко); г) Усе мина... Але довіку буде – твій дім, і осінь, і ласкаве чудо концерту для дощу і цвіркуна (І. Жиленко).

711. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають послідовність подій?

а) Пустили коні в гущавину, й зашумів, затріщав ліс (Микола Хвильовий); б) Вони витягли на пісок човна, і Андрій подряпався по схилу (Ю. Мушкетик); в) Тебе утрачу – і сама загину (Т. Севернюк); г) Всім серцем любіть Україну свою, – і вічні ми будемо з нею (В. Сосюра).

712. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають послідовність подій?

а) Мати моя впала, і крик замерз у неї на вустах (*Л. Костенко*); б) Згасає день, і море вечоріє... (*М. Зеров*); в) З чорного неба капали зорі, й пливла по ньому білим шнуром небесна ріка (*М. Коцюбинський*); г) Життя наше – це вже навіки і щастя, і горе – навіки, і танець душі вогнеликий на темній озерній воді (*І. Жиленко*).

713. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають причиново-наслідкові смислові відношення?

а) Ще мить – і засне моє літо в своєму маленькім зерні (*І. Жиленко*); б) Пройшов дощ, і дерева заясніли під сонцем (*У. Самчук*); в) Ваші рожі привезла я додому, і вони завмирають на моїм столі (*О. Кобилянська*); г) Проводжають гуси журавлів Поглядом презирливо-лінивим, І заходять ночувати в хлів – Кожне почувається щасливим (*М. Луків*).

714. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають перелічувальні смислові відношення?

а) Це його перший відкритий урок, і тому він довго не спав (*М. Стельмах*); б) Ні шелесне лист, ані ворухнеться травинка (*Іван Багряний*); в) Непотрібна любов, ні печаль, ні відчай, І та мрія нічого не варта (*П. Вольвач*); г) Привабливість теплового надвечір'я мертвіла, опадала, як зжовклий лист під буйним поривом осіннього вітру (*В. Дрозд*).

715. У якому варіанті між частинами складносурядного речення існують протиставні смислові відношення?

а) Моя любов чолом сягала неба, а Гриць ходив ногами по землі (*Л. Костенко*); б) Дерева тіней натрусили, а яблук і нема (*І. Малкович*); в) Палали в гущавині квіти гранати, А в серці мойому палали пісні (*Леся Українка*); г) Не тільки той поет, що засіває віршами папір, але той, що має в душі радощі й тривогу хлібороба, радощі й тривогу людини (*М. Стельмах*).

716. Знайдіть складносурядне речення з протиставними відношеннями.

а) Не хочеться танцювати, так черевики просяться (*Нар. тв.*); б) Народе мій, ясна любове, ти волю лиш яви свою – поклич, – а серце вже готове за тебе згинути в бою (*Д. Павличко*); в) Довго не розходились біля хати-читальні, а й потім ще купами стояли біля воріт допізна (*А. Головка*); г) Сичі в гаю перекликались, та ясен раз у раз скрипів (*Т. Шевченко*).

717. У якому варіанті між частинами складносурядного речення існують зіставні смислові відношення?

а) Багатому і діти чорт колише, а бідному і янгол не рідня (*Л. Костенко*); б) Втрача в гаю Верба густа Листки зеленорунисті, а я гублю ясні літа Своєї юності... (*Д. Луценко*); в) Удень над селом сковзається клопоть

перламутрових хмар, а вночі хмари зникають за проваллям... (Микола Хвильовий); г) Коник приспить нас, а півень розбудить (І. Жиленко).

718. У якому варіанті між частинами складносурядного речення існують приєднувальні смислові відношення?

а) Вітру на морі не було, проте клекотав сильний прибій (М. Трублаїні); б) Гукав мене, а я вже не озвалась (Л. Костенко); в) Ми сяк-так помостилися і полягали спати, причому вікно треба було заткнути подушкою, бо одна шибка була вибита (Леся Українка); г) Чужих два слова в пісні буде – і пісня вся тоді чужа! (Д. Павличко).

719. У якому варіанті між частинами складносурядного речення існують розділові смислові відношення?

а) Наполохані гуси, гелгочучи, розлетілися по всій вулиці, а Васько вбіг до себе у двір (П. Панч); б) Вибухає ніч громами, і земля дрижить у дзвоні (Іван Багряний); в) Між горбами річка, внизу двобаштний собор – сіре видіння над дзеркалом, стрілками молитву тче (В. Барка); г) Це або місяць вирина з облака, або вільний вітер пронесеться лукою, або мороз ударить (Марко Вовчок).

720. Знайдіть складносурядне речення з розділовими відношеннями:

а) Доріжка петляла в густих зарослях, то спускаючись вниз, у глибокі балки й темні яри, то піднімаючись на круті горби, У царство грабів і предковічних дубів (В. Малик); б) То пилок, то сніги, то сльота Партизанську вкривають дорогу (П. Воронько); в) А в серденьку твоєму цвіт весняний, то білий, то рожевий, то червоний віночком зацвіте (Леся Українка); г) Чи дорогу тобі, може, хтось перебіг, Чи тебе забарили вітри норовисті (М. Ткач).

721. У якому варіанті частини складносурядного речення виражають чергування подій?

а) Весна така, чи він стоїть на порозі нових змін у своїй природі (Є. Гуцало); б) То шумів зелений лист, то в вікні мінився золотом ряст весняний, то золотим дощем лились пісні (Леся Українка); в) Чи то настане нічка темна, чи то веселий день шумить? (Л. Глібов); г) Або розумне казати, або зовсім мовчати (Нар. тв.).

722. У якому варіанті сурядні частини речення виражають взаємовиключення подій?

а) То вітерець дихне, то коник в житі засюрчить (Л. Глібов); б) Чи то снилось мені, чи то справді було – Наді мною ялини зелене крило (М. Нагнибіда); в) Така була красива молодичка, вуста сміються, а в очах печаль (Л. Костенко); г) Можеш вибирати друзів і дружину, вибрати не можна тільки Батьківщину (В. Симоненко).

723. Знайдіть складносурядне речення відкритої структури:

а) Ні шелесне лист, ані ворухнеться травинка (*Іван Багряний*); б) Ховають спочатку вірші, а потім поетів ховають (*М. Холодний*); в) Хтось подзвонив у двері, проте Полярушеві не хотілось іти відчиняти (*Є. Гуцало*); г) Там, де ти колись ішла, тиха стежка зацвіла Вечоровою матіолою, Житом-долею Світанковою, Дивом-казкою, Юним соняхом... (*Б. Олійник*).

724. Знайдіть складносурядне речення відкритої структури:

а) Ще назва є, а річки вже немає (*Л. Костенко*); б) Тут ніколи не було сонця й завжди стояла тінь (*Микола Хвильовий*); в) Поетів вивчають діти і слідчі десь цілу ніч (*М. Холодний*); г) Село моє не знамените, та вдача горда у села (*П. Перебийніс*).

725. Знайдіть складносурядне речення закритої структури:

а) Як рожеві птахи, зашуміли, заспівали примороззю підкучерявлені очерети, і їхній пух полетів у святошну далечінь... (*М. Стельмах*); б) У домі тім ще не співало щастя пісень, яким не вистраждала слів (*Г. Турелик*); в) То пилок, то сніги, то сльота партизанську вкривають дорогу, то ожина хапає за ногу, то колючий, зіржавілий дріт (*П. Воронько*); г) Ти гукай не гукай, а літа не почують (*Б. Олійник*).

726. Знайдіть складносурядне речення закритої структури:

а) Чи то війнув снігами небосхил, чи то так сумно розкричалась галич (*Г. Світлична*); б) Дуби гойдались, і тремтіли клени, вгорнувши небо в стомлені гілки (*М. Вінграновський*); в) Із саду тихо залями пройду, І кількакrotnie відіб'ють свічада моїх очей зіницю золоту І блискітки – дар листопада (*О. Лятуринська*); г) Слова – полова, але вогонь в одежі слова – безсмертна, чудотворна фея, правдива іскра Прометея (*І. Франко*).

Складнопірядне речення

727. Складнопірядне речення – це речення:

а) яке складається з двох або більше предикативних одиниць, поєднаних в єдине семантичне й граматичне ціле підрядним зв'язком за допомогою сполучників підрядності чи сполучних слів та інших засобів; б) яке складається з двох або більше предикативних одиниць, поєднаних в єдине семантичне й граматичне ціле сурядним зв'язком за допомогою сполучників сурядності та інших засобів; в) яке складається з двох предикативних одиниць, поєднаних в єдине семантичне й граматичне ціле підрядним зв'язком за допомогою сполучників сурядності, підрядності, сполучних слів та інших засобів; г) яке складається з двох або більше предикативних одиниць, поєднаних в єдине семантичне й граматичне ціле підрядним зв'язком тільки за допомогою сполучників підрядності.

728. Головною частиною складнопірядного речення є:

а) частина складнопірядного речення, що перебуває в граматичній залежності від попередньої головної частини; б) частина складнопірядного речення, якій підпорядкована підрядна частина; в) частина складнопірядного речення, якій підпорядкована підрядна частина і яка (на відміну від підрядної частини) не має граматичної основи; г) частина складнопірядного речення, що перебуває в стилістичній залежності від головної частини.

729. Підрядною частиною складнопірядного речення є:

а) частина складнопірядного речення, яка підпорядкована головній частині; б) частина складнопірядного речення, якій підпорядкована головна частина; в) частина складнопірядного речення, якій підпорядкована підрядна частина і яка (на відміну від підрядної частини) не має граматичної основи; г) частина складнопірядного речення, що перебуває в стилістичній залежності від іншої головної частини.

730. Засобами поєднання частин складнопірядного речення є:

а) інтонація, сполучники підрядності та сполучні слова, співвідносні (вказівні слова), лексичні елементи, співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків його головної і підрядної частин, порядок розміщення предикативних частин; б) інтонація, сполучники сурядності та сполучні слова, співвідносні (вказівні) слова, співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків його головної і підрядної частин, порядок розміщення предикативних частин; в) інтонація, сполучники підрядності й сурядності, сполучні слова, співвідносні (вказівні) слова; г) інтонація, сполучники підрядності, співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків його головної і підрядної частин, порядок розміщення предикативних частин.

731. Сполучники підрядності – це:

а) слова, які, належачи до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, містяться в підрядній частині складнопідрядного речення і, як правило, не виступають членами речення; б) слова, які містяться в головній частині складнопідрядного речення й формально її завершують, посідають місце необхідного за семантикою члена речення, але, не будучи в повному розумінні повнозначними, не виражають самого значення, а лише сигналізують про те, що воно буде виражене в наступній, підрядній частині; в) слова, які належать до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, містяться в підрядній частині, але не виступають членами складнопідрядного речення; г) переважно відносні займенники й прислівники займенникового походження, які не лише пов'язують підрядну частину складнопідрядного речення з головною, а й є одним із членів речення підрядної частини.

732. Семантичні сполучники – це сполучники, які:

а) точно й однозначно вказують на відношення, які існують між частинами складнопідрядних речень; б) будучи полісемантичними, не мають точно визначеного значення й виражають лише залежність однієї предикативної частини від іншої, а, отже, можуть уживатися в різних за значенням складнопідрядних реченнях; в) точно й однозначно вказують на відношення, які виражаються в будь-якому складному реченні; г) будучи полісемантичними, не мають точно визначеного значення й виражають лише залежність однієї предикативної частини від іншої, а, отже, можуть уживатися в будь-яких складних реченнях.

733. Асемантичні (функціональні) сполучники – це сполучники, які:

а) точно й однозначно вказують на відношення, які виражаються в будь-якому складному реченні; б) будучи полісемантичними, не мають точно визначеного значення й виражають лише залежність однієї предикативної частини від іншої, а, отже, можуть уживатися в різних за значенням складнопідрядних реченнях; в) точно й однозначно вказують на відношення, які виражаються в складнопідрядних реченнях; г) будучи полісемантичними, не мають точно визначеного значення й виражають лише залежність однієї предикативної частини від іншої, а, отже, можуть уживатися в будь-яких складних реченнях.

734. Сполучні слова – це:

а) переважно відносні займенники й прислівники займенникового походження, які не лише пов'язують підрядну частину складнопідрядного речення з головною, а й є одним із членів речення підрядної частини; б) слова, які містяться в головній частині складнопідрядного речення й формально її завершують, посідають місце необхідного за семантикою члена речення, але, не будучи в повному розумінні повнозначними, не виражають самого значення, а лише сигналізують про те, що воно буде виражене в

наступній, підрядній частині; в) слова, які, належачи до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, не бувають членами речення і містяться в підрядній частині складнопідрядного речення; г) слова, які належать до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, містяться в підрядній частині та, як правило, не виступають членами складнопідрядного речення.

735. Співвідносні (вказівні) слова – це:

а) слова, які, належачи до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, не бувають членами речення й містяться в підрядній частині складнопідрядного речення; б) слова, які містяться в головній частині складнопідрядного речення, займають позицію необхідного за семантикою члена речення, але, не будучи в повному розумінні повнозначними, не виражають самого значення, а лише сигналізують про те, що воно буде виражене в наступній підрядній частині; в) переважно відносні займенники й прислівники займенникового походження, які не лише пов'язують підрядну частину складнопідрядного речення з головною, а й є одним із членів речення підрядної частини; г) слова, які, належачи до основних засобів зв'язку підрядної частини з головною, не виступають членами речення й містяться в підрядній частині складнопідрядного речення.

736. Існують такі принципи класифікації складнопідрядних речень:

а) логіко-граматичний, формально-граматичний, структурно-семантичний; б) тільки логіко-граматичний і формально-граматичний; в) тільки формально-граматичний і структурно-семантичний; г) логіко-граматичний, формально-граматичний, структурно-семантичний, психологічний.

737. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень ґрунтується на:

а) психологічних особливостях сприйняття частин речення; б) встановленні структурних і семантичних співвідношень між головною й підрядною частинами; в) співвідповідності підрядних частин із членами простого речення; г) вивченні засобів зв'язку підрядної і основної частини.

738. Формально-граматична класифікація складнопідрядних речень ґрунтується на:

а) вивченні засобів зв'язку підрядної і основної частини; б) встановленні структурних і семантичних співвідношень між головною і підрядною частинами; в) співвідповідності підрядних частин із членами простого речення; г) психологічних особливостях сприйняття частин речення.

739. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень ґрунтується на:

а) співвідповідності підрядних частин із членами простого речення; б) встановленні структурних і семантичних співвідношень між головною і

підрядною частинами; в) засобах зв'язку підрядної і основної частини; г) психологічних особливостях сприйняття частин речення.

740. Яка класифікація складнопідрядних речень на сьогодні знайшла відображення в посібниках для вищої школи і, у дещо спрощеному вигляді, у шкільних підручниках?

а) логіко-граматична; б) формально-граматична; в) структурно-семантична; г) психологічна.

741. За будовою складнопідрядні речення поділяються на:

а) речення нерозчленованої структури, одночленні речення та речення розчленованої структури; б) речення нерозчленованої структури, речення розчленованої структури, одночленні та двочленні речення; в) речення розчленовані, нерозчленовані, одночленні, двочленні; г) речення нерозчленованої структури (одночленні) та речення розчленованої структури (дwochленні).

742. Речення розчленованої структури – це таке складнопідрядне речення, підрядна частина якого:

а) належить до головної частини в цілому і поєднується з нею за допомогою асемантичних сполучників; б) залежить від одного слова або словосполучення головної частини, причому зв'язок підрядної частини з головною здійснюється за допомогою асемантичних сполучників і співвідносних (вказівних) слів, які й поєднують обидві предикативні частини такого речення в одне ціле; в) залежить від головної частини в цілому й поєднується з нею за допомогою семантичних сполучників, що виражають певні семантичні відношення; г) залежить від одного слова або словосполучення головної частини, причому зв'язок підрядної частини з головною здійснюється за допомогою семантичних сполучників, які й поєднують обидві предикативні частини такого речення в одне ціле.

743. Речення нерозчленованої структури – це таке складнопідрядне речення, підрядна частина якого:

а) залежить від головної частини в цілому й поєднується з нею за допомогою семантичних сполучників, що виражають певні семантичні відношення; б) залежить від одного слова або словосполучення головної частини, причому зв'язок підрядної частини з головною здійснюється за допомогою асемантичних сполучників і співвідносних (вказівних) слів, які й поєднують обидві предикативні частини такого речення в одне ціле; в) належить до головної частини в цілому і поєднується з нею за допомогою асемантичних сполучників; г) залежить від одного слова або словосполучення головної частини, причому зв'язок підрядної частини з головною здійснюється за допомогою семантичних сполучників, які й поєднують обидві предикативні частини такого речення в одне ціле.

744. До складнопідрядних речень нерозчленованої структури належать:

а) тільки складнопідрядні речення з підрядними означальними; б) тільки складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними та складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними; в) складнопідрядні речення з підрядними означальними, складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними та складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними; г) складнопідрядні речення з підрядними обставинними.

745. До складнопідрядних речень розчленованої структури належать:

а) складнопідрядні речення з підрядними означальними, складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними та складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними; б) тільки складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними та складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними; в) тільки складнопідрядні речення з підрядними означальними; г) складнопідрядні речення з підрядними обставинними.

746. Складнопідрядне речення з підрядним означальним – це таке речення, у якому:

а) підрядна частина виражає відношення до головної, розкриваючи, пояснюючи різні обставини, за яких відбуваються дії чи інші явища, про які йдеться в головній частині; б) підрядна частина відноситься до співвідносного (вказівного) слова головної частини, розкриваючи й пояснюючи його значення; в) підрядна частина залежить від члена речення, вираженого іменником чи іншим субстантивованим словом в головній частині й пояснює його або ж конкретизує зміст означення-займенника, відповідаючи на питання **який?**; г) головна частина характеризується семантичною і структурною неповнотою, а підрядна, розкриваючи зміст певного слова головної частини, компенсує цю неповноту; зазвичай підрядна частина такого речення виступає в ролі описової заміни відсутнього в головній частині підмета чи додатка і відповідає на різні відмінкові питання іменників.

747. Складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним – це таке речення, у якому:

а) підрядна частина підпорядкована головному члену речення (присудку) і зазвичай виступає в ролі описової заміни відсутнього в головній частині підмета чи додатка і відповідає на різні відмінкові питання; б) підрядна частина відноситься до співвідносного (вказівного) слова головної частини, розкриваючи й пояснюючи його значення; в) підрядна частина залежить від іменника чи іншого субстантивованого слова в головній частині й пояснює його або ж конкретизує зміст означення-займенника, відповідаючи на питання **який?**; г) підрядна частина виражає відношення до головної, розкриваючи, пояснюючи різні обставини, за яких відбуваються дії чи інші явища, про які йдеться в головній частині.

748. Складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним – це таке речення, у якому:

а) підрядна частина залежить від іменника чи іншого субстантивованого слова в головній частині й пояснює його або ж конкретизує зміст означення-займенника, відповідаючи на питання **який?**; б) підрядна частина відноситься до співвідносного (вказівного) слова головної частини, розкриваючи й пояснюючи його значення; в) головна частина характеризується семантичною і структурною неповнотою, а підрядна, розкриваючи зміст певного слова головної частини, компенсує цю неповноту; зазвичай підрядна частина такого речення виступає в ролі описової заміни відсутнього в головній частині підмета чи додатка й відповідає на різні відмінкові питання іменників; г) підрядна частина виражає відношення до головної, розкриваючи, пояснюючи різні обставини, за яких відбуваються дії чи інші явища, про які йдеться в головній частині.

749. Складнопідрядне речення з підрядним обставинним – це таке речення, у якому:

а) підрядна частина залежить від іменника чи іншого субстантивованого слова в головній частині й пояснює його або ж конкретизує зміст означення-займенника, відповідаючи на питання **який?**; б) головна частина характеризується семантичною і структурною неповнотою, а підрядна, розкриваючи зміст певного слова головної частини, компенсує цю неповноту; зазвичай підрядна частина такого речення виступає в ролі описової заміни відсутнього в головній частині підмета чи додатка й відповідає на різні відмінкові питання іменників; в) підрядна частина відноситься до співвідносного (вказівного) слова головної частини, розкриваючи й пояснюючи його значення; г) підрядна частина виражає відношення до головної, розкриваючи, пояснюючи різні обставини, за яких відбуваються дії чи інші явища, про які йдеться в головній частині.

750. За значенням підрядні обставинні частини поділяються на підрядні:

а) місця, часу, способу дії і ступеня, порівняльні, причини, мети, умовні, допустові, наслідкові; б) місця, часу, способу дії і ступеня, порівняльні, причини, мети, умовні, допустові, наслідкові, пояснювальні; в) тільки місця, часу, способу дії і ступеня, причини, мети, умовні, допустові, наслідкові; г) тільки місця, часу, способу дії і ступеня, причини, мети, умовні, допустові.

751. Складнопідрядні речення з підрядними місця – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) указують на місце чи напрям дії головної частини й відповідають на питання **де? куди? звідки?**; б) указують тільки на місце дії головної частини й відповідають на питання **де?**; в) указують тільки напрям дії головної частини й відповідають на питання **куди? звідки?**; г) указують на місце чи напрям дії головної частини (іноді й на час дії) та відповідають на питання **де? куди? звідки?**

752. Складнопідрядні речення з підрядними часу – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) указують на час або період тривання дії головної частини й відповідають на питання *коли? як довго? з яких пір? до яких пір?*; б) указують тільки на час дії головної частини й відповідають на питання *коли?*; в) указують тільки на період тривання дії головної частини й відповідають на питання *як довго? з яких пір? до яких пір?* тощо; г) указують тільки на протяжність дії головної частини й відповідають на питання *як довго? до яких пір?* тощо.

753. Складнопідрядні речення з підрядними способу дії, міри та ступеня – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) містять указівку на спосіб здійснення дії або на міру якості чи ступінь дії, про яку йдеться в підрядній частині, та відповідають на питання *як? яким способом? якою мірою? наскільки? скільки?*; б) містять указівку на спосіб здійснення дії, на час або на міру якості чи ступінь дії, про яку йдеться в головній частині, та відповідають на питання *як?*; в) містять указівку на спосіб здійснення дії або на міру якості чи ступінь дії, про яку йдеться в головній частині, та відповідають на питання *як? яким способом? якою мірою? наскільки?*; г) містять указівку на спосіб здійснення дії, про яку йдеться в головній частині, та відповідають тільки на питання *як? яким способом?*

754. Складнопідрядні речення з підрядними порівняльними – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) пояснюють зміст головної частини шляхом порівняння чи зіставлення її зі змістом підрядної і відповідають на питання *який?*; б) пояснюють зміст головної частини шляхом порівняння чи зіставлення її зі своїм змістом і відповідають на питання непрямих відмінків; в) пояснюють зміст головної частини шляхом порівняння її зі своїм змістом і відповідають на питання *як?*; г) зіставляються з підрядними.

755. Складнопідрядні речення з підрядними причини – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) розкривають причину, що зумовлює дію головної частини, її мету, і відповідають на питання *чому? через що? з якої причини?*; б) розкривають причину, що зумовлює дію підрядної частини, або дають обґрунтування причини того, про що йдеться в головній частині, і відповідають на питання *чому? через що? з якої причини?*; в) розкривають причину, що зумовлює дію головної частини, або дають обґрунтування причини того, про що йдеться в підрядній частині, і відповідають на питання *чому? через що? з якої причини?*; г) розкривають причину, що зумовлює дію головної частини, або дають обґрунтування причини того, про що йдеться в головній частині, і відповідають на питання *чому? через що? з якої причини?*

756. Складнопідрядні речення з підрядними мети – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) означають мету дії головної частини й відповідають на питання **для чого? з якою метою? з якої причини?**; б) означають мету дії головної частини й відповідають на питання **для чого? з якою метою?**; в) означають мету, причину дії головної частини й відповідають на питання **для чого? з якою метою?**; г) означають мету дії підрядної частини й відповідають на питання **для чого? з якою метою?**

757. Складнопідрядні речення з підрядними умови – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) виражають реальну чи ірреальну (можливу) умову, за якої відбувається чи могла б відбутися дія головної предикативної частини; відповідають на питання **за якої умови? при якій умові?**; б) виражають реальну чи ірреальну (можливу) умову, за якої відбувається чи могла б відбутися дія підрядної предикативної частини; відповідають на питання **за якої умови? при якій умові? коли?**; в) виражають реальну чи ірреальну (можливу) умову, за якої відбувається чи могла б відбутися дія підрядної предикативної частини; відповідають на питання **за якої умови? при якій умові?**; г) виражають реальну чи ірреальну (можливу) умову, час за яких відбувається чи могла б відбутися дія головної предикативної частини; відповідають на питання **за якої умови? при якій умові? коли?**

758. Складнопідрядні речення з підрядними допустовими – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) означають умову, завдяки якій відбувається дія головної частини, і відповідають на питання **незважаючи на що?**; б) означають умову, всупереч якій відбувається дія підрядної частини, і відповідають на питання **незважаючи на що?**; в) означають умову, всупереч якій відбувається дія головної частини, і відповідають на питання **незважаючи на що?**; г) означають умову, всупереч якій відбувається дія головної або підрядної частини, і відповідають на питання **незважаючи на що?**

759. Складнопідрядні речення з підрядними наслідковими – це такі складнопідрядні речення розчленованої структури, підрядні частини яких:

а) означають результат дії головної частини або наслідок, що логічно впливає з її змісту в цілому; приєднуються до головної частини за допомогою нерозкладного сполучника **так що** (іноді ускладненого службовими словами – **так що аж, так що й**); б) означають результат дії підрядної частини або наслідок, що логічно впливає з її змісту в цілому; приєднуються до головної частини за допомогою нерозкладного сполучника **так що** (іноді ускладненого службовими словами – **так що аж, так що й**); в) означають результат дії головної частини або наслідок, що логічно впливає з її змісту в цілому; приєднуються до головної частини за допомогою сполучників **так що, тому то**; г) означають результат дії

головної частини або наслідок, що логічно впливає з її змісту в цілому; приєднуються до головної частини тільки за допомогою нерозкладного сполучника **так що аж**.

760. Яке з наведених речень складнопідрядне?

а) Хома нарешті збив своїм конем якусь захудалу козачу кухню, втерся на її місце... (*О. Гончар*); б) Якби не мамина пісня, сказав якось один древній історик, яким убогим було б наше життя (*В. Скуратівський*); в) У цих мандрах залізний організм Багірова не надломився, а навпаки, здобув богатирського гарту (*О. Гончар*); г) У снах своїх, мабуть, самі від себе дівчата пролітають над селом (*М. Вінграновський*).

761. Яке з наведених речень складнопідрядне?

а) Раз в темну ніч на бій дівчина вийшла (тоді йшли всі, жінки і чоловіки, і навіть діти не сиділи дома) (*Леся Українка*); б) Минулим, знай, потрібно дорожити, але ж туди немає вороття (*О. Підсуха*); в) Захоплена роботою, вона, видно, зовсім не помічала скульптора... (*О. Гончар*); г) Того, можливо, не знайду я слова, щоб наш прекрасний оспівати світ (*М. Рильський*).

762. У якому варіанті немає складнопідрядного речення?

а) І хоч так мені привітно, Та щемить душа сама: Я ще літо, я ще літо, А батьки – уже зима (*А. Демиденко*); б) Нам з тобою, видно, по дорозі, бо ішли й нікуди не прийшли (*Л. Костенко*); в) Копався в собі, поки не вирив яму (*А. Крижанівський*); г) Бачу я тебе в снах, У дібровах зелених, По забутих стежках Ти приходиш до мене (*В. Івасюк*).

763. Яке з наведених речень складнопідрядне?

а) А як згадаю, Боже, як згадаю, таку печаль у серці розгойдаю!.. (*Л. Костенко*); б) От кому б діток носити біля грудей, та носить вона біль і смуток у грудях (*М. Стельмах*); в) Котить хвилі наш Черемош, А куди – не знає, Поміж гори в світ широкий тече, не вертає (*В. Івасюк*); г) Мені війнула в очі сивина, Та я нічого не везу додому (*Д. Павличко*).

764. Яке з наведених речень складнопідрядне?

а) Вони – прозріють, але пізно буде: Черешня всохне, мати – одцвіте (*М. Луків*); б) Як на ті чорнобривці погляну, Бачу матір стареньку... (*М. Сингаївський*); в) Руку її все життя не хотілось би випускати зі своєї, безодня очей заваблювала, густо-вишневі губи були так довірливо близько (*О. Гончар*); г) Насторожились кущі, тріщать гілки (*Микола Хвильовий*).

765. Яке з наведених речень складнопідрядне?

а) І я упав (на жовтий цвіт-метелик), і груди рвалися, і поривався спів (*В. Поліщук*); б) Та – за художницькою примхою – під щедрим пристрасним мазком наповнюється глек черемхою чи білим росяним бузком (*Р. Лубківський*); в) Є люди на землі – а то б не варто жити, – що скрізь

щоденний труд уміють і любити, і усміхатись, й мислити, й шукать... (М. Рильський); г) Всупереч зовнішній легковажності, Люба напрочуд чесно уміла зберігати таємниці (О. Гончар).

766. Визначте тип речення **Віддайте мені мову, якою мій народ мене благословив** (Л. Костенко):

а) складнопідрядне речення з підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним; в) складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопідрядне речення з підрядним причини.

767. Визначте тип речення **Той, хто не знає меж своїм бажанням, ніколи не стане гарним громадянином** (В. Сухомлинський):

а) складнопідрядне речення з підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з підрядним мети; в) складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопідрядне речення з підрядним причини.

768. Визначте тип речення **Поки жива мова в устах народу, до того часу живий народ** (К. Ушинський):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним часу; в) складнопідрядне речення з підрядним мети; г) складнопідрядне речення з підрядним допустовим.

769. Визначте тип речення **Якби ви з нами подружились, багато б дечому навчились** (Т. Шевченко):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним порівняльним; г) складнопідрядне речення з підрядним допустовим.

770. Визначте тип речення **Думкою за любими синами вона йшла, куди йшли вони** (М. Бажан):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним порівняльним; г) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим.

771. Визначте тип речення **Оддалік, де жита вигинались на рівнинах, плив комбайн** (О. Довженко):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії; г) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим.

772. Визначте тип речення **Життя людське замерло б на одній точці, якби юність не мріяла** (К. Ушинський):

а) складнопідрядне речення з підрядним мети; б) складнопідрядне речення з

підрядним умови; в) складнопірядне речення з підрядним часу; г) складнопірядне речення з підрядним наслідковим.

773. Визначте тип речення *Досвітній вогонь запали, коли ще зоря не заграла* (Леся Українка):

а) складнопірядне речення з підрядним мети; б) складнопірядне речення з підрядним умови; в) складнопірядне речення з підрядним часу; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

774. Визначте тип речення *Для того щоб виховати справжніх чоловіків, потрібно виховувати справжніх жінок* (В. Сухомлинський):

а) складнопірядне речення з підрядним мети; б) складнопірядне речення з підрядним причини; в) складнопірядне речення з підрядним часу; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

775. Визначте тип речення *Не любить слово стимулів плечистих, бо п'є натхнення тільки з рік пречистих* (Л. Костенко):

а) складнопірядне речення з підрядним означальним; б) складнопірядне речення з підрядним причини; в) складнопірядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

776. Визначте тип речення *Легка тому робота, хто її робить по своїй волі* (Панас Мирний):

а) складнопірядне речення з підрядним означальним; б) складнопірядне речення з підрядним з'ясувальним; в) складнопірядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

777. Визначте тип речення *Людині треба, щоб її робота залишилася після неї жити* (Ю. Яновський):

а) складнопірядне речення з підрядним означальним; б) складнопірядне речення з підрядним з'ясувальним; в) складнопірядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

778. Визначте тип речення *Нація, котра мислить про світ і про себе в ньому категоріями позиченої мови, неминуче мислить несамотійно* (О. Забужко):

а) складнопірядне речення з підрядним означальним; б) складнопірядне речення з підрядним причини; в) складнопірядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопірядне речення з підрядним допустовим.

779. Визначте тип речення *Людина звелася над світом усього живого насамперед тому, що горе інших стало їй горем* (В. Сухомлинський):

а) складнопірядне речення з підрядним мети; б) складнопірядне речення з

підрядним причини; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії; г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

780. Визначте тип речення *Для того щоб сміх перевернув світ, точкою опори має бути власне серце* (Є. Дудар):

а) складнопідрядне речення з підрядним мети; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії; г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

781. Визначте тип речення *Де громи гриміли смертю огняною, зливи прошуміли сивою стіною* (А. Малишко):

а) складнопідрядне речення з підрядним часу; б) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії; г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

782. Визначте тип речення *Де кров текла козацькая, трава зеленіє* (Т. Шевченко):

а) складнопідрядне речення з підрядним часу; б) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії; г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

783. Визначте тип речення *Хто швидко приліплюється до нової думки, той швидко від неї і відпадає* (Г. Сковорода):

а) складнопідрядне речення з підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним; в) складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопідрядне речення з підрядним причини.

784. Визначте тип речення *Сім'я – це джерело, водами якого живиться повновода річка нашої держави* (В. Сухомлинський):

а) складнопідрядне речення з підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним; в) складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним; г) складнопідрядне речення з підрядним причини.

785. Визначте тип речення *Привчай своє серце до мужності крил, бо крил загартованих зрілості треба...* (С. Пушик):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним часу; в) складнопідрядне речення з підрядним мети; г) складнопідрядне речення з підрядним причини.

786. Визначте тип речення *День був душний, незважаючи на те що краплі учорашнього рясного дощу іскрились на траві* (Марко Вовчок):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з

підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним порівняльним;
г) складнопідрядне речення з підрядним допустовим.

787. Визначте тип речення *Робить народ наш усе, наче пісню співа* (О. Ільченко):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним порівняльним;
г) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим.

788. Визначте тип речення *Сніг на чоботях встиг стати, так що на пухнастому килимі калюжі збільшилися* (Н. Рибак):

а) складнопідрядне речення з підрядним місця; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії;
г) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим.

789. Визначте тип речення *Дарма що стояло тихе сонячне безвітря, листя тріпотіло на деревах вздовж шляху* (Ю. Смолич):

а) складнопідрядне речення з підрядним мети; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним часу;
г) складнопідрядне речення з підрядним допустовим.

790. Визначте тип речення *Невесело на світі жити, коли нема кого любить* (Т. Шевченко):

а) складнопідрядне речення з підрядним часу; б) складнопідрядне речення з підрядним умови; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії;
г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

791. Визначте тип речення *Здоровенний дуб розлягся, розширився кострубатим гіллям, так що аж темно під ним* (М. Коцюбинський):

а) складнопідрядне речення з підрядним часу; б) складнопідрядне речення з підрядним наслідковим; в) складнопідрядне речення з підрядним способу дії;
г) складнопідрядне речення з підрядним місця.

792. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною місця:

а) І зацвітуть червоні маки на тих столочених полях, де люди, вбиті в час атаки, довіку житимуть в піснях (Л. Дмитерко); б) Хилилися густі лози, звідкіль вітер віє (В. Сосюра); в) Врешті – хіба я знаю, де кінчається власне життя, а чуже починається (М. Коцюбинський); г) Справжня любов народжується тільки в серці, яке пережило турботу про долю іншої людини (В. Сухомлинський).

793. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядним означальним:

а) На світі той наймудріший, хто найдужче любить життя (В. Симоненко);
б) На сухому пагорбі, по той бік річища, маячило село, майже зо всіх боків

обступлене тихим, оранжевим, як небо, паводком (*Г. Тютюнник*); в) Дочка моя працює в цегельні, так вона брала у вас ту книжечку й читала вдома уголос... (*В. Собко*); г) А на тому місці, де стояла тінь, іскрило сонце широкою плямою (*Панас Мирний*).

794. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядним займенниково-співвідносним:

а) Далеко попереду чорнів ліс, обперезаний знизу сивим пругом приметеного чагарника (*Г. Тютюнник*); б) Не смерті я боюсь, а темноти, в якій не можеш сам себе знайти (*Д. Павличко*); в) Який батько, такий син, яка хата, такий тин (*Нар. тв.*); г) Щоб спізнати людину, треба полюбити її (*Л. Фейєрбах*).

795. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядним умови:

а) А ще люблю, коли з лісу несподівано вигулькне хатина... (*М. Стельмах*); б) Коли ж ти мрієш добре, працюєш добре теж (*М. Бажан*); в) Коли ідеш ранковим полем, там грають бризки від роси (*В. Сосюра*); г) Благословенна будь же ти, хвилино, коли почула я дитячий крик (*Л. Костенко*).

796. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядним причини:

а) Живи заради того, за що варто вмерти (*В. Черняк*); б) Ніщо так легко не засвоюється пам'яттю, як думка, відлита в афоризм (*В. Канівець*); в) Не винна ти, що я не маю долі (*Леся Українка*); г) Пам'ятай про смерть, адже вона завжди про тебе пам'ятає (*А. Коваль*).

797. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною часу:

а) Усі з нетерпінням чекали, коли зацвітуть яблуні (*З журн.*); б) Чудовими уроками сприймань і відчуттів були наші подорожі до лісу, коли осінь розкриває свою багату палітру (*В. Сухомлинський*); в) Коли вже й справді світ почавсь од слова, то слово те було єдине – “брат” (*Б. Олійник*); г) Це саме та мить, коли громадянське сумління дає тобі право сказати: “Я – творець” (*М. Подолян*).

798. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною місця:

а) Куди ми йдемо, я сам не знаю (*М. Коцюбинський*); б) Я піду, куди веде мене доля, і буду до кінця життя дбати про твоє добро! (*І. Франко*); в) У чималій хоромині, куди завів княжич Олег Славуту з його супутниками, було людно (*В. Малик*); г) Гнат не знає, де подіти радості (*У. Самчук*).

799. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною часу:

а) Поснули пізно, коли по всій Троянівці співали перші півні (*Григорій Тютюнник*); б) Зайде сонце – Катерина по садочку ходить... (*Т. Шевченко*); в) І от настав день, коли Данило востаннє обходить розсадник (*Григорій Тютюнник*); г) Коли назвався грибом, то лізь у кошик (*Нар. тв.*).

800. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною причини:
а) Грицько вже стулив рота: вода вже сягала йому до очей (*В. Грінченко*);
б) Для того, щоб стать щасливим, треба мріяти завжди (*М. Сом*); в) Аби чоловіка розпізнати, треба його за серце взяти (*Нар. тв.*); г) Але через те, що в них була тільки латка землі, ніхто довго не слав старостів (*М. Стельмах*).

801. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною наслідку:
а) Продержало з тиждень морозом – земля залякла, як кістка (*Панас Мирний*); б) І я пішов, бо я ішов до тебе, бо ти мені світила, як зоря (*Л. Костенко*); в) Сніг ледве прикривав землю, так що й деревину з лісу вивозили на колесах (*Панас Мирний*); г) Він співав так, що аж шибки двигтіли (*В. Козуб*).

802. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною з'ясувальною частиною:

а) Всесвітові, як твердять учені, приблизно 20 мільярдів років (*М. Подолян*); б) Чи будем вік себе картати? Але за віщо, Боже мій! За те, що серце калатати посміло в ніжності німій?! (*Л. Костенко*); в) І мабуть, не одному з нас подумалось в ті дні, яким великим може бути внесок письменника у духовне життя нації (*О. Гончар*); г) Знаю: друзі-брати ждуть мене у безмежному світі (*М. Нагнибіда*).

803. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною умови:

а) І лиш душі меланхолійний погляд провидить все, коли годинник б'є (*І. Жиленко*); б) Коли ж відцвіту я у цьому терновому світі, коли ж відгорю у колючих тернових словах – із лугу хай прийде калина з похиленим віттям, хай прийде калина і стане мені в головах (*Є. Гуцало*); в) Коли потяг у даль загуркоче, пригадаються знову мені дзвін гітари у місячні ночі, поцілунки й жоржини сумні... (*В. Сосюра*); г) Коли хліб на возі, то нема біди в дорозі (*Нар. тв.*).

804. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною часу:

а) Коли народ усім своїм життям Присягся діло праве боронити, – Його ніколи не розбить громам І жодним океанам не залити! (*М. Рильський*) б) Як побачу рідну хату – Завеснію, наче цвіт... (*А. Демиденко*); в) Оця реальна мить вже завтра буде спомином, а післязавтра – казкою казок (*Л. Костенко*); г) Знов, як бувало, до столу Кличе, лиш в хату зайду... (*Д. Луценко*).

805. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною допустовою частиною:

а) І доти всі діти живуть по світах молодими, Допоки чекають, допоки живі матері (*С. Пушик*); б) Ніхто до тебе не озветься, хоч би й покликкала кого (*Л. Костенко*); в) Сатирик, як і мінер, помиляється раз у житті: коли обирає жанр (*А. Крижанівський*); г) Ще в дитинстві я ходив у трави, В гомінливі трепетні ліси, Де дуби мовчали величаво У краплинках ранньої роси (*В. Симоненко*).

806. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною допустовою частиною:
а) Якби мені ти стала за дружину, яка б то радість увійшла в мій дім! (*Л. Костенко*); б) Уночі подув такий степовий надлиманський вітер, що захилиталися навіть скирти (*М. Вінграновський*); в) Щоліта дітям ягодами годить, Хоча вони й не дякують за те (*М. Луків*); г) Тепер я вірю в те, що дикі звірі його музики слухали! (*Леся Українка*).

807. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною означальною частиною:
а) Бачив я у чужій стороні Чорнобривці із рідного краю, Що насіяла ти навесні (*М. Сингаївський*); б) Як не полюбиш, в мене вистачає на двох любові. Якось проживем (*Л. Костенко*); в) Дід говорить, що так співають лебедині крила (*М. Стельмах*); г) Вже бачу: хмарою куриться шляхів нестямних курява (*О. Гончар*).

808. У якому варіанті є складнопідрядне займенниково-співвідносне речення?

а) Питаєш ти, що бачу я в просторі (*Леся Українка*); б) Що відлюбилося, Те не полюбиться, – Лебедем білим час одлетів (*С. Пушик*); в) Він припав до землі, що плакала ранковою сльозою... (*М. Стельмах*); г) Поляна була давно колись уся вимощена кам'яними плитами, котрі тепер поросли м'яким руном моху та корчами чепіргатої папороті (*І. Франко*).

809. У якому варіанті є складнопідрядне з'ясувальне речення?

а) Говорить бандура про те, що жива еси і житимеш вічно в лунких солов'їних бурях (*І. Жиленко*); б) Дивлюсь: і в церкву старістю пішла дорогою кружною через гору (*Л. Костенко*); в) Сам Бог не хоче, щоб ми були разом (*У. Самчук*); г) Скільки не літай, а доведеться на землю падати (*Нар. тв.*).

810. У якому варіанті є складнопідрядне порівняльне речення?

а) І в тому всьому є спокійна сталість, мов за віки нічого тут не сталося (*І. Жиленко*); б) Під байдаркою ламається крига й наче тоне в глибині моря (*М. Трублаїні*); в) Між горами старий Дніпро, неначе в молоці дитина, красується, любить на всю Україну (*Т. Шевченко*); г) Люди як люди. У кожного своя біда (*О. Довженко*).

811. У якому варіанті немає складнопідрядного порівняльного речення?

а) Голова без розуму як ліхтар без свічки (*Нар. тв.*); б) І дика груша в білому цвітінні на ціле поле світить, як ліхтар (*Л. Костенко*); в) А дзвіночок все веселіше й веселіше заливається, співає, немов розгоряється веселе полум'я (*Ю. Збанацький*); г) Спалахнув день синім-синім спектром, Сині вітри шугають, мов шуліки (*Г. Кириченко*).

812. У якому варіанті є складнопідрядне займенниково-співвідносне речення?

а) Заговорив у сутінках годинник про те, як час проходить крізь людину і там, за нею, – вічністю стає (*І. Жиленко*); б) А в хліві дрімають ситі гуси, Котрих завтра віддадуть під ніж (*М. Луків*); в) Благословенно ж буде лono, яке приймає стиглий плід, щоб через смерті перепону в життя новий прокласти слід... (*Л. Мосендз*); г) Ясени, ясени, наді мною шумлять ваші крони, І, неначе літа, жовте листя за вітром зліта (*М. Ткач*).

813. У якому варіанті є складнопідрядне займенниково-співвідносне речення?

а) Той, хто по-справжньому любить Батьківщину, – в усіх відношеннях справжня людина (*В. Сухомлинський*); б) Здається, ніби прямо з каменя виростають квіти... (*М. Подолян*); в) Душа моя розкрита для чужого горя, як квітка для роси (*М. Коцюбинський*); г) У чорний шовк старанно загорнула груди і спілість свого лона, щоб перейти холодно крізь життя, не знаючи ні болю родження, ні сліз, в яких живуть пісні (*Б. Бойчук*).

814. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною допустовою частиною:

а) Як будеш, земле, ти щасливою, то буду в щасті жить і я (*П. Сингаївський*); б) Час стирає сходинок буднів, але він не владний над висотами подвигів (*М. Подолян*); в) Хоч нашу правду не здолать нікому, за неї стій грудьми, на повен зріст (*П. Ребро*); г) Оскільки люди нерівноцінні, то їх правди нерівноправні (*А. Коваль*).

815. Знайдіть складнопідрядне речення мети:

а) В ім'я майбутнього ми не можемо, не маємо права забувати минулого (*М. Подолян*); б) Прагнучи пізнати безконечне, наука сама кінця не має (*Д. Менделєєв*); в) Щоб прийшло на землю сподіване щастя, треба великої праці (*М. Коцюбинський*); г) Як учитель і вихователь я прагнув до того, щоб перекласти в юні серця моральні цінності, створені і завойовані людством протягом багатьох століть (*В. Сухомлинський*).

816. Знайдіть складне речення з підрядною наслідковою частиною:

а) Нам ніколи не було легко й просто – тим більше навчилися ми цінувати все досягнуте (*В. Коротич*); б) Заспіваю чи заграю – з гір покотиться луна (*М. Ткач*); в) Шуміти тобі, кучерявий прибузький лісе, такими чарівними голосами й підголосками, що серце болісне завмиратиме від насолоди (*В. Бабляк*); г) Смереки тісно збились в купу, так що трудно було пролазити між шершавими пнями (*М. Коцюбинський*).

817. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною з'ясувальною частиною:

а) Пам'ятається досі мені: квітла радість у хаті святкова... (*В. Забаштанський*); б) Киріяк спостеріг: жорстокі люди бояться жорстокості

і відступають перед нею (*М. Івасюк*); в) У щастя людського два рівних є крила: троянди й виноград, красиве і корисне (*М. Рильський*); г) Виноград любить, щоб коло нього ходити (*М. Коцюбинський*).

818. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною способу дії і ступеня:

а) Я п'ю шовковість самоти, як ніч співає заходу останню червіль (*Н. Лівницька-Холодна*); б) Серця не змушиш битися, як це тобі заманеться (*У. Самчук*); в) І намисто сипалось під ноги, ніби кров змерзала на льоту (*І. Драч*); г) Чайка скигле літаючи, мов за дітьми плаче (*Т. Шевченко*).

819. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною способу дії і ступеня:

а) Залізний бовт з брязкотом ударив у віконницю, аж луна пішла під високою стелею (*М. Коцюбинський*); б) Говорять, що матері сльози гарячі і тверде, міцнее каміння проймають (*Леся Українка*); в) Знесилено яблуні опустили гілки з повними пригорщами яблук і заклакли в мовчазній молитві до вітру... (*В. Винничук*); г) Щодня ту ніч, як смерть, перепливаю, Життя, як промінь сонячний, ловлю (*Л. Костенко*).

820. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядною частиною способу дії і ступеня:

а) Одного ранку, коли тільки зазоріло на сході, а хащі виноградників ще темніли у сивих росах, вибрела з тих виноградних джунглів... вона (*О. Гончар*); б) ...Неля всміхалась йому веселою своєю посмішкою, і той усміх безжурний таким болем нестерпним відгукнувся в ньому, що Василь аж застогнав (*А. Дімаров*); в) Вигострю, виточу зброю іскристу, скільки достане снаги мені й хисту (*Леся Українка*); г) За татарським бродом із сивого жита, з червоного маку народжується місяць, і коло козацької могили, як повір'я, висікається старий вітряк (*М. Стельмах*).

821. У якому реченні “**що**” виступає сполучником?

а) Якими я скажу тобі словами, що ти в мені повік не одболиш?.. (*Л. Костенко*); б) Не іти, не вітатися, що в красі – не любить, жити й начеб не знатись – то навіщо ж і жить? (*П. Усенко*); в) Не відкладай на завтра того, що маєш виконати сьогодні (*Нар. тв.*); г) Я уявляю собі дитячі роки як школу мислення, а вчителя – як людину, що дбайливо формує організм і духовний світ своїх вихованців (*В. Сухомлинський*).

822. У якому реченні “**що**” виступає сполучним словом?

а) Це ще не сльози – це квітуча вишенька, що на світанку струшує росу (*Л. Костенко*); б) Мені розповіли, що того літа в сусідньому селі під час грози блискавка підпалила хату, на якій багато років жили лелеки (*Василь*

Земляк); б) Як це сталось, далека, що я Своє щастя розбив, як дитина... (В. Сосюра); г) Так було тихо, що мені соромно стало калатання власного серця (М. Коцюбинський).

823. У якому реченні “**як**” виступає сполучним словом?

а) Все збільшилось, згострішало від миті, Як випростили небо кораблі... (М. Вінграновський); б) Він знав, як повернути її, як виправити свої помилки (Г. Чендей); в) І в цьому полі, синьому, як льон, судилося тобі самому бути... (В. Стус); г) ... Спливло життя, як листя за водою (Л. Костенко).

824. У якому реченні “**як**” виступає сполучним словом?

а) Як тільки бричка вкотилась на широкий зелений двір – закувала зозуля (М. Коцюбинський); б) Моєму серцю снишся ти, як морю сняться урагани (Л. Костенко); в) Ви знаєте, як липа шелестить У місячні весняні ночі?.. (П. Тичина); г) Сяяла черешня над горою, Зблискувала цвітом, як алмаз (Д. Павличко).

825. У якому реченні “**коли**” виступає сполучним словом?

а) Не потурай, коли дороги твої – у соромі і злі (В. Стус); б) Благословенна та ясна година, коли дитя читає “Кобзаря” (Д. Павличко); в) Не образиш і ворога свого, коли хоч трохи спроможешся себе пізнати... (Г. Сковорода); г) Коли міняються епохи, не можеш ти незмінним бути (В. Сосюра).

826. У якому реченні “**коли**” виступає сполучником?

а) Благословен той день і час, коли прослалась килимами земля, яку сходив Тарас малими босими ногами... (М. Рильський); б) Прекрасна мить, коли людина птицею стає! (В. Сосюра); в) Він опинився в ситуації, коли треба було зробити вибір (З газ.); г) Коли він повертатиметься додому, йому дорогою трапиться цікава, рухлива тінь од ліхтаря, похитуваного вітром (Ю. Яновський).

Складнопідрядне речення з кількома підрядними

827. Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами поділяють на такі види:

а) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю та складнопідрядні речення із супідрядним зв'язком; б) складнопідрядні речення із супідрядністю, послідовною підрядністю і підрядністю змішаного (комбінованого) типу; в) складнопідрядні речення з однорідною й неоднорідною супідрядністю; г) ланцюжкова, радіальна та комбінована підрядність.

828. У складнопідрядних реченнях із супідрядним зв'язком:

а) дві або більше підрядні частини підпорядковуються безпосередньо головній частині в цілому чи окремому її компоненту; б) перша підрядна частина залежить від головної частини, а кожна наступна підрядна підпорядковується попередній і водночас виступає головною до наступної підрядної (речення утворюють ланцюг); в) усі підрядні частини залежать від одного члена речення в головній частині (чи від головної частини в цілому) і відповідають на одне і те ж питання; г) підрядні частини відповідають на різні питання (належать до різних видів підрядних частин) або ж залежать від різних компонентів головної частини.

829. У складнопідрядних реченнях із послідовною підрядністю:

а) усі підрядні частини залежать від одного члена речення в головній частині (чи від головної частини в цілому) і відповідають на одне й те ж питання; б) перша підрядна частина залежить від головної частини, а кожна наступна підрядна підпорядковується попередній і водночас виступає головною до наступної підрядної (речення утворюють ланцюг); в) дві або більше підрядні частини підпорядковуються безпосередньо головній частині в цілому чи окремому її компоненту; г) підрядні частини відповідають на різні питання (належать до різних видів підрядних частин) або ж залежать від різних членів речення головної частини.

830. У складнопідрядних реченнях змішаного (комбінованого) типу:

а) перша підрядна частина залежить від головної частини, а кожна наступна підрядна підпорядковується попередній і водночас виступає головною до наступної підрядної (речення утворюють ланцюг); б) дві або більше підрядні частини підпорядковуються безпосередньо головній частині в цілому чи окремому її компоненту; в) усі підрядні частини залежать від одного члена речення в головній частині (чи від головної частини в цілому) і відповідають на одне і те ж питання; г) поєднуються різні види підрядності – послідовна підрядність й супідрядність.

831. Супідрядність поділяється на такі види:

а) однорідна супідрядність, неоднорідна супідрядність та змішана

супідрядність; б) однорідна супідрядність і неоднорідна супідрядність; в) ланцюжкова та радіальна супідрядність; г) однорідна супідрядність, неоднорідна супідрядність та послідовна супідрядність.

832. У складнопідрядних реченнях з однорідною супідрядністю:

а) дві або більше підрядні частини підпорядковуються безпосередньо головній частині в цілому чи окремому її компоненту й відповідають на різні питання; б) перша підрядна частина залежить від головної частини, а кожна наступна підрядна підпорядковується попередній і водночас виступає головною до наступної підрядної (речення утворюють ланцюг); в) усі підрядні частини залежать від одного члена речення в головній частині чи від головної частини в цілому і відповідають на одне і те ж питання; г) підрядні частини відповідають на різні питання (належать до різних видів підрядних частин) або ж залежать від різних компонентів головної частини.

833. У складнопідрядних реченнях з неоднорідною супідрядністю:

а) дві або більше підрядні частини підпорядковуються безпосередньо головній частині в цілому чи окремому її компоненту та відповідають на одне й те ж питання; б) перша підрядна частина залежить від головної частини, а кожна наступна підрядна підпорядковується попередній і водночас виступає головною до наступної підрядної (речення утворюють ланцюг); в) усі підрядні частини залежать від того ж члена речення в головній частині (чи від головної частини в цілому) і відповідають на одне і те ж питання; г) підрядні частини відповідають на різні питання або ж залежать від різних членів головної частини.

834. Неоднорідна супідрядність буває:

а) сурядна одночленна та підрядна різночленна; б) сурядна та підрядна; в) одночленна та різночленна; г) одночленна, двочленна та тричленна.

835. Неоднорідна одночленна супідрядність – це такий тип підрядного зв'язку, за якого:

а) тільки однакові за значенням підрядні частини пояснюють усю головну частину або одне й те ж слово головної частини; б) різні за значенням підрядні частини пояснюють усю головну частину або одне й те ж слово головної частини; в) підрядні частини пояснюють різні члени головної частини; г) тільки однакові за значенням підрядні частини пояснюють різні члени головної частини.

836. Неоднорідна різночленна супідрядність – це такий тип підрядного зв'язку, за якого:

а) тільки однакові за значенням підрядні частини пояснюють усю головну частину або одне й те ж слово головної частини; б) різні за значенням підрядні частини пояснюють усю головну частину або одне й те ж слово головної частини; в) підрядні частини пояснюють різні члени головної частини.

частини; г) тільки однакові за значенням підрядні частини пояснюють різні члени головної частини.

837. Визначте тип речення *І був поет такий, що бачив Усе, що вкрито нині сном, Як Конашевич-Сагайдачний Стояв на смерть під Хотином* (С. Пушук):

а) просте ускладнене; б) складнопірядне з трьома підрядними; в) складне безсполучникове; г) складнопірядне з двома підрядними.

838. Визначте тип речення *Не можуть вести за собою ті, що не мають ніяких внутрішніх даних на те, щоб самих себе повести* (В. Липинський):

а) просте ускладнене; б) складне безсполучникове; в) складнопірядне з двома підрядними; г) складносурядне.

839. Визначте тип речення *Чи може людина бути щаслива, якщо життя її перетвориться в бездушне споживання радощів, якщо вона не знає, який важкий, тернистий шлях веде до джерел цього потоку радощів?..* (В. Сухомлинський):

а) складнопірядне речення з неоднорідною і однорідною супірядністю; б) складнопірядне речення з послідовною підрядністю; в) складнопірядне речення з однорідною супірядністю і послідовною підрядністю; г) складнопірядне речення з однорідною супірядністю.

840. Визначте тип речення *Ті, хто займається наукою, повинні дивитися на знання, як на довірену скарбницю, що становить власність всього народу* (К. Тімірязєв):

а) складнопірядне речення з однорідною і неоднорідною супірядністю; б) складнопірядне речення з неоднорідною супірядністю і послідовною підрядністю; в) складнопірядне речення з неоднорідною супірядністю; г) складнопірядне речення з однорідною супірядністю і послідовною підрядністю.

841. Визначте тип речення *А щоб ватра не гасла, то потрібен той, хто догляне її* (С. Пушук):

а) складнопірядне речення з різночленною неоднорідною супірядністю; б) складнопірядне речення з неоднорідною супірядністю і послідовною підрядністю; в) складнопірядне речення з однорідною неоднорідною супірядністю; г) складнопірядне речення з однорідною супірядністю.

842. Визначте тип речення *Коли Дорош з'їжджав із гори, йому довелося трохи притримати Ластівку, щоб дати дорогу пастушкам* (Григорій Тютюнник):

а) складнопірядне речення з різночленною неоднорідною супірядністю; б) складнопірядне речення з неоднорідною супірядністю і послідовною

підрядністю; в) складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю; г) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю.

843. Визначте тип речення ***Ваше місце, де сидите, ваша кімната, що нагадує маленьку гостинну станцію десь у степах, цього разу сповнені світанкового трепету, плинної сутіні*** (А. Любченко):

а) складнопідрядне речення з різночленною неоднорідною супідрядністю; б) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю; в) складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю; г) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю.

844. Визначте тип речення ***Вони перелетять у ту країну, де небо ще синіє, як весняне, де виноград в долині зеленіє, де грає сонця проміння кохане*** (Леся Українка):

а) складнопідрядне речення з різночленною неоднорідною супідрядністю; б) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю; в) складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю; г) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю.

845. Визначте тип речення ***На розтоці, де закінчувалися землі його села, зачорнів старий хрест, поставлений ще в двадцятому році, коли тиф перетягував людське життя на кладовище*** (М. Стельмах):

а) складнопідрядне речення з різночленною неоднорідною супідрядністю; б) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю; в) складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю; г) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю.

846. Визначте тип речення ***І коли поблизу нема автоінспектора, намагаюся проскочити під цим суворим знаком, хоч це може спричинитися до великих неприємностей*** (В. Кисельов):

а) складнопідрядне речення з різночленною неоднорідною супідрядністю; б) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю; в) складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю; г) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю.

847. Знайдіть складнопідрядне речення з кількома підрядними:

а) Тиша – це мова, якою говорив до людини Бог (Б.-І. Антонич); б) Треба слову радощів додати, щоб уміло душу звеселити (М. Сингаївський); в) Вільно й гучно залунав голос, так що слова його почули навіть ті, хто стояв понад берегом (Н. Рибак); г) Якщо ви вдало виберете справу і вкладете в неї душу, то щастя саме відшукає вас (К. Ушинський).

848. Знайдіть складнопідрядне речення з кількома підрядними:

а) Якщо він (розум) не буде мати хорошого, чим він міг би зайнятися, він звертається до поганого (Г. Сковорода); б) Хоча вже не весна, але марево ще

й зараз по-весняному щедро затоплює степові простори, тече, струмує всюди (*О. Гончар*); в) Письменник, коли він щось пише, повинен почувати себе вповні на висоті найвищого політичного діяча, а не учня чи прикажчика (*О. Довженко*); г) Якщо люди говорять погане про твоїх дітей, вони говорять погане про тебе (*В. Сухомлинський*).

849. Знайдіть складнопідрядне речення з кількома підрядними:

а) Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати (*М. Рильський*); б) Поки жива мова в устах народу, до того часу живий і народ (*К. Ушинський*); в) Національна мова – це здобуток культури, духовної діяльності певного народу, а водночас і всього людства, бо кожна мова доповнює іншу (*Г. Нудьга*); г) Я син народу, що вгору йде, хоч був запертий в льох (*І. Франко*).

850. Знайдіть складнопідрядне речення з послідовною підрядністю:

а) Коли Ньюра прийшла до нього в майстерню, він, наче вперше, здивувався: яка ж вона молода (*Є. Гуцало*); б) Думою тугу розвію, щоб був я завжди такий, яким мене мати вродила і благословила в світи (*В. Стус*); в) Коли б усі одурені прозріли, коли б усі убиті ожили, то небо, від прокльонів посіріле, напевно, репнуло б від сорому й хули (*В. Симоненко*); г) На черешні, що зрубана й спалена давно, малий хлопчик до стовбура прихилив чоло (*І. Малкович*).

851. Знайдіть складнопідрядне речення з послідовною підрядністю:

а) І хоч ти не сказала нічого, Бо не слухала вітрових слів, Він, забувши солодку знемогу, Розганяти хмарки полетів (*В. Симоненко*); б) І летіти б до країн веселих, І згадать таке, що не згадать (*П. Вольвач*); в) Коли б був я вітром буйним, я б розгонив чорні хмари, щоб від хмар не слались тіні, щоб сміялось завжди сонце (*Олександр Олесь*); г) Коли б не ліс, не знали б ми про те, що є фіалка й пролісок на світі, як у маю конвалія цвіте – найкраща, найніжніша поміж квітів (*М. Познанська*).

852. Знайдіть складнопідрядне речення із супідрядним зв'язком:

а) Чи, може, в цім калейдоскопі літ, де все нещадно звичне і щоденне, ти просто мені дивишся услід і трохи любиш сни свої про мене? (*Л. Костенко*); б) Життя карає неодмінно за кожен гріх, за хибний крок, поки збагнеш, що не година, а все життя – один урок (*В. Черепков*); в) Якщо ви хочете, щоб життя вам усміхалось, спершу подаруйте йому свій гарний настрій (*Б. Спіноза*); г) І я не чув, як жайвір в небі тане, кого остерігає з висоти (*В. Симоненко*).

853. Знайдіть складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю:

а) Люди часто, коли достоту не знають, як було насправді, вигадують свою історію, свою легенду (*Василь Земляк*); б) Страшні слова, коли вони мовчать, коли вони зненацька причаїлись... (*Л. Костенко*); в) А посеред цього болота є плесо, де вода така темна, ніби на чорному камені настояна...

(*М. Стельмах*); г) Коли я був хлопчиком на Десні, мені хотілось, щоб дикі птиці сідали мені на голову і на плечі не тільки в снах (*О. Довженко*).

854. Знайдіть речення з однорідною супідрядністю:

а) Благословен, чий пісні Прихід наближають весні, Хто голови в журбі не хилить, Як грози крешуть навісні (*О. Підсуха*); б) М'який порох під ногами, довгі зелені травинки, які ніяким чином не можна було висмикнути з землі, гаряче-гаряче світло, що сипалося згори, – все це і бентежило кожного, і наповняло душу веселощами (*О. Ольжич*); в) Лікарю, допоки рухові тривати, Не вгамує нам сердець ніякий бром, Бо людину цю лиш нам оперувати – Все одно чи скальпелем, а чи пером (*В. Забаштанський*); г) Як тільки смеркне і чорне небо щільно укріє землю, далекий обрій враз розцвітає червоним саявом (*М. Коцюбинський*).

855. Знайдіть складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю:

а) Вже скоро день, що їм іти до шлюбу, мене ж пече всередині, пече! (*Л. Костенко*); б) Ми працю любимо, що в творчість перейшла, і музику палку, що ніжно серце тисне (*М. Рильський*); в) Я люблю, щоб сонце гріло, щоб гукали скрізь громи, щоб нове життя будило рух і гомін між людьми (*П. Грабовський*); г) Тихо розмовляли, наказували, як бути з хлібом, що треба продати, що купити, чим засіяти пари і що сіяти по озимині (*С. Скляренко*).

856. Знайдіть складнопідрядне речення з одночленною неоднорідною супідрядністю:

а) Розміє дощ той нетривкий посуд, в який тебе природою відлито, яким тебе одділено од світу, і перелле в холодний білий сум просторів... (*І. Жиленко*); б) Щоб бути гідним продовжувачем справедливої справи батьків, дідів і прадідів, треба насамперед знати свою батьківщину, той край, у якому ти народився і виріс (*І. Павлов*); в) А там, де камінь брилами тісниться, куди сто літ не залітала птиця, де навіть дикі терни й будяки не сміють виростати між урвищ і каміння, квітка та всьому наперекір там зацвіла і золотим промінням саянула з диких скель і чорних гір (*Л. Забашта*); г) Як би ми з тобою не говорили, все рівно не зрозуміли б один одного, бо говоримо на різних мовах (*Г. Тютюнник*).

857. Знайдіть складнопідрядне речення з різночленною неоднорідною супідрядністю:

а) Я жив би двічі і помер би двічі, якби було нам два життя дано, Щоб ворогові глянути у вічі, Не зганьбленим зберігши знамено (*М. Бажан*); б) Хоч людей довкола так багато, Та ніхто з них кроку не зупинить, Якщо кинути в рухливий натовп Найгостріше слово – Україна (*О. Теліга*); в) Хоч злітай увесь світ вздовж і впоперек, то ніде таки нема так добре, як у себе вдома (*Т. Бордуляк*); г) Річ у тім, що до покою Фатьми треба було йти коридорчиком мимо дверей жінчиної спальні – це раз (*Г. Хоткевич*).

858. Знайдіть складнопідрядне речення з підрядністю змішаного типу (комбінованою):

а) У світі злому і холодному, де щастя зіткане з прощань, чи ми пробачим одне одному цю несподівану печаль (*Л. Костенко*); б) Між людьми зробилося так тихо, що було виразно чути, як тяжко і гнівно дихає розлючена тварина своїми могутніми легенями-міхами і як скрадливо, з перервами, дихає людина (*Григорій Тютюнник*); в) Вона догадалась, що її свекруха недобра і що під її солодкими словами ховається гіркий полин (*І. Нечуй-Левицький*); г) Ваше місце, де сидите, ваша кімната, що нагадує маленьку гостинну станцію десь у степах, цього разу сповнені світанкового трепету, плинної сутіні (*А. Любченко*).

859. Визначте тип складнопідрядного речення *Добре знати зимою, що знов навесні ти побачиш обличчя трав, які повмирали під саваном білих снігів* (*Є. Гуцало*):

а) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, з підрядним з'ясувальним і підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним наслідковим і підрядним місця; в) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; г) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним з'ясувальним і підрядним означальним.

860. Визначте тип складнопідрядного речення *Відкрий для мене своє щире серце, коли цвістиме в сутінках жасмин, коли вуста до вуст торкнуться вперше, коли солодким зробиться полин...* (*В. Стус*):

а) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, з підрядними часу; б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядними умови; в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядними часу; г) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядними умови.

861. Визначте тип складнопідрядного речення *Хто соромиться визнати недоліки свої, той з часом безсоромно виправдовуватиме своє невігластво, яке є найбільшою вадою* (*Г. Сковорода*):

а) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; г) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним наслідковим і підрядним означальним.

862. Визначте тип речення *Тепер вона іншими очима подивилась на сторожа, на школу, на дзвона, що нарешті знайшов своє місце, і навіть на соняшники, які розкішними золотими решетами пересівали сонячне проміння* (М. Стельмах):

а) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, з підрядними означальними; б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним наслідковим і підрядним з'ясувальним; в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядними означальними; г) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядним з'ясувальним і підрядним означальним.

863. Визначте тип речення *Хто не бачив порогів, хто не переправлявся через них, той ніколи не зможе уявити всього постраху і всього жаху, котрим обдає Дніпро навіть найсміливішого хлопця на ньому* (Д. Яворницький):

а) складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, з підрядними займенниково-співвідносними; б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядним означальним; г) складнопідрядне речення з підрядністю змішаного типу (комбінованою), з підрядними займенниково-співвідносними й підрядним означальним.

864. Визначте тип речення *Треба розуміти, що мова тільки та невичерпно багата й гарна, яка виплекана твоїм рідним народом, яка живиться із народних джерел, що ніколи не замулюються* (П. Панч):

а) складнопідрядне речення з підрядністю змішаного типу (з підрядними означальними й підрядним з'ясувальним); б) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним з'ясувальним і підрядними означальними; в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядними означальними; г) складнопідрядне речення з послідовною підрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядними означальними.

865. Визначте тип речення *Коли згори дивитися на Зарваницю, то видно, що вона з трьох боків оперезана рікою Стрипою, ніби ріка зарвала шмат землі і стала природним захисником для жителів від нападів ворогів* (П. Бубній):

а) складнопідрядне речення з підрядністю змішаного типу (з підрядними часу, з'ясувальним та способу дії); б) складнопідрядне речення з підрядністю змішаного типу (з підрядними умови, з'ясувальним та порівняльним); в) складнопідрядне речення з неоднорідною супідрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядними означальними; г) складнопідрядне

речення з послідовною підрядністю, з підрядним займенниково-співвідносним і підрядними означальними.

Складне безсполучникове речення

866. Складне безсполучникове речення – це речення, у якому:

а) предикативні частини об'єднуються в одне синтаксичне й семантичне ціле, як правило, не за допомогою сполучників чи сполучних слів, а насамперед інтонаційно; б) предикативні частини об'єднуються в одне синтаксичне й семантичне ціле не за допомогою сполучників чи сполучних слів, а насамперед інтонацією; в) тільки рівноправні предикативні частини об'єднуються в одне синтаксичне й семантичне ціле не за допомогою сполучників чи сполучних слів, а насамперед інтонаційно; г) тільки нерівноправні предикативні частини об'єднуються в одне синтаксичне й семантичне ціле не за допомогою сполучників чи сполучних слів, а насамперед інтонаційно.

867. Засобами поєднання частин безсполучникового речення є:

а) тільки перелічувальна інтонація, співвідношення видо-часових форм дієслів-присудків, семантичний зв'язок і порядок розташування предикативних частин, паралелізм синтаксичної структури поєднаних частин, лексичні засоби; б) інтонація, сполучні слова, співвідношення видо-часових форм дієслів-присудків, семантичний зв'язок і порядок розташування предикативних частин, паралелізм синтаксичної структури поєднаних частин, лексичні засоби; в) інтонація, співвідношення видо-часових форм дієслів-присудків, семантичний зв'язок і порядок розташування предикативних частин, паралелізм синтаксичної структури поєднаних частин, лексичні засоби; г) інтонація, сполучники та сполучні слова, співвідношення видо-часових форм дієслів-присудків, семантичний зв'язок і порядок розташування предикативних частин, паралелізм синтаксичної структури поєднаних частин, лексичні засоби.

868. Розрізняють такі види інтонації, за допомогою якої поєднуються частини безсполучникового речення:

а) перелічувальна, протиставна, зумовленості, пояснювальна; б) перелічувальна, протиставна, зіставна, зумовленості, пояснювальна, причинова; в) перелічувальна, протиставна, зумовленості, пояснювальна, часова; г) перелічувальна, протиставна, зумовленості, пояснювальна, наслідкова.

869. За характером відношень між предикативними частинами розрізняють такі види безсполучникових речень:

а) безсполучникові складні речення з однотипними частинами й

безсполучникові складні речення однорідного складу; б) безсполучникові складні речення з однотипними (однорідними) частинами і безсполучникові складні речення з різнотипними (неоднорідними) частинами; в) безсполучникові складні речення з різнотипними частинами та безсполучникові складні речення неоднотипного складу; г) безсполучникові складні речення зі значенням послідовності подій, одночасності подій, зіставно-протиставними відношеннями.

870. Безсполучникові складні речення з однотипними частинами – це такі речення, у яких:

а) предикативні частини є незалежними, семантично скоординованими, співвідносними з частинами складносурядного речення й поєднуються в єдине ціле за допомогою перелічувальної та протиставної інтонації; б) предикативні частини є залежними, семантично скоординованими, співвідносними з частинами складнопідрядного речення й поєднуються в єдине ціле за допомогою перелічувальної та протиставної інтонації; в) предикативні частини є незалежними, семантично скоординованими, співвідносними з частинами складносурядного речення, завжди мають відкриту структуру й поєднуються в єдине ціле за допомогою перелічувальної та протиставної інтонації; г) предикативні частини є незалежними, семантично скоординованими, співвідносними з частинами складносурядного речення й поєднуються в єдине ціле за допомогою інтонації зумовленості та пояснювальної інтонації.

871. Виділяють такі різновиди безсполучникових складних речень з однотипними (однорідними) частинами:

а) речення з перелічувальними відношеннями й речення із зіставно-протиставними відношеннями; б) речення з перелічувальними, з'ясувальними та зіставно-протиставними відношеннями; в) речення з перелічувальними, зіставно-протиставними та наслідковими відношеннями; г) з'ясувальні, часові, умовні, причинні, наслідкові, порівняльні.

872. Серед складних безсполучникових речень із перелічувальними відношеннями виокремлюють такі підвиди:

а) речення, що означають одночасність, послідовність або протиставлення перелічуваних явищ; б) речення, що означають протиставлення перелічуваних явищ; речення, що виражають часову послідовність дій, явищ; в) з'ясувальні, часові, умовні, причинні, наслідкові, порівняльні; г) речення, що означають одночасність перелічуваних явищ; речення, що виражають часову послідовність дій, явищ.

873. Безсполучникові складні речення з різнотипними (неоднорідними) частинами – це такі речення, у яких:

а) предикативні частини є рівноправними, співвідносними з головною та підрядною частинами складносурядних речень і поєднуються в єдине ціле за

допомогою зумовлювальної та пояснювальної інтонації; б) предикативні частини є нерівноправними, співвідносними з головною та підрядною частинами складнопідрядних речень і поєднуються в єдине ціле за допомогою зумовлювальної та пояснювальної інтонації; в) предикативні частини є незалежними, семантично скоординованими, співвідносними з частинами складносурядного речення і поєднуються в єдине ціле за допомогою перелічувальної та протиставної інтонації; г) предикативні частини є нерівноправними, співвідносними з головною та підрядною частинами складнопідрядних речень і поєднуються в єдине ціле за допомогою перелічувальної та протиставної інтонації.

874. Безсполучникові складні речення з різнотипними (неоднорідними) частинами можуть виражати такі відношення:

а) перелічувальні та зіставно-протиставні; б) об'єкти та суб'єктні; в) підрядні та сурядні г) з'ясувальні, часові, умовні, причинні, наслідкові та порівняльні.

875. У безсполучникових складних реченнях зі з'ясувальними відношеннями:

а) частини виражають суб'єктно-означальні відношення; б) друга частина розкриває, пояснює чи уточнює зміст першої частини; в) частини співвідносні зі складнопідрядними обставинними реченнями; г) частини співвідносні зі складнопідрядними означальними реченнями.

876. У безсполучникових складних реченнях із часовими відношеннями:

а) час дії другої предикативної частини зумовлюється часом дії першої; б) час дії першої предикативної частини зумовлюється часом дії другої; в) час дії головної предикативної частини зумовлюється часом дії підрядної; г) час дії підрядної предикативної частини зумовлюється часом дії головної.

877. У безсполучникових складних реченнях з умовними відношеннями:

а) друга предикативна частина виражає умову, за якої можливе здійснення того, про що йдеться в першій частині; б) головна предикативна частина виражає умову, за якої можливе здійснення того, про що йдеться в підрядній частині; в) перша предикативна частина виражає умову, за якої можливе здійснення того, про що йдеться в другій частині; г) підрядна предикативна частина виражає умову, за якої можливе здійснення того, про що йдеться в головній частині.

878. У безсполучникових складних реченнях із відношеннями причини:

а) перша предикативна частина розкриває причину того, про що йдеться в другій; б) головна предикативна частина розкриває причину того, про що йдеться в підрядній; в) підрядна предикативна частина розкриває причину того, про що йдеться в головній; г) друга предикативна частина розкриває причину того, про що йдеться в першій.

879. У безсполучникових складних реченнях із наслідковими відношеннями:

а) перша предикативна частина означає наслідок дії чи стану, значення яких міститься в другій частині; б) друга предикативна частина означає наслідок дії чи стану, значення яких міститься в першій частині; в) головна предикативна частина означає наслідок дії чи стану, значення яких міститься в підрядній частині; г) підрядна предикативна частина означає наслідок дії чи стану, значення яких міститься в головній частині.

880. У безсполучникових складних реченнях із порівняльними відношеннями:

а) зміст першої предикативної частини порівнюється зі змістом другої; б) зміст головної предикативної частини порівнюється зі змістом підрядної; в) зміст підрядної предикативної частини порівнюється зі змістом головної; г) порівнюється зміст двох рівноправних частин.

881. Які типи безсполучникових речень мають відкриту структуру?

а) безсполучникові речення з перелічувальними відношеннями та безсполучникові речення із зіставно-протиставними відношеннями; б) безсполучникові речення з перелічувальними відношеннями; в) безсполучникові речення тільки з такими типами відношень: з'ясувальні, часові, умовні, причинні, наслідкові, порівняльні; г) безсполучникові речення із зіставно-протиставними відношеннями, а також безсполучникові речення зі з'ясувальними, часовими, умовними, причинними, наслідковими та порівняльними відношеннями.

882. Які типи безсполучникових речень мають закриту структуру?

а) безсполучникові речення з перелічувальними відношеннями та безсполучникові речення із зіставно-протиставними відношеннями; б) безсполучникові речення з перелічувальними відношеннями; в) безсполучникові речення тільки з такими типами відношень: з'ясувальними, часовими, умовними, причинними, наслідковими, порівняльними; г) безсполучникові речення із зіставно-протиставними відношеннями, а також безсполучникові речення зі з'ясувальними, часовими, умовними, причинними, наслідковими та порівняльними відношеннями.

883. Визначте тип складного речення *Виднілася розкішна лісова земля, по ній ніжно-голубою росою розбризувались підсніжники* (М. Стельмах):

а) складносурядне; б) складнопідрядне неускладнене; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

884. Визначте тип складного речення *Колись творилися слова, тепер – аббревіатури* (Л. Костенко):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

885. Визначте тип складного речення *Українська мова для мене – це море, в якому немає дна й берегів і яке настільки багатоманітне й невичерпне, що ніколи не встановити межі при пізнанні її феномена* (В. Шевчук):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

886. Визначте тип складного речення *Виливаючи душу, пам'ятай, що людина – не помийна яма* (Є. Дудар):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

887. Визначте тип складного речення *Липневий день мандрує пішки, казки нашіптує малечі; берези, ніжні босоніжки, задумались про синій вечір* (А. Малишко):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

888. Визначте тип складного речення *Ніщо мене так не вражає і не викликає такого шанобливого захоплення, як дивовижна здатність однієї людини зрозуміти іншу людину* (В. Черняк):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

889. Визначте тип складного речення *Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину* (В. Симоненко):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

890. Визначте тип речення *Найкращі книги стали безсмертними, вони увійшли в скарбницю світової культури, у них мудрість і краса, глибина людських переживань і поклик до щастя* (І. Цюпа):

а) просте ускладнене; б) безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

891. Визначте тип речення *Спинилось літо на порозі і дише полум'ям на все, і грому гордого погрози повітря стомлене несе* (М. Рильський):

а) просте ускладнене; б) безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

892. Визначте тип речення *Людина, в якій розум загриз серце, – шкарлупа без ядра* (В. Мороз):

а) просте ускладнене; б) безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

893. Визначте тип речення *Долину сповнює дух м'яти і вербиці, і по рясній траві прослалась пишнота співучих закликів веснянки-гаївниці, її тужливих скарг на визрілі літа* (М. Бажан):

а) просте ускладнене; б) безсполучникове; в) складносурядне; г) складнопідрядне.

894. Визначте тип складного речення *Колись шукали істин Піфагори і для жерців горів огонь наук...* (М. Рильський):

а) складносурядне; б) складнопідрядне; в) складнопідрядне з кількома підрядними; г) безсполучникове.

895. Знайдіть безсполучникове складне речення:

а) Вона проклинала все, що попадалося їй на очі, – свиней, курей, поросят, щоб не скугикали, Пірата, щоб не гавкав і не гидив, дітей, сусідів (О. Довженко); б) Тут він руками стер паморозь на конях, поправив упряж, нахилився до кулемета, відкрив кришку коробки, перевірів, чи нема перекосу патрона, далі заглянув у скриньку з набоями і аж потім вискочив на сани (М. Стельмах); в) Потапенко витер руки і засміявся, від чого щоки затрусилась, а очі сховались далеко в орбіти (О. Десняк); г) Людей пильнує правда у житті, брехня жене у нетрі непролазні (Д. Павличко).

896. Знайдіть безсполучникове складне речення:

а) Коли там хати, то тут будинки, коли там пияцтво, то тут здоровий відпочинок, коли там бруд, то тут зразкова чистота й зразковий порядок (Микола Хвильовий); б) Найпрекрасніша мить щаслива, найсолодші кохані вуста, найчистіша душа незрадлива, найскладніша людина проста (В. Симоненко); в) Раптом повітря здригнулося і ґрунт заходив під ногами (Ю. Смолич); г) Водевіль і трагедія нагло зійшлися і заграли шалений танок, і, як вихор, ми враз понеслися, всі в вінках із червоних квіток... (Олександр Олесь).

897. Знайдіть безсполучникове складне речення:

а) Завойовник знущається з підкореного народу, а підкорений – з себе (В. Голобородько); б) Я – вогонь, я – вихор, а вони спиняться не звикли (О. Теліга); в) Печаль породжує терпіння, терпіння – досвід, досвід – надію, надія не тривожить (Г. Кониський); г) У мудреця багатство відіграє службову роль, а в дурня – панівну (Ю. Мушкетик).

898. Укажіть, яке з наведених речень безсполучникове:

а) Як тішать нас озера, гори, квіти, роса, і теплий грім, і шепіт віт, і людська творчість споруджає міт під саме небо, зорями розшите (М. Зеров); б) Охочих вказувати шлях у світле майбутнє завжди більше за тих, хто його торує (В. Чемерис); в) Скажіть, будь ласка, фантасте Уеллс, чи буває фантазія похмуріша, ніж дійсність? (Л. Костенко); г) Одним поглядом можна вбити

любов, одним же поглядом можна воскресити її (У. Шекспір).

899. Укажіть, яке з наведених речень безсполучникове:

а) Там коні листопадові п'ють дощ, а мокрий вітер гриви їхні чеше (В. Коротич); б) Найкращі книги стали безсмертними, вони увійшли в скарбницю світової культури, у них мудрість і краса, глибина людських переживань і поклик до щастя (І. Цюпа); в) Так минають години, поки око не почне з п'тьми читати, а думка до заколоту не звикне (Б. Лепкий); г) Хай сніться іншому у Космосі причали й нехай не нам той фантастичний лет... (Л. Дмитерко).

900. Укажіть, яке з наведених речень безсполучникове:

а) Уранці глянеш – хочеться літати (Л. Костенко); б) Коли лежиш у полі і вслухаєшся в многоголосу тишу полів, то помічаєш, що в ній щось є не земне, а небесне (М. Коцюбинський); в) Горіли дерев'яні хрести на цвинтарі, падали навзгак прямо на гріб, дотлівали й розвалювались (В. Яворівський); г) Та тільки серце не кричало, та тільки кроку не стачало, та тільки сили не було (А. Малишко).

901. Визначте тип складного речення **Був січень, і мороз сягав за двадцять, але було сонячно** (В. Козаченко):

а) складносурядне; б) безсполучникове речення з однотипними частинами; в) безсполучникове речення з різнотипними частинами; г) складнопідрядне речення з кількома підрядними.

902. Визначте тип складного речення **Хтось Мухам набрехав, що на чужині краще жити, що слід усім туди летіти, хто щастя тут не мав** (Л. Глібов):

а) складносурядне; б) безсполучникове речення з однотипними частинами; в) безсполучникове речення з різнотипними частинами; г) складнопідрядне речення з кількома підрядними.

903. Визначте тип складного речення **Тихесенько вітер віє, степи, лани мріють; між ярами над ставами верби зеленіють** (Т. Шевченко):

а) складносурядне; б) безсполучникове речення з однотипними частинами; в) безсполучникове речення з різнотипними частинами; г) складнопідрядне речення з кількома підрядними.

904. Визначте тип складного речення **З лісу шепче гілка, з жита – перепілка, з-за широкого лиману журиється сопілка** (А. Малишко):

а) складносурядне; б) безсполучникове речення з однотипними частинами; в) безсполучникове речення з різнотипними частинами; г) складнопідрядне речення з кількома підрядними.

905. Визначте тип складного речення *Життя – що стерняста нива: не пройдеш, ноги не вколовши* (Панас Мирний):

а) складносурядне; б) безсполучникове речення з однотипними частинами; в) безсполучникове речення з різнотипними частинами; г) складнопідрядне речення з кількома підрядними.

906. У якому варіанті є безсполучникове речення з перелічувальними відношеннями?

а) Дніпро тече, і хвиля в серце б'є (П. Перебийніс); б) Ще згортки нігу дотику таять, Цілунок на руці моїй тепліє, солодко в'яне запах царських м'ят на вогкім подолі мантилі (О. Лятуринська); в) То було дитинство, і пахло воно молоком та конюшиною (І. Дрозд); г) Ночі ті, та гітара й жоржини, може, сняться тепер і тобі... (В. Сосюра).

907. У якому варіанті є безсполучникове речення, частини якого означають одночасність подій, явищ?

а) Ти давно вже дружина другого, я ж – відомий вкраїнський поет (В. Сосюра); б) Тікає ніч у нетрі таємничі, і торжествує вранішня зоря (П. Перебийніс); в) Пусті меди сонця стікали на землю, тиша тонко дзвеніла у вухах, літо палало, кипіло й скипало... (Ю. Винничук); г) По дорозі хутко шикувалися заслони, щоб перепиняти молодих і вимагати викупу (Ю. Яновський).

908. У якому варіанті є безсполучникове речення, частини якого виражають часову послідовність дій, явищ?

а) Земля молодіє від рясту, від сонця, від цвіту, Душа, мов калина, цвіте і росте від тепла (С. Пушик); б) Ліг на траву горілиць, підібрав яблуко і надкусив (Ю. Винничук); в) Реве Дніпро, й лани широкополі медами пахнуть (А. Малишко); г) Пригріло сонечко, обсохла земля, потягло орача в поле (М. Коцюбинський).

909. У якому варіанті є безсполучникове речення із зіставно-протиставними відношеннями?

а) Чужі приходять в час твоїх щедрот, а я прийшла у час твого смутку (Л. Костенко); б) Був заручений з Нелею (на цьому наполягли її старомодні батьки), цієї осені мали одружитись (А. Дімаров); в) У небі тішились хмари, У небі сонце пливло... (В. Симоненко); г) Думав, доля зустрінеться – Спіткалося горе (Т. Шевченко).

910. У якому варіанті є безсполучникове речення із з'ясувальними відношеннями?

а) Темряву тривожили криками півні, Танцювали лебеді в хаті на стіні (В. Симоненко); б) Якось восени я йшов полем і побачив: на великому лузі зібралось багато лелек (Василь Земляк); в) Уперше побачив, скільки лиха

може накоїти один поцілунок (*Іван Багряний*); г) Я з ляком думаю про те, що хтось мою святую ікону вінком банкнотів обплете (*Н. Поклад*).

911. У якому варіанті є безсполучникове речення з часовими відношеннями?

а) Знаю я – перед тобою світ знімає капелюха... (*В. Крищенко*); б) Тоді лише пізнається цінність часу, коли він втрачений (*Г. Сковорода*); в) А синій вечір – все ніжніший, Тепліші цятки на узорах (*О. Лятуринська*); г) Повечеряли – не хотілось розходитись (*С. Васильченко*).

912. У якому варіанті є безсполучникове речення з умовними відношеннями?

а) Коли не пиріг, то й не пирожиця, коли не тямий, то й не берися (*Нар. тв.*); б) Здушили сльози – не виходь на люди (*Л. Костенко*); в) Маленька наша планета, а підлість не має міри (*Д. Павличко*); г) Ніяка гать не спинить весняну повінь, якщо вона прорвала собі прірву (*В. Малик*).

913. У якому варіанті є безсполучникове речення з причиновими відношеннями?

а) Босий підпасок тягнув через бригадне дворище батіг – зимно блискало дротяне охвістя (*В. Дрозд*); б) Тільки тобою серце кричить моє, тільки тобою сили мені стає далі брести хугою світовою – тільки тобою, тільки тобою (*В. Стус*); в) Я оступіла: Гриць прийшов із нею (*Л. Костенко*); г) Не брудни криниці, бо схочеш водиці (*Нар. тв.*).

914. У якому варіанті є безсполучникове речення з наслідковими відношеннями?

а) Він торкнувся її [гілки] рукою – кілька яблук упало (*Ю. Винничук*); б) Насторожились гілки, тріщать кущі (*Микола Хвильовий*); в) Душа рвонулась – і застрягла в ґратах (*Л. Костенко*); г) Пішла – далека і кохана, в траві розтанули сліди (*В. Соколов*).

915. У якому варіанті є безсполучникове речення з порівняльними відношеннями?

а) А дзвіночок все веселіше й веселіше заливається, співає, немов розгоряється веселе полум'я (*Ю. Збанацький*); б) Іще біліша стану в тиші, Іще тремкіша, наче хвора (*О. Лятуринська*); в) Погляне – холодною водою обіллє (*Марко Вовчок*); г) Калина зацвіла – стоїть казково біла... (*В. Симоненко*).

916. Знайдіть складне безсполучникове речення із зіставно-протиставними відношеннями:

а) Хтось квітки продає – хтось їх купить (*Г. Турелик*); б) Не подарує вік тобі хитання, Шукай своїх утверджень на землі (*Т. Севернюк*); в) Щит повинен бути міцним, а меч гострим (*В. Сухомлинський*); г) Хотіла жити, а життя не вийшло (*Л. Костенко*).

917. Знайдіть складне безсполучникове речення зі значенням одночасності дій, явищ:

а) Лиш гаї калиною зацвіли у квітні, в рідний край полинули птахи перелітні (*В. Соколов*); б) Скропить землю благодатна злива, проросте з-під каменя лоза (*М. Сингаївський*); в) ... Спливло життя, як листя за водою (*Л. Костенко*); г) Ніч гойдається, мов дим, мерехтить зоря в блакиті (*Д. Павличко*).

918. Знайдіть складне безсполучникове речення зі значенням послідовності дій, явищ:

а) Червонобоким яблуком округлим скотився день, доспілий і тяжкий, і ніч повільним помахом руки широкі тіні чорним пише вуглем (*М. Рильський*); б) Ось день проминув, зник і вечір погожий, ніч криє і місто, і табір ворожий (*Леся Українка*); в) Нам трудно, ми родились трудними, тому й народу не чужі, тому й не вирости ми трутнями, в життя не лізем, як вужі (*М. Сингаївський*); г) Без ядра горіх ніщо, так само як людина без серця (*Г. Сковорода*).

919. Знайдіть складне безсполучникове речення зі значенням часу:

а) Оце і є той випадок єдиний, коли найбільша мужність – утекти (*Л. Костенко*); б) Навіть зірвавши з людини маску, не завжди побачиш її справжнє обличчя: за маскою можуть критися інші маски (*А. Коваль*); в) Мова – це доля народу, голос усіх далеких і близьких предків; рідна мова – це плескіт дніпрової хвилі, дзвін шабель Богдана, нескорена пісня Кармелюка, ніжний спів Соломії Крушельницької і Оксани Петрусенко, шепіт колосся рідного поля (*Ю. Мушкетик*); г) Зайде сонце – Катерина по садочку ходить... (*Т. Шевченко*).

920. Знайдіть складне безсполучникове речення зі значенням причини:

а) Погасли вечірні огні: усі спочивають у сні (*Леся Українка*); б) Минають дні, минає літо, настала осінь (*Т. Шевченко*); в) Наснився мені чудернацький базар: під небом, у чистому полі, для різних людей, для щедрих і скнар, продавалися різні Долі (*Л. Костенко*); г) Поезія – це діло совісне – не грайся нею безпричинно (*А. Малишко*).

921. Знайдіть складне безсполучникове речення зі значенням наслідку:

а) Хочеш стати безсмертним – дбай про безсмертя рідного народу (*В. Голобородько*); б) Не буде птахів – серце людське стане черствим (*М. Стельмах*); в) Подивилась ясно – заспівали скрипки (*П. Тичина*); г) Дивиться лисицею – думає вовком (*Нар. тв.*).

922. У якому варіанті є безсполучникове речення відкритої структури?

а) Руку її все життя не хотілось би випускати зі своєї, безодня очей зваблювала, густо-вишневі губи були так довірливо близько (*О. Гончар*);

б) Весна пролетіла слідом, і літо спішить услід (*Л. Талалай*); в) На схід сонця квітнуть рожі: Будуть дні погожі (*П. Тичина*); г) Мене побачив – очі опустил (*Л. Костенко*).

923. У якому варіанті є безсполучникове речення відкритої структури?

а) На схід сонця грають грози – Будуть знову сльози! (*П. Тичина*); б) ... Над Солонським Яром розтанув останній промінь, у лісі почало темніти (*Микола Хвильовий*); в) В такі ночі довго хвилюється серце косаря: йому згадується літо (*М. Стельмах*); г) Зійде сонце – утру сльози, ніхто не побачить (*Т. Шевченко*).

924. У якому варіанті є безсполучникове речення закритої структури?

а) І дощ до ранку буде шепотіти святі слова, які я промовчу (*М. Луків*); б) Обсіли мороки-химери, Снується сутінь спроквола... (*І. Світличний*); в) А в далині, мов акварелі, – Примружились гаї, замислились оселі... (*П. Тичина*); г) Знаю: з попелу сходять квіти (*А. Малишко*).

925. У якому варіанті є безсполучникове речення закритої структури?

а) Тужавіє драглиста мла, Принишки камери-печери (*І. Світличний*); б) Доброти в дерев учуся нині: кожна гілка дасть гніздо пташині, вигойда й відпустить в небо синє!.. (*В. Коломієць*); в) Чи то струни, чи не струни, чи то, може, вістря шпаг? (*Б.-І. Антонич*); г) Щось жебонить приймач про дощ короткочасний, Вихолоняє чай, цигарка дотліва (*П. Вольвач*).

Складне речення з різними видами зв'язку (складна синтаксична конструкція)

926. Складна синтаксична конструкція – це:

а) складне речення з різними видами синтаксичного зв'язку (сполучникового (сурядного та підрядного) і безсполучникового); б) складне речення, ускладнене внесенням; в) складне речення, ускладнене однорідними та відокремленими членами речення; г) складне речення, ускладнене зворотами (дієприкметниковим, дієприслівниковим та порівняльним).

927. У якому варіанті наведено повний перелік типів складних синтаксичних конструкцій?

а) поєднання простих і складних речень; поєднання різних типів складних речень; б) із сурядністю та підрядністю; із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; в) із сурядністю та підрядністю; із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; із сурядністю, підрядністю й безсполучниковим зв'язком; г) із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; з підрядністю та

безсполучниковим зв'язком; із сурядністю, підрядністю й безсполучниковим зв'язком.

928. Визначте тип складного речення *Життя наше – це подорож, а дружня бесіда – це візок, що полегшує мандрівникові дорогу* (Г. Сковорода):

а) складне речення із сурядністю та підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

929. Визначте тип складного речення *Коли душа спокоєм перейнята, не згадуй: усьому настане край* (М. Зеров):

а) складне речення із сурядністю та підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

930. Визначте тип складного речення *Земля не пекло, люди не прокляті, і радощі не гріх, а Божий дар* (Леся Українка):

а) складне речення із сурядністю та підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

931. Визначте тип речення *Рідна мова дається народові Богом, а чужа – людьми, її приносять на вістрі ворожих списів* (В. Захарченко):

а) складне речення із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; б) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю та підрядністю.

932. Визначте тип речення *Аничка ніколи не чула подібної коломийки; дівчина не знала, звідки вона до неї прилинула...* (Р. Федорів):

а) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; б) складне речення із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; в) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю та підрядністю.

933. Визначте тип речення *Тече вода в синє море, та не витікає, шука козак свою долю, а долі немає* (Т. Шевченко):

а) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; б) складне речення із сурядністю та підрядністю; в) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю й безсполучниковим зв'язком.

934. Визначте тип речення *Дорога є, а друзів тих немає, що так її любили у житті* (А. Малишко):

а) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; б) складне речення із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; в) складне речення із сурядністю та підрядністю; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

935. Визначте тип складного речення *Декому здається: найважче – допасти до булави, і мало хто розуміє, як важко ту булаву втримати* (Ю. Мушкетик):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

936. Визначте тип складного речення *Уродило жито, та нікому жати: пішли наші хлібороби списками орати* (П. Куліш):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

937. Визначте тип складного речення *Людина вища від усіх інших тварин і нижча від небесних духів; людина уподібнюється тим або іншим, залежно від того, куди більше схиляється* (П. Загребельний):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

938. Визначте тип складного речення *Тоді був серпень, і спека стояла така крута, що йдеши і млієши* (Г. Тютюнник):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

939. Визначте тип речення *Життя подібне до книжок: одна грубезна, та порожня і дурна, а та, тонка, – мов сонце* (Д. Павличко):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

940. Визначте тип речення **Час ущільнюватиметься, віки старітимуть, а мистецтво молодітиме вічно** (О. Гончар):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

941. Визначте тип речення **Мовчання – золото, стислість – сестра таланту, скромність – найкраща якість; до чого тільки не добалакаються демагоги, щоб усунути з дороги здібних і розумних конкурентів** (М. Михальченко):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

942. Визначте тип речення **Мати-природа стоїть на боці сильних: слабких не любить, щоб світ не був слабкий** (Л. Силенко):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

943. Визначте тип речення **В труді прийде натхнення раз у рік, але коли – не знає чоловік; Щоб тих щасливих днів не загубити, потрібно працювати цілий вік** (Д. Павличко):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

944. Визначте тип речення **Високе діло розмінює на слово, високе слово – на дрібні діла, і нишком розпадається основа, що цільність дум і духа берегла** (Б. Олійник):

а) складне речення із сурядністю й підрядністю; б) складне речення із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком; в) складне речення з підрядністю та безсполучниковим зв'язком; г) складне речення із сурядністю та безсполучниковим зв'язком.

945. Визначте тип речення **Книги – морська глибина: Хто в них пірне аж до дна, той, хоч і труду мав досить, дивнії перла виносить** (І. Франко):

а) складна синтаксична конструкція із сурядністю й підрядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична

конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція з підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

946. Визначте тип речення *А може, все в житті – повторний біг, і прагнений кінець лиш є початком, і ти прийдеш у світ чужим нащадком, щоб знов кохати весни, зорі, сніг і ту, що буде в снах твоїх горіти, коли запахнуть ранком перші квіти* (Юрій Клен):

а) складна синтаксична конструкція із сурядністю й підрядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція з підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

947. Визначте тип речення *Настане день, настане час – і розіллється знов медами земля, що освятив Тарас своїми муками-ділами* (М. Рильський):

а) складна синтаксична конструкція із сурядністю та підрядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

948. Визначте тип речення *Гай-гай, у кінці серпня буде рівно п'ятдесят літ Петрової безнадійної і безпросвітної любові, яка висить над нею, мов жорстока спокуса, на яку вона ніколи не піддається* (В. Яворівський):

а) складна синтаксична конструкція з підрядністю та сурядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

949. Визначте тип речення *Сині барви, якими пишалися гори ще вчора й позавчора, коли світило сонце, геть заблякли тепер, од них залишились тільки невиразні спомини де-не-де, і, як усякі спомини, вони були далекі від дійсності* (Є. Гуцало):

а) складна синтаксична конструкція із сурядністю й підрядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

950. Визначте тип речення *Тут лісові хащі стали розступатися, ви вступили в море високої трави, що біла високими хвилями, й тобі здалося, що з головою потонеш ось у зеленому мерехтливому шумовинні, коли не триматимешся стежки, й вуста твої затріпотіли від усміху,*

що обпалював холодком тривоги, а тривога та народжувалась аж у серці, й від неї все тіло прагнуло бігу (Є. Гуцало):

а) складна синтаксична конструкція із сурядністю й підрядністю; б) складнопідрядне речення з кількома підрядними; в) складна синтаксична конструкція із сурядністю й безсполучниковим зв'язком; г) складна синтаксична конструкція із сурядністю, підрядністю та безсполучниковим зв'язком.

951. Знайдіть складне речення з різними видами зв'язку:

а) Земля наша – як та книга, писана не пером, а шаблями та списами, овіяна легендами (*І. Цюпа*); б) Та неоднаково мені, як Україну злії люди присплять, лукаві, і в огні її, окраденую, збудять... (*Т. Шевченко*); в) Трава на обійсті, кущі, дерева, город – усе мерехтить від щедрої роси, в якій сивим цвітом цвіте сонце (Є. Гуцало); г) Людина втікала від синього неба, втікала від радості і від зла, людина втікала сама від себе – але нікуди втекти не могла (*Г. Чубай*).

952. Знайдіть складне речення з різними видами зв'язку:

а) Сонце гріє, вітер віє з поля на долину; над водою гне з вербою червону калину (*Т. Шевченко*); б) І між руїнами Дніпро беззахисно зникає, і мати гине, й гине син (Є. Маланюк); в) І виходить Наталка із хати, і виносить вам кухоль води, і така в неї мова багата, хоч в словник її, чисту, веди (*О. Забашта*); г) Троянди паморозь іскристо-сиза вкрила, хоч бідні пуп'янки ще прагнуть розцвісти (*М. Рильський*).

953. Знайдіть складне речення з різними видами зв'язку:

а) А якщо заплачу і руками я торкну ясне твоє чоло, – нас не бачать леви біля брами: левам очі снігом замело (*Л. Костенко*); б) Коли чоловік не має мови, то не має він імені також (*П. Загребельний*); в) Не завидуй багатому: багатий не знає ні приязні, ні любові – він все те наймає (*Т. Шевченко*); г) Серпень розкішних барв буяв довкіл нього, розхилив обійми соковитої зелені, вростав у розпашілу землю і в прохолоду неба, в якийсь інший, нетутешній час, розкривав тайники і викочував зі спліснявілих печер дивовижні скарби, їхній запах одурманював, підносив і змушував кружляти легкою пелюстиною в тремтливому палахкочучому повітрі... (*Ю. Винничук*).

954. Знайдіть складне речення з різними видами зв'язку:

а) Я сказав тобі лиш слово – Вколо ж шум який піднявся: В небі сонце задзвеніло, Гай далекий обізвався (*П. Тичина*); б) Хоча вже не весна, але марево ще й зараз по-весняному щедро затоплює степові простори, тече, струмує всюди (*О. Гончар*); в) Леся Українка, як відомо, добре володіла й російським віршем, про що свідчать її оригінальні поезії (*М. Рильський*); г) Ніхто нам не збудує держави, коли ми її самі не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути (*В. Липинський*).

Конструкції з чужим мовленням

955. Конструкції з чужим мовленням – це:

а) тільки точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей; б) різні способи передачі мовлення чи думок якоїсь особи, що включаються в авторську розповідь; в) лише чуже мовлення, уведене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; г) тільки особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні думки, переживання, прагнення.

956. Існують такі форми передачі чужого мовлення:

а) пряма мова, непряма мова, невласне пряма мова, діалог та цитування; б) тільки пряма мова, невласне пряма мова, діалог, полілог та цитування; в) лише пряма мова, непряма мова, монолог та цитування; г) тільки пряма мова, непряма мова, невласне пряма мова та діалог.

957. Пряма мова – це:

а) точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей; б) чуже мовлення, уведене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; в) вказівка на те, ким (коли, за яких обставин) було сказано, написано чи подумано те, що міститься в прямій мові; г) особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні думки, переживання, прагнення.

958. Слова автора – це:

а) особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні думки, переживання, прагнення; б) вказівка на те, ким (коли, за яких обставин) було сказано, написано чи подумано те, що міститься в прямій мові; в) чуже мовлення, уведене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; г) точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей.

959. Слова автора можуть стояти:

а) тільки перед прямою мовою; б) тільки після прямої мови; в) тільки перед або після прямої мови; г) перед прямою мовою, після неї або в середині прямої мови.

960. Непряма мова – це:

а) точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей; б) особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні

думки, переживання, прагнення; в) чуже мовлення, уведене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; г) різні способи передачі мовлення чи думок якоїсь особи, що включаються в авторську розповідь.

961. Невласне пряма мова – це:

а) точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей; б) різні способи передачі мовлення чи думок якоїсь особи, що включаються в авторську розповідь; в) чуже мовлення, введене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; г) особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні думки, переживання, прагнення.

962. Діалог – це:

а) точне відтворення чужого вислову зі збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей; б) різні способи передачі мовлення чи думок якоїсь особи, що включаються в авторську розповідь; в) дослівно відтворена розмова двох або кількох осіб; г) дослівно переданий уривок із якогось твору, який наводиться іншим автором для підтвердження чи пояснення своєї думки.

963. Цитата – це:

а) особливий стилістичний прийом, за допомогою якого автор розкриває внутрішні почуття героїв, їхні думки, переживання, прагнення; б) різні способи передачі мовлення чи думок якоїсь особи, що включаються в авторську розповідь; в) чуже мовлення, введене автором розповіді в текст у формі з'ясувальної підрядної частини складнопідрядного речення; г) дослівно переданий уривок із якогось твору, який наводиться іншим автором для підтвердження чи пояснення своєї думки.

964. Виділені нижче речення є:

а) прямою мовою; б) непрямою мовою; в) словами автора; г) невласне прямою мовою.

Більше так близько з П. Тичиною я не контактував. Корекцію свого ставлення до поета я зробив, однак, пізніше, після однієї розмови з Іваном Сенченком. Іван Юхимович сказав фразу, яку я, очевидно, ніколи не забуду:

*– **Що ви хочете? Коли по скрипці Страдіварі бити молотком, якої музики ви від неї чекаєте?***

Це була разюча, справді страшна і справді сумна правда (В. Шевчук).

965. Виділений нижче компонент є:

а) прямою мовою; б) непрямою мовою; в) словами автора; г) невласне прямою мовою.

У листі до свого друга Хорхе Гільєна сам Лорка писав про цей твір

так: “Я намагаюсь поєднати циганську міфологію з відвертою буденністю плінного часу. Виходить щось дивовижне, та, сподіваюсь, і по-новому прекрасне. Я прагну добитися того, щоб образи, якими я зобов’язаний своїм героям, були зрозумілі для них, були видіннями того світу, де вони живуть...” (В. Стус).

966. У реченні “Життя в неволі нічого не варте, – відказав Максим, – краще смерть!” (І. Франко) виділений компонент є:

а) прямою мовою; б) непрямою мовою; в) словами автора; г) невласне прямою мовою.

967. У наведеному реченні **Ні живі ні мертві слухали такі речі мати й сестра Кирилова; далі, наче їм хто ніж устроїв у серце, повалились на землю, да й припали до ніг батькові Пугачеві, да плачуть же так гірко, да молять, щоб не однімав у них останньої радості** (П. Куліш) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

968. У наведеному реченні **А материнка всіх дітей гойдає і колискову пісеньку співає: “Ой люлі, люлі, люлі, прихиліться до землі...”** (Л. Костенко) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

969. У наведеному уривку тексту **Нарешті перед нею відкрилося невеличке лісове озерце із тихим плесом. Блищало воно – спокійне, сонне. “Отут і ждатиму”, – вирішила Леся...** (М. Олійник) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

970. У наведеному реченні **На думку Леонардо да Вінчі, “гарний живописець повинен писати дві речі: людину і уявлення її душі”** (П. Загребельний) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

971. У наведеному реченні **Ну, а ти, як прийдеш в місто, Моїй матері скажи: “Син твій впав в бою, як лицар, Горда будь, а не тужи”** (Олександр Олесь) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

972. У наведеному реченні **Старий писав, що в їх місті бракує добрих адвокатів, і питався, чому б він не приїхав туди?** (Б. Грінченко) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

973. У наведеному уривку тексту **На ранок Христя не знає, де ходить, що робить. Що вона – душу чию загубила? Що лихе зробила? Нічого ж! Нікому ж! Може, мене Господь карав лихом та напастю, щоб тепер**

нагородити щастям та спокоєм... Може, се він моє щастя посилає? Може, се воно йде до мене? (Панас Мирний) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

974. У наведеному реченні *“Татусю, не падай... Не треба!”* – *Почули бірчавські долини* (О. Тебешевська) є:

а) діалог; б) непряма мова; в) пряма мова; г) цитата.

975. У реченні *Кайдашиха обтерла білою хусткою сап'янци і гордовито дивилась навкруги: дивіться, мов, люди добрі, яка панія їде до вас у гості* (І. Нечуй-Левицький) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

976. У наведеному уривку тексту *Сказати на весь світ: – Належу до народу, котрий мене прирік на біль, на німоту! Люблю його пісні, його печаль і вроду. Ненавиджу його безмірну темноту!* (Л. Костенко) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

977. У наведеному нижче фрагменті тексту є:

а) діалог; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

Вона відвернула від нього очі й усміхнулася.

– *Коли не знаєш, хто я, то й се байдуже; я тебе виділа часто, дуже часто!*

– *Ти знов смієшся з мене!*

– *Ні.*

– *То хто ж ти?*

– *Що се тебе обходить? А втім, – додала раптом з меланхолійним усміхом, – я така, що не має щастя...*

– *Багачка й не має щастя?* – сказав недовірливо й засміявся (О. Кобилянська).

978. У наведеному фрагменті тексту *...От ми йдемо. Йдемо удвох із ним. Шепоче ліс: – Жива із кам'яним! – Диви, дива! – дивується трава. – Він кам'яний, а з ним іде жива* (Л. Костенко) є:

а) діалог; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

979. Наведене речення *“Справжня самотність – це присутність людини, яка тебе не розуміє”* (Е. Хаббард) є:

а) прямою мовою; б) непрямою мовою; в) невласне прямою мовою; г) цитатою.

980. У наведеному фрагменті тексту *..Прикипіли ноги до постаменту, хліб у торбі закам'янів. – Біда, – каже Григорій Савич. – Він мене таки спіймав, цей світ, добре хоч, що на тому світі* (Л. Костенко) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) діалог; г) цитата.

981. У наведеному фрагменті тексту *Збірка поезій Сергія Гарбуза “Сліпий дощ”... – своєрідна спроба по-філософськи осягнути сенс людського життя, зрозуміти спрямованість польоту Всесвіту “у викривлених просторах буття”* (В. Куцук) є:

а) пряма мова; б) непряма мова; в) невласне пряма мова; г) цитата.

982. У якому варіанті наведено конструкцію з чужим мовленням?

а) Розкажи, розкажи мені поле: чого рідко ростуть колосочки? (П. Тичина); б) ... Писав уже Вам, що досить сподобався свіжістю своєю прозовий текст Григора Тютюнника у “Вітчизні”... (В. Стус); в) Якби пожар був, ви давно б на ньому руки гріли (М. Стельмах); г) Олень із Барана хотів покепкувати: “Який же ти, – сказав йому, – рогатий!” (В. Симоненко).

983. У якому варіанті наведено конструкцію з чужим мовленням?

а) Осінній день, осінній день, осінній! О синій день, о синій день, о синій! Осанна осені, о сум! Осанна! Невже це осінь, осінь, о! – та сама (Л. Костенко); б) Жити для себе самого, з самим собою, самому в собі! (І. Франко); в) Недарма в старовину казали мудреці, що святе місце пустим не буває (Є. Гуцало); г) В глибоких полинах, зелених од винограду і повних синьої мли, тіснились кам'яні громади, рожеві од вечірнього сонця або синіючі густим бором (М. Коцюбинський).

984. У якому варіанті наведено пряму мову?

а) Дівчата вчора берегом ішли та й заспівали: “Ой не ходи, Грицю” (Л. Костенко); б) Зотліла сутність – профіль порожнечі. Скотився передчасно згірклий сум із віч (О. Тебешевська); в) Лякали щуку, що в озері її топити будуть (Нар. тв.); г) Грає кобзар, виспіває, вимовля словами, як москалі, орда, ляхи бились з козаками (Т. Шевченко).

985. У якому варіанті наведено непряму мову?

а) Питає у неба земля: “Чи ти будеш моїм оборонцем?” (М. Нагнибіда); б) Хтось казав: “Найхарактерніша ознака посередності – це здатність сприймати як щось посереднє майстрів минулого” (П. Загребельний); в) Казав пан: “Кожух дам”, – та слово його тепле (Нар. тв.); г) Він писав, що дорога скатертю стелиться перед ним, що доля його збирає колоски на багатій ниві (І. Нечуй-Левицький).

986. У якому варіанті наведено невласне пряму мову?

а) Жаба просить: “Присудить мені воду!” (Нар. тв.); б) Україна прощає блудним синам, які покаялись і прийшли до неї, і радіє їм, бо вони “були мертві – і ожили, ... І знайшлися!” (В. Захарченко); в) Челядь гуляє на майдані; старі гомонять під ворітьми, а в Маланки звичайні гості – думки. Ох, Боже, Боже, трошки того віку, а як важко його прожити. Андрій знов не найнявся. Отак щороку легкого хліба шукає (М. Коцюбинський); г) Тепер

пора прощатися нам. Будень. На білих вікнах змерзли міражі. І як ми будем, як тепер ми будем?! такі вже рідні і такі чужі (*Л. Костенко*).

987. У якому варіанті наведено діалог?

а) “Яка ти розкішна, земле, – думала Меланка. – Весело засівати тебе хлібом, прикрашати тебе зелом, завітчати квітами” (*М. Коцюбинський*); б) Я не покличу щастя не моє. Луна луни туди не долітає. Я думаю про Вас. Я знаю, що Ви є. Моя душа й від цього вже світає (*Л. Костенко*); в) Проходила по полю. В могилах поле мріє – Назустріч вітер віє – Христос воскрес, Маріє! (*П. Тичина*); г) “Помагайбі нашим!” – “А котрі ж ваші?” – “Котрі подужають!” (*Нар. тв.*).

988. У якому варіанті наведено цитату?

а) Правду сказав Екзюпері: “Про собор не скажеш нічого істотного, коли говорити лише про камені” (*Є. Сверстюк*); б) У тому лібрето він розповідав, як за немилого видавали заміж дівчину, як грали весілля, як вона була безталанна за нелюбим чоловіком і як їй довелося утопитися з горя (*Панас Мирний*); в) У день свого народження я придумав афоризм: “Чи солодко осі, яка тоне в меду?” (*В. Дрозд*); г) “Ой місяцю-князю, – озвалась дівчина, – я тебе за свідка призиваю” (*П. Куліш*).

Період

989. Період – це:

а) синтаксично структурована одиниця, у одній (зазвичай більшій) частині якої за допомогою періодичного повторення однотипних елементів дається докладна картина чогось, а в іншій (зазвичай меншій) робиться висновок чи підсумок; б) розгорнутий вислів, що як за змістом, так й інтонаційно чітко розпадається на дві або більше взаємно врівноважені частини й характеризується єдністю змісту та інтонації; в) тільки одне розгорнуте речення, у першій (зазвичай меншій) частині якого за допомогою періодичного повторення однотипних елементів дається докладна картина чогось, а в другій (зазвичай більшій) робиться висновок чи підсумок; г) синтаксична конструкція, що як за змістом, так й інтонаційно чітко розпадається на дві взаємно врівноважені частини й характеризується єдністю інтонації, але не змісту.

990. Зі структурно-граматичної точки зору періодом може бути:

а) тільки складне речення; б) лише будь-який вид складного речення або просте (поширене, ускладнене) речення; в) тільки складна синтаксична конструкція; г) будь-який вид складного речення, просте (поширене, ускладнене) речення або кілька самостійних речень.

991. У періоді виділяють такі частини:

а) засновок, основна частина й висновок; б) засновок і висновок; в) засновок, основна частина, пауза й висновок; г) засновок й основна частина.

992. Інтонація в періоді має такий характер:

а) у засновку інтонація спадна; кожен наступний складник конструкції вимовляється нижчим тоном, ніж попередній, що створює характер спадного напруження, кульмінація цього спадання – на останньому компоненті першої частини; далі йде пауза; друга частина має висхідну інтонацію й закінчується найвищим тоном; б) у засновку інтонація висхідна; кожен наступний складник конструкції вимовляється вищим тоном, ніж попередній, що створює характер висхідного напруження, кульмінація цього підвищення – на останньому компоненті першої частини; далі йде пауза; друга частина має спадну інтонацію й закінчується найнижчим тоном; в) у висновку інтонація висхідна; кожен наступний складник конструкції вимовляється нижчим тоном, ніж попередній, що створює характер висхідного напруження, кульмінація цього підвищення – на останньому компоненті першої частини; далі йде пауза; друга частина має спадну інтонацію й закінчується найнижчим тоном; г) у засновку інтонація висхідна; кожен наступний складник конструкції вимовляється вищим або нижчим тоном, ніж попередній, що створює характер висхідного напруження, кульмінація цього

підвищення – на останньому компоненті першої частини; далі йде пауза; друга частина має спадну інтонацію, однак закінчується найвищим тоном.

993. Період може бути:

а) класичний, незамкнений (обірваний), обернений; б) класичний, незамкнений (обернений), обірваний, обрамлений, пропорційний; в) класичний, незамкнений (обернений), обірваний, обрамлений; г) класичний, незамкнений (обернений), непропорційний.

994. Класичний період:

а) немає висновку або висновок замінюється якимсь вигуком чи синтаксичною конструкцією, що заперечує можливість здійснення того, про що йшлося в засновковій частині, певним коментарем до сказаного тощо; б) починається з кінця, тобто з висновку; в) має засновок, після якого йде висновок; г) має однаковий початок засновку й висновку.

995. Незамкнений (обернений) період:

а) немає висновку або висновок замінюється якимсь вигуком чи синтаксичною конструкцією, що заперечує можливість здійснення того, про що йшлося в засновковій частині, певним коментарем до сказаного тощо; б) починається з кінця, тобто з висновку; в) має засновок, після якого йде висновок; г) має однаковий початок засновку й висновку.

996. Обірваний період:

а) немає висновку або висновок замінюється якимсь вигуком чи синтаксичною конструкцією, що заперечує можливість здійснення того, про що йшлося в засновковій частині, певним коментарем до сказаного тощо; б) починається з кінця, тобто висновку; в) має засновок, після якого йде висновок; г) має однаковий початок засновку й висновку.

997. Обрамлений період:

а) немає висновку або висновок замінюється якимсь вигуком чи синтаксичною конструкцією, що заперечує можливість здійснення того, про що йшлося в засновковій частині, певним коментарем до сказаного тощо; б) починається з кінця, тобто висновку; в) має засновок, після якого йде висновок; г) має однаковий початок засновку й висновку.

998. У якому варіанті наведено період?

а) Благословенна тиша і зоряні титли стояли над волошковим засніженим світом, що на невидимих решетах перевівав сяйво й підтемінь, а на місячних верстатах ткав лляні рушники (*М. Стельмах*); б) На Катеринине серце зійшла така чиста просвітленість, за одну-єдину мить якої можна віддати змолочену скирту літ чи навіть покласти свою неспокійну голову; дехто й цілісіньке життя відтюгукає, а не знатиме, що людина може бути ось такою, відчувати себе не результатом з'їденого хліба, сала й борщу, а радісно вистражданим

підсумком усього того, що прожили її предки, і заспівом до того, що проживуть її нащадки (*В. Яворівський*); в) Де все, де всі, архонти і поети? Де шум доріг і затишок осель? Де на скрижалях вибиті декрети і висічена в скелях цитадель?! Ні сліду. Прах... (*Л. Костенко*); г) Тому ми вже такі, що наше серце переливається в вересневій ночі, коли через ціле небо падають зорі, крешуть іскри або коли буковинські ліси за Черемошем просякають щораз глибше пожежами старого золота і кривавих буків між островами свіжої, ненарушеної зелені ялиць, що ще дужче підкреслює гарячі барви листатої деревини (*Віра Вовк*).

999. У якому варіанті наведено період?

а) Старий клен на нашому подвір'ї, що все літо беріг під собою затінок, одного ранку, якось одразу, став прозоріший, і промені вже не ламались, пронизуючи його аж до землі (*В. Яворівський*); б) Чи то високими краями летить у вирій золотий крилате марево над нами до невідомої мети, чи то вечірньою порою у небо дивиться маяк і розбиває над собою такий низький небесний дах, чи то крізь дим огонь вергає у темну синяву димар і розсипається безкрає вгорі новий волосожар, а чи за раз грозивий вихор старезну землю зворухне і, розтопивши сонну кригу, засяє радісним огнем, – це означає, що людина і зір, і крила, і огонь, – усе напружує і лине у далеч безліччю колон (*М. Терещенко*); в) Одна хата догори стріхою, друга – униз, одно дерево догори віттям, друге – униз (*М. Коцюбинський*); г) Зеленіє обабіч дороги перша ніжна весняна травичка, молодесенька, тендітна, ще не налита густим соком; дикі груші, що стоять на пагорбах, ще тільки брунькуються, ще не випустили своїх листочків, гілки їх чорні, ніби викувані із заліза (*Г. Тютюнник*).

1000. У якому варіанті наведено період?

а) Повитягались гострі шпилі, одділились окремі каміння, перетворились у білий мармур, – і став перед нами острів із моря (*М. Коцюбинський*); б) Галаксією – Молочним Шляхом – давньогрецькі астрономи називали широку світлу смугу, яка перетинає сузір'я Корма, Великий Пес, Одноріг, Близнята, Візничий, Персей, Кассіопея, Лебідь, Лисичка, Стріла, Орел, Щит, Стрілець, Скорпіон, Південний Трикутник, Муха, Паруси (*І. Климишин*); в) Заплутуюсь густіш і гірше Під діамантовий гіпноз, І тільки бачу – камні, вірші, І тільки чую – гул погроз (*Є. Маланюк*); г) Пройшовся березень з підсніжником на шапці і над татарським бродом, і під його ходюю вибухнули криги, зосліпу посунули одна на одну та на коріння яворове, на м'який з червонолозом берег, він закипів шумовинням, наостричився вирваним татарським зіллям, що ніжно запахло торішнім літом (*М. Стельмах*).

1001. Синтаксична конструкція *Квіти стиха перемовлялися між собою запахами, яготинські села – млосним духом свіжих борщів, міста –*

телефонами, приймачами і літаками, держави – тимчасовими угодами про взаємний ненапад, а всесвіт – сонцем (В. Яворівський) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1002. Синтаксична конструкція *Гриміли вальси, пурхали амури, давили будні, смикала сім'я, – жіноча туга билася об мури: де лицар мій, молитва де моя?!* (Л. Костенко) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1003. Синтаксична конструкція *Комусь хай калинове світло на долю пролетиться, комусь хай калинова музика грає в словах, комусь хай калинова кров прострелить у серці, комусь хай калиновим сонцем горить голова* (Є. Гуцало) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1004. Синтаксична конструкція *Може, мила в Косові, Може, мила в Вижниці, – Треба йти до осені, щоб знайти* (С. Пушик) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1005. Синтаксична конструкція *Вони [журавлі] виходять ламаними колами, Вони вже бачать іній у росі, Вони вже чують шторми над атолами – На придунайській лагідній косі* (Р. Лубківський) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1006. Синтаксична конструкція *Хто – боїться густого лісу, Хто – запродати совість бісу, Хто – доносу, а хто – обмови, Хто – живої людської мови, Хто – боїться тиші, хто – грому, Хто – знічев'я набить оскому, Хто – на рівній дорозі впасти, Хто – збрехати, а хто украсти, Хто – веселого, хто – сумного, Хто – поїсти мало, хто – много, Хто – боїться мати дитину, Хто – в собі убити людину, Хто – боїться вогню і кулі, Хто – боїться крику зозулі...* (Р. Лубківський) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1007. Синтаксична конструкція *І вицвітали писані тарелі, і плакав батько, і пливли роки, – коли над нею не було вже стелі, а тільки небо, небо і зірки...* (Л. Костенко) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом;
в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1008. Синтаксична конструкція *У тропічному місті Рангуні, де молоді смаглочолі солдати стоять з автоматами на постах у своїй джунглярній зеленій одежі, в місті золотих пагод-храмів, що підносяться в небо стогами жовтогарячого жнив'яного блиску, в місті, де рано ніч настає і в присмерках палацу, мовби вихопленого з казок Шехерезади, майне раптом обличчя з прекрасним профілем камеї, а на сцені, відданій східним розкошам пластики, співають руки танцівниць, тчуть пісню кохання під звуки дивного інструмента (назва якого так і зосталась тобі невідома!), – в той жагучий, по-тропічному паркий рангунський вечір з фантастикою музики, краси і мрій піднебесних згадалася чомусь ця давня історія, історія наших широт...* (О. Гончар) є:

- а) класичним періодом;
- б) незамкненим (оберненим) періодом;
- в) обрамленим періодом;
- г) обірваним періодом.

1009. Синтаксична конструкція *Наш театр, прибравши ім'я свого славного засновника Миколи Садовського, має стати справді Національним музичним театром. Нехай на сцені побачать світ опера, оперета, водевіль, психологічна драма, комедія, хай повернеться українське слово, що набуло статусу державного. Нехай відіб'ються в нових творах сучасних авторів і наша героїчна минушина, і наше бурхливе сьогодні, нехай повернеться отой священний ентузіазм, який панував у театральному колективі в часи його заснування* (З газети) є:

- а) класичним періодом;
- б) незамкненим (оберненим) періодом;
- в) обрамленим періодом;
- г) обірваним періодом.

1010. Синтаксична конструкція *В серпневі дні, коли обжинки справляє сита, медвяна земля і кулики дзвенять на узбережжях, мережкою гаптуючи пісок, а ластівки малечу навчають повітря сизе різати грудьми, – в серпневі дні розширюється обрій і розгортає крила далечінь* (М. Рильський) є:

- а) класичним періодом;
- б) незамкненим (оберненим) періодом;
- в) обрамленим періодом;
- г) обірваним періодом.

1011. Синтаксична конструкція *... Щоб знову музика, і музика, і музика Мене водила до того вікна, Де ти живеш, де скринула галузка, Де ти – чи спиш? не спиш? – ніхто не зна, Де тільки музика, і музика, і музика, Де тільки музика, і музика, і музика, – Я підкупив старого цвіркуна...* (Р. Лубківський) є:

- а) класичним періодом;
- б) незамкненим (оберненим) періодом;
- в) обрамленим періодом;
- г) обірваним періодом.

1012. Синтаксична конструкція *А як град у жнива На колосся впаде – З болю, З туги, З печалі Земля гуде, І ридують дерева, І в'януть квіти, І зелене стебло Починає сивіти* (Р. Лубківський) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом; в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1013. Синтаксична конструкція *Коли бувало літнім ранком устане Мартин удосвіта й пожене свої вівиці й отару; коли навкруги все прокидається з дрімоти, таке вогке, сизувате од нічної роси – і трава, і дерева; коли унизу ще все туманіє, а на небі, одна за другою, починають ховатись зірки, що були веселі вночі, як молоді дівчата у танку, – і рожевий світ іспіднизу мало-помалу захоплює все, покриває блідо-жовті та блідо-зелені смуги, що були попервах, а блідо-голубеє тло все дужче та дужче голубіє, синіє і... сонечко підіймається угору, а сріблясті хмариньки, наче срібна, дрібна луска, вкривають півнеба...*

Тоді Мартин здіймає шапку і хреститься, стиха до себе промовляє: “Ой!.. теє... ой Боже, мій... Боже!..” (Грицько Григоренко) є:

- а) класичним періодом; б) незамкненим (оберненим) періодом; в) обрамленим періодом; г) обірваним періодом.

1014. Підкреслена частина періоду *А поглянеш на розсипані хатки, на завіяні снігом лужки та діброви, на мовчазні під місяцем верби, на притихлі садочки й криниці, згадаєш петрівчанські стіжки й копиці, скрипкові ворота чи підведені тіннями тини* – і звідусіль сколихнеться, оживе чиєсь кохання (М. Стельмах) є:

- а) засновком; б) висновком; в) може бути і засновком, і висновком; г) є засновком і, водночас, висновком.

1015. Підкреслена частина періоду *Нехай обдурений я сном, нехай осміяний без жалю, нехай замість весни і раю осінній місяць за вікном, нехай! Але в душі моїй яка цвіла весна рожева! Пахтіли, дихали дерева!* (Олександр Олесь) є:

- а) засновком; б) висновком; в) може бути і засновком, і висновком; г) є засновком і, водночас, висновком.

1016. Підкреслена частина періоду [*Далека красо моя!*] *Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висинах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах* (О. Довженко) є:

- а) засновком; б) висновком; в) може бути і засновком, і висновком; г) є засновком і, водночас, висновком.

1017. Підкреслена частина періоду [*Далека красо моя!*] *Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висинах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах* (О. Довженко) є:

а) засновком; б) висновком; в) може бути і засновком, і висновком; г) є засновком і, водночас, висновком.

1018. У якому варіанті правильно позначено за допомогою скісних рисок межу між засновком і висновком у періоді?

а) Ні насторожений шуліка, що годинами кружляє високо в небі; ні невідомий вершник, що вряди-годи беззвучно проскаче по обр'ю; ні чабан, що маячить на далеких толоках по плечі в текучому мареві, – // ніщо не розвіє, ніщо не порушить степового величного спокою (О. Гончар); б) Ні насторожений шуліка, що годинами кружляє високо в небі; ні невідомий вершник, що вряди-годи беззвучно проскаче по обр'ю; ні чабан, що маячить на далеких толоках по плечі в текучому мареві, – ніщо не розвіє, // ніщо не порушить степового величного спокою (О. Гончар); в) Ні насторожений шуліка, // що годинами кружляє високо в небі; ні невідомий вершник, що вряди-годи беззвучно проскаче по обр'ю; ні чабан, що маячить на далеких толоках по плечі в текучому мареві, – ніщо не розвіє, ніщо не порушить степового величного спокою (О. Гончар); г) Ні насторожений шуліка, що годинами кружляє високо в небі; // ні невідомий вершник, що вряди-годи беззвучно проскаче по обр'ю; ні чабан, що маячить на далеких толоках по плечі в текучому мареві, – ніщо не розвіє, ніщо не порушить степового величного спокою (О. Гончар).

1019. У якому варіанті правильно позначено за допомогою скісних рисок межу між засновком і висновком у періоді?

а) Запам'яталися слова, що трапилися десь у бурхливому сьогоденному інформаційному потоці: наш порятунок – // у культурі. Культурі спілкування і дискусій. Культурі відносин, спілок і протиборств. Культурі професій. Культурі інтелектуального багажу. Культурі почувань. Культурі душі (В. Жайворонок); б) Запам'яталися слова, що трапилися десь у бурхливому сьогоденному інформаційному потоці: наш порятунок – у культурі. // Культурі спілкування і дискусій. Культурі відносин, спілок і протиборств. Культурі професій. Культурі інтелектуального багажу. Культурі почувань. Культурі душі (В. Жайворонок); в) Запам'яталися слова, що трапилися десь у бурхливому сьогоденному інформаційному потоці: наш порятунок // – у культурі. Культурі спілкування і дискусій. Культурі відносин, спілок і протиборств. Культурі професій. Культурі інтелектуального багажу. Культурі почувань. Культурі душі (В. Жайворонок); г) Запам'яталися слова, що трапилися десь у бурхливому сьогоденному інформаційному потоці: //

наш порятунок – у культурі. Культурі спілкування і дискусій. Культурі відносин, спілок і протиборств. Культурі професій. Культурі інтелектуального багажу. Культурі почувань. Культурі душі (В. Жайворонок).

1020. У якому варіанті правильно позначено за допомогою скісних рисок межу між засновком і висновком у періоді?

а) І коли ми оглядали всесвітньовідомі мозаїки та фрески Гелаті, і коли зупинялись перед витонченими шедеврами майстрів грузинського карбування та художньої емалі, і коли нас вражали могутні творіння зодчих і чарувала – // навіть у дітях! – пружинна пластика народних грузинських танців, – усюди відкривався нам геній грузинського народу (О. Гончар); б) І коли ми оглядали всесвітньовідомі мозаїки та фрески Гелаті, і коли зупинялись перед витонченими шедеврами майстрів грузинського карбування та художньої емалі, і коли нас вражали могутні творіння зодчих і чарувала – навіть у дітях! – // пружинна пластика народних грузинських танців, – усюди відкривався нам геній грузинського народу (О. Гончар); в) І коли ми оглядали всесвітньовідомі мозаїки та фрески Гелаті, і коли зупинялись перед витонченими шедеврами майстрів грузинського карбування та художньої емалі, і коли нас вражали могутні творіння зодчих і чарувала – навіть у дітях! – пружинна пластика народних грузинських танців, – // усюди відкривався нам геній грузинського народу (О. Гончар); г) І коли ми оглядали всесвітньовідомі мозаїки та фрески Гелаті, і коли зупинялись перед витонченими шедеврами майстрів грузинського карбування та художньої емалі, і коли нас вражали могутні творіння зодчих і чарувала // – навіть у дітях! – пружинна пластика народних грузинських танців, – усюди відкривався нам геній грузинського народу (О. Гончар).

1021. У якому варіанті правильно позначено за допомогою скісних рисок межу між засновком і висновком у періоді?

а) Коли вже люди обляглися спати, коли вже місяць вилизнувся з хмар, коли спартанка Києва, не Спарти, лиш я світила вікнами в бульвар, – // тоді із ночі, з пільми, з порожнечі, де зап'ялася вежа на потурн, мені хтось душу тихо взяв за плечі – заговорив шопенівський ноктюрн (Л. Костенко); б) Коли вже люди обляглися спати, коли вже місяць вилизнувся з хмар, коли спартанка Києва, не Спарти, лиш я світила вікнами в бульвар, – тоді із ночі, з пільми, з порожнечі, де зап'ялася вежа на потурн, мені хтось душу тихо взяв за плечі – // заговорив шопенівський ноктюрн (Л. Костенко); в) Коли вже люди обляглися спати, коли вже місяць вилизнувся з хмар, коли спартанка Києва, не Спарти, лиш я світила вікнами в бульвар, – тоді із ночі, з пільми, з порожнечі, // де зап'ялася вежа на потурн, мені хтось душу тихо взяв за плечі – заговорив шопенівський ноктюрн (Л. Костенко); г) Коли вже люди обляглися спати, коли вже місяць вилизнувся з хмар, коли спартанка Києва, не Спарти, лиш я світила вікнами в бульвар, – тоді із ночі, з пільми, з

порожнечі, де зап'ялася вежа на потурн, // мені хтось душу тихо взяв за плечі – заговорив шопенівський ноктюрн (Л. Костенко).

Складне синтаксичне ціле (надфразна єдність)

1022. Складне синтаксичне ціле, або надфразна єдність, – це:

а) сукупність взаємопов'язаних за змістом і за допомогою синтаксичних засобів речень, що характеризуються спільністю теми та єдністю суб'єктивно-модального й ритмомелодійного оформлення; б) група взаємопов'язаних за змістом і за допомогою синтаксичних засобів речень, які завжди дорівнюють абзацу; в) сукупність речень, поєднаних між собою в одне ціле семантико-фонетичними відношеннями; г) група взаємопов'язаних тільки за змістом і за допомогою синтаксичних засобів речень, які ніколи не дорівнюють абзацу.

1023. Складне синтаксичне ціле:

а) ніколи не збігається з абзацом; б) іноді збігається з абзацом; в) завжди збігається з абзацом; г) тотожне поняттю “абзац”.

1024. Існують такі засоби зв'язку між компонентами складного синтаксичного цілого:

а) зміст, ритмомелодійні засоби, лексичні (співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків), морфологічні (повторення окремих слів, вживання особових та вказівних займенників тощо) та синтаксичні (порядок слів і речень, сполучники з приєднувальними значеннями, паралелізм побудови речень, неповнота окремих речень і т. ін.) засоби; б) зміст, інтонація, лексичні (повторення окремих слів, вживання особових та вказівних займенників тощо), морфологічні (порядок слів і речень, сполучники з приєднувальними значеннями, паралелізм побудови речень, неповнота окремих речень і т. ін.) та синтаксичні (співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків) засоби; в) зміст, ритмомелодійні засоби, лексичні (повторення окремих слів, вживання особових та вказівних займенників тощо), морфологічні (співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків) та синтаксичні (порядок слів і речень, сполучники з приєднувальними значеннями, паралелізм побудови речень, неповнота окремих речень і т. ін.) засоби; г) інтонація, лексичні (повторення окремих слів, вживання особових та вказівних займенників тощо), морфологічні (співвідношення видо-часових і способових форм дієслів-присудків) та синтаксичні (порядок слів і речень, сполучники з приєднувальними значеннями, паралелізм побудови речень, неповнота окремих речень і т. ін.) засоби, міміка й жести.

1025. Існують такі структурні типи надфразних єдностей:

а) надфразні єдності з ланцюжковим зв'язком компонентів; надфразні єдності з паралельним зв'язком компонентів; надфразні єдності з ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; б) надфразні єдності з ланцюжковим зв'язком компонентів; надфразні єдності з паралельним або радіальним зв'язком компонентів; в) надфразні єдності з ланцюжковим зв'язком компонентів; надфразні єдності з паралельним зв'язком компонентів; надфразні єдності зі зворотним зв'язком компонентів; г) надфразні єдності з лексичним зв'язком компонентів; надфразні єдності із синтаксичним зв'язком компонентів.

1026. У надфразних єдностях з ланцюжковим зв'язком компонентів:

а) речення пов'язуються паралельно; кожне наступне повідомлення доповнює, розвиває попереднє, впливає з попереднього; б) речення пов'язуються паралельно, вони мають переважно однорідний склад, однакову чи подібну будову; в) речення пов'язуються послідовно; кожне наступне повідомлення доповнює, розвиває попереднє, впливає з попереднього; г) речення пов'язуються паралельно, вони мають переважно неоднорідний склад, неоднакову будову.

1027. У надфразних єдностях з паралельним зв'язком компонентів:

а) речення пов'язуються паралельно; кожне наступне повідомлення доповнює, розвиває попереднє, впливає з попереднього; б) речення пов'язуються паралельно, вони мають переважно однорідний склад, однакову чи подібну будову; в) речення пов'язуються послідовно; кожне наступне повідомлення доповнює, розвиває попереднє, впливає з попереднього; г) речення пов'язуються паралельно, вони мають переважно неоднорідний склад, неоднакову будову.

1028. У надфразних єдностях з ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів:

а) завжди домінує ланцюжковий зв'язок; б) завжди домінує паралельний зв'язок; в) поєднується ланцюжковий і паралельний зв'язок; г) завжди спочатку йде ланцюжковий, а потім паралельний зв'язок.

1029. У якому варіанті виділено всі лексичні засоби зв'язку між компонентами складного синтаксичного цілого?

а) На сусідньому **дубі** давно вже прокинувся **чорний ворон** й одним оком сонно кліпав на це видовисько. **Воронові** було вже двісті сімдесят літ, проте **він** досі не стомився спостерігати за людськими дивацтвами і намагався ставитися до них з розумінням. Тепер **він** сидів на **дубі**, який ще міцно тримав на собі поруділе листя, вдихав теплий дух ладану, і **чорному воронові** було тут затишно... (В. Шкляр); б) На сусідньому дубі давно вже **прокинувся** чорний ворон й одним оком сонно **кліпав** на це видовисько. Воронові **було** вже двісті сімдесят літ, проте він досі **не стомився спостерігати** за

людськими дивацтвами і **намагався ставитися** до них з розумінням. Тепер він **сидів** на дубі, який ще міцно **тримав** на собі поруділе листя, **вдихав** теплий дух ладану, і чорному воронові **було** тут затишно... (В. Шкляр); в) На **сусідньому** дубі давно вже прокинувся **чорний** ворон й одним оком сонно кліпав на це видовисько. Воронові було вже двісті сімдесят літ, проте він досі не стомився спостерігати за людськими дивацтвами і намагався ставитися до них з розумінням. Тепер він сидів на дубі, який ще міцно тримав на собі поруділе листя, вдихав **теплий** дух ладану, і **чорному** воронові було тут затишно... (В. Шкляр); г) На сусідньому **дубі** давно вже прокинувся чорний ворон й одним оком сонно кліпав на це видовисько. **Воронові** було вже двісті сімдесят літ, проте він досі не стомився спостерігати за людськими дивацтвами і намагався ставитися до них з розумінням. Тепер він сидів на дубі, який ще міцно тримав на собі поруділе листя, вдихав теплий дух ладану, і чорному воронові було тут затишно... (В. Шкляр).

1030. У якому варіанті виділено всі лексичні засоби зв'язку між компонентами складного синтаксичного цілого?

а) Був чудовий **ранок**. Свіжа **рослиність** блищала під блакитним небом проти сонця. Зеленою левадою побігла **стежечка** до ставка. Стежкою йшов **Семен Караташ**. Він тільки що підголивсь шматком старої коси, і підголена **борода** біліла проти запеченого лица. **Семен** йшов купатись (М. Коцюбинський); б) **Був** чудовий ранок. Свіжа рослиність **блищала** під блакитним небом проти сонця. Зеленою левадою **побігла** стежечка до ставка. Стежкою **йшов** Семен Караташ. Він тільки що **підголивсь** шматком старої коси, і підголена борода **біліла** проти запеченого лица. Семен **йшов** купатись (М. Коцюбинський); в) Був **чудовий** ранок. **Свіжа** рослиність блищала під блакитним небом проти сонця. **Зеленою** левадою побігла стежечка до ставка. Стежкою йшов Семен Караташ. Він тільки що підголивсь шматком **старої** коси, і підголена борода біліла проти **запеченого** лица. Семен йшов купатись (М. Коцюбинський); г) Був чудовий ранок. **Свіжа рослиність** блищала під блакитним небом проти сонця. **Зеленою левадою** побігла **стежечка** до ставка. **Стежкою** йшов **Семен Караташ**. **Він** тільки що підголивсь шматком старої коси, і підголена борода біліла проти запеченого лица. **Семен** йшов купатись (М. Коцюбинський).

1031. У надфразній єдності **Красуня-осінь підходила помалу, спокволу. Кинула сірої, землистої фарби на степ, потім почервонила ліс, а клени вдягла в ніжно-жовту позлотисту порфіру, і вони стояли і в лісі, і по місту такі гарні, такі вродливі й елегійні, що дивитись на них було й весело, і сумно. І душу опановував тихий і глибокий настрій** (М. Чернявський) морфологічним засобом зв'язку між компонентами є:

а) уживання присудків-дієслів у формі минулого часу дійсного способу; б) уживання присудків-дієслів у формі майбутнього часу дійсного способу; в) уживання повторюваного сполучника **і**; г) уживання однорідних членів речення.

1032. У надфразній єдності *Коли лежиш в полі лицем до неба, вслухаєшся в многоголосу тишу полів, то помічаєш, що в ній щось є не земне, а небесне. Щось наче свердлить там небо, наче струже метал, а вниз спадають тільки дрібні, просяні звуки. Ниви шумлять і заважають...* (М. Коцюбинський) морфологічним засобом зв'язку між компонентами є:

а) уживання присудків-дієслів у формі майбутнього часу дійсного способу; б) уживання присудків-дієслів у формі теперішнього часу дійсного способу; в) уживання однорідних присудків; г) уживання сполучників сурядності та підрядності.

1033. У надфразній єдності *Сніг. Вікно. Знеможена акація. Самотністю і хуртовинами. Безкінечними змінами пір року. Людськими печалями. Прощальною піснею перелітних птахів...* (С. Полин) синтаксичним засобом зв'язку між компонентами є:

а) інтонація; б) паралелізм структури речень, зокрема однотипність першого – третього (односкладні) та четвертого – сьомого (неповні) речень; в) паралелізм структури речень, зокрема однотипність першого – третього (неповні) та четвертого – сьомого (односкладні) речень; г) відчуття смутку, яке з'являється після прочитання тексту.

1034. У надфразній єдності *Світ не помітить твоєї відсутності. І завтра так само зійде сонце. І квіти цвістимуть так само. То чому ти чіпляєшся за цей світ? Чому не відпустиш його, такого недосконалого і такого далекого від ідеалу? Невже тобі не душно в ньому, не тісно?..* (З. Микитенко) синтаксичним засобом зв'язку між компонентами є:

а) повторення слів (*світ*), уживання займенників (*його, в ньому*) замість іменника, названого в попередніх реченнях (*світ*); б) ритмомелодика; в) паралелізм речень, зокрема однотипність першого – третього (прості, поширені; друге і третє починаються сполучником *і*) та четвертого – шостого (питальні) речень; г) мотиви недосконалості світу, людської самотності, непотрібності тощо.

1035. Надфразна єдність *У лісі було безліч найрізноманітніших звуків. Вони гіпнотизували Ольгу. Вмостившись у густих травах і дивлячись на синє небо, в якому пливли легенькі хмарки і кружляв на повітряних хвилях шуліка, годинами вбирала в себе ті звуки, переповнювалася ними, інтуїтивно відчуваючи в них вічність. І на якийсь мент відкривалося їй інше життя, яке було до неї і загинуло без сліду, полишивши по собі це хвилююче пасмо звуків. Почуття солодкої туги огортало її, вона падала лицем в траву і гірко плакала, довго плакала...* (В. Врублевська) характеризується:

а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1036. Надфразна єдність *Навесні після довгого зимового спокою оживають дерева, кущі, трави. Загнали сріблом свого опушення котики верб. Під вітром загойдалися сережки ліщини, і легкою хмаркою пливе у повітрі її пилок. Минуло кілька днів, як зійшов з глинястого пагорбка сніг, а на ньому вже з'явилися золотисті суцвіття мати-й-мачухи* (Л. Панова) характеризується:

а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1037. Надфразна єдність *А вранці знову сліпучість, і білосніжність, і якийсь уже не страшний після ночі двигіт ударів по всім узбережжю. Б'є море, сяє побережною смугою, дарма що світ сірий, сіється дощ. Ліс на гірських крутосхилах мокро чорніє, лише шапки гір, як марсіанські полюси, зверху до половини вкриті інеєм. Поміж каскадами підгірних будиночків, з-поміж весняної набухлості ще темних садків де-не-де пробивається рожеве клубовиння: мигдаль цвіте. Цвіте ранньо, аж ніби протисезонно* (О. Гончар) характеризується:

а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1038. Надфразна єдність *На Поділлі майже ніколи на Петра Вериги не розбиваються криги. У нас криги розбиває блакитний березень. Спочатку він парубкує по лісах – видовбує з-під снігу ще не розцібнуті підсніжники, потім розморозжує сніг у березі, і коли вона блисне щасною сльозою, – йде на річки й озера. Тоді на прогнутах плесах починають світити вимоїни і прокидаються льодоколи – поведуть своїми срібними смичками, і вже тільки прислухайся – над берегами й за берегами здіблюється бентежний передзвін, а в берегах шипить, гуркоче, шаленіє крига й радісно зітхає вивільнена хвиля. Як їй любо після темені заграти сонцем та вдарити в бубни примкнутих човнів, щоб підскочили вони вгору, рвонуті свої кайдани та згадати воленьку-волю, і купальські вечори, і сяйво юних очей із тих вечорів* (М. Стельмах) характеризується :

а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1039. Надфразна єдність *Над степом зависла розімліла теплінь. Бреде в ній Данило Бондаренко, а обабіч сиве жито й червона пшениця шепочуть свою коліскову. І вся земля, росяніючи, тепер здається коліскою, коліскою життя, надій. То нічого, що будень молотить його ціпами практицизму, щодня обвалюється великими й дрібними турботами, щодня ставить віч-на-віч не тільки з правдою, а й з гріхоплутством,*

Данило має в душі велику віру, а в очах оте, що одні звать наївністю, другі – поезією. Та, зрештою, хіба оце похилене жито, оця червона пшениця, оце чорноките просо не поезія? Не тільки той поет, що засіває віршами папір, але й той, що має в душі радощі й тривогу хлібороба, радощі й тривогу людини (М. Стельмах) характеризується:

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1040. Надфразна єдність *Серпень розкішних барв буяв довкіл нього, розхляв обійми соковитої зелені, вrostав у розпашілу землю і в прохолоду неба, в якийсь інший, нетутешній час, розкривав тайники і викочував зі спліснявілих печер дивовижні скарби, їхній запах одурманював, підносив і змушував кружляти легкою пелюстиною в тремтливому палахкочучому повітрі. Приречені на осінь метелики танцювали парами й поодинокі, ловили свій останній мент з того короткого тривання, яке їм відпущено, бо той мент має бути прекрасним. Але ж прекрасне існує для того, щоб його пам'ятали і згадували, а їхня пам'ять так само приречена, і ці хвилини хмільної розкоші вже не зупиниш, вони тікають крізь пальці, немов пісок золотий, ніхто й руки не підставить, щоб їх врятувати, вони минаються, і цей танець минається, і все тече в свою осінь, і яким треба бути життєлюбом, щоб танцювати на порозі прірви!.. (В. Винничук) характеризується:*

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1041. Надфразна єдність *Молочний Шлях – цю основну частину зір Галактики – найкраще видно восени. В цю пору увечері він перетинає небосхил у напрямі з південного заходу на північний схід. Приблизно у цьому ж напрямі на території, де нині простягаються Запорізька та Херсонська області, тече Дніпро. То ж для чумаків, які протягом десятиліть їздили в Крим по сіль і поверталися назад наприкінці літа, Молочний Шлях у пониззі Дніпра служив дороговказом. Тому й сама ця ясна смуга зір дістала на Україні назву “Чумацький шлях” (І. Климишин) характеризується:*

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1042. Надфразна єдність *Сонце стояло тлустим і ледаціло в небі. Навіть птиці більше ходили, ніж літали. А коли й злітали, то колували знічев'я, лінкувато, наче лише для того, щоб не забути льоту. Бо вони вже давно висиділи пташенят, навчили їх усьому, чому могли навчити, і в їхньому*

тілі облігся куняючий спокій та виколисуюча, плитка безцільність. Вони понуро походжали по виляючих стернях, зупиняючись лише біля тих зернин, які самі пнуться в очі, та й до того довго роздумували – клювати їх чи йти далі (В. Яворівський) характеризується:

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1043. Надфразна єдність *Сонце схилилося на захід і не пекло вже так дошкульно, як раніше. Тихий вітер подихав із-за Баєвої гори, приносив із степу свіжий запах трав і денну прохолоду манилівського лісу, що зеленів на горбах. Сивий полин і листатий подорожник куцилися обабіч дороги, злегенька припорошені пилом. Зелені хліба котили хвилі з горба на горб, з горба на горб, як море в легкий бриз. Незважаючи на малесенький вітерець, парило і робилося душно. Ластівки літали понад самою землею мовчки, без щепету; шуліка, розпластавши крила, висів непорушно у синім небі. Ластівка жадібно тяглася губами до зеленої травички і, нарешті, запаслася. Дорош сплигнув із сідла, розминаючи зомлілі від незвичної їзди ноги, пішов до могутнього береста, що ріс недалеко від лісу над дорогою, і, розстебнувши на грудях гімнастюрку, ліг на траву. Земля ніжно охолодила його розпалене тіло, він з приємністю відчував це і кілька раз вдихнув на повні груди пахуче лісове повітря. Ластівка паслася зовсім близько, і було виразно чути, як вона щипає траву. Тихий шум лісу, синява високого неба, запах зелених трав – все це зливалося з гомоном потривоженої крові і наповняло серце Дороша невтішним болем. І він відчував, що серце його там, у грудях кровоточить і пече, пече нестерпно. Він повернувся грудьми вниз, до землі, гадаючи, що так йому буде легше, і, поклавши голову на руки, закрив очі* (Г. Тютюнник) характеризується:

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1044. Надфразна єдність *Найбільшої довершеності в українській демонології набули повір'я, пов'язані з мавками (русалками), котрих, мабуть, можна вважати етнічними символами національної демонології. Принаймні в інших народів вони не знайшли такого поширення: у білорусів цей образ має інший вигляд (“кикимора”), у росіян він зустрічається, як правило, в суміжних з Україною районах. Саме на Україні його опоетизовано в літературних творах, передусім “Лісовій пісні” Лесі Українки. Створена нею Мавка є, звичайно, художнім образом; науковці ж розрізняють кілька різновидів русалок. Зокрема, Д. К. Зеленін подає такий перелік: купалка, водяниця, жартівниця, лешачиха (це, так би мовити, “звичайний” їх розряд) і навка (мавка), лоскотуха, криниця, мемодина – істоти децю вищого ґатунку* (А. Пономарьов) характеризується:

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

1045. Надфразна єдність ...*Учися жити – то високе мистецтво, якого чимало людей так і не навчилося, хоч і прожили життя. Але тут і дивувати ніяк: хто вчить жити? Люди, народившись, вважають, що жити вони вміють. Для багатьох це – прибільшувати свою власну порожнечу всякими набутками – давай купимо те чи те. Оце – і все життя: заслонити свою порожнечу громадям машин, телевізорів і т. д. Але – це смішне вміння, це наївна спроба втекти від життя на луки задоволення. Життя не є насолода. І не є задоволення. Воно має свій насущний, із остюками, смисл. У тому насущникові – міра життя (В. Стус) характеризується:*

- а) ланцюжковим зв'язком компонентів; б) паралельним зв'язком компонентів; в) ланцюжковим і паралельним зв'язком компонентів; г) зворотним зв'язком компонентів.

ПУНКТУАЦІЯ

Загальне поняття про пунктуацію. Типи розділових знаків

1046. У якому варіанті неправильно розкрито поняття “пунктуація”?

а) система правил про вживання на письмі розділових знаків; б) вчення про графічні знаки; в) розділ мовознавчої науки про використання розділових знаків; г) розділові знаки, які є важливим засобом оформлення писемного мовлення.

1047. У якому варіанті названо принципи української пунктуації?

а) синтаксичний (структурний), смисловий та інтонаційний; б) синтаксичний (структурний), смисловий, психологічний та інтонаційний; в) семантичний, смисловий та інтонаційний; г) логіко-граматичний, формально-граматичний, структурно-семантичний.

1048. Синтаксичний (структурний) принцип полягає в тому, що розділові знаки ставляться:

а) на межі речень та їх структурних частин з урахуванням формально-граматичних особливостей синтаксичних конструкцій; цей принцип поєднується з іншими принципами пунктуації; б) з урахуванням структури та інтонації речень; в) з урахуванням семантичних особливостей речень; г) з урахуванням структурних особливостей речень на межі структурних частин (речень або частин складного й простого речень); цей принцип ніколи не поєднується з іншими принципами пунктуації.

1049. Смисловий принцип полягає в тому, що розділові знаки ставляться:

а) з урахуванням емоційних (семантичних) особливостей речень на межі структурних частин (речень або частин складного і простого речень); б) тільки з урахуванням смислу та інтонації речень; в) з урахуванням смислових особливостей речень; він поєднується з іншими принципами пунктуації; г) з урахуванням смислових особливостей речень; цей принцип ніколи не поєднується з іншими принципами пунктуації.

1050. Інтонаційний принцип полягає в тому, що розділові знаки ставляться:

а) з урахуванням тільки структурних та інтонаційних особливостей речень на межі структурних частин (речень або частин складного і простого речень); цей принцип поєднується з іншими принципами пунктуації; б) тільки з урахуванням структури та інтонації речень; в) з урахуванням інтонаційних особливостей речень; він іноді поєднується з іншими принципами

пунктуації; г) з урахуванням інтонаційних особливостей речень; цей принцип завжди поєднується з іншими принципами пунктуації.

1051. До одиничних розділових знаків належать:

а) дві коми, два тире, дужки, лапки; б) крапка, двокрапка, три крапки, кома, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; в) крапка, двокрапка, крапки, кома, дві коми, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; г) крапка, кома, три крапки, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику, дефіс.

1052. До парних розділових знаків належать:

а) дві коми, два тире, дужки, лапки, крапка з комою; б) крапка, двокрапка, три крапки, кома, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; в) дві коми, два тире, дужки, лапки, крапка з комою, три крапки; г) дві коми, два тире, дужки, лапки.

1053. Роздільні пунктуаційні знаки:

а) виділяють певні відрізки в середині частини тексту або відділяють одну частину тексту від іншої; б) відділяють одну від одної частини в межах речень і тексту; в) виділяють певні відрізки в середині частини тексту; г) тільки ті, що стоять у кінці речення.

1054. Видільні розділові знаки:

а) тільки ті, що стоять у кінці речення; б) відділяють одну від одної частини тексту; в) виділяють певні відрізки в середині речення або частини тексту; г) виділяють певні відрізки в середині частини тексту або відділяють одну частину тексту від іншої.

1055. До роздільних пунктуаційних знаків належать:

а) усі парні розділові знаки: дві коми, два тире, дужки, лапки, крапка з комою; б) усі одиничні розділові знаки: крапка, двокрапка, три крапки, кома, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; в) усі парні розділові знаки: крапка, двокрапка, кома, дві коми, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; г) усі одиничні розділові знаки: крапка, кома, тире, знак питання, знак оклику, дефіс.

1056. До видільних розділових знаків належать:

а) усі парні розділові знаки: дві коми, два тире, дужки, лапки, двокрапка, крапка з комою; б) усі одиничні розділові знаки: крапка, двокрапка, три крапки, кома, крапка з комою, тире, знак питання, знак оклику; в) парні розділові знаки: дві коми, два тире, дужки, лапки, крапка з комою, три крапки; г) парні розділові знаки: дві коми, два тире, дужки, лапки.

1057. У якому варіанті підкреслений розділовий знак вживається не за синтаксичним (структурним) принципом?

а) Пухкий сніг засипав землю, будинки, обвів лінії тинів, обліпив стовбури дерев і гіллячки (*М. Коцюбинський*); б) Був, як усі, їхній друг і ось враз із звичайного став незвичайним, став щедрим, багатим, багатшим за царів, королів! (*О. Гончар*); в) Хіба ми не читаємо долю по лініях руки, по зорях, по очах? (*Л. Костенко*); г) Болить твоя любов... твоя вина – калини віть при зрубіві криничнім... (*В. Коломієць*).

1058. У якому варіанті підкреслений розділовий знак уживається не за синтаксичним (структурним) принципом?

а) Сонце для всіх світить однаково, тільки не в кожному сонця порівну (*В. Коломієць*); б) Потім я пішов вулицею навмання, силкуючися зміркувати, що властиво сталося і що значить для мене ся новина? (*І. Франко*); в) Мені так защеміло в грудях, що хотілось упасти додолу й скрюченими пальцями гребти по підлозі. (*В. Винниченко*); г) Хочу, щоб Тобі було приємно – і з людьми, і на самоті, і з однолітками, і зі старими людьми (*В. Стус*).

1059. У якому варіанті підкреслений розділовий знак уживається за інтонаційним, смисловим та синтаксичним принципами?

а) Вибачте мені, що я... питаю про се... Але ви мені подобаєтесь... (*В. Винниченко*); б) Не знаю, як буде мені, бо не пишеться, бо задушений сірістю, одноманітністю, не – самотністю (*В. Стус*); в) Суворий Дант, вигнанець флорентійський, встає із темряви віків середньовічних (*Леся Українка*); г) Це тихе сяйво над моєю долею! – воно лишилось на усе життя (*Л. Костенко*).

1060. У якому варіанті підкреслений розділовий знак уживається тільки за інтонаційним та смисловим принципами?

а) Довкола нього – порожнеча – на землі і на небі (бо ж атеїст!). Ось і живе – межі двома порожнечами (*В. Стус*); б) Деревя стояли, схилившись над ними, а вони сиділи в холодку на прогалині й розмовляли (*М. Чернявський*); в) Не повернуть минулого ніколи; воно пройшло і вже здається миттю (*М. Рильський*); г) Хоч, напевно, в цю холодну ніч навіть не про мою душу річ, а про той листок, що йшов за нами, назавжди покинутий садами (*Г. Турелик*).

1061. У якому варіанті підкреслено видільні розділові знаки?

а) Ви знаєте, як сплять старі гаї? (*П. Тичина*); б) Мить – як безвік. Безгоміння (*М. Драй-Хмара*); в) Не стань печаллю у моїм житті, не сійся смутком на моїм путі... (*Р. Братунь*); г) Липневий день мандрує пішки, казки нашіптує малечі; берези, ніжні білоніжки, задумались про синій вечір (*А. Малышко*).

1062. У якому варіанті підкреслено видільні розділові знаки?

а) І те, що називаємо “вмінням створити настрої”, а що насправді є більшим;

здатністю об'єктивувати своє інтимне сприйняття світу... (І. Дзюба); б) Це неможливо – почати спочатку; знов опиняєшся там, де стояв (О. Забужко); в) Там тополі у полі на волі (захід сонце за обрій поніс) з буйним вітром, свавольним і диким, струнко рвуться кудись в далечінь... (П. Тичина); г) ...Вечоріє. Тільки що сунуться по шляху довгі-довгі тіні... (С. Васильченко).

1063. У якому варіанті підкреслено роздільні пунктуаційні знаки?

а) “Йду на ви”, “не мають мертві сраму” – так не скажуть залишки стіни. Позолота київського храму не відновить духу давнини (Т. Майданович); б) А може, саме таку дружину треба козакові, – до печі і до городу, до коней і до свиней, і до ради, і до поради, і вночі до любові? (Л. Костенко); в) Годинник бив – що з ним? – зовсім не ту годину (І. Жиленко); г) Звали нашого діда, як я вже потім довідавсь, Семеном (О. Довженко).

1064. У якому варіанті підкреслено роздільні пунктуаційні знаки?

а) З-за погрібника пахло м'ятою (росло її там, густої та холодної, багато), а від хати несло духом матіоли (Є. Гуцало); б) А ми минаєм... ми минаєм... так-то... (Л. Костенко); в) Добре пам'ятала, які моральні тортури влаштували Володимиру Сосюрі за його поезію “Любіть Україну” (Г. Ключек); г) Ні, ні, він, Микулка, подбає, щоб сизий не голоднів... (І. Чендей).

Розділові знаки в кінці речення

1065. Крапка ставиться:

а) завжди в кінці тільки розповідного речення; б) іноді в кінці розповідного, питального чи спонукального речень; в) завжди в кінці розповідного та спонукального речень; г) у кінці розповідного чи спонукального речень (якщо вони вимовляються без окличної інтонації).

1066. Знак питання ставиться:

а) у кінці питального речення; б) іноді в кінці розповідного, питального чи спонукального речень; в) завжди в кінці розповідного та спонукального речень; г) у кінці питального речення, а також розповідного чи спонукального речень (якщо вони вимовляються з питальною інтонацією).

1067. Знак оклику ставиться:

а) у кінці окличного речення (тільки розповідного або спонукального); б) тільки в кінці розповідного окличного речення; в) тільки в кінці спонукального окличного речення; г) у кінці окличного речення (розповідного, питального або спонукального).

1068. Після знака питання знак оклику ставиться тоді, коли:

а) є питальне неокличне речення; б) є питальне окличне речення; в) тільки тоді, коли є власне питальне речення; г) тільки тоді, коли є риторичне питальне речення.

1069. Поєднання двох або трьох знаків оклику чи знаків питання ставимо:

а) для передачі підкреслено сильної окличної або питальної інтонації; б) у власне окличних або у власне питальних реченнях; в) тільки в окличному та питально-риторичному реченні; г) у будь-якому питальному, спонукальному чи розповідному реченні незалежно від інтонації.

1070. У кінці речення три крапки ставимо:

а) тільки в кінці абзацу; б) тільки коли хочуть підкреслити, що думка не закінчена; в) коли хочуть підкреслити, що думка не закінчена; якщо після речення є пауза; для створення ефекту переривчатості, зміни різних картин; г) тільки для створення ефекту переривчатості, зміни різних картин.

1071. У якому варіанті наведено перелік розділових знаків, що можуть стояти в кінці речення?

а) . / ... / ! / ? / ! ? / !!! / ??? / ?.. / !.. б) . / ... / ! / ? / ?! / !!! / ??? / ?.. / !.. в) . / ... / ! / ? / ?! / !!! / ??? / ?.. / !.. г) . / ... / ; / ! / ? / ?! / !!! / ??? / ?.. / !.. / !.

1072. У якому варіанті ставимо три крапки для створення ефекту переривчатості, зміни різних картин:

а) – Та цить же, Анничко! Та-бо не плач!... (*Л. Мартович*); б) Як вернеться, ото здивується, що я дома!.. А як вона здивується, коли... От коли б!.. (*Панас Мирний*); в) А єдиних слів, на жаль, було не сказано... А для чого ті слова, як плаче музика? (*Б. Олійник*); г) Пливе перон за сивими шибками. Туман... Шлагбаум... Тиша... Переїзд... Деревя, як закидані шапками, стоять у гронах ще порожніх гнізд (*Л. Костенко*).

1073. У якому варіанті ставимо три крапки для підкреслення того, що висловлена в реченні думка не закінчена?

а) Хтось підносив мене до неба, я вдихала його, голубе... І не мріяла вже про тебе, щоби цим не образить тебе (*Л. Костенко*); б) Міст... Дорога... Двір... Криниця... Кущ знайомий у дворі (*Т. Севернюк*); в) Він хоче сказати: “Скоро тебе не стане, і залишусь я самотнім... Що мені чинити?” (*Ю. Винничук*); г) – Ми... – він зашпурхнувся на першому ж слові, але зразу відкашляв і більш-менш щасливо закінчив своє речення. – Ми її знайшли, Юрію Семеновичу (*Ю. Смолич*).

1074. У якому варіанті ставимо три крапки для підкреслення того, що після речення треба зробити паузу (немає обірваного речення чи ефекту зміни картин)?

а) У вересні тягнеться від дерева до дерева павутиння, майже безконечно, і

світиться на сонці; а в лісі тихо-тихо... Потоки дзюрчать поважно і швидко, і вода їх холодна, а над їх берегами не цвітуть уже цвіти (*О. Кобилянська*); б) – А хіба у вас... Ні синів хіба, ні дочок? – запитала Єлька і тієї ж миті відчула, що не слід було про це запитувати (*О. Гончар*); в) – Ти знав! Що ти знав? Ти міг знати лише частину. А проте... (*І. Франко*); г) Березень... Квітень... Травень... Поле... Ліси... Ріка... Крок лиш до переправи... Човен... Харон... Терпка хвиля... (*Т. Севернюк*).

1075. Виберіть варіант, у якому неправильно розставлено розділові знаки в кінці речення:

а) А я нічого не бачу... якась в очах крутанина... (*Л. Костенко*); б) Що розпач той!? Річ марна і пуста! (*Є. Плужник*); в) Як тихо і світло! Як тихо... Знемагаю з любові! (*Б. Нечерда*); г) Світи ж мені, світи мені завжди над зорі всі, зоря моя єдина! (*В. Сосюра*).

1076. Виберіть варіант, у якому неправильно розставлено розділові знаки в кінці речення:

а) Я аж кинувся назад: що таке?! Хто це? Як??? (*В. Винниченко*); б) Друзів маєш, а зрадою мариш, проклинаєш продажні часи... Ти скажи мені, хто твій товариш, я скажу, чи його продаси (*П. Скунець*); в) Двори стоять у хуртовині айстр. Яка рожева й синя хуртовина! Але чому я думаю про Вас? Я Вас давно забути вже повинна (*Л. Костенко*); г) Де ви бачили більше кохання?... (*В. Сосюра*).

1077. Виберіть варіант, у якому неправильно розставлено розділові знаки в кінці речення:

а) Б'є дванадцять! Чарку вгору!.. (*Г. Чупринка*); б) З ким ти бавивсь хлоп'ям? як ріс?. (*С. Йовенко*); в) Розвернися ж, розстелися ж, убогая ниво!!! (*Т. Шевченко*); г) Люди! Скільки сонця навкруги! (*П. Перебийніс*).

Пунктуація в простому реченні

Тире між підметом і присудком

1078. Тире між підметом і присудком ставиться:

а) у повному реченні на місці пропущеного додатка; б) на місці пропущеної дієслівної зв'язки *бути* (*є*); в) у повному реченні на місці пропущеного будь-якого другорядного члена речення; г) у неповному реченні на місці пропущеного означення.

1079. У реченні *Моє життя – руйновище любові, де вже ніякий цвіт не процвіте* (Л. Костенко) тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) присудок виражений іменником у називному відмінку, перед яким немає заперечної частки *не*; б) присудок виражений прикметником; в) один з головних членів виражений неозначеною формою дієслова; г) обидва головні члени виражені інфінітивом.

1080. У реченні *Тричі по н'ять – н'ятнадцять* тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) присудок виражений іменником у називному відмінку, перед яким немає заперечної частки *не*; б) присудок виражений кількісним числівником у називному відмінку; в) один з головних членів виражений неозначеною формою дієслова; г) обидва головні члени виражені числівниками у непрямих відмінках.

1081. У реченні *І така благодать – чути мамину мову* (А. Коляновський) тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) присудок виражений іменником у називному відмінку, перед яким немає заперечної частки *не*; б) присудок виражений займенником; в) один з головних членів виражений неозначеною формою дієслова; г) обидва головні члени виражені інфінітивом.

1082. У реченні *Говорити про це – тільки роз'ятрювати і себе, і когось* (М. Стельмах) тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) підмет виражений займенником *це*, перед яким немає заперечної частки *не*; б) присудок виражений кількісним числівником у називному відмінку; в) один з головних членів виражений неозначеною формою дієслова; г) обидва головні члени виражені інфінітивом.

1083. У реченні *Нажитися, набутися на цім світі – то найбільше добро для їх [гуцулів] поганського світовідчуження* (М. Зеров) тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) насамперед тому, що перед присудком, вираженим іменником у називному відмінку, є вказівна частка **то**; б) перед присудком, вираженим інфінітивом, є вказівна частка **то**; в) є однорідні підмети; г) цього вимагає тільки інтонація.

1084. У реченні *Щастя – це в праці творити* (В. Сосюра) тире стоїть між підметом і присудком на місці пропущеної дієслівної зв'язки, бо:

а) насамперед тому, що перед присудком, вираженим іменником у називному відмінку, є вказівна частка **це**; б) насамперед тому, що перед присудком, вираженим інфінітивом, є вказівна частка **це**; в) є двоскладне речення; г) цього вимагає тільки інтонація.

1085. У реченні *Це витвір нашої уяви* (В. Шекспір):

а) тире між підметом і присудком не повинно ставитися за жодних умов; б) тире між підметом і присудком обов'язково повинно бути; в) тире між підметом і присудком ставиться залежно від інтонації, оскільки підмет виражений словом **це**; г) тире між підметом і присудком ставиться залежно від інтонації, оскільки присудок виражений словом **це**.

1086. У реченні *Життя – не дим і не омана* (В. Сосюра):

а) тире між підметом і присудком не ставиться за жодних умов; б) тире між підметом і присудком обов'язково повинно бути; в) тире між підметом і присудком ставиться залежно від інтонації, оскільки перед підметом, вираженим іменником у називному відмінку, є заперечна частка **не**; г) тире між підметом і присудком ставиться залежно від інтонації, оскільки перед присудком, вираженим іменником у називному відмінку, є заперечна частка **не**.

1087. У реченні *Ми не пришельці, не гості у батьківській хаті* (О. Рубан):

а) тире між підметом і присудком не ставиться за жодних умов; б) тире між підметом і присудком обов'язково повинно бути; в) тире між підметом і присудком може ставитися з метою смислового та інтонаційного виділення висловлювання, оскільки підмет виражений особовим займенником, а перед присудком, вираженим іменником у називному відмінку, є заперечна частка **не**; г) тире між підметом і присудком може ставитися тільки за структурним принципом.

1088. У реченні *Хлопець як дуб* (Нар. тв.):

а) тире між підметом і присудком не ставиться за жодних умов; б) тире між підметом і присудком обов'язково повинно бути; в) тире між підметом і присудком може ставитися з метою смислового та інтонаційного виділення висловлювання, оскільки підмет виражений іменником; г) тире між підметом

і присудком може ставитися з метою смислового та інтонаційного виділення висловлювання, оскільки до складу присудка входить слово **як**.

1089. У реченні *Глузливий чоловік осоружний людям* (З Біблії):

а) тире між підметом і присудком не ставиться за жодних умов; б) тире між підметом і присудком обов'язково повинно бути; в) тире між підметом і присудком може ставитися з метою смислового та інтонаційного виділення висловлювання, оскільки підмет виражений прикметником; г) тире між підметом і присудком може ставитися з метою смислового та інтонаційного виділення висловлювання, оскільки присудок виражений прикметником.

1090. Речення *Душа це битий шлях на невідомих дійсності полях* (Б.-І. Антонич) написано:

а) без порушення пунктуаційних норм; б) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання тире між підметом і присудком; в) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків у складносурядному реченні; г) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків у складнопідрядному реченні.

1091. Виберіть варіант, у якому вживання тире між підметом і присудком є факультативним (необов'язковим):

а) Всесвіт наш – це дивна казка, це одна з фантазій Божих, А людина – сон найкращий З-поміж снів його пригожих (П. Тичина); б) Духовність – то як озонова пелюстка, що так бережно огортає планету і не дає зруйнувати життя (О. Гончар); в) Ви – вже дружина. Незабаром – мати (Є. Маланюк); г) Хай життя – одне стернисте поле, але перейти – не помину (В. Стус).

1092. Виберіть варіант, у якому вживання тире між підметом і присудком є факультативним (необов'язковим):

а) Весь обшир мій – чотири на чотири (В. Стус); б) Дні пройшли. Одлетіла тривога... Лиш любов – як у серці багнет (В. Сосюра); в) Силою примушувати народ зрікатися мови – найбільший злочин (Г. Нудьга); г) Синтаксис – це душа мови (М. Рильський).

1093. Виберіть варіант, у якому вживання тире між підметом і присудком є факультативним (необов'язковим):

а) Вовк – не пастух, а заєць – не городник (Нар. тв.); б) Жива природа – ось довічний храм (Т. Севернюк); в) Удовіти – горе терпіти (Нар. тв.); г) Українська пісня – це бездонна душа українського народу (О. Довженко).

1094. Виберіть варіант, у якому вживання тире між підметом і присудком є факультативним (необов'язковим):

а) Доля і характер – це різні назви одного і того ж поняття (Новалис); б) Життя з подвійним дном – химера (М. Дьомін); в) Він на вулиці-сцені –

сам (*О. Булига*); г) Любов – то, може, єдина справжня квітка, подарована людині Богом (*В. Стус*).

1095. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Багата держава, яку утворюють бідні люди, – абсурд! (*О. Довженко*); б) Кожен учитель – заручник своїх учнів (*А. Коваль*); в) Любов це насамперед відповідальність, а потім уже насолода, радість (*В. Сухомлинський*); г) Лиш боротись – значить жити (*І. Франко*).

1096. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Життя – як той потік, а час – мов океан (*Б. Лепкий*); б) Життя – як вокзал. Хтось приїжджає, хтось від'їжджає (*Л. Костенко*); в) Ті вечори осінні – як напій, що пахне ґрунтом, яблуками й гроном (*А. Малишко*); г) Життя – є наука про смерть (*О. Ільченко*).

1097. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Література кожного народу – це найкраще дзеркало його життя (*І. Франко*); б) Віра це нестримне бажання перетворити мрію в реальне життя (*Д. Донцов*); в) Серце гітари поранене п'ятьма шпагами (*В. Стус*); г) Вік прожити – не ниву пройти гомінливу (*А. Малишко*).

1098. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Промені як вії сонячних очей (*П. Тичина*); б) Праця є початком всього (*С. Стальський*); в) У всякого своя доля і свій шлях широкий (*Т. Шевченко*); г) Життя прожити не поле перейти (*Нар. тв.*).

Тире в неповному реченні

1099. Тире в неповному реченні ставиться:

а) завжди на місці пропущеного присудка; б) завжди на місці пропущеного підмета або присудка; в) завжди на місці пропущеного будь-якого члена речення; г) зазвичай на місці пропущеного члена речення, переважно присудка, якщо є пауза.

1100. Речення ***Комп'ютерна цивілізація перетворює знання в інформацію, а пізнання – в інформування*** (*Н. Халімов*) написано:

а) без порушення пунктуаційних норм; б) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків у неповних реченнях; в) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків у складносурядному реченні; г) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків у складнопідрядному реченні.

1101. У реченні ***І плакати – це також щастя*** (*О. Гончар*) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у

неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного означення.

1102. У реченні *Хвилини здаються тоді за години, години – за дні, дні – за роки* (Панас Мирний) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) в односкладному реченні на місці головного члена речення; г) між частинами складного речення.

1103. У реченні *Вмерти на полі – то не слава...* (Н. Рибак) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного дієслова.

1104. У реченні *Це – мій народ* (Б. Олійник) тире стоїть:

а) між підметом і додатком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеної дієслівної зв'язки.

1105. У реченні *Не місце людину красить, а людина – місце* (Нар. тв.) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного означення.

1106. У реченні *Середня людина стурбована тим, як би їй вбити час, талановита ж – прагне його використати* (Нар. тв.) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного означення.

1107. У реченні *Призначення людини – в розумній діяльності* (Аристотель) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного означення.

1108. У реченні *Поганий вчитель підносить істину, гарний – вчить її знаходити* (Дістерверг) тире стоїть:

а) між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; б) у неповному реченні на місці пропущеного присудка; в) у неповному реченні на місці пропущеного підмета; г) у двоскладному реченні на місці пропущеного означення.

1109. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Навколо – мла. Крізь вікна – чорно (Є. Маланюк); б) Душа у роботі (П. Перебийніс); в) В одній руці у нього бублик, у другій бриль з вишнями (Б. Грінченко); г) Оця реальна мить вже завтра буде спомином, а післязавтра: – казкою казок (Л. Костенко).

1110. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) П'ять весен минуло, і шоста прийшла, Заслала лани килимами (Олександр Олесь); б) Ми звикли до неї, вона: до нас (М. Коцюбинський); в) Сніг. Сніжок. Голуба далина. В далині – синє сяйво вікна (Г. Коваль); г) У вікнах перші вогні (О. Теліга).

1111. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) У вітах яблуні – птахи й тіні (В. Стус); б) На серці – спомин маминого свята (Д. Павличко); в) З одного берега у ставок сосни заглядають, а з другого, протилежного, – дуби (Остан Вишня); г) Вище трохи – млин. В долині: луки, трава по пояс, а квіток... так і рябіють, метелики так і майорять (А. Тесленко).

1112. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Позаду – стільки мурів і проваль, перед тобою – далеч ясновида (М. Рильський); б) Твоя любов – на грані маячні і віра, – у наївності на грані (Л. Костенко); в) Зима в душі. На всій землі зима (П. Перебийніс); г) Пішла Галя воду брати, а у ній – самі нітрати (В. Бойко).

1113. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) В одних болять рани, в інших душа (П. Загребельний); б) Хто купляв собі Долю за гріш. А хто – і за мільйони (Л. Костенко); в) І недарма у творах Довженка-письменника журба, людське горе межують з радістю і щастям. То – від життя (С. Плачинда); г) За вікнами: – дворик. І дикий газон (І. Жиленко).

Пунктуація в простому ускладненому реченні

Розділові знаки при однорідних членах речення та узагальнювальних словах

1114. Між однорідними членами речення ставлять:

- а) насамперед кому, може бути тире або крапка з комою; б) тільки кому;
- в) насамперед тире, може бути кома, двокрапка або крапка з комою;
- г) насамперед тире, може бути кома або крапка з комою.

1115. Після узагальнювального слова перед однорідними членами речення ставлять:

- а) насамперед тире, іноді двокрапку; б) двокрапку; в) тільки тире;
- г) насамперед двокрапку, іноді тире або крапку з комою.

1116. Перед узагальнювальним словом після однорідних членів речення ставлять:

- а) насамперед тире, іноді двокрапку; б) тільки двокрапку; в) тільки тире;
- г) насамперед тире, іноді може бути кома і тире (якщо кома зумовлена іншими причинами, зокрема межею частин складного речення, відокремленням членів речення тощо).

1117. Якщо однорідними членами, що стоять після узагальнювального слова, речення не закінчується, то після них ставимо:

- а) насамперед тире, іноді двокрапку; б) тільки двокрапку; в) тільки тире;
- г) насамперед тире, іноді може бути кома і тире (якщо кома зумовлена іншими причинами, зокрема межею частин складного речення, відокремленням членів речення тощо).

1118. У реченні *А яблука падають, Котяться, губляться, Бо не знаходять **Наших слідів*** (С. Пушкін) між однорідними членами ставимо коми, бо:

- а) вони виражені присудками; б) вони є непоширеними членами речення;
- в) між ними немає неповторюваних сполучників; г) між ними немає повторюваних сполучників.

1119. У реченнях *Осінь – то передсмертна сповідь усього, що живе і впиває в себе проміння сонця, то велична поема жально й надії. Тому вона така вродлива й елегантна* (М. Чернявський) між підкресленими однорідними членами не ставимо коми, бо:

- а) вони виражені одними й тими ж частинами мови; б) вони є непоширеними членами речення;
- в) між ними є неповторюваний сполучник *і (й)*, який не має приєднувального значення; г) між ними є повторюваний сполучник *і (й)*.

1120. У реченні *Вона працювала, і тяжко працювала* (С. Полин) стоїть кома між однорідними членами речення, бо:

а) вони виражені одним і тим же словом; б) вони є непоширеними членами речення; в) між ними є приєднувальний сполучник *і*, який вказує на те, що приєднується ще один елемент як доповнення до сказаного; г) між ними є повторюваний сполучник *і*.

1121. У реченні *Жита зараз похитував не стільки вітерець, скільки роса* (М. Стельмах) стоїть кома між однорідними членами, бо:

а) вони виражені однією і тією ж частиною мови; б) вони є непоширеними членами речення; в) вони з'єднані за допомогою парного сполучника *не стільки ... скільки*; г) між ними немає повторюваного сполучника *і*.

1122. У реченні *Дім силою будують, а розумом скріплюють* (З Біблії) кома стоїть між однорідними членами, бо:

а) вони виражені однією й тією ж частиною мови; б) вони є непоширеними членами речення; в) вони з'єднані за допомогою протиставного сполучника *а*; г) між ними немає повторюваного сполучника *і*.

1123. У реченні *Земля дочекалась і рясту, і сонця, і цвіту...* (С. Пушик) кома стоїть між однорідними членами речення, бо:

а) між ними є повторюваний сполучник *і*; б) між ними є неповторюваний сполучник *і*; в) вони є додатками; г) вони є непоширеними членами речення.

1124. У реченні *У селянській душі не умруть ні волошки, ні поле* (Д. Фальківський) кома стоїть між однорідними членами, бо:

а) вони не становлять стійкого фразеологічного сполучення, і між ними є неповторюваний сполучник *ні*; б) вони не становлять стійкого фразеологічного сполучення й між ними є повторюваний сполучник *ні*; в) вони є додатками; г) вони є непоширеними членами речення.

1125. У реченні *Дід стоїть ні в сих ні в тих* (М. Понеділок) кому між однорідними членами не ставимо, бо:

а) вони хоч і мають при собі повторюваний сполучник *ні*, але становлять стійке фразеологічне сполучення; б) вони не становлять стійкого фразеологічного сполучення, і між ними є повторюваний сполучник *ні*; в) вони є додатками; г) вони є непоширеними членами речення.

1126. У реченні *Земля на прощання усміхнулась – і потемніла* (Панас Мирний) тире стоїть між двома однорідними членами, бо:

а) є неповторюваний сполучник *і*; б) вони є однорідними присудками; в) є непоширеними членами речення; г) другий член виражає раптову зміну подій.

1127. У реченні *Не жалібна – ясна твоя краса...* (Леся Українка) тире стоїть між двома однорідними членами, бо:

- а) немає неповторюваного сполучника; б) вони є однорідними присудками;
- в) є непоширеними членами речення; г) вони протиставлені один одному.

1128. У реченні *Заворожені дерева ждуть не діждуться свого свята* (М. Стельмах) немає розділового знака між двома однорідними членами, бо:

- а) немає повторюваного сполучника; б) вони є однорідними присудками; в) є непоширеними членами речення; г) вони однакові за значенням слова, друге вжите з часткою *не* і обидва за змістом утворюють єдине ціле й передають невизначеність.

1129. У реченні *Ганна билася, як чайка об кригу, рятуючи інших дітей; молола в жорнах, захованих од злого ока у свинячий цебер, кору, і ячмінний послід, і покришене дрібно кукурудзяне стебло; вишукувала по пагінчиках навесні в лісі під прілим листям торішні ліщинові горіхи; варила з молодим часником і цибулею лободу та рогіз і ділила те поміж усіма порівну* (Ю. Мушкетик) крапка з комою стоїть між однорідними членами, бо:

- а) між ними немає неповторюваного сполучника; б) вони є однорідними присудками; в) є непоширеними членами речення; г) вони є поширеними й мають свої розділові знаки.

1130. Речення *Мені наснилися ночі солов'їні, дівочі співи, пахощі левад* (М. Рильський) написано:

- а) без порушення пунктуаційних норм; б) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків при однорідних прикладках; в) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків при однорідних додатках; г) з порушенням пунктуаційних норм, які стосуються вживання розділових знаків при однорідних підметах.

1131. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

- а) Любить травинку, і тваринку і сонце завтрашнього дня, вечірню в попелі жаринку, шляхетну інохідь коня (Л. Костенко); б) За білим снінням Ти бачиш гори, степ і шлях, І мокрі щоки на щоках, І голос, зірваний тремтінням (М. Вінграновський); в) Любить квіти на луках рвати, майструвати лука в лозі, по городу галопом промчати На обуреній, гнівній козі (В. Симоненко); г) Ні він, ні вона перед тим не знали такої повноти щастя (І. Денисюк).

1132. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

- а) Хай руками, хай на ліктях, поповзом – дарма, душу хай обшмугляю об камінь – все одно милішої нема за оцю утрачену й ледачу, за байдужу, осоружну, за землю цю, якою тільки й значу і якою барвиться сльоза

(*В. Стус*); б) Ви в ірій линете від сірого туману від сірих днів, від суму, і нудьги На срібло чистее спокійного лиману, На пишні береги (*Олександр Олесь*); в) Човник хитається серед води, Плеще о хвилю весло (*Р. Купчинський*); г) У неї котик був, як чортеня, і чорна доля з чорними очима (*Л. Костенко*).

1133. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

а) Корсунь спав, байдужий, що десь сьогодні, вчора чи торік умер проїздом, сивий і недужий, якийсь старий самотній чоловік (*Л. Костенко*); б) І враз з таким нестриманим, гордим захватом одкинула назад голову, такою радістю світлою, ніжною засіяло все лице її, стала вся такою ясною, дивною, що Довгаль зовсім розтерявся й з зачарованням дививсь на неї (*В. Винниченко*); в) Вже б, здавалося, відболіло, Прогоріло у тім вогні, Ступцювало і душу, й тіло, Вже б, здалося, нащо мені? (*М. Вінграновський*); г) В далині розбитій – синій Там ми молодість згубили (*Іван Багряний*).

1134. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

а) Сеньйорито акаціє, добрий вечір. Я забув, що забув був вас, Але осінь зайшла по плечі, Осінь, ви і осінній час, Коли стало любити важче І солодше любити знов... (*М. Вінграновський*); б) Нецілована, незнана, Недоклична – й все кохана, Полум'яна, й все похмура... (*Іван Багряний*); в) Земля молодіє від рясту, від сонця, від цвіту, Душа, мов калина, цвіте і росте від тепла (*С. Пушик*); г) Хай смерть наша буде червоним дощем в поля батьківські. На нашій високій, палкій любові, на праці, на битві, на лагіднім нашім слові стоять Україні – допоки стоїть земля! (*І. Жиленко*).

1135. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

а) Розцвітають і квіти, і доля На моїй українській землі (*С. Пушик*); б) Я тебе обнімав, говорив, цілував, Цілував, говорив, обнімав – обнімаю, Говорю, і цілую – сльозою вже став З того боку снігів, цього боку немає... (*М. Вінграновський*); в) Красуня-осінь підходила помалу, спрокволу (*М. Чернявський*); г) Але бачили б ви, що робили ластівки! Вони злетілися сюди з усіх дворів, кружляли, кричали, плакали... (*Василь Земляк*).

1136. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

а) Кинула сірої, землистої фарби на степ, потім почервонила ліс, а клени вдягла в ніжно-жовту позлотисту порфіру, і вони стояли і в лісі, і по місту такі гарні, такі вродливі й елегійні, що дивитись на них було й весело, і сумно (*М. Чернявський*); б) Не було пориву і жалю (*Л. Костенко*); в) Лелеки щовесни прилітали, виводили діток, знову відлітали, а Халимон усе жив

самітником і більше ніколи не піднімався в небо (*Василь Земляк*); г) Що жив, любив, і не набрався скверни, ненависти, прокльону, каяття (*В. Стус*).

1137. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

- а) І душу опановував тихий і глибокий настрій (*М. Чернявський*); б) Знання вгамовує велику, дивує звичайну, і роздуває маленьку людину (*Л. Толстой*);
- в) Іще біліша стану в тиші, іще тремкіша, наче хвора (*О. Лятуринська*);
- г) Індик хоч не співає, зате багато думає (*Нар. тв.*).

1138. У якому варіанті допущено помилку у вживанні розділових знаків між однорідними членами речення?

- а) Здавалось, що мати всього живого, невмируща природа, прощається з своїми дітьми перед їх тимчасовою смертю, приголублює їх на прощання, споряджає в кращу одіж, і з материною ласкою виговорює їм їхні провини вислухує виправдання й подає надії на нове, краще, ясніше життя (*М. Чернявський*); б) На тім кровопролитті не місяць в небі сходить – турецький ятаган (*Л. Костенко*); в) Розмовляли мало, однак прощались боляче (*Ю. Середа*); г) Мала голка, та майстровита (*Нар. тв.*).

1139. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

- а) Минулі покоління лишили нам не так розв'язання проблем як самі проблеми (*Сенека*); б) Наче день не день, і ніч не ніч, а тільки ж сонце зовсім низько висить над головою (*Є. Гуцало*); в) Кудкудаче курка – і гніздо видає (*Нар. тв.*); г) Біга Катря боса лісом, біга та голосить; то проклина свого Йвана, то плаче, то просить (*Т. Шевченко*).

1140. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

- а) Сірий осінній ранок куривсь дрібною мжичкою (*М. Коцюбинський*);
- б) Скоро серпень надійде ясний на поля неосяжні і сині (*П. Філіпович*); в) В старім гнізді танцюють лелечатка, і одірвавши ніжки од землі, немов малі русалоньки, дівчатка гойдаються в зеленому гіллі (*Л. Костенко*); г) Сиві, рожеві, блакитні дими кучеряві плинуть з високих, мов башти, стрімких димарів (*М. Рильський*).

1141. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

- а) Люблю цю тишу мрійну, вечорову, коли виходить місяць у діброву (*І. Нехода*); б) Рівний, залитий сонцем степ, одразу припишк (*О. Гончар*);
- в) Крізь прозорі хмарки іноді пробивається рожевий сонячний промінь (*О. Копиленко*); г) В густім зеленім березовім гаю над Дністром весело щебетали пташки (*І. Франко*).

1142. У реченні ***Ураз усе покращало біля мене: і ясени з блакитними тіннями й зеленим шумом, і нагорблена клуня з чотирма вітрами, і***

скрипкові ворота, і маківки, і навіть ледачі гарбузи в різнобарвних сорочках... (М. Стельмах) ставимо двокрапку, бо:

а) після узагальнювального слова *ураз* є однорідні члени речення; б) після узагальнювального слова *усе* є однорідні члени речення; в) речення досить поширене; г) узагальнювальне слово розташоване після однорідних членів речення.

1143. У реченні *Всяке птаство, як-от: деркачів, перепічок, куликів, курочок – можна було викосити косою в траві* (О. Довженко) перед словом *як-от* ставимо кому, бо:

а) після узагальнювального слова *птаство* є однорідні члени речення; б) після узагальнювального слова перед *як-от* ставиться кома; в) речення досить поширене; г) *як-от* є узагальнювальним словом.

1144. У реченні *Сьогодні усе для тебе – озера, гаї, степи* (В. Симоненко) ставимо тире, бо:

а) після узагальнювального слова перед однорідними членами речення іноді замість двокрапки ставлять тире; б) після узагальнювального слова *усе* є непоширені однорідні члени речення; в) після узагальнювального слова *сьогодні* є непоширені однорідні члени речення; г) узагальнювальне слово розташоване після однорідних членів речення.

1145. У реченні *... Над хатою високі сосни шумлять: про Галаганів, про Горленків, про Скоропадських, про Величок, про сумні дні минулої панщини* (С. Васильченко) ставимо двокрапку, бо:

а) після узагальнювального слова є однорідні члени речення; б) після узагальнювального слова *шумлять* є непоширені однорідні члени речення; в) хоча узагальнювального слова немає, але перед переліком робиться попереджувальна пауза, а однорідні члени речення читаються з перелічувальною інтонацією; г) узагальнювальне слово розташоване після однорідних членів речення.

1146. У реченні *Дівчина дуже любить пам'ятник Котляревському. На ньому вирізьблені цікаві малюнки з його п'єс "Наталка Полтавка" і "Москаль-Чарівник"* (О. Іваненко) після слова *п'єс* двокрапку не ставимо, бо:

а) після узагальнювального слова перед однорідними членами речення, вираженими іменниками, двокрапку ставити не обов'язково; б) іноді замість двокрапки ставлять тире; в) немає узагальнювального слова перед однорідними членами речення; г) перед непоширеними однорідними членами речення, вираженими власними назвами, після узагальнювального слова (якщо на нього не падає логічний наголос) двокрапка зазвичай не ставиться.

1147. У реченні *На сцені Національної опери вперше були поставлені українською мовою відомі опери: “Садко” і “Казка про царя Султана” М. Римського-Корсакова та “Турандот” Джакомо Пуччіні (3 газ.)* ставимо двокрапку, бо:

а) після узагальнювального слова перед однорідними членами речення завжди є двокрапка; б) є перелічувальна інтонація; в) немає узагальнювального слова перед однорідними членами речення; г) після узагальнювального слова перед однорідними членами, вираженими власними назвами, є двокрапка, якщо однорідні члени значно поширені.

1148. У реченні *Напровесні і в розповні літа, мрійливої осені і засніженої зими – завжди люди тягнуться до природи (Г. Смик)* ставимо тире, бо:

а) після узагальнювального слова перед однорідними членами речення завжди є тире; б) після однорідних членів речення перед узагальнювальним словом ставимо тире; в) немає узагальнювального слова перед однорідними членами речення; г) після узагальнювального слова перед однорідними членами може бути і тире.

1149. У реченні *Свист у полі, ночі горобині, білий цвіт, обпалений вогнем, – все мені ввижається в долині (А. Малишко)* перед тире ставимо кому, бо:

а) вона зумовлена відокремленням дієприслівникового звороту; б) після однорідних членів речення перед узагальнювальним словом завжди ставимо кому й тире; в) немає узагальнювального слова перед однорідними членами речення; г) вона зумовлена відокремленням дієприкметникового звороту.

1150. У реченні *Гості: пани й пані, молодь і старші люди – сиділи і стояли (Б. Грінченко)* ставимо тире, бо:

а) після однорідних членів речення є узагальнювальне слово; б) після однорідних підметів є однорідні присудки; в) немає узагальнювального слова перед однорідними членами речення; г) однорідними членами речення, що стоять після узагальнювального слова, речення не закінчується, тому після них ставиться тире.

1151. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

а) Наче грозвий грім котиться довкола, котиться низько понад землею, котиться не в одному якомусь місці, а скрізь і над селом, і над лугами, й над річкою (Є. Гуцало); б) Оце тут з дерева виробляють всячину, і вози, і колеса, мебель всяку, вікна – все, все, що потрібне ще в хаті чи в полі (Панас Мирний); в) Як любив ти і гори, й поля, синь озер: всю свою Батьківщину (П. Тичина); г) На берегах Дніпра розташовано багато міст, як-от: Київ, Черкаси, Запоріжжя, Херсон (В. Підмогильний).

1152. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

а) Усе: і повітря, й покручені лози, і зів'яла трава – все це мимохить нагадує

їй щасливі хвилини її життя (*М. Коцюбинський*); б) Наш народ створив цілий ряд духовних інструментів, як наприклад – сопілку, трембіту, ріг, сурму, трубу, волинку (*Д. Багалій*); в) Ураз усе покращало біля мене, і ясени з блакитними тінями й зеленим шумом, і нагорблена клуня з чотирма вітрами, і скрипливі ворота, і маківки, і навіть ледачі гарбузи в різнобарвних сорочках... (*М. Стельмах*); г) Тиша була напоена всякими звуками; і дзвінкою піснею жайворонка, і дзижчанням польових мух, і тихим мелодійним шелестінням стиглого жита (*М. Коцюбинський*).

1153. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

а) Все навколо – дерева, птахи, люди: сповнене весняної, пружної, нестримної сили (*В. Собко*); б) Так, друже дорогий, ми любимо одно: старої творчості додержане вино, і мед аттійських бджіл, і гру дзвінких касталій (*М. Зеров*); в) Все бачить співець у широких роздоллі; і небо, і море, й красу світову, – і людям співає він пісню нову (*Леся Українка*); г) Усе одбивається в пісні, як в морі,: рожевая зоря, й червоная кров, і темна ненависть, і ясна любов, і племінь пожеару, і місяць та зорі... (*Леся Українка*).

1154. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку?

а) Сонце вже сховалось за вільшечки, пустило крізь листя тоненькі рожеві стріли (*Г. Тютюнник*); б) Стародавній Боспор, Ольвія, степові скіфи та половці, запорізька Хортиця, поруч якої нині піднявся Дніпрогес, – все це було улюблене коло його інтересів... (*О. Гончар*); в) Значні площі в Україні займають баштанні культури, як-от: гарбузи, кавуни, дині, кабачки, патисони (*З довідн.*); г) Та в цю хвилю двері розчинились і ввійшли: якийсь рудобородий в довгому старім плащі подертім; з лірою ж за ним дідок кошлатий, що все кашляв та все очі мружив – іще й третій, що безруко шуливсь, лиш рукав сорочки теліпався (*П. Тичина*).

1155. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку?

а) Все взяли: картоплю, цибулю, огірки, хліб, казан, велику дерев'яну миску, волок, рядно, косарський прилад, граблі – все вже на возі (*О. Довженко*); б) У театрі Франка я застав ще блискучу плеяду корифеїв: Бучму, Шумського з Гнатом Юрою (*І. Малишевський*); в) Жито, пшениця й овес: все разом поспіло й присохло (*І. Нечуй-Левицький*); г) Київський князь Володимир заклав фортеці на річках Десні, Острі, Трубежі, Сулі, Стугні (*З календ.*).

1156. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку?

а) Цілюще зілля, отруї, дання, – все знала баба (*Л. Костенко*); б) І все минеться: суєта й прокльони, – але правічне дерево життя! (*А. Малишко*); в) Переписавши на вершині життя ще раз свої твори: вірші, байки, філософські трактати, – Григорій Сковорода тихо й непомітно пішов у Вічність (*В. Стадниченко*); г) Жонатому треба: горшка, миски й колиски (*Нар. тв.*).

Пунктуація при відокремлених другорядних членах речення

1157. На письмі відокремлені члени речення виділяються:

а) тільки комами; б) тільки тире; в) комами, рідше тире; г) комами, рідше тире або дужками.

1158. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) На відміну від кохання, ненависть завжди взаємна (*Ю. Меліхов*); б) Хіба ти маєш щось, окрім душі, окрім дороги, гострої, як лезо?.. (*Н. Стефурак*); в) Єднає нас над кручами Дніпра земля, на хліб і сіль багата (*П. Перебийніс*); г) Неприємна, знайома млявість – провісниця всіляких прикростей закрадалася в груди (*В. Дрозд*).

1159. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) Замість робитися майстрами часу, ми стали його бранцями (*О. Забужко*); б) В кутку під божницею, замість стола, стояла вузесенька примостка на чотирьох паколах, убитих в землю (*Панас Мирний*); в) Щодо моєї роботи, то краще не питай (*М. Коцюбинський*); г) Щодо цього погляди Антоновича цілком збігалися з поглядами комбата (*О. Гончар*).

1160. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) Той вершник зветься Іскрою Іваном. Йому сьогодні тяжче ніж кому (*Л. Костенко*); б) Усі знали Оришку як відьму (*Панас Мирний*); в) Настала осінь з вітрами холодними, з дощами дрібними (*Леся Українка*); г) У сатиновій сорочці, у полотняних штанях, він прийшов сюди першим з дружиною і дітьми (*А. Шиян*).

1161. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) У хату ввійшов старший Джеря, високий, тонкий, з сивуватими довгими вусами, з нужденним блідим лицем та смутними очима (*І. Нечуй-Левицький*); б) Славко ступав за нею широкими кроками. Вона всміхнена, а він сумний, нахмурений (*Л. Мартович*); в) Якесь незвичне, незрозуміле почуття... пройняло Катрю і виповнило серце їй невиразним бажанням – розповісти йому, пожалітися (*А. Головка*); г) І жила в тій стороні бідна удова у земляній хатинці, і мала вона сина на імення Івашко (*С. Васильченко*).

1162. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) Лінгвістика, як наука цікавила його давно (*З газ.*); б) Венера, як правдива

мати, для сина рада все оддати (*І. Котляревський*); в) Винуватці тої катастрофи – два хлопчики літ семи-восьми та п'ятиліток-дівчинка – наче не чули сердитого материного поклику (*М. Коцюбинський*); г) Великий український філософ Григорій Сковорода був сам патріотом і прищеплював та виховував у народі священне почуття любові до своєї батьківщини (*В. Яременко*).

1163. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) Старий підводиться, і не прощаючись, іде, зникає десь вниз за курганом (*О. Гончар*); б) І, вибігши з хати, пішов у садок (*М. Коцюбинський*); в) Я птахом був колись, та світ мене зловив, в людину обернув, скропивши потом жнив (*Д. Павличко*); г) Вона сама – царівна мила – Не раз свій смуток хоронила В самій собі, в піснях своїх (*П. Тичина*).

1164. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

а) Повела розмову мати із дочкою восени біля тину, біля хати) коло білої стіни (*І. Гончаренко*); б) Вранці, ще до сходу сонця – в табір прибула машина з хлібом... (*О. Гончар*); в) І ніхто того не чує, не знає, не бачить: опріч Марка маленького (*Т. Шевченко*); г) За винятком баби Оришки, Чіпка нікого не любив (*Панас Мирний*).

1165. Укажіть, у якому з наведених речень правильно розставлено розділові знаки:

а) Рясніють: квітоньки, жовтогарячі, голубі і срібні... (*М. Вороний*); б) Повитий згадками, непрошеними й зайвими – скрипить протезом сторож Явдоким (*М. Вінграновський*); в) У сквирі лікар був: на прізвище Рушилов (*М. Рильський*); г) Пробач мені, життя, дароване так щедро! (*Л. Костенко*).

1166. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки.

а) Зарваниця – величний Марійський центр Західного Поділля – віками була для українського народу форпостом християнської віри і джерелом життєдайної сили (*П. Бубній*); б) Отак і він, Данило – ще неоперений, залишився без батька-матері (*М. Стельмах*); в) Жовтень – маляр веселий, червоними фарбами, мов підпільник хоробрий, фарбує світ (*Г. Світлична*); г) В твою душу – холодну криницю) впало серце гаряче моє (*В. Булаєнко*).

1167. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

а) Близько, зараз отут – дихала холодною вогкістю річка (*М. Коцюбинський*); б) Пахне грибами й медом, вогкістю пахне тією, що – опріч назви “осінь”, немає імені їй (*М. Рильський*); в) “Іспанець до мозку кісток” Лорка міг з повним правом назвати себе “братом усіх людей” (*В. Стус*); г) Не дослухалась вона до того допитування, вона навіть не бачила нічого перед собою, окрім Пилипка (*Панас Мирний*).

1168. Укажіть, у якому з наведених речень правильно розставлено розділові знаки?

а) Село невелике, примітне тільки старовинною церквою, валами – рештками козацького табору Северина Наливайка, – та широкими солончаками поблизу: звідти в час біди люди, приходячи за десятки верст, брали “ропу” замість соли; можливо, так було з вікопомної давнини (*В. Барка*); б) Напівзасохлі, поруділі від сонця, вони – квіти все-таки були дорогими, як спомин про весну і літо (*П. Кочура*); в) Розбуджена свіжим весняним повітрям, гіркуватим присмаком свіжозеленої землі, невтомним щебетанням жайворонка у високості, трубним криком журавлів, відчуває людина стремління пригорнути весь голубий світ... (*Г. Тютюнник*); г) Щороку вітер, б’є в лискучі вікна, м’який та запашний, мов свіжий хліб (*В. Коротич*).

1169. Укажіть, у якому з наведених речень неправильно розставлено розділові знаки?

а) Самота, працюювата й спокійна, світить лампаду мою і розкладає папір (*М. Рильський*); б) Лекторові обличчя помолоділо трохи, і вже не такий сумний та сірий він був, цей попутник у полотняних неprasованих штанях (*Ю. Щербак*); в) Здивований, постояв ще трохи, а потім рушив (*Є. Гуцало*); г) Мені зоря сіяла нині вранці, устромлена в вікно (*В. Стус*).

1170. У якому варіанті допущено помилку при відокремленні членів речення?

а) У сні відкрилась перед ним райська місцина: оповита чарівним серпанком долина, погаптована різнобарвними квітами і освітлена дивним сяйвом (*П. Бубній*); б) Від вибухів у вухах шуміло – ревло, гуло і гупало (*О. Гончар*); в) Боже, що роблю я окаянний! (*І. Франко*); г) У неї в хаті завелось багато всяких вузликів – великих і малих – і раз у раз щось сушилося на вікнах (*М. Коцюбинський*).

1171. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Омиті росами квітки розтулюють повіки (*В. Сосюра*); б) Розвіялись листки в блакиті обірвані з болящих ран... (*Д. Павличко*); в) Мимо Хоми замерехтіли смертельно бліді, спотворені жахом обличчя: чоловічі й жіночі – кістляві, безкровні (*О. Гончар*); г) Було життя осяяне красою, любов і честь цінились над життя (*Л. Костенко*).

1172. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Лінивого дорога колюча, немов устелена терням (*З Біблії*); б) Чи се край мій рідний, обдертий чужими і світом забутий? (*І. Франко*); в) У тиші, настояній духом гречаним, напахченій визрілим чаром городнім, сиджу перед дідом (*П. Перебийніс*); г) В дні, прожиті печально і просто все було як незайманий сніг (*Л. Костенко*).

1173. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Мій перший вірш написаний в окопі, на тій сипкій од вибухів стіні, коли згубило зорі в гороскопі моє дитинство вбите на війні (*Л. Костенко*); б) Степ у цю пору весь залитий сонцем, огорнутий голубими димками весняних випарів, привільний, широкий і безконечний, навіває на людину віковічне почуття ще більшої жадоби до життя (*Г. Тютюнник*); в) І я відчула, радістю зігріта, Що лиш любов єднає нас зі світом (*Л. Скурда*); г) Налита сонцем і вітрами, хлюпоче веслами весна (*М. Стельмах*).

1174. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Отак завжди чогось чекаю закоханий в красу життя (*Г. Коваль*); б) Сади, омиті музикою згадок, ковтають пил міжселищних доріг (*Л. Костенко*); в) Ганна аж затрусилася, неначе облита холодною водою (*І. Нечуй-Левицький*); г) Чужа сторона гірчицею сіяна, забудьками саджена (*Нар. тв.*).

1175. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Гордий і волелюбний, він нагадував сокола (*А. Шиян*); б) Я в людей попрошу тільки віри в кожне слово, почуте від мене, в кожний погляд очей моїх сірих, в кожную ласку рук нестудених (*Л. Костенко*); в) По небу пливли тоненькі, неначе розмазані пензлем, хмари (*Ю. Мушкетик*); г) Дикий мак – її найперша квітка в цьому не дуже пристосованому для бджіл світі, перша квітка, на яку вона впала сп'янівши од відчуття крил за спиною, буйної розкоші польоту і бджолиного буття (*В. Яворівський*).

1176. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) І хрест, облитий буряковим квасом, під білим сонцем дивно мерехтить (*Л. Костенко*); б) Зморений довгим і далеким шляхом, він [*монах*] закріпився водою, перегадом сердечною молитвою просив Матір Божу, щоб захистила його від ворогів, взявши під свій покров у цій незнаній околиці (*П. Бубній*); в) Кам'яніють окатими прірвами, переплутані в шелесті хмар жовті вікна розкриті, розірвані, у танку вперекидь і сторчма (*В. Лесич*); г) А навкруги вся ніч переповнена розміреним шумом хлібів (*О. Гончар*).

1177. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Ваблять їх [*людей*] степи, ліси, річки, озера... Захоплюючись цими дивосвітами, милуючись зеленотінню дібров, блакитним плесом чи буйним різнотрав'ям, не всі, одначе, добре знаються на тому, що оточує нас (дерева, кущі, квіти, трави), що з дитинства нам близьке і рідне (*Г. Смик*); б) Степ, струснувши з себе росу, та зігнавши непримітні тіні, горить рівним жовто-зеленим кольором (*Панас Мирний*); в) Виріши на багатостраждальній іспанській землі, закоханий у трагічні мотиви канте хондо, перейнятий скорботно-благородними образами Сервантеса і Кальдерона, Веласкеса і Гойї, Лорка не міг не сприйняти цього почуття фатального трагізму, яке мало не стало рисою національного характеру його народу (*В. Стус*); г) ...Під

хижим вітром крутячись, Прощаючи поблідлу вись, Лягає жовте листя мертво (Є. Маланюк).

1178. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Вони [ластівки] підлітали до гнізда і, вгледівши там розбишаку, знову відлітали геть, на родинну раду (Василь Земляк); б) Мабуть, тому й таке чуття у мене, Що, ідучи з віків, чогось одного, Найнеобхіднішого, не доніс я, ні! (М. Вінграновський); в) Не здаюся. Знов стою у тиші, Вперто жду у сні і наяву І, на вістря серце настромивши, Туго натягаю тятиву... (Р. Лубківський); г) Треба діяти і, не зволікаючи (О. Довженко).

1179. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Білий пахучий напій пінивсь у склянці, і прикладаючи його до уст, я знав, що то вливається в мене м'яка, як дитячі кучері, вика, на якій тільки ще вчора цілими роями сиділи фіолетові метелики цвіту (М. Коцюбинський); б) Але, будучи виразно національним поетом, Лорка разом з тим є одним з найбільш оригінальних поетів нашого віку (В. Стус); в) Упало скіфське літо на траву, здійнявши пилу крутію гарячу... (В. Підпалый); г) Поки геній стоїть, витираючи сльози, метушлива бездарність отари свої пасе (Л. Костенко).

1180. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Іще для когось пролетів, а комусь відсочився рік, і посивіла матір земля, мружачись під метелицями вже думала про березень (М. Стельмах); б) Деревя стоять похнюпившись, і чути, як падають їхні сльози на землю (В. Підмогильний); в) Вона не звикла сидіти склавши руки (М. Рильський); г) Світ мистецтва та поезії заповнює її життя, надаючи йому високого і величного сенсу (О. Сліпушко).

1181. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Деревя заспокоїлись і тільки часом здригувались голими вітами, неначе згадуючи страхіття ночі (В. Винниченко); б) Обидва хлопці щільно припали до землі і лежали затаївши духа (Б. Грінченко); в) На людей дивлячись, і себе бачиш (Нар. тв.); г) Ударить страшений мороз і розігнавши хмари та розіславши по землі білим інеєм туман, вистеле небо ясними зорями (Панас Мирний).

1182. У якому варіанті неправильно розставлено розділові знаки?

а) Життя – така велика ковзаниця. Кому вдалось, не падавши, пройти? (Л. Костенко); б) Слухаючи, як вишумовує морська черепашка, можна відчути, як серце повниться бризками води й світла, зеленовою сутінню та срібними рибками (В. Стус); в) Лише добро роби не думаючи (Нар. тв.); г) Краще вмерти, біжачи, ніж жити, гниючи (Іван Багряний).

Розділові знаки при відокремлених уточнювальних членах речення

1183. Відокремлені уточнювальні члени речення на письмі відокремлюються:
а) тільки комами; б) тільки тире; в) комами, рідше тире; г) комами, рідше тире або дужками.

1184. У якому варіанті допущено помилку при виділенні уточнювальних членів речення?

а) От ми, Бобренки, живемо, пручаємось (*Л. Костенко*); б) Лексика – це всі слова мови, тобто словниковий склад мови (*З підр.*); в) Прилетів до нас здалека чорногуз: або лелека (*М. Адаменко*); г) Мчимо швидше й швидше, і може статися, що од нас, од людства, нічого, крім швидкості, й не лишиться (*Ю. Мушкетик*).

1185. У якому варіанті допущено помилку при виділенні уточнювальних членів речення?

а) Море синє, аж чорне тільки білою піною б'є об берег (*М. Коцюбинський*); б) Тоді, весною сорок четвертого, сад був весь у цвіту (*А. Шевченко*); в) Щось в душі, на самім дні, застогнало підсвідоме (*Б. Олійник*); г) Над моїм вікном, у куточку, ластівки звили собі гніздо (*Василь Земляк*).

1186. У якому варіанті допущено помилку при виділенні уточнювальних членів речення?

а) По долині послався темний, аж чорний, ліс (*Панас Мирний*); б) Ще будем жити ми – і я, і ти! (*П. Тичина*); в) Але вони [*краплі бурульок, що тануть*] не навівали на мене смутку, бо, як тільки починалася їх ніжна музика, у двір виходила малеча і майже цілий день – з ранку до вечора – я слухав невгамовний дитячий щебет (*Василь Земляк*); г) Кварц, чи окис кремнію – один з найпоширеніших мінералів (*М. Ферсман*).

1187. У якому варіанті допущено помилку при виділенні уточнювальних членів речення?

а) Він же, лелека, рятуючи себе, відразу полетів геть од пожежі, забувши про свою родину (*Василь Земляк*); б) Коло гаю в чистім полі на самій могилі, дві тополі високії одну одну хилять (*Т. Шевченко*); в) Знов без драбини, через димар, виліз на небо дим аж до хмар (*А. Качан*); г) Так, як іще ніколи, Сонце упало з неба (*О. Стефанович*).

1188. У якому варіанті допущено помилку при виділенні уточнювальних членів речення?

а) У жнива, у день жаркий, після косовиці, ми збирали колоски стиглої пшениці (*В. Шевчук*); б) Уже тепер, вечірньої пори, так чисто сяє мамина хустинка (*Н. Кацук*); в) Ніби перестиглі яблука, по небу прокотився

невидимий гуркіт і впав десь поблизу, за лісом... (В. Дрозд); г) Колись, давненько, вже поїхав я, навесні, до одного доброго приятеля (Остан Вишня).

1189. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки:

- а) А тут, на горах, в вишині, провалля з скелями чорніють (Олександр Олесь);
б) Маковей чекає від лейтенанта ще одного запитання; найголовнішого (О. Гончар); в) Мов сплів хтось літа бабиного ниті, і в'ється їх моток там: у блакиті (А. Кацнельсон); г) І сьогодні, – в цей вечір іскристий, не забудь мені слів тих твоїх (В. Сосюра).

1190. Укажіть, у якому реченні неправильно розставлено розділові знаки:

- а) Там, у верховітті, ходить зима, носить в синій пелені завірюху (Г. Тютюнник); б) Десь далеко, за темною смугою лісу, обізвася грім (С. Васильченко); в) Десь, за річкою, гув болотяний бугай (Григорій Тютюнник); г) Далеко за рікою блиснуло щось (М. Коцюбинський).

Виділення внесень

Пунктуація при звертаннях

1191. На письмі звертання:

- а) можуть не виділятися розділовими знаками; б) виділяються тільки з одного боку комою; в) у середині речення виділяються з обох боків комами, у кінці речення – з одного, а на початку речення (залежно від інтонації) може бути кома або знак оклику; г) можуть виділятися будь-якими розділовими знаками.

1192. На письмі вигуки від звертання:

- а) ніколи не відокремлюються комами; б) завжди відокремлюються комами; в) відділяються комами й тире; г) відділяються комами.

1193. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

- а) Мій болю, я вже посивів, А ти ще не переболів... (Д. Павличко); б) Важко було, люди і вам зі мною, і мені між вас (Л. Костенко); в) Прощай, моє літо гречане, достоялось ти, дозвучало, дозріло – до насінини (І. Жиленко); г) А чи всі тебе люди чули і боялись, сива зозуле?! (Р. Лубківський).

1194. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

- а) Припливайте до колиски, лебеді, як мрії, Опустіться тихі зорі синові під вії (В. Симоненко); б) Ясени, ясени, Наді мною шумлять ваші крони, І, неначе

літа, Жовте листя за вітром зліта (*М. Ткач*); в) Яблунева осене, Чом ти в травах росишся? Де ж ти щастя, осене, роздаєш? (*С. Пушик*); г) О боже духів і живої плоті! Я вперше усміхаюся, прости (*Л. Костенко*).

1195. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) Я хочу знати, любиш ти мене, чи це вже сон, який уже не сниться? Моєї долі пекло потайне, моя сама від себе таємниця! (*Л. Костенко*); б) Калино моя, Україно! Рука грози сваволить в гілках твоїх – струнах (*І. Жиленко*); в) І хмари цвітуть, і гудуть молоді дощі, і я досягаю в долоні твоїй зеленій, калино моя, Україно... (*І. Жиленко*); г) Я для тебе горів Український народе, Тільки, мабуть, Не дуже яскраво Горів (*В. Симоненко*).

1196. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) О ноче! Ти чуєш, як стогне Жадана моя тишина (*Є. Плужник*); б) Люди! Був же такий звичай?! (*Л. Костенко*); в) Постріл! Гей, стріло, не промахнися, Подруго моя, не підведи! (*Р. Лубківський*); г) О, мово ночі колискова! Прийми мій радісний привіт (*Олександр Олесь*).

1197. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) Ой, ви, ночі, милі ночі України! (*Б. Олійник*); б) О ноче! А хто ж тому винний, Що ближче, ніж вічність, – куліш, І мрія буває – двогривенний? Чого ж ти мовчиш? (*Є. Плужник*); в) Гей, хлопці, несіть сюди дрова, будемо ватру палити (*Г. Осика*); г) Тривожне, засни непробудно! (*П. Воронько*).

1198. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) Здрастуй, здрастуй, моя жоржино, і вербове моє село! (*М. Вінграновський*); б) До зустрічі, гори і ріки! (*І. Жиленко*); в) О Господи, спаси нас од лукавого! (*Л. Костенко*); г) Ти – давно вже земля... О пречисті сліди! (*Р. Лубківський*).

1199. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) Як тебе не любити, Києве, мій! (*Д. Луценко*); б) Упаду я зорею, Мій вічний народе, На трагічний і довгий Чумацький твій шлях (*В. Симоненко*); в) На добраніч, втрачена любове! Я твій сон уже не вбережу... (*Т. Коломієць*); г) Прощай, прощай, чужа мені людино! Ще не було ріднішого, як ти (*Л. Костенко*).

1200. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні звертань?

а) Прощай Іване, найвірніший друже, шляхетна іскро вічного вогню! (*Л. Костенко*); б) Де волошки твої – Твої очі, мамо? (*Р. Лубківський*);

в) В краю придніпровськiм ми стрiлись з тобою, Веселко моя золота (*А. Малишко*); г) Спи, мiй малесенький, спи, мiй синок... Я розкажу тобі безлiч казок! (*Олександр Олесь*).

1201. У якому варiантi допущено пунктуацiйну помилку у видiленнi звертань?

а) Гримiть, потоки, летiть у гори, несiть долинам пiснi веснянi... (*Олександр Олесь*); б) Ой ти дiвчино, з горiха зерня чом твоє серденько – колюче терня? (*І. Франко*); в) Гей, Орфею, небораче! Де ти змандрував вiд нас? (*Леся Українка*); г) Які врятують тебе гуси, о найнешаснiший народ, що, переживши такi струси, не пережив своїх глупот?! (*Л. Костенко*).

1202. Укажiть, у якому з наведених речень правильно розставлено роздiлові знаки:

а) Я тебе, вiрная, – аж до хатиноньки сам на руках однесу (*М. Старицький*); б) О друже мiй! Останнi трачу сили, в краiнi тiй уявнiй живучи... (*Є. Плужник*); в) О яблуневий нiжний квіт –! весняних вечорiв зiтхання, коли весь свiт мов мерехтить в прибоi щастя i кохання! (*Р. Братунь*); г) Здавалося, б що простiше: життя як одна з форм особистого вдосконалення (*Є. Баран*).

1203. У якому реченнi допущено пунктуацiйну помилку?

а) Нi вража лють, нi лжа, нi спроба збройна Мене не вiдвернули вiд мети (*М. Бажан*); б) Я єсть Людина, в боротьбi змiцнiла, В трудi завзята, в творчостi жива... (*М. Бажан*); в) Уклiн земний, працiвникам землi! Вам, сiячi, плугатарi, – спасибi! (*М. Рильський*); г) Примкнути повiки, важкi вiд безсоння i втоми... Нiкому не скаржитись (*Н. Стефурак*).

1204. Знайдiть речення, у якому допущено пунктуацiйну помилку:

а) Широкий, Днiпре мiй, з тобою ми в розлуцi (*А. Малишко*); б) Повний сили, снаги i надiй, Свiтлим скарбом щастя володiй! (*Л. Первомайський*); в) Здрастуй, сонце, i здрастуй, вiтре! Здрастуй, свiжосте нив! (*В. Симоненко*); г) Ще великий Микола Гоголь, наш славний земляк, захоплено говорив про мову нашого народу (*І. Цюпа*).

1205. Знайдiть речення, у якому допущено пунктуацiйну помилку:

а) Краю мiй карпатський, свiтку мiй чудесний дай тебе любити за високi весни... (*П. Скунець*); б) Неоспiвана, сiроокая, через гори i синi лiси принеси менi в серцi спокою i любов на уста принеси (*В. Булаєнко*); в) Можливо, дивно це комусь, що я, немов малий хлопчина, i досi спраглими очима на свiт i на людей дивлюсь (*А. Кацнельсон*); г) Розкiшнi здоровi тополi високо шумiли понад дахами, густi, аж чорнi (*М. Коцюбинський*).

Розділові знаки при вставних компонентах

1206. Вставні компоненти на письмі виділяються:

а) комами; б) тире; в) дужками; г) крапкою з комою.

1207. У якому реченні допущена пунктуаційна помилка у виділенні вставних компонентів?

а) Скромна праця моя – То не пишна окраса, Але в тому, їй-богу не бачу біди – Щось у мене було І від діда Тараса, І від прадіда – Сквороди (*В. Симоненко*); б) Чесно кажучи, я закінчений брехун (*А. Крижанівський*); в) Тут, певно, буде затишніше і привітніше, веселіше (*І. Чендей*); г) Роби ревно й ходи певно (*Нар. тв.*).

1208. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Той грім розбудив Україну, яка, здавалося, не прокинеться вже ніколи (*В. Шкляр*); б) Потім я бачив їх задумливі палеві голівки, срібно-чорні оченята – ластівки зігрівали гніздо здається не залишали його ні на мить (*Василь Земляк*); в) В уяві Микулка Недич бачить осоки зеленими, бо так йому здається краще, він саме хоче, щоб вони були не голі, а пишні, кучеряві, наряджені... (*І. Чендей*); г) Йому здавалося, що саме тоді чув би волю, що його політ обійняв би неосяжний простір, аж поки не прилетів би на саме море, про яке так цікаво розповідала на першому уроці після канікул Марта Федорівна... (*І. Чендей*).

1209. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Мабуть, так накреслено дороги Та стежки зазорені мої, Щоб лягали вічно попід ноги З голутого міста на гаї! (*О. Влизько*); б) Їм, бач, заздрісно, що старший брат, ставши зятем владики, зараз же добув уряд ключника луцького, а через два роки став ще й городничик, і якщо бог прибавить віку владиці, то має надію добутись і староства або каштелянства; а Ян хоч і вихваляється, що ось мовляв його швагер – писарем у королівській канцелярії, але той йому й досі не добув ніякого уряду (*О. Левицький*); в) Вже почалось, мабуть, майбутнє. Оце, либонь, вже почалось... (*Л. Костенко*); г) Але ж у нас, посвідчить всяк, вони не скаржаться ні на що (*Леся Українка*).

1210. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Нелегко, кажуть, жити на дві хати. А ще нелегше – жити на дві душі (*Л. Костенко*); б) А хлібам колосистим здається немає кінця (*Д. Луценко*); в) Старожили кажуть, що зима буде лютою (*З газ.*); г) Так холодно, що вже мені здається немилим світ (*С. Полин*).

1211. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) То, може, вітер шарудить афішами, як чорний лебідь, скрикнув пароплав... (*Р. Лубківський*); б) А може, просто скригнула галузка, А може, просто звіялась пелюстка Біля твого відкритого вікна (*Р. Лубківський*); в) Туман йде через ліс, а може цар Едіп? (*Є. Гуцало*); г) Людина не може вбити слово, та слово може ранили людину (*Н. Римарчук*).

1212. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Чи замалу, чи може, завелику одержу матимуть думки мої? (*Д. Павличко*); б) Хруснули гілки, але, здавалось, зашумів весь ліс (*В. Винниченко*); в) А яке ми маємо право руйнувати, наприклад, качині гнізда? (*Остан Вишня*); г) Більшість порід свійських качок, наприклад пекінська, дзеркальна, українська і біла московська, виведені людиною цілком цілеспрямовано (*З енцикл.*).

1213. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Вітер, здавалось, дужчав, принаймні очерет шумів так, що заглушив навіть думки (*М. Коцюбинський*); б) Ви забуваєте другу любов поетів, наприклад любов Данте до Беатріче, се я власне таку мала на думці (*Леся Українка*); в) А втім, хто його знає – ніхто не віда, як хто обіда (*Панас Мирний*); г) Але по-моєму, важко допомогти їм тепер (*І. Франко*).

1214. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) До речі, американські військові кораблі можна зустріти в усіх африканських портах (*Р. Іваничук*); б) Може, десь там, в часах потонних, хтось колись пригадає і тихо мене позове (*Л. Костенко*); в) Злість, кажуть, сатані сестриця (*І. Котляревський*); г) Хата допотопна, вікна покосились, а віконниці проте новісінькі, голубі (*О. Гончар*).

1215. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Як не гуляла війна, проте не все ще спалила (*О. Гончар*); б) Так-от., поперше, я не пан тобі, Захарку... (*П. Тичина*); в) Однак не поспішаймо з висновками (*З газ.*); г) Мені, однак, не хочеться тікати, бо ж не втечеш від себе нікуди (*О. Лукінов*).

1216. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку у виділенні вставних компонентів?

а) Колись отак, розказує легенда, хустиною святая Вероніка зібрать хотіла сльози й піт Христа, та на хустині замість поту й сліз зостався образ у вінці терновім (*Леся Українка*); б) Щастя, кажуть люди – перелітна птаха (*Панас*

Мирний); в) Шельменко-Денщик, казав Григір Тютюнник, може бути героєм твору, але не героєм народу (*А. Шевченко*); г) Чужа душа, давно сказали, повита тьмою для усіх (*В. Сосюра*).

Пунктуація при вставлених конструкціях

1217. На письмі вставлені конструкції виділяються:

а) парними знаками: комами, дужками, тире; б) непарними знаками: комами, дужками, тире; в) тільки за допомогою дужок або ком; г) тільки за допомогою тире або ком.

1218. Перед видільним знаком безпосередньо після вставленої конструкції:

а) може бути крапка, три крапки, знак оклику, знак питання, закриті лапки; б) можуть бути будь-які розділові знаки; в) не можна ставити інші розділові знаки; г) обов'язково має бути крапка.

1219. Безпосередньо після видільного знака, який розташований після вставленої конструкції:

а) не можна ставити інші розділові знаки; б) може бути тільки знак оклику; в) можуть бути інші розділові знаки; г) обов'язково має бути крапка.

1220. Вставлена конструкція виділяється комами тоді, коли:

а) вона вимовляється майже таким самим тоном, що і все речення; б) вона вимовляється пониженим тоном; в) вона вимовляється підвищеним тоном; г) вона виражена однорідними членами речення.

1221. Вставлена конструкція виділяється з обох боків тире тоді, коли:

а) вона вимовляється майже таким самим тоном, що і все речення; б) вона вимовляється пониженим тоном; в) вона вимовляється підвищеним тоном; г) вона виражена однорідними членами речення.

1222. Вставлена конструкція виділяється дужками тоді, коли:

а) вона вимовляється майже таким самим тоном, що і все речення; б) вона вимовляється пониженим тоном; в) вона вимовляється підвищеним тоном; г) вона виражена однорідними членами речення.

1223. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися комами:

а) Застеля туманом очі **очі повні зоряниць**, і збагнути серце хоче таємницю таємниць (*М. Драй-Хмара*) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); б) Бійці, що оточували політрука **їх було чоловік з десять**, всі були незнайомі Богданові (*О. Гончар*) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); в) І золотої, й дорогої, мені **щоб знали ви** не жаль моєї долі молодой... (*Т. Шевченко*) (вставлений компонент вимовляється майже

таким самим тоном, що й усе речення); г) Ховаюся від туги у віршах **так повертаються додому, коли на все уже немає ради** (Н. Кім) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном).

1224. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися комами:

а) Пролетіли **де ж їх втримати?** літа (А. Малишко) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); б) Та берізка **вітер знає** дубу віти простягає за дорогу і увись, та не може дотягтись (В. Сосюра) (вставлений компонент вимовляється майже таким самим тоном, що й усе речення); в) Ота зоря – вістунка твого шляху, хреста і долі, ніби вічна мати, вивищена до неба **од землі на відстань справедливості...** (В. Стус) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); г) ...Деколи **а саме – за стояння дня, як прикордонного стовпа** з літечка, знеможеного явно, скручує спіралі листопад... (Б. Нечерда) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном).

1225. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися з обох боків тире:

а) Не кожна дитина має таке велике щастя гуляти собі в бабусинім домі недалеко від Облазу, де Аріадник курить вечорами люльку **або, може, це ті рясні акації куряться запахом?**, качатися на Перцевім полі... (Віра Вовк) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); б) Кооператор один знайомий **Сірий костюм, рукавички, бриль** Говорив мені: – Вам двадцять сьомий, А ви й досі ще гниль! (Є. Плужник) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); в) На заході жевріло **конало** небо (Микола Хвильовий) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); г) Аж тут **і де то взявся він, звідкіль?** загув над квіткою кудлатий джміль і примостився їй між пелюсток (І. Вирган) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном).

1226. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися з обох боків тире:

а) Наступного дня одна половина Богданівки вийшла вудити рибу **навіть ті, хто не знав, як насадити черв'яка на гачок та як закидати вудку, щоб не зачепити за власне вухо**, а друга чигала біля садиби Тонкопрядів (В. Яворівський) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); б) Свистить вітер у вухах. Гніда кобила запінилась, важко дихає на дерева... **Невже наздоженуть?** (Микола Хвильовий) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); в) Чапля **може, то була лелека** потонула у тиші багряній (М. Йогансен) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); г) Коли Сашко думав про матір **а він тепер думав про неї майже постійно** він ніби стояв на гарячому пружному вітрі (В. Дрозд) (вставлений компонент вимовляється майже таким самим тоном, що й усе речення).

1227. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися дужками:

а) Степ простелявся перед ним, як чарівна долина, на якій пахне трава, пахнуть квіти, навіть сонце пахне, як жовтий віск **ось візьміть лишень потримайте на сонці руку й понюхайте її** (Ю. Яновський) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); б) Одна дочка **Катрею звали** вже дівчина доросла (Марко Вовчок) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); в) Та й поставив її проти місяця **місяць ясно світив** та й дивиться їй в обличчя, не пуска (Б. Грінченко) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); г) А в серці **почував він** прокидалось щось невідоме, чудне (Панас Мирний) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном).

1228. Враховуючи інтонацію, визначте, у якому варіанті вставлена конструкція повинна виділятися дужками:

а) Іван **тепер це вже був Іван Микитович** змужнів, постаршав (І. Сенченко) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); б) Я з батьком **ще малий** у вітряному лісі ішов стежиною... (М. Рильський) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном); в) Ви, напевно, зустрічали репродукцію одної американської картини **прізвище маляра забув**, що зветься “Дівчина Золотого Заходу” (Л. Мосендз) (вставлений компонент вимовляється пониженим тоном); г) Климко став навколішки, припав до води **холодна та добра!** тоді вмився і втерся галстуком од матроски (Г. Тютюнник) (вставлений компонент вимовляється підвищеним тоном).

1229. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки при вставлених конструкціях?

а) ...Дарочка кілька разів поривалася, щоб матері повинитися, – несила ж таїтися! – як мати її перебивала... (Д. Гуменна); б) Дниною ясною Маленьке серце – не доглянув я, – Розквітло квіткою вогняною! – Червоний спів. Черлена тінь. Буремний бунт палахкотінь. Помірно стишена багрянень. Промінна гра. Пломінна грань.) (Р. Лубківський); в) Привчений до великих масштабів мислення, розум (навіть у період свого виснаження.) побільшував трагізм душі до вселенських розмірів (В. Яворівський); г) Був це хлопчик лагідний і тихий, Як сосновий у безвітря ліс... (Для якоїсь радості і втіхи Кожний з нас у дні прийшов і ріс. (Є. Плужник).

1230. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки при вставлених конструкціях?

а) В монастирях, фортецях і столицях, в глухих палацах, схожих на тюрму, якщо він лицар – о, якщо він лицар!: вона троянду кидала йому (Л. Костенко); б) У смагло-золотій долоньці Під вечір – диво з див! – Тендітний квіт, немов на сонці, Пелюстки розпустив!.. (Р. Лубківський); в) А я тобі кажу: вдягнись тепліше: (Вже холодком кохання осінь дише)

(Г. Турелик); г) І тоді говоритиму я (Ой ти, доле моя!) – так приблизно: – Не дивіться на нас так грізно! (Є. Плужник).

1231. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки при вставлених конструкціях?

а) Згадались мимохить Тамті криваві листопади. Як падали між ржавих трав На чорну землю – “добре, сину!”, Як вітер пестив і чесав На мертвих головах чуприну (Є. Маланюк); б) В українських народних піснях терен здебільшого згадується як символ неприступності дівочого серця (“...чом твоє серденько – колюче терня”)... (Г. Смик); в) Понесем же, серце, голі й босі На одчай голівоньку свою!.. – ...Скоро, скоро прийде злата осінь І повисне тишею в гаю... (О. Влизько); г) У вдячність за багатство тих двох років, що вона подарувала мені – напевно, несвідомо, але хай!), я подарував читачам спомин про неї (Л. Мосендз).

1232. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки при вставлених конструкціях?

а) Пластмасові черешні на вітрині – це образок поезій наших нині. (Не всіх, на щастя). (Д. Павличко) б) Ти не кажи “пусте”, болюче це людині! –, що гине десь поет далеко, на чужині (М. Тарновський) в) Григорій умів слухати, цінував почуте – (“Ні! Ти тільки послухай. Цей народ геніальний!”), – та й сам під настрій не проти був розіграти когось, як і його дядьки (Г. Тютюнник); г) Хоча десь має рацію і Євген Маланюк, коли пише: “Ані Юрій Липа, ані Максим Грива, ані Оксана Лятуринська (пластик, емальєр!) –, ані з молодих – Олег Ольжич чи Микола Чирський – “уродженими” не були, як і Мосендз”. Всі вони пішли в літературу тільки тому, що серед безвихідності – то був, може, єдиний вихід для ведення перерваної війни” (П. Іванишин).

Розділові знаки при словах-реченнях та вигуках

1233. На письмі внесені слова-речення та вигуки:

а) можуть не виділятися розділовими знаками; б) виділяються комами або тире (у середині іншого речення, якщо при них є знак оклику; знак оклику ставиться після вигуків і слів-речень *так* та *ні*, якщо вони вимовляються з окличною інтонацією); в) виділяються тільки комами; г) можуть виділятися будь-якими розділовими знаками.

1234. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) А після тих проклятих вечорниць пройшло два дні, вже добре спочіло, аж Боже мій! – заходить в хату Гриць (Л. Костенко); б) Ах, ця осінь! Це з нею постійно так: Стисне серце в малий кавалок... (Є. Плужник); в) Так, ти

стаєш мені на дорозі і уважаєш, що маєш на мене право (*М. Коцюбинський*);
г) Ну, закохатися я, звичайно, не проти (*Ю. Винничук*).

1235. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) До шибениці?! Боже! Везуть людину чи від неї тінь? (*Л. Костенко*);
б) Зрозумійте ж, що має рацію Зараз бути лиш той, Хто кохає кооперацію
Або має авто! О! (*Є. Плужник*); в) Так нащо тоді повертатися, нащо мучити себе?
(*С. Полин*); г) Так були хвили, коли вона була спосібна зробити щось велике,
була нап'ята, мов лук, що має в далеку далечину пустити стрілу
(*О. Кобилянська*).

1236. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) А зараз буде дощ! А буде дощ, авжеж! (*О. Слоньовська*); б) Отак! Та ви ж тут наче всі у ласці!
(*Леся Українка*); б) Ні, буде холодно (*В. Винниченко*); в) О! Бачиш? Дощ весняний пішов
(*М. Качуренко*); г) Ач вигадав! (*І. Кочерга*).

1237. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) Ой, у нас всі двірські кралі мало не мліють, коли його бачать
(*Ю. Винничук*); б) Всі, у кого серце вірне сонцю нашої весни, сійте зерно – гей!
– добірне в нерозмежовані лани (*М. Рильський*); в) Без серця – так! бувають люди.
Народ без серця не бува (*М. Гірник.*); г) Шопена вальс... Ну хто не грав його і хто не слухав
(*М. Рильський*).

1238. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) Ох, якби він у ту хвилину підвів очі й сказав: “Моя люба, тікаймо звідси!” – побігла б із ним на край світу
(*Ю. Винничук*); б) О люди, люди, свою душу не замикайте на замки!
(*П. Тичина*); в) Земле рідна, о чим далі ти від мене, тим дорожча
(*Д. Павличко*); г) Спросоння колосочки: Ой радуйся, Маріє!
(*П. Тичина*).

1239. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) А квітка лебедіє: О згляньсь хоч ти, Маріє!
(*П. Тичина*); б) “Боже, червоне волосся, – подумав він. – Як відьма... такого нема ні в однісінької дівчини в нашій селі...”
(*О. Кобилянська*); в) А зелені ниви не бояться ні, їм потрібні зливи, теплі та ясні
(*В. Васюк*); г) Ха-ха!.. Ах ти, п'яного, він був п'яний, як... і більш нічого...
(*М. Коцюбинський*).

1240. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) Добре, він прийде... і більш нічого... ха-ха-ха!.. А про лист ні слова (*М. Коцюбинський*); б) Щоб добре жити, треба багато робити (*Нар. тв.*); в) Ох, гірка та невесела ти, наша доле! (*Панас Мирний*); г) О вже й горобці прилетіли до столу, – хіба я вас просив? (*В. Яворівський*).

1241. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) Зимові ночі красиві, так, заморожують кров у жилах (*Г. Глозь*); б) Ні, ні, я вам нічого не скажу! Уста мої скули кайдани... (*Олександр Олесь*); в) Ні... Ні... Нехай дзвенять пісні! (*Д. Фальківський*); г) Сад шумить, ой шумить мені сад... Не вернутись ніколи назад (*В. Сосюра*).

1242. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку у виділенні слів-речень або вигуків?

а) Дай Боже помудрити тому, хто вважає себе мудрим (*Б. Смоляк*); б) Весна, приходь! Та швидше, гей! (*В. Сосюра*); в) Ніч яка, Господи, місячна, зоряна! (*М. Старицький*); г) Без серця – так!, бувають люди. Народ без серця не бува (*М. Гірник*).

Пунктуація в складному реченні

Система розділових знаків у складносурядному реченні

1243. Між частинами складносурядного речення можуть бути такі розділові знаки:

- а) тільки кома; б) тільки кома або крапка з комою; в) тільки кома чи тире; г) кома, крапка з комою, тире.

1244. У реченні *Злітає листя із дібров, і материнка відцвітає* (В. Грінчак) кома стоїть, бо:

- а) частини складносурядного речення виражають послідовність подій і не мають спільного компонента; б) частини складносурядного речення виражають протиставлення; в) частини складносурядного речення виражають одночасність подій і не мають спільного компонента; г) частини складносурядного речення виражають черговість подій.

1245. У реченні *Я одводжу очі, а ти у вічі дивишся мені* (Л. Костенко) кома стоїть, бо:

- а) частини складносурядного речення виражають протиставні відношення і поєднані сполучником *а*; б) частини складносурядного речення виражають зіставлення; в) частини складносурядного речення з'єднані сполучником підрядності *а* і не мають спільного слова; г) частини складносурядного речення виражають послідовність подій.

1246. У реченні *То шурхне щось ізбоку, то захитається береза, то щось гукне* (Марко Вовчок) вживаємо коми, бо:

- а) частини складносурядного речення виражають чергування подій; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення з'єднані парним сполучником *то ... то* і не мають спільного компонента; г) частини складносурядного речення виражають одночасність подій.

1247. У реченні *Знов ті самі вулиці незрячі і замету хвиля снігова* (Л. Костенко) кому не ставимо, бо:

- а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і* та мають спільний компонент *знов*; г) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і* та не мають спільних компонентів.

1248. У реченні *Можливо, білка спалахне між віття та вивільга між віття заблищить* (Є. Гуцало) кому не ставимо, бо:

- а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *та*; б) частини

складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *та* і мають спільний компонент *можливо*; г) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *та* і не мають спільних слів.

1249. У реченні *Скоро й павутини на бабине літо не стане, і щедра рука жовтня зомліє* (О. Сизоненко) кому ставимо, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*; б) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *й* та не мають спільних компонентів; в) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і* та мають спільний компонент *скоро*; г) частини складносурядного речення, маючи спільний компонент, з'єднані повторюваним сполучником *і(й)*.

1250. У реченні *Хто ж дочекається в новому році жнив і хто привезе на вітряк зерно?* (М. Стельмах) кому не ставимо, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення з'єднані протиставним сполучником *і* та мають спільне слово *хто*; г) частини складносурядного речення є частинами-еквівалентами питального речення.

1251. У реченні *І де вони переймали пісні, і хто їх учив?* (М. Стельмах) кому ставимо, бо:

а) частини складносурядного речення (незважаючи на те, що вони є еквівалентами питального речення) з'єднані повторюваним сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення мають спільне слово *і*; г) частини складносурядного речення є частинами-еквівалентами питального речення.

1252. У реченні *Хай дружби непогасної крило гірке від тебе відганяє зло і хай у час останній свій про сина спокійно я подумаю: людина* (М. Рильський) кому не ставимо, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення з'єднані зіставним сполучником *і* та мають спільне слово *хай*; г) частини складносурядного речення є частинами-еквівалентами спонукального речення.

1253. У реченні *Як багато було сподівань і як мало було щастя на землі!* (М. Стельмах) кому не ставимо, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) частини складносурядного речення є частинами-еквівалентами окличного речення; г) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і* та мають спільне слово *як*.

1254. У реченні *Встала й весна, чорну землю сонну розбудила, увітчала її рясом, барвінком укрила; і на полі жайворонки, соловейко в гаї землю, убрану весною, вранці зустрічають* (Т. Шевченко) ставимо крапку з комою, бо:

а) частини складносурядного речення дуже поширені й мають усередині розділові знаки; б) автор хоче насамперед підкреслити самостійність частин складносурядного речення; в) частини складносурядного речення виражають одночасність подій; г) частини складносурядного речення виражають послідовність подій.

1255. У реченні *Ось помандрують аж за синє море над смутком сіл високі журавлі; і хтось останній на полі дооре вузьеньку смужку вогкої землі* (Є. Плужник) ставимо крапку з комою, бо:

а) частини складносурядного речення дуже поширені й мають усередині розділові знаки; б) автор хоче підкреслити самостійність частин складносурядного речення; в) частини складносурядного речення виражають одночасність подій; г) частини складносурядного речення виражають послідовність подій.

1256. У реченні *Пішов у смерть – і повернувся в думі* (Л. Костенко) тире стоїть, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані зіставним сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення; г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1257. У реченні *Іще одна коротка мить – і не знайти мене у полі* (Л. Талалай) тире стоїть, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані протиставним сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення; г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1258. У реченні *Душа рвонулась – і застрягла в гратах* (Л. Костенко) тире стоїть, бо:

а) частини складносурядного речення з'єднані наслідковим сполучником *і*; б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій; в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення; г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1259. У реченні *Почалася у сонця безсонниця – І подовшали раптом дні* (В. Симоненко) тире стоїть, бо:

- а) частини складносурядного речення з'єднані наслідковим сполучником *і*;
- б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій;
- в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення;
- г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1260. У реченні *Минає усе – і ніщо не минає* (Г. Коваль) тире стоїть, бо:

- а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*;
- б) друга частина складносурядного речення виражає різке протиставлення;
- в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення;
- г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1261. У реченні *Пісень немає – і мене нема* (Л. Костенко) тире стоїть, бо:

- а) частини складносурядного речення з'єднані сполучником *і*;
- б) частини складносурядного речення виражають послідовність подій;
- в) друга частина виражає наслідок того, про що йшлося в першій частині складносурядного речення;
- г) друга частина складносурядного речення виражає швидку зміну подій.

1262. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку між частинами складносурядного речення?

- а) Десь коні ржуть, і глухо грають сурми (Л. Костенко);
- б) Упало груддя на труну із рук, І мальви мруть на безпорадній скрині, І я уже нікому не онук – Ні хатці цій, ні стежці, ні хмарині (П. Вольвач);
- в) Наближався вечір, і сонце спускалось до обрію (М. Чернявський);
- г) Ударив грім – і зразу шкереберть пішло життя (В. Стус).

1263. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку між сурядними частинами речення?

- а) Тим часом гінець доганяє світання і клаптями ночі доточує дні (Л. Костенко);
- б) Шуми клубочаться вдалечині і ніч нерухомо звисає з верховіття дерев, мов прозорі грона загуслого повітря (В. Підмогильний);
- в) Ще холодом закуто віти клена й заметами занесено кущі (В. Герасимчук);
- г) Правда, підборіддя її дуже виткнулось уперед і ніс насунувся на самі губи (Панас Мирний).

1264. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку між частинами складносурядного речення?

- а) Над потемнілим ставом серпнева ніч розвісила туман, щоб наші козаченьки засвіт встали і в тумані прогавив їх султан (В. Гужва);
- б) Надіє! Надіє!.. О хто тебе ніжно на грудях не грів, і хто за тобою орлом не летів? (Олександр Олесь);
- в) Хай наше слово не вмирає і наша правда хай живе!

(*М. Рильський*); г) І в них було кохання, як у мене, і від любові тьмарився їм світ (*Л. Костенко*).

1265. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку між сурядними частинами речення?

а) Якась Горгона зиркнула – і ось я скам'яніла (*Л. Гнатюк*); б) І стеляться обрії милі, І вечір в ясній далині, І карії очі, і рученьки білі Ночами насняться мені (*А. Малишко*); в) Пташата півоній на стеблах – важкі, як журба, А спогаду крапля ще важча – на віях не втримати (*Б. Стельмах*); г) Сіножаті скосяться І пшениця вижнеться, Листячком засипляться всі сади (*С. Пушик*).

1266. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку між частинами складносурядного речення?

а) І смеркає і світає... (*Т. Шевченко*); б) В куцах лящить-співає соловій, А на шляху, немов казковий змій, На зсипище сільське ватага суне (*М. Зеров*); в) Ну що ж, про вдячність забувають люди, Душа сліпа у щасті, а проте Вони – прозріють, але пізно буде: Черешня всохне, мати – одцвіте (*М. Луків*); г) І хмари цвітуть, і гудуть молоді дощі, і я досягаю в долоні твоїй зеленій, калино моя, Україно (*І. Жиленко*).

Пунктуація в складнопідрядному реченні

1267. Між частинами складнопідрядного речення ставимо:

а) тільки кому; б) кому, іноді тире чи двокрапку; в) кому, іноді тире; г) кому, іноді двокрапку.

1268. У реченні ***І той любов'ю повниться до світу, хто рідну землю має під ногами*** (*М. Вінграновський*) кома ставиться, бо:

а) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть у середині головної; б) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть після головної; в) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть перед головною; г) є сполучник підрядності ***хто***.

1269. У реченні ***А доки є пісня, нікому не вдасться захмарити небо моєї душі*** (*Т. Севернюк*) кома ставиться, бо:

а) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть усередині головної; б) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть після головної; в) нею відокремлюється підрядна частина, яка стоїть перед головною; г) є сполучник підрядності ***доки***.

1270. У реченні ***Усміх на її устах, що появлявся лиш рідко, був немов навіки затемнений смутком*** (*О. Кобилянська*) коми ставимо, бо:

а) є сполучник підрядності ***що***; б) підрядна частина стоїть після головної;

в) підрядна частина стоїть перед головною; г) підрядна частина стоїть у середині головної.

1271. У реченні *Не питають, чи швидко зроблено, а питають як* (Нар. тв.) кома перед словом **як** не ставиться, бо:

а) підрядна частина складається з одного слова **як**; б) підрядна частина стоїть після головної; в) підрядна частина стоїть перед головною; г) **як** виступає другорядним членом речення.

1272. У реченні *Не відчиняй дверей, як не знаєш кому* (Нар. тв.) кома перед словом **кому** не ставиться, бо:

а) підрядна частина складається тільки з одного сполучного слова **кому**; б) підрядна частина стоїть після головної; в) підрядна частина стоїть перед головною; г) **кому** виступає другорядним членом речення.

1273. У реченні *Прийшов хтось, узяв щось, пішов кудись, а я за ним, та не знаю, за ким* (Нар. тв.) кома перед **за ким** ставиться, бо:

а) **за ким** виступає другорядним членом речення; б) підрядна частина стоїть після головної; в) підрядна частина стоїть перед головною; г) у підрядній частині при сполучному слові (**ким**) є інше слово (**за**);

1274. У реченні *Я прокинувся через те, що поїзд сіпонує і раптом пішов швидше* (Ю. Смолич) кома перед словом **через** не ставиться, бо:

а) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником **через те що**; кома ставиться один раз (або перед складеним сполучником, або в середині його) залежно від змісту речення та інтонації; б) підрядна частина стоїть перед головною і приєднується до неї складеним сполучником **через те що**; тоді кома ставиться один раз (або перед сполучником, або в середині його) залежно від змісту речення та інтонації; в) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником **через те що**; тоді кома ставиться тільки один раз в середині сполучника; г) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником **через те що**; тоді кома ставиться один раз тільки перед сполучником.

1275. У реченні *Летимо, дарма що ноги міцно в'яже нам трава* (А. Кичинський) кома перед словом **що** не ставиться, бо:

а) підрядна частина стоїть перед головною і приєднується до неї складеним сполучником **дарма що**; тоді кома ставиться один раз (або перед сполучником, або в середині його) залежно від змісту речення та інтонації; б) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником **дарма що**; кома ставиться один раз (або перед складеним сполучником, або в середині його) залежно від змісту речення та інтонації; в) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником **дарма що**; тоді кома ставиться тільки один раз в середині

сполучника; г) підрядна частина стоїть після головної і приєднується до неї складеним сполучником *дарма що*; тоді кома ставиться один раз тільки перед сполучником.

1276. У реченні *Писав добре не коли від нього вимагали, а коли приходило натхнення* перед словом *не* кому не ставимо, бо:

а) перед підрядною частиною стоїть частка *не*; б) перед головною частиною стоїть частка *не*; в) частка *не* поєднує частини складного речення; г) це речення просте.

1277. У реченні *Треба залишатися людиною і коли буває нестерпно* (П. Кривоніс) перед словом *і* кому не ставимо, бо:

а) це речення просте; б) перед головною частиною стоїть сполучник *і*; в) сполучник *і* стоїть перед обставиною часу; г) перед підрядною частиною стоїть частка *і*.

1278. У реченні *Де був пісок – там простяглися луки* (Г. Кривда) ставимо тире, бо:

а) іноді для інтонаційного виділення головного речення, що стоїть перед підрядним, використовують цей розділовий знак; б) іноді для інтонаційного виділення підрядного речення, що стоїть перед головним, використовують цей розділовий знак; в) іноді для інтонаційного виділення підрядного речення, що стоїть після головного, використовують цей розділовий знак; г) іноді для інтонаційного виділення головного речення, що стоїть після підрядного, використовують цей розділовий знак.

1279. У реченні *А суддям я таку даю нагану: щоб наперед без відома мого не важились на страти самочинні...* (Л. Костенко) стоїть двокрапка, бо:

а) іноді для інтонаційного виділення головного речення, що стоїть перед підрядним, використовують цей розділовий знак; б) у головній частині є слово, що потребує роз'яснення, є відповідна інтонація, тому перед підрядною частиною іноді ставлять цей розділовий знак; в) у підрядній частині є слово, що потребує роз'яснення, є відповідна інтонація, тому перед головною частиною іноді ставлять цей розділовий знак; г) є складнопідрядне речення з підрядним означальним.

1280. Визначте, у якому варіанті допущено пунктуаційну помилку:

а) Дід говорить, що так співають лебедині крила (М. Стельмах); б) Я не прийду і коли навіть дуже будеш чекати (Н. Вінтоняк); в) Щоб мову свою рідну їх діти не забули, їм літери виводять вірменки на піску (Л. Костенко); г) Віщу таїну спізнати серцем, духу не згубивши, і кров, що рветься з голосних аорт погамувати... (В. Стус).

1281. Визначте, у якому варіанті допущено пунктуаційну помилку:

а) Почалися дощі не коли ще можна було врятувати врожай, а коли поле вже

стояло мертвою пусткою (В. Смоляк); б) Він ніяк не міг пригадати ні хто його батьки, ні де його оселя (З газ.); в) Думає обізнатися, спитати хто (Григор Тютюнник); г) Думає обізнатися, спитати хто такий.

1282. Визначте, у якому варіанті допущено пунктуаційну помилку:

а) Листя горобини з зеленого стало жовтим, а подекуди і червоним, так що його важко було відрізнити від ягід (В. Гжицький); б) Перш, ніж зануритись у поезію Томаза Чиладзе, потрібно в самому собі створити клімат замисленості... (П. Мовчан); в) Де був окоп – там колосіння нив (Г. Кривда); г) Він знав одне: що десь там за лиманом тече ріка велика Борисфен (Л. Костенко).

Розділові знаки в складнопідрядному реченні з кількома підрядними

1283. У складнопідрядному реченні з кількома підрядними ставимо:

а) тільки кому; б) насамперед кому, іноді крапку з комою, тире чи двокрапку; в) кому, іноді тире; г) кому, іноді двокрапку.

1284. У реченні ***Коли чую слово “Батьківщина”, то відразу бачаться мені вулиця у вишнях і хати́нах, де герань у кожному вікні*** (Н. Коломієць) коми ставимо, бо:

а) між частинами складнопідрядних речень з кількома підрядними зазвичай ставимо коми; б) між частинами складнопідрядних речень з кількома підрядними завжди ставимо коми; в) підрядні частини розміщені поряд; г) підрядні частини розміщені між головною.

1285. У реченні ***Пожди, моє серце, пожди, допоки повстане руїна, допоки кайданів сліди не скине з душі Україна*** (Д. Павличко) перед підкресленим словом кому ставимо, бо:

а) підрядні частини інколи відокремлюються; б) неоднорідні підрядні частини не поєднані сполучником; в) однорідні підрядні частини не поєднані сполучником сурядності; г) однорідні підрядні частини поєднані сполучником сурядності.

1286. У реченні ***Жити треба так, ніби тебе завжди бачать люди і твоє серце прозоре*** (О. Духнович) перед словом ***і*** кому не ставимо, бо:

а) підрядні частини розміщені поряд; б) неоднорідні підрядні частини не поєднані сполучником; в) однорідні підрядні частини поєднані неповторюваним єднальним сполучником ***і***; г) однорідні підрядні частини поєднані неповторюваним протиставним сполучником.

1287. У реченні ***То ж радійте листю опалому і холодній криці в ставку, хто провів парове опалення чи коханку знайшов палку*** (П. Вольвач) перед

словом **чи** кому не ставимо, бо:

а) підрядні частини розміщені поряд; б) неоднорідні підрядні частини не поєднані сполучником; в) однорідні підрядні частини поєднані неповторюваним розділовим сполучником **чи**; г) однорідні підрядні частини поєднані неповторюваним протиставним сполучником.

1288. У реченні *Діти так і не могли дізнатися ні хто він, ні де він живе, ні як його звали* (О. Гончар) перед підкресленим словом кома не ставиться, бо:

а) є однорідні підрядні частини, поєднані повторюваним сполучником **ні**; б) підрядні частини стоять після головного; в) між однорідними підрядними частинами, поєднаними повторюваним сполучником **ні**, кома ставиться, але перше підрядне від головного комою не відділяється; г) головна частина стоїть після підрядних.

1289. У реченні *Діти так і не могли дізнатися ні хто він, ні де він живе, ні як його звали* (О. Гончар) перед підкресленими словами кома ставиться, бо:

а) є однорідні підрядні частини, поєднані повторюваним сполучником **ні**; б) є неоднорідні підрядні частини, поєднані неповторюваним сполучником **ні**; в) є неоднорідні підрядні частини, поєднані повторюваним сполучником **ні**; г) є однорідні підрядні частини, поєднані неповторюваним сполучником **ні**.

1290. У реченні *Весняної ночі, як в небі високо Стоять білі хмароньки в крузі; Як вітер шепоче й зітхає глибоко У сонному темному лузі; Як тихо усюди, і в полі, і в хаті, Як співи затихнуть дівочі; Як втомиться мати співати дитячі Й закриє утомлені очі; Як сни золотії колишуть дитину І стелять їй мрії барвисті; Як сам соловейко малий на хвилину Замовкне в кубелечку в листі, - Тоді затремтять полохливо-швиденько Скрізь тіні химернії дрібні...* (Леся Українка) ставимо крапку з комою, бо:

а) є поширені однорідні підрядні частини, що мають свої розділові знаки і не з'єднані між собою сурядними сполучниками; б) є непоширені однорідні підрядні частини, що не мають своїх розділових знаків і не з'єднані між собою сурядними сполучниками; в) є поширені однорідні підрядні частини, що мають свої розділові знаки і з'єднані між собою сурядними сполучниками; г) є поширені неоднорідні підрядні частини, що мають свої розділові знаки і не з'єднані між собою сурядними сполучниками.

1291. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) Кожний вистріл всередині нації є найліпшою музикою для серця ворога, є для нього більшою радістю, ніж власний цільний вистріл, бо то є завжди музика, якої диригентом є він сам (О. Теліга); б) Живи для того, щоб в піснях відчувати волю, щоб цвіт калини тобі снився крізь віки, щоб не шукав ти по чужих дорогах долю, щоб пив ти воду з чистої ріки (В. Стус); в) Хотіла б я піснею стати у сюю хвилину ясну, щоб вільно по світу літати щоб вітер разносив луну (Леся Українка); г) Я люблю, коли в домі є діти і коли вночі вони сміються (М. Рильський).

1292. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) Людині, яка знає, куди йде, світ дає дорогу (*Джордан*); б) Давайте жити, щоб чистим був колір, і світлим було горіння (*І. Жиленко*); в) У дворі здійснюється такий неймовірний галас, наче тут завалився будинок або трапилось ще щось страшніше (*А. Любченко*); г) Я люблю їхати на поле тоді, як ниви зеленіють та хвилюються зеленими хвилями; коли обважнілі колоски черкаються об голову, об вуха; коли ниви поцяцьковані синіми волошками та червоними маками (*І. Нечуй-Левицький*).

Пунктуація в безсполучниковому реченні

1293. Між частинами безсполучникового речення ставимо:

а) тільки кому; б) тільки кому, двокрапку або тире; в) тільки кому, тире, двокрапку та крапку з комою; г) тільки кому, двокрапку та крапку з комою.

1294. Між частинами безсполучникового речення ***Відбились зорі у воді, летять до хмар тумани*** (*Олександр Олесь*) ставиться кома, бо вони:

а) вказують на одночасність подій; б) вказують на послідовність подій, а друга частина містить наслідок того, про що говориться в першій; в) вказують на послідовність подій; г) віддалені за змістом і мають свої розділові знаки.

1295. Між частинами безсполучникового речення ***Сонце зовсім сіло, вечірня зоря погасла, над містом спускалася ніч...*** (*Панас Мирний*) ставиться кома, бо вони:

а) вказують на одночасність подій; б) вказують на послідовність подій, а друга частина містить наслідок того, про що говориться в першій; в) вказують на послідовність подій; г) віддалені за змістом і мають свої розділові знаки.

1296. Між частинами безсполучникового речення ***На білу гречку впали роси, веселі бджоли одгули, замовкло поле стоголосе в обіймах золотої мли*** (*М. Рильський*) ставиться кома, бо вони:

а) вказують на одночасність подій; б) вказують на послідовність подій, а друга частина містить наслідок того, про що говориться в першій; в) вказують на послідовність подій; г) віддалені за змістом і мають свої розділові знаки.

1297. Між частинами безсполучникового речення ***Навіть найкращі підручники історії ще нікого в світі історії не навчили: їй треба мати в своїй крові, в своїй культурі і у своїй традиції*** (*В. Липинський*) ставиться двокрапка, бо:

а) у другій частині вказано на причину того, про що говориться в першій;

б) друга частина (група речень) розкриває зміст першої, пояснює її (можна вставити сполучник *a same*); в) друга частина доповнює першу в цілому (можна вставити сполучник *що*); г) у першій частині вказано на причину того, про що говориться в другій.

1298. Між частинами безсполучникового речення *По один бік – густі старі груші вище й вище виганяються по косогорі, неначе густі хмари наступують згори; по другий бік левади – страшенна садова гущавина; там, за вербами, густі вишняки, сливи угорки злились докупи з широкими кущами бузини та калини* (І. Нечуй-Левицький) ставиться крапка з комою, бо:

а) у другій частині вказано на причину того, про що говориться в першій; б) вказують на послідовність подій, а друга частина містить наслідок того, про що говориться в першій; в) вказують на послідовність подій; г) вони віддалені за змістом і мають свої розділові знаки.

1299. Між частинами безсполучникового речення *Ластівки літали понад самою землею мовчки, без щебету; шуліка, розпластавши крила, висів непорушно у синім небі* (Г. Тютюнник) ставиться крапка з комою, бо:

а) у другій частині вказано на причину того, про що говориться в першій; б) вказують на послідовність подій, а друга частина містить наслідок того, про що говориться в першій; в) вказують на послідовність подій; г) вони віддалені за змістом і мають свої розділові знаки.

1300. Між частинами безсполучникового речення *Афоризм має перевагу над романом: його завжди дочитують до кінця* (В. Голобородько) ставиться двокрапка, бо:

а) у другій частині вказано на причину того, про що говориться в першій; б) друга частина розкриває зміст першої, пояснює її (можна вставити сполучник *a same*); в) друга частина доповнює першу в цілому або присудок (можна вставити сполучник *що*); г) у першій частині випущено слова *і бачу*.

1301. Між частинами безсполучникового речення *А ти гадав: безсмертя – річ проста* (Б. Олійник) ставиться двокрапка, бо:

а) у другій частині вказано на причину того, про що говориться в першій; б) друга частина (група речень) розкриває зміст першої, пояснює її (можна вставити сполучник *a same*); в) друга частина доповнює першу в цілому або присудок (можна вставити сполучник *що*); г) у першій частині випущено слова *і побачив, і почув*.

1302. Між частинами безсполучникового речення *Не русалонька блукає – то дівчина ходить* (Т. Шевченко) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться в першій; б) у першій

частині вказується на час або на умову того, про що говориться в другій; в) дії, названі в обох частинах, протиставляються; г) зміст першої частини порівнюється зі змістом другої.

1303. Між частинами безсполучникового речення *Говорить – шовком вишиває* (Нар. тв.) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться в першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) дії, названі в обох частинах, протиставляються; г) зміст першої частини порівнюється зі змістом другої.

1304. Між частинами безсполучникового речення *Вам страшно – геть ідіть з дороги!* (Леся Українка) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться у першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) дії, названі в обох частинах, протиставляються або зіставляються; г) у другій частині вказується на умову того, про що говориться в першій.

1305. Між частинами безсполучникового речення *Бідне сорочці раде – багатий і кожуха цурається* (Нар. тв.) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться у першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) між частинами існують зіставно-протиставні відношення; г) зміст першої частини порівнюється зі змістом другої.

1306. Між частинами безсполучникового речення *Хочеш жити в Україні – вивчи її мову* (О. Лупій) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться у першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) у першій частині зазначається час того, про що йдеться в другій частині; г) у другій частині вказується на умову того, про що говориться в першій.

1307. Між частинами безсполучникового речення *Прийде вечір – вже ранку ждуть* (О. Афанасьєв-Чужбинський) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться у першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) у першій частині зазначається час того, про що йдеться в другій; г) у другій частині зазначається час того, про що йдеться в першій.

1308. Між частинами безсполучникового речення *Тільки вітер слово скаже – забринить пшениця* (М. Стельмах) ставиться тире, бо:

а) друга частина виражає наслідок того, про що йдеться в першій; б) у першій частині вказується на умову того, про що говориться в другій; в) попередня частина виражає наслідок того, про що йдеться в наступній; г) зміст першої частини порівнюється зі змістом другої.

1309. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) Крізь вікна книг свободи світло ллється, – майбутнього видніє далина (Д. Павличко); б) Минають дні, минає літо, настала осінь (Т. Шевченко); в) Знову цвітуть каштани, хвиля дніпровська б'є (А. Малишко); г) А ляже сніг на похололі дні – жагучий сон закоханого літа в холодну зиму бродить у вині (Л. Костенко).

1310. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) На обрії Києва сходить зоря молода, горить над степами вишнева зоря України (П. Перебийніс); б) Стоїть явір над водою, на воду схилився; сидить козак у неволі, тяжко зажурився (Нар. тв.); в) Пречудові в житті людини зміни постають – з'являються нові слова у мові, незвичні в музиці акорди чуть (П. Тичина); г) Троянда не роквітне: її спалило сонце непривітне (В. Чумак).

1311. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) З дитинних радощів моїх убогих була мені найближчою одна: розвагою, розрадою в тривогах стояла вишенька біля вікна (Р. Балясина); б) Прийшла Покрова: сиди, чумаче, вдома (Нар. тв.); в) Я тебе упізнав – ти мене не впізнала (Є. Гуцало); г) Прийшла весна весела, верба зазеленіла, соловейко затьохкав, вишні цвітом укрилися (Б. Грінченко).

1312. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) Заспіваєш – аж світяться ранки (А. Малишко); б) Настане година, доспіє калина (Нар. тв.); в) Дешева рибка – погана юшка (Нар. тв.); г) Я не вмiла боротись – я вмiла лише не продатись (Н. Поклад).

1313. У якому з наведених речень допущено пунктуаційну помилку?

а) Здригнувся в серці спраглий корінь – крізь душу вирвалось стебло (Г. Коваль); б) Мало прожити життя – треба життя зрозуміти (Є. Плужник); в) Одгриміла гроза теплий дощ одшумів, одцвіли блискавиці крилаті (В. Сосюра); г) Лиш хатнім жити – зтуда проковтне (С. Йовенко).

1314. У якому реченні є пунктуаційна помилка?

а) Здобудеш освіту – побачиш більше світу (Нар. тв.); б) Ще не вмерла Україна, але може вмерти – Ви самі її, ледачі, ведете до смерті! (Б. Грінченко); в) Будеш сіяти з сумом – вродить печаль (М. Стельмах); г) У товаристві лад – усяк тому радіє (Л. Глібов).

1315. У якому реченні є пунктуаційна помилка?

а) Звичка жити – смертельно небезпечна: ще нікому не вдалося вибратися із життя живим (В. Черняк); б) Діти – наше майбутнє: вони продовжують наш рід і вкорочують нам віку (Ю. Рибников); в) На зеленій траві білі чайки сидять, білі свічі горять на тарелях латать (Д. Павличко); г) Ось ви повели

рукою: закипіла тиха хвиля, підняла цілий оберемок білого шуму й кинула на вас (*Панас Мирний*).

1316. У якому реченні є пунктуаційна помилка?

а) Слава – не ртуть: мало великим себе уявляти, треба великим бути (*В. Симоненко*); б) Було б щастя всім порівну: ніхто не був би щасливий (*А. Коваль*); в) Наука – не пиво: у рот не наллєш (*Нар. тв.*); г) Мрія підлабузника: стоячи на колінах, ходити ще й навшпиньках (*Л. Сухоруков*).

Розділові знаки в складній синтаксичній конструкції

1317. Між частинами складної синтаксичної конструкції можуть бути:

а) тільки кома, тире, крапка з комою; б) тільки кома, тире, двокрапка; в) тільки кома, тире, двокрапка, крапка з комою; г) тільки кома і тире.

1318. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Збагнуло серце вражене моє: пішов у смерть – і повернувся в думі, і вже тепер ніхто його не вб'є (*Л. Костенко*); б) На вечорі гумору нарешті пролунав сміх: виступив гуморист, який не вимовляв трьох літер (*А. Крижанівський*); в) Я б хотів, щоб мені ви сказали Без брехні, без ридань і виття: Скільки раз ви уже кохали За своє безконечне життя? (*В. Симоненко*); г) Графоман сидить у кожному письменнику і талановитий той, хто вміє примусити себе замовкнути (*Г. Тютюнник*).

1319. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Десять косу лунко клепає косар, і перепел профуркотів у повітрі, ніби важкий осколок, а біля неї [*Лариси*] сонцем пахли снопи, і вона йому теж пахла сонцем і снопами (*О. Гончар*); б) – Якби ти добре в Бога попросила то мали б ми ще й радість на віку: твоя пішла б за гетьманського сина, а мій хазяйську сватав би дочку (*Л. Костенко*); в) З-за гір віє вітер, в степах повмирили морози, Шумлять осоки, весняно зітхають гаї, А мати старенька стоїть на високім порозі, Та й думає мати, як маються діти її (*С. Пушик*); г) Так, уявляю: білі дюни, Блакитний віддих глибини, А вітер вічний, вітер юний Співа про звабу даліни (*Є. Маланюк*).

1320. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Проходить час, відходять в вічність друзі, І одцвітає молодості цвіт, А серце, стомлене в смертельній тузі, Шукає знов за щастям давніх літ... (*Н. Лівницька-Холодна*); б) Ота зоря – вістунка твого шляху, хреста і долі, ніби вічна мати, вивищена до неба (од землі на відстань справедливості), прощає тобі хвилину розпачу, дає наснагу віри, що далекий всесвіт почув твій тьмянний клич, але озвався прихованим бажанням співчуття та іскрою високої незгоди: бо життя – то не є долання меж, а навикання і самособоюнаповнення

(В. Стус); г) І день іде, і ніч іде, І, голову схопивши в руки, Дивуєшся, чому не йде Апостол правди і науки (Т. Шевченко).

1321. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Своє життя ти спланував на триста літ, добра всілякого надбав на триста літ, А завтра вмреш, якраз коли воскресне Поет, що пісню написав на триста літ (Д. Павличко); б) На голови, де, наче солов'ї, своє гніздо щодня звивають будні, упав романс, як він любив її і говорив слова їй незабутні (Л. Костенко); в) Ти ще виболюєшся болем, ти ще роздерта на шматки, та вже, крута і непокірна, ти випросталася для волі, ти гнівом виросла (В. Стус); г) Даринці вже здається, що минуло бозна-скільки часу що вже й ніч скоро збіжить, а мати все порається (А. Дімаров).

1322. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Був він [Олеський замок] твердинею і воїном, що до останньої змоги відстоював свою незалежність; був він бранцем, за володіння яким змагались королі; був він розкішним палацом, наче королівською резиденцією з притаманною їй пишністю, пихою і злочинністю; був він бунтарем, що виношував плани свого визволення (О. Галелюка); б) Я втік би в темний гай, щоб слухать як шепоче До листу лист і до квіток трава, Але шептала й ти в зимовій ночі Мені колись шовковії слова (Олександр Олесь); в) Він допізна сидів у коноплях, Мов уперше вступив у гідь, З оченят, від плачу промоклих, Рукавом витирав блакить (В. Симоненко); г) Нікчемна, а й вона отрути жменьку вкинула, де наклепи варилися, і є в його загибелі також її вина (Л. Костенко).

1323. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Коли відцвітає каштан, здається, свічки догоряють і з них скапує білий парафін на зелені підставки (С. Пушик); б) І з тобою було б нам гірко Обіймав би нас часто сум, І бувало б, темніла зірка У тумані тривожних дум (В. Симоненко); в) Починалась весна, і я чув, як усе дзвінкіше й дзвінкіше лунає капіж, тануть бурульки і крапля за краплею падає з даху (Василь Земляк); г) Важливо не те, яку віру проповідує те чи інше вчення; важливо, яку воно дає надію (У. Еко).

1324. У якому варіанті допущено пунктуаційну помилку?

а) Аж колись уранці зашуміли хвилі, І громи заграли в сурми голосні, Вирвалося сонце, осліпило очі, Роздало навколо обрії ясні (Олександр Олесь); б) А вночі шугнув через грядку, Де сусідів паркан стирчав, Вибив шибку одну з рогатки І додому спати помчав (В. Симоненко); в) Це їх [метеликів] останній день, і, можливо, танцюють вони для мене, щоб я пам'ятав і проносив з собою цей день і вчився у них, як любити цей світ (Ю. Винничук); г) Літо було, перше повоєнне літо, виноградники зеленіли, і перші снопи виблискували в полях (О. Гончар).

Пунктуаційне оформлення конструкцій із чужим мовленням

1325. У якому варіанті правильно подано розташування розділових знаків у схемах речень з прямою мовою (умовно – П), яка йде після слів автора (умовно – А)?

а) А: “П”. / А: “П!” / А: “П?” / А: “П...” / б) А: “П”. / А: “П!”. / А: “П?”. / А: “П!..”. / в) А: “П”. / А: “П!” / А: “П?” / А: “П...”. / г) А – “П”. / А – “П!”. / А – “П?” / А – “П...” /

1326. У якому варіанті правильно подано розташування розділових знаків у схемах речень з прямою мовою (умовно – П), яка йде перед словами автора (умовно – а)?

а) “П”, – а. / “П?”, – а. / “П!”, – а. / “П...”, – а. / б) “П”, – а. / “П?”, – а. / “П!”, – а. / “П...”, – а. / в) “П”, – а. / “П?” – а. / “П!” – а. / “П...” – а. / г) “П”: а. / “П?”: а. / “П!”: а. / “П...”: а. /

1327. У якому варіанті правильно подано розташування розділових знаків у схемах речень з прямою мовою (умовно – П або п), яка розірвана словами автора (умовно – а)?

а) “П, – а – п”. / “П, – а. – П.” / “П!, – а. – П”. / “П? – а. – П”. / “П... – а. – П”. / б) “П, – а: – п.” / “П, – а: – П”. / “П! – а: – П”. / “П? – а: – П.” / “П... – а: – П.” / в) “П, – а, – п.” / “П, – а – П”. / “П! – а – П.” / “П? – а – П”. / “П... – а – П”. / г) “П, – а, – п”. / “П, – а. – П”. / “П! – а. – П”. / “П? – а. – П”. / “П... – а. – П”. /

1328. У якому варіанті правильно подано розстановку розділових знаків у схемах речень з прямою мовою (умовно – П), яка розміщена в середині слів автора (умовно – А чи а)?

а) А: “П”, а. / А: “П”, – а. / А: “П!” – а. / А: “П?” – а. / А: “П...” – а. / б) А: “П”, а. / А: “П”, – а. / А: “П!”, – а. / А: “П?”, – а. / А: “П...” – а. / в) А: “П”, а. / А: “П” – а. / А: “П!” – а. / А: “П?”. – а. / А: “П...”. – а. / г) А: “П”, – а. / А – “П”: – а. / А: “П!” – а. / А: “П?”, – а. / А: “П...” – а. /

1329. Який (які) розділовий (розділові) знак (знаки) слід поставити на місці підкреслення в реченні *“Весна... Ще одна весна” _____ сказала замріяно й трохи сумно Світлана Кузьмівна (Ю. Мушкетик)?*

а) кому; б) тире; в) кому й тире; г) двокрапку.

1330. Який (які) розділовий (розділові) знак (знаки) слід поставити на місці підкреслення в реченні *“Хто?” _____ доноситься з-за дверей глухо, заспано (В. Дрозд)?*

а) кому; б) тире; в) кому й тире; г) двокрапку.

1331. Який (які) розділовий (розділові) знак (знаки) слід поставити на місці підкреслення в реченні *“День добрий!” _____ чемно вітали вчителя діти по дорозі до школи* (Д. Бедзик)?

а) кому; б) тире; в) кому й тире; г) двокрапку.

1332. Який (які) розділовий (розділові) знак (знаки) слід поставити на місці підкреслення в реченні *“Біда...” _____ стогоном обзивається темрява* (М. Стельмах)?

а) кому; б) тире; в) кому й тире; г) двокрапку.

1333. У якому варіанті правильно записане речення з прямою мовою?

а) “Відкіль бредеш ти, голово лиха”? – Лисиця так мовля Ослові. (Л. Глібов);

б) “Відкіль бредеш ти, голово лиха?”, – Лисиця так мовля Ослові. (Л. Глібов);

в) “Відкіль бредеш ти, голово лиха?” – Лисиця так мовля Ослові. (Л. Глібов);

г) “Відкіль бредеш ти, голово лиха?”. – Лисиця так мовля Ослові. (Л. Глібов).

1334. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) Я думала – “Весна для всіх настала, дарунки всім несе вона, ясна, для мене тільки дару не придбала, мене забула радісна весна”. (Леся Українка);

б) Я думала: “весна для всіх настала, дарунки всім несе вона, ясна, для мене тільки дару не придбала, мене забула радісна весна”. (Леся Українка);

в) Я думала: “Весна для всіх настала, дарунки всім несе вона, ясна, для мене тільки дару не придбала, мене забула радісна весна.” (Леся Українка);

г) Я думала: “Весна для всіх настала, дарунки всім несе вона, ясна, для мене тільки дару не придбала, мене забула радісна весна”. (Леся Українка).

1335. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Ось я йду”! – обізвалась зима. (Леся Українка); б) “Ось я йду!”, – обізвалась зима. (Леся Українка);

в) “Ось я йду!” – Обізвалась зима. (Леся Українка); г) “Ось я йду!” – обізвалась зима. (Леся Українка).

1336. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Роби добро, – мені казала мати, – і чисту совість не віддай за шмати!” (Д. Павличко); б) “Роби добро, – мені казала мати, – і чисту совість не віддай за шмати”! (Д. Павличко);

в) “Роби добро, – мені казала мати: і чисту совість не віддай за шмати!” (Д. Павличко); г) “Роби добро: мені казала мати, – і чисту совість не віддай за шмати!” (Д. Павличко).

1337. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Ох, голубе! – Лисиця застогнала: – Бодай би вже й не жить, як отаке терпіль!” (Л. Глібов); б) “Ох, голубе! – Лисиця застогнала. – Бодай би вже й не жить, як отаке терпіль!” (Л. Глібов);

в) “Ох, голубе! – Лисиця застогнала. – бодай би вже й не жить, як отаке терпіль!” (Л. Глібов); г) “Ох, голубе! – Лисиця застогнала. – Бодай би вже й не жить, як отаке терпіль”! (Л. Глібов).

1338. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Невже це він співав? – здивувалась Ясногорська і, задихаючись від хвилювання, запитала: – Ви з хазяйства Самієва?” (О. Гончар); б) “Невже це він співав? – Здивувалась Ясногорська і, задихаючись від хвилювання, запитала: – Ви з хазяйства Самієва?” (О. Гончар); в) “Невже це він співав? – здивувалась Ясногорська і, задихаючись від хвилювання, запитала: – Ви з хазяйства Самієва?” (О. Гончар); г) “Невже це він співав? – здивувалась Ясногорська і, задихаючись від хвилювання, запитала: – ви з хазяйства Самієва?” (О. Гончар).

1339. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Солодка моя, яка ти солона, вся з піни морської, мабуть.”, – сказав і не знав, що вовік від сьогодні мені вже судилось русалкою бути. (М. Влад); б) “Солодка моя, яка ти солона, вся з піни морської, мабуть”:, – сказав і не знав, що вовік від сьогодні мені вже судилось русалкою бути. (М. Влад); в) “Солодка моя, яка ти солона, вся з піни морської, мабуть”, – Сказав і не знав, що вовік від сьогодні мені вже судилось русалкою бути. (М. Влад); г) “Солодка моя, яка ти солона, вся з піни морської, мабуть,” – сказав і не знав, що вовік від сьогодні мені вже судилось русалкою бути. (М. Влад).

1340. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Все, все ми віддаємо тобі, Батьківщино, – промовив він [Брянський] раптом якимось дивним голосом ні до кого. – Все! Навіть наші серця”. (О. Головка); б) “Все, все ми віддаємо тобі, Батьківщино, – Промовив він [Брянський] раптом якимось дивним голосом ні до кого. – Все! Навіть наші серця”. (О. Головка); в) “Все, все ми віддаємо тобі, Батьківщино. – промовив він [Брянський] раптом якимось дивним голосом ні до кого. – Все! Навіть наші серця”. (О. Головка); г) “Все, все ми віддаємо тобі, Батьківщино, – промовив він [Брянський] раптом якимось дивним голосом ні до кого. – все! Навіть наші серця”. (О. Головка).

1341. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) “Ні, не клич мене, весно. – казала я їй, – не чаруй і не ваб надаремно”. (Леся Українка); б) “Ні, не клич мене, весно, – казала я їй, – Не чаруй і не ваб надаремно”. (Леся Українка); в) “Ні, не клич мене, весно, – казала я їй, – не чаруй і не ваб надаремно”. (Леся Українка); г) “Ні, не клич мене, весно, – Казала я їй, – не чаруй і не ваб надаремно”. (Леся Українка).

1342. У якому варіанті правильно записано речення з прямою мовою?

а) Он вітри там женуться, кричать: – Ей ви, кралі! Почекайте, бо ми вас кохаєм”. (П. Тичина); б) Он вітри там женуться, кричать: – “Ей ви, кралі!

Почекайте, бо ми вас кохаєм”. (*П. Тичина*); в) Он вітри там женуться, кричать: “Ей ви, кралі! Почекайте, бо ми вас кохаєм.” (*П. Тичина*); г) Он вітри там женуться, кричать: “Ей ви, кралі! Почекайте, бо ми вас кохаєм”. (*П. Тичина*).

1343. Виберіть варіант, у якому допущено пунктуаційну помилку:

а) Титарівна зустрічає, приспіває, примовляє: “Чи не той це Микита, що з вильотами свита?” (*Т. Шевченко*); б) Бентежну душу кликав небокрай, і я сказав собі: “Не відступай!”. (*П. Перебийніс*); в) І каже батько: “Ти хоч зрідка, але старайся приїздить”. (*М. Луків*); г) Щаслива мати дивилася на своїх здорованів і похитувала головою: “Діточки галушок захотіли... Маленькі мої...” (*М. Стельмах*).

1344. Виберіть варіант, у якому допущено пунктуаційну помилку:

а) “Та й коса ж у тебе! От коса!” – хвалила Марина, проводячи гребінцем вповодж волосся. (*Панас Мирний*); б) “І Людмила так про це говорить” – ствердив Аскольд. (*Ю. Цюпа*); в) “Він не дуже кричав?” – запитував Оврам. (*Г. Штонь*); г) “Бувай...” – ніяково опустила голову. (*С. Полин*).

1345. Виберіть варіант, у якому допущено пунктуаційну помилку:

а) “Слухай, козаче, – говорить дівчина, – як одно сонце у неба святого, так ти, мій любий, вірная дружино, один у мене, й немає другого”. (*О. Афанасьєв-Чужбинський*); б) “Ти збирайся, не спіши, – додав Арсен. – Ми отут на травичці почекаємо”. (*І. Григурко*); в) “Як дивно підібрані кольори! – сказав Олександр Кіндратович, обережно відбираючи в Холода букет. – Чудесна гармонія”. (*Ю. Мушкетик*); г) “Де ви були? – запитала з тривоною. Я вже зачекалася”. (*Ю. Колецька*).

1346. Виберіть варіант, у якому допущено пунктуаційну помилку:

а) Аби тільки гасло: “Я чесно прожив!” – не гасло в душі од зорі до смеркання. (*Р. Лубківський*); б) Три маргаритки в грудні в Сан-Сусі: “Візьми мене з собою”, – попросили. (*С. Йовенко*); в) Коли шептав тобі: “Кохаю”, я був, як травень, молодим. (*М. Луків*); г) Хто обдирає батька й матір та каже – “Це гріх!”, той товариш розбишаки. (*З Біблії*).

1347. У якому варіанті неправильно записано речення з прямою мовою?

а) Колись давно ходила в люди правда і вчила жити з чесного труда. “Ти дуже мудра, визнала громада, але скажи, чому така худа?” (*П. Скунець*); б) “Ще б ми стільки прочитали, як ти, – докинула Василина і пояснила подрузі: – Взимку цілі ночі просиджує за книжками”. (*О. Гончар*); в) Хтось казав: “Найхарактерніша ознака посередності – це здатність сприймати як щось посереднє майстрів минулого”. (*П. Загребельний*); г) А материнка всіх дітей гойдає і колискову пісеньку співає: “Ой люлі, люлі, люлі, прихиліться до землі...” (*Л. Костенко*).

1348. У якому варіанті неправильно записано речення з прямою мовою?

- а) “Діду, а куди лебеді полетіли?” – запитав хлопчик. (М. Стельмах); б) Одгородила доля шматочок поля та й каже: – Отут нам з тобою сіяти. Хочеш – жито, хочеш – пшеницю, мак, свиріпу, овес, щиріцю. Чи по самісінький горизонт насій собі клопотів і гризот. (Л. Костенко); в) “Чи бачили таке! – сказав батько і, помовчавши, додав – готовий хлібороб, одним словом”. (О. Головка); г) “Час минає!” – звикли ви казати... Час стоїть – минаєте ви. (Талмуд).

1349. У якому варіанті неправильно записано речення з непрямою мовою?

- а) То ж не дарма могили всюди розповідають, що колись отут жили хоробрі люди (О. Довгий); б) Нарешті дядько питає діда, чи той не доведе йому до пуття дерев'яного плуга (М. Стельмах); в) А про те, що з ним робилось не казав нікому (Б. Грінченко); г) Вона дивилася на мене і питала, що сталося зі мною у дорозі (В. Грінчак).

1350. У якому варіанті неправильно записано речення з непрямою мовою?

- а) Тихо шепче хвиля з моря, що любов веде до горя (М. Стельмах); б) Я сказала йому, що прийду, та вночі загубилась в саду (П. Воронько); в) Коли 1753 року Григорій Сковорода у Переяславському колегіумі почав викладати теорію поезії, єпископ запитав чому він по-новому викладає поезику (І. Артемчук); г) Хтось Мухам набрехав, що на чужині краще жити (Л. Глібов).

1351. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки в конструкції з невласне прямою мовою?

- а) Вона до ранку не могла заснути. За вікном так рясно цвіла черемха, виспівували солов'ї. Серце млосно стискалось, якась неясна тривога і солодке передчуття щастя народжували все нові й нові думки... “Чому саме її обрав цей вродливий хлопець?”. “Що означали його останні слова?”. “Про що казали його лагідні очі?” (С. Полин); б) Вона до ранку не могла заснути. За вікном так рясно цвіла черемха, виспівували солов'ї. Серце млосно стискалось, якась неясна тривога і солодке передчуття щастя народжували все нові й нові думки... Чому саме її обрав цей вродливий хлопець? Що означали його останні слова? Про що казали його лагідні очі? (С. Полин); в) Вона до ранку не могла заснути. За вікном так рясно цвіла черемха, виспівували солов'ї. Серце млосно стискалось, якась неясна тривога і солодке передчуття щастя народжували все нові й нові думки... – “Чому саме її обрав цей вродливий хлопець? Що означали його останні слова? Про що казали його лагідні очі?” (С. Полин); г) Вона до ранку не могла заснути. За вікном так рясно цвіла черемха, виспівували солов'ї. Серце млосно стискалось, якась неясна тривога і солодке передчуття щастя народжували все нові й нові думки... “Чому саме її обрав цей вродливий хлопець? Що означали його останні слова? Про що казали його лагідні очі?” (С. Полин).

1352. У якому варіанті неправильно оформлено цитату?

а) Навіть фашистський ідеолог Розенберг писав: “Досить у народі знищити пам’ятки культури, він уже в другому поколінні перестане існувати як самостійна нація.” (*В. Борейко*); б) “Час переміщує землі й народи”, – прорік у XVII ст. відомий польський гуманіст, автор значущої історичної хроніки Матвій Стрийковський. (*В. Пена*); в) Лорка – передусім поет драматичний. Двобій життя і смерті – це магістральна його тема. Навіть книга віршів у його сприйманні нагадує “мертву осінь”, вірші – “чорне листя на білій землі”. (*В. Стус*); г) Як зазначав у нотатках до ненаписаної дисертації Василь Стус, “питання власного стилю – це питання власного світу, який не може бути не збагаченим на тисячолітню практику інших” (*В. Яременко*).

1353. У якому варіанті неправильно оформлено цитату?

а) Р. Піхманець зазначає, що “...вибори 1897 року принесли нові розчарування й болючі переживання, викликані “патріотичною зрадою” й відступом польських друзів...”; б) “...Вибори 1897 року принесли нові розчарування й болючі переживання, викликані “патріотичною зрадою” й відступом польських друзів...” – зазначає Р. Піхманець;
в) Щастя – це коли час зупиняється.

(*Ж. Сесборн*);

г) Вражає вміння чи, скоріше, дар Ліни Костенко дивитися на світ по-особливому тонко:

Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому.
За тих лісів просвітлений Едем
І за волошку в житі золотому.

1354. У якому варіанті неправильно оформлено цитату?

а) Один з професорів виголосив латиною промову, де величав Хмельницького як “нового Мойсея, опікуна, спасителя народу від іга єгипетського”. (*М. Грушевський*); б) “Усякий хоч трохи досвідчений перекладач, – як писав свого часу М.Рильський, – знає, що переклади з близьких мов – найтяжча річ”.; в) “Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати повагу до себе”. (*О. Гончар*);

г) “Переходять в спогади події,
Настає в буденному житті
Рівновага слів і рівнодія
Вчора ще сумбурних почуттів”

О. Слоновьська

1355. Укажіть, у якому варіанті діалог записаний правильно:

а) – Куди ж це ви, мамо?!” –
Сполохано кинулись діти.
– Куди ви, бабусю?” – онуки біжать до воріт.
– Та я недалечко... де сонце лягає спочити.

Пора мені, діти... А ви вже без мене ростіть”. (Б. Олійник);

б) – “Куди ж це ви, мамо?!” –

Сполохано кинулись діти.

– “Куди ви, бабусю?” – онуки біжать до воріт.

– “Та я недалечко... де сонце лягає спочити.

Пора мені, діти... А ви вже без мене ростіть”. (Б. Олійник);

в) – Куди ж це ви, мамо?! –

Сполохано кинулись діти.

– Куди ви, бабусю? – онуки біжать до воріт.

– Та я недалечко... де сонце лягає спочити.

Пора мені, діти... А ви вже без мене ростіть. (Б. Олійник);

г) “Куди ж це ви, мамо?! –

Сполохано кинулись діти.

“Куди ви, бабусю? – онуки біжать до воріт.

“Та я недалечко... де сонце лягає спочити.

Пора мені, діти... А ви вже без мене ростіть. (Б. Олійник).

1356. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки?

а) – ...Страшно згадати, що було...

– А що ж було?, – почувся раптом винуватий голос діда.

– А що ж не було? Мовчали б уже, – сумно якимось одповів у темряву батько. (О. Довженко);

б) – ...Страшно згадати, що було...

– А що ж було? – почувся раптом винуватий голос діда.

– А що ж не було? Мовчали б уже – сумно якимось одповів у темряву батько. (О. Довженко);

в) – ...Страшно згадати, що було...

– А що ж було? – почувся раптом винуватий голос діда.

– А що ж не було? Мовчали б уже, – сумно якимось одповів у темряву батько. (О. Довженко);

г) – ...Страшно згадати, що було...

А що ж було? – почувся раптом винуватий голос діда.

А що ж не було? Мовчали б уже, сумно якимось одповів у темряву батько. (О. Довженко).

1357. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки?

а) – Ану, швидше вбирайтеся, поїдете на хутір! – увійшов до хати Меркурій. Дід коні прислав по вас!

– До діда! До діда!, – заскакали по хаті діти. Заплескали, заверещали. – Мамо, вдягайтеся, поїдемо до діда. (Д. Гуменна);

б) – Ану, швидше вбирайтеся, поїдете на хутір!: – увійшов до хати Меркурій. – Дід коні прислав по вас!

– До діда! До діда! – заскакали по хаті діти. Заплескали, заверещали, – Мамо, вдягайтеся, поїдемо до діда. (*Д. Гуменна*);

в) – Ану, швидше вбирайтеся, поїдете на хутір!, – увійшов до хати Меркурій.

– Дід коні прислав по вас!

– До діда! До діда! – заскакали по хаті діти. Заплескали, заверещали. – Мамо, вдягайтеся, поїдемо до діда (*Д. Гуменна*);

г) – Ану, швидше вбирайтеся, поїдете на хутір! – увійшов до хати Меркурій.

– Дід коні прислав по вас!

– До діда! До діда! – заскакали по хаті діти. Заплескали, заверещали. – Мамо, вдягайтеся, поїдемо до діда. (*Д. Гуменна*).

1358. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки?

а) Одно лише на мить було захмарило радість і замалим не обернуло її в смуток і жаль. Це коли найстарший чомусь спитав найменшого раптом посеред веселої розмови:

– А це ж ти як, брате, звільнили тебе, чи що?

Найменший помовчав, а тоді посміхнувся:

– “Там” якщо й звільняють, то хіба тільки в землю. (*Іван Багряний*);

б) Одно лише на мить було захмарило радість і замалим не обернуло її в смуток і жаль. Це коли найстарший чомусь спитав найменшого раптом посеред веселої розмови –

– А це ж ти як, брате, звільнили тебе, чи що?

Найменший помовчав, а тоді посміхнувся:

– “Там” якщо й звільняють, то хіба тільки в землю. (*Іван Багряний*);

в) Одно лише на мить було захмарило радість і замалим не обернуло її в смуток і жаль. Це коли найстарший чомусь спитав найменшого раптом посеред веселої розмови.

– А це ж ти як, брате, звільнили тебе, чи що?

Найменший помовчав, а тоді посміхнувся.

– “Там” якщо й звільняють, то хіба тільки в землю. (*Іван Багряний*);

г) Одно лише на мить було захмарило радість і замалим не обернуло її в смуток і жаль. Це коли найстарший чомусь спитав найменшого раптом посеред веселої розмови:

– А це ж ти як, брате, звільнили тебе, чи що?.

Найменший помовчав, а тоді посміхнувся: –

– “Там” якщо й звільняють, то хіба тільки в землю. (*Іван Багряний*).

1359. У якому варіанті правильно розставлено розділові знаки?

а) Двері від хати отворилися, і вийшла його мати та й стала кликати до вечері.

– Не хочу їсти – відповів смутно, не піднімаючи голови.

– Бог з тобою, синку мій, – відповіла вона поважно, – та я вважаю, що тебе хоче вчепитися слабість. Най Христос її задержить... най добрі святі її уб'ють (*О. Кобилянська*);

б) Двері від хати отворилися, і вийшла його мати та й стала кликати до вечері.

– Не хочу їсти, – відповів смутно, не піднімаючи голови.

– Бог з тобою, синку мій, – відповіла вона поважно, – та я вважаю, що тебе хоче вчепитися слабість. Най Христос її задержить... най добрі святі її уб'ють. (*О. Кобилянська*);

в) Двері від хати отворилися, і вийшла його мати та й стала кликати до вечері.

– Не хочу їсти, – відповів смутно, не піднімаючи голови.

– Бог з тобою, синку мій: – відповіла вона поважно, – та я вважаю, що тебе хоче вчепитися слабість. Най Христос її задержить... най добрі святі її уб'ють. (*О. Кобилянська*);

г) Двері від хати отворилися, і вийшла його мати та й стала кликати до вечері.

– Не хочу їсти, – відповів смутно, не піднімаючи голови.

– Бог з тобою, синку мій!, – відповіла вона поважно – та я вважаю, що тебе хоче вчепитися слабість. Най Христос її задержить... най добрі святі її уб'ють. (*О. Кобилянська*)

1360. У якому варіанті неправильно записано речення з чужим мовленням?

а) – Багачка й не має щастя?, – сказав недовірливо й засміявся. – Дивися, може, його відвернув хто від тебе, воно буває... Але ти молода..., – сказав далі і приступився до неї ще ближче, і при тому не хотючи доторкнувся крисами свого капелюха до її волосся на чолі (*О. Кобилянська*); б) Квилить, гойдаючись на вітрі, світлячок: “Якби ж то народивсь я зіркою ясною, я б вічно палахтів над пільмою землею!” А зірка подає срібlistий голосок: “Якби я місяцем була серед зірок!” (*Ж. ді Ассіс*); в) “Не треба нам нічого, все для тих, що після нас прийдуть під вічні зорі. Вони за нас повинні жити краще, хай наші сльози в сонце їх течуть!” – так безутримку мовить лицемір, а я кричу: “Мовчи, старий шахраю, ніхто за тебе жити вже не буде, будущині не треба сліз твоїх!” (*Д. Павличко*); г) “Що ти, відлиго, хочеш зробити?” – “Хочу я, зимо, сніг розтопить!” (*О. Гончар*).

Розділові знаки в періоді

1361. У періоді між засновком і висновком найчастіше ставимо:

а) крапку; б) кому; в) кому й тире; г) крапку з комою.

1362. У періоді між засновком і висновком можуть бути такі розділові знаки:

а) кома й тире, іноді – кома, тире, двокрапка, крапка з комою, крапка, три крапки; б) кома й тире, іноді – кома, тире, крапка з комою, три крапки, крапка й знак оклику; в) кома й тире, іноді – тире, крапка з комою, крапка, три крапки, дефіс; г) кома й тире, іноді – кома, тире, крапка з комою, крапка, кома й двокрапка.

1363. У якому варіанті на місці розпаду періоду на частини допущено пунктуаційну помилку?

а) Після довгого літнього дня, коли сонце сідає, а розпечена земля поволі скидає з себе золоті шати, коли на бліде, втомлене днем небо з'являються крадькома несміливі зорі, в останньому промінні сонця справляє грища мушва, а дивно м'яке, злото-рожеве повітря приймає віддаль бузкові тони і робить простори ще ширшими і ще глибшими. – Маланка з Гафійкою волочать курною дорогою утому тіла й приємне почуття скінченого дня (*М. Коцюбинський*); б) Пишіть листи і надсилайте вчасно, коли їх ждуть далекі адресати, коли є час, коли немає часу, і коли навіть ні про що писати. Пишіть про те, що ви живі-здорові, не говоріть, чого ви так мовчали (*Л. Костенко*); в) Ще цвіло жилаве ведмеже вушко, хоч кілька жовтих округлих квіток, прибитих нічними приморозками, лежало біля кореня, ще синіла одинока квітка розпарованих братків, ще зеленіли оповиті мшистим синім оксамитом зелені пагінці, одначе осінь уже владно господарювала в лісах, і оголені куці шипшини червоніли продовгуватими коралами (*М. Стельмах*); г) Микола Дем'янович побудував собі трохи вище й ближче до шляху нову хату, прекрасну хату на три кімнати з кухнею, з прибудовою, хату на дерев'яній підлозі, під шифером, хату з шахвами й комодами, з холодильником, з телевізором – все як у людей (*О. Левада*).

1364. У якому варіанті на місці розпаду періоду на частини допущено пунктуаційну помилку?

а) Так часом тяжко, що мені здається, що серце в грудях вже не б'ється. Що залишилась по мені лиш тінь від мене на стіні. І ця печаль, прискіплива, як слідчий. І ця строфа, оголена, як відчай. І дикий хміль, примерзлий до воріт. І на криниці необбитий лід (*Л. Костенко*); б) Безсмертні всі: той виховав дитину, той пісню написав, хоч і єдину, а той, що не зумів цього зробити, коло дороги посадив ялину (*Д. Павличко*); в) Кожен камінь, по якому ступаєш, кожен місток, знайомий з дитинства, кожне вікно, на якому розквітла багряна герань, кожен звук рідної мови; усе тут любе серцю басків (*Із журн.*); г) Коли невірний друг тихенько зрадить, коли немає ради і

розради, коли усі вже спалено мости, – я вистою, бо є у мене ти
(*П. Перебийніс*).

1365. У якому варіанті на місці розпаду періоду на частини допущено пунктуаційну помилку?

а) Сон – це диво матері природи, найсмачніша зі страв на земному бенкеті; сон для людини те саме, що накручування для годинника; сон – це найчудовіший винахід; сон – джерело всіх сил, бальзам для хворої душі; сон кращий за будь-які ліки. Усе це поетичні вислови захоплення, але що ж таке сон, як його визначає наука? (*Із журн.*); б) Ще ледь притишено зітхання, Ще ледь примружено наїв, Ще береже весняна пам'ять Прозорість найдорожчих слів, Ще тільки перший крок дитини, Іще в очах – надії даль, Іще сивинки – не сивини, Іще задума – не печаль. І квітам струшують пелюстки Пора ще тільки настає... А жінка дивиться у люстро – Нікого там не пізнає... (*О. Матушек*); в) Життя в степу, де кочували скіфи, де гуляли вітри, де йшли дощі, де падав сніг і де взагалі бувало іноді холоднувато, – таке життя схияло до нежитю, до ангіни, до радикуліту і тому за таких умов неминуче повинна була виникнути скіфська терапія, яку ми пропонуємо назвати скіфотерапія (*Ю. Шанін*); г) А як згадаю, Боже, як згадаю, таку печаль у серці розгойдаю! – ту нашу ніч, ту ніжність, той порив, все, що тоді мені він говорив, ті поцілунки наші вогняні: – вони горять, як тавра, на мені (*Л. Костенко*).

1366. У якому варіанті на місці розпаду періоду на частини допущено пунктуаційну помилку?

а) Можна на якийсь час “приспати” людей. Можна зупинити час. Можна знову – впевнено! – йти “іншим шляхом”, аніж нормальні люди. Але навіщо? (*З газ.*); б) А ще чогось жаліла за дощами, за цвітом яблуневим, за хрущами, за сонцем і за квітами в траві, – якісь вони зробились, як живі (*Л. Костенко*); в) Коли глухого генія-музики Уже людські не досягали крики, Коли він чув лиш бунт німих стихій І з них, у пінній пристрасті своїй, Складав гармонії, щоб сам не чути. – Настигла смерть (*М. Рильський*); г) Чи до мети я певної дійду, Чи без пори скінчу той шлях тернистий, – Бажаю так скінчити я свій шлях, як починала: з співом на устах (*Леся Українка*).

1367. У якому варіанті на місці розпаду періоду на частини допущено пунктуаційну помилку?

а) Як тихо усюди, і в полі, і в хаті, як співи затихнуть дівочі; як втомиться мати співати дитяті Й закріє утомлені очі; Як сні золотії колишуть дитину І стелять їй мрії барвисті; Як сам соловейко малий на хвилину Замокне в кубелечку в листі. – Тоді затремтять полохливо-швиденько Скрізь тіні химернії дрібні... (*Леся Українка*); б) Від синяви дніпрової, де зводять додаткові переправи, від парких плавнів, де рубають дерево для плацдарму, і до просторів сухого, з гарячим повітрям степу – всюди напружено трудиться люд (*О. Гончар*); в) Хай буде легко. Дотиком пера. Хай буде вічно.

Спомином пресвітлим. Цей білий світ – березова кора, по чорних днях побілена десь звідтам. [...] Хай не розбудить смутку телефон. Нехай печаль не зрушиться листами. Хай буде легко. Це був тільки сон, що ледь торкнувся пам'яті вустами (*Л. Костенко*); г) Повитягались гострі шпилі, одділились окремі каміння, перетворились у білий мармур, одяглися в різьбу, – і став перед нами острів із моря – ввесь як Міланський собор (*М. Коцюбинський*).

ЛІТЕРАТУРА

Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посіб. К. : Вища школа, 2005. 270 с.

Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підруч. К. : Либідь, 1993. – 368 с.

Вихованець І. Типи словосполучень *Філологічні студії. Науковий часопис*. Луцьк : Волинський державний університет імені Лесі Українки, Волинський Академічний Дім. 2000. № 7. С. 6 – 9.

Вихованець І. Р. Нариси із функціонального синтаксису української мови. – К. : Наукова думка, 1992. – 224с.

Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. К.: Радянська школа, 1982. 231 с.

Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. К.: Наукова думка, 1983. 220 с.

Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вища шк., 1989. 334 с.

Галас А. М. Структурні і функціональні особливості періоду в українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 1997. 23 с.

Глазова О. П. Українська пунктуація: навч. посіб. Х. : Веста: Видавництво “Ранок”, 2006. 352 с.

Городенська К. Граматичний словник української мови: Сполучники. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. 340 с.

Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць*. Вип. IV. К.: КНЕУ, 2001. С.11 – 14.

Горпинич В. Генітивні речення в українській мові. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 3 – 9.

Греб М. Особливості функціонування зіставних конструкцій зі сполучником чим... тим у сучасній українській мові. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 1. С. 39 – 42.

Гузенко С. В. Синтаксис рекламного дискурсу : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.01. К., 2010. 20с.

Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці. Чернівці: Рута, 2000. 31 с.

Гуйванюк Н. В., Кульбабська О. В. Складні ускладнені речення: Теоретико-практичний блок. Чернівці: Рута, 2003. 145 с.

Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць. Чернівці: Рута, 1999. 336 с.

Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. Харків: Вища шк. Вид-во при Харк. ун-ті, 1980. 152 с.

Завальнюк І. Комунікативно-прагматичні функції та стилістичні вияви вставних одиниць у сучасному українському газетному мовленні. *Українська мова*. 2009. № 1. С.15 – 32.

Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ ст.: структура та прагмастилістичні функції : автореферат дис. ... докт. філолог. наук : 10.02.01. К., 2010. 40с.

Загнітко А. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. Донецьк: Дон.НУ, 2001. 663 с.

Іваницька М. Л. Міжривневі взаємозв'язки в мові: лексика та синтаксис. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. (Германська філологія)*. Чернівці, 1998. 41(6). С. 25 – 29.

Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. К.: Либідь, 1995. 312 с.

Коваленко Л. Розділові знаки між частинами складносурядного речення. *Диво Слово*. 2010. № 6. С. 21 – 22.

Коваленко Л. Складне речення як синтаксичне явище *Диво Слово*. 2010. № 6. С. 19 – 20.

Ковальчук Н. Формування мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення пунктуації. *Українська мова і література в школі*. 2009. № 5. С. 2 – 6.

Козачук Г. О. Українська мова: Практикум : навч. посіб. 2-ге вид. К.: Вища школа, 2008. 414 с.

Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення. К.: Наукова думка, 1966. 324 с.

Ожоган В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : навчальний посібник для самостійної роботи. Кіровоград, 2005. 160 с.

Омельчук С. Формування навичок стилістичного аналізу складних синтаксичних конструкцій. *Дивослово*. 2001. № 5. С. 33 – 34.

Павлів Л. Речення з відокремленими членами та пунктуаційне оформлення їх. Урок-проект. *Диво Слово*. 2010. № 6. С. 8 – 10.

Пархонюк Л. М. Складне речення в українській мові (багатокомпонентні конструкції) : посіб для вчителів та студ. філол. спец. Тернопіль, 1998. 120 с.

Пітель Віра, Пітель Василь. Орфографічно-пунктуаційний та орфоепічний практикум з української мови : навч. посіб. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2009. 101с.

Пітель В. І. Функціонально-семантична структура незакінчених речень у сучасній українській мові : дис... кандидата філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2000. 188 с.

Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.

Силка А. Вивчення односкладних і неповних речень. *Диво Слово*. 2010. № 2. С. 2 – 5.

Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. К.: Вища шк., 1994. 670 с.

Сурмієвич І. Неповні речення. Тире в неповних реченнях : урок. *Диво Слово*. 2009. № 12. С. 15 – 16.

Таровитої І. Розділові знаки між частинами складного безсполучникового речення. *Диво Слово*. 2009. № 12. С. 5 – 7.

Сучасна українська літературна мова : підручник / М. Я. Плющ та ін. / ред. М. Я. Плющ. 4-те вид., стер. К.: Вища шк., 2003. 430 с.

Тишківська Н. Я. Українська мова : збірник вправ із синтаксису та пунктуації. Івано-Франківськ: Плай, 2004. 180 с.

Тишківська Н. Я. Українська мова. Синтаксис : науково-методичні рекомендації. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. 119 с.

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К. : Наукова думка, 2008. – 288 с.

Христіанова Р. Традиційні і нові класифікації складнопідрядних речень. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 1. С. 35 – 38.

Шабат-Савка С. Оптативне речення як засіб реалізації комунікативних інтенцій мови: бажальні речення-висловлення. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Івано-Франківськ, 2009. Філологія, (мовознавство) : Вип XXI – XXII. С. 96 – 99.

Швачко С. У царині номінативних і комунікативних одиниць. *Освіта і управління*. 2009. № 1. С.136 – 138.

Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: навч. посіб. К.: Вища школа, 2007. 823 с.

Шульжук К. Ф. Мовленнєва реалізація моделей складних багатокомпонентних речень. *Мовознавство*. 1991 № 3. С. 49 – 52.

Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підруч. К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. 408 с.

Шульжук К. Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові. К.: Вища школа, 1986. 183 с.

Шульжук К. Ф. Складне речення в українській мові: посібник для вчителя. К.: Радянська школа, 1989. 135 с.

Ющук І. Основні правила української пунктуації. *Освіта*. 8 травня. 1996р. С. 7.

Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. 4-те вид. К.: Освіта, 2000. 254 с.

Ющук І. П. Українська мова: підруч. 3-тє вид. К.: Либідь, 2006. 640 с.